

ZIELONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

Warszawa 2009

DTP: www.makprint.pl
Druk: GPKO, ul. Paryska 25, 03-945 Warszawa

Warszawa 2009

ISBN: 978-83-88686-03-0

© Urząd Zamówień Publicznych

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie	7
CZĘŚĆ I	
Marcin Pchałek, Adam Jachnik, Paulina Kupczyk Prawne aspekty „zielonych” zamówień publicznych	9
I. Uwarunkowania prawne „zielonych” zamówień publicznych w świetle prawa wspólnotowego	10
II. Uwarunkowania prawne „zielonych” zamówień publicznych w świetle prawa polskiego ...	15
III. Instytucje prawne/normy związane z „zielonymi” zamówieniami publicznymi	19
IV. Wspólnotowe i krajowe plany działań/strategie związane z „zielonymi” zamówieniami publicznymi	32
V. Uwarunkowania efektywnego „zazieleniania” zamówień publicznych	41
CZĘŚĆ II	
Joanna Kulczycka, Małgorzata Góralczyk Znaczenia i możliwości stosowania oceny cyklu życia (LCA) i kosztów cyklu życia (LCC) w ekologicznych zamówieniach publicznych	47
1. Znaczenie techniki LCA i LCC w polityce ekologicznej UE w tym w ekologicznych zamówieniach publicznych	47
1.1. Dokumenty krajowe wspierające zielone zamówienia publiczne i promujące ideę cyklu życia	51
2. Definicja i struktura oceny cyklu życia (LCA).	54
2.1. Wprowadzenie.	54
2.2. Definicja LCA.	55
2.3. Struktura LCA.	56
3. Przykłady i wyniki analiz LCA dla wybranych produktów z punktu widzenia realizacji ich funkcji (jednostka funkcjonalna)	63
4. Możliwości porównań produktów z wykorzystaniem techniki LCA	65
4.1. Wprowadzenie.	65
4.2. Kryteria LCA w ZZP	67
4.3. Eko-etykiety	71
4.4. Deklaracje produktowe	73
5. Koszty cyklu życia (LCC) – definicje, zasady i metody obliczeń	74
5.1. Wprowadzenie.	74
5.2. Definicja LCC.	75
5.3. Założenia określania LCC	77
5.4. Proces wykonywania analizy LCC.	79
6. Przykłady obliczeń kosztów cyklu życia dla wybranych produktów i ich stosowania w zamówieniach publicznych.	80
6.1. Możliwości stosowania LCC z zamówieniami publicznymi	80

6.2. Przykłady obliczeń kosztów cyklu życia wybranych produktów.	82
6.2.1. Koszty cyklu życia farb	82
6.2.2. Zakup ekologicznych autobusów dla miasta Göteborg.	83
7. Możliwość uwzględnienia LCC w rachunku efektywności inwestycji podmiotów gospodarczych – LCNPV	86
7.1. Wprowadzenie.	86
7.2. Wartość zaktualizowana (bieżąca) netto w cyklu życia – LCNPV.	86
7.3. IRR	88
7.4. Przykład obliczeń LCNPV – budynki.	88
7.5. Przykład obliczeń LCNPV – zmniejszenie ilości odpadów.	90

CZĘŚĆ III

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów – Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska

1. Wprowadzenie	93
1.1. Potencjalne korzyści wynikające z ekologicznych zamówień publicznych (GPP)	93
1.2. Kontekst polityczny	94
1.3. Działania na szczeblu europejskim	94
1.4. Przeszkody w realizacji GPP	95
2. Cele	96
3. Wspólne podejście do ekologicznych zamówień publicznych	96
3.1. Proces udzielania zamówień	96
3.2. Ekologiczność	97
4. Wspólne kryteria dotyczące GPP	97
4.1. Proces ustalania wspólnych kryteriów dotyczących GPP	97
4.2. Sektory priorytetowe	99
5. Cele dotyczące GPP	100
5.1. Cel dotyczący GPP w strategii zrównoważonego rozwoju	100
5.2. Cele szczegółowe dotyczące GPP na potrzeby wdrożenia mechanizmów finansowania UE	101
5.2.1. Udzielanie zamówień przez instytucje z państw członkowskich wykorzystujące środki UE	101
5.2.2. Zamówienia udzielane przez Komisję Europejską	101
6. Potencjalne środki obowiązkowe	101
7. Wytyczne	101
8. Ekologiczne zamówienia publiczne a innowacje	102
9. Ekologizacja zamówień prywatnych	103
10. Wskaźniki dotyczące ekologicznych zamówień publicznych – monitorowanie i porównywanie wyników – Harmonogram	103
11. Wnioski i perspektywy	104

Kryteria GPP opracowane przez Komisję Europejską (weryfikacja polskiej wersji językowej: <i>Marcin Skowron</i>)	105
I. Środki czyszczące i usługi sprzątanania – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	105
II. Budownictwo – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	113
III. Energia elektryczna – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP) ...	131
IV. Żywność i usługi cateringowe – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	135
V. Meble – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	145
VI. Produkty i usługi ogrodnicze – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	153
VII. Biurowy sprzęt komputerowy – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	171
VIII. Papier do kopiowania i papier graficzny – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	178
IX. Wyroby włókiennicze – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP) .	186
X. Transport – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)	192

WPROWADZENIE

Szanowni Państwo,

Przekazujemy na Państwa ręce niniejszy podręcznik aby zachęcić do uwzględniania kryteriów środowiskowych w procedurach przetargowych oraz nabywania produktów i usług, których negatywny wpływ na środowisko jest ograniczony.

Podręcznik obejmuje m.in. prawne regulacje wspierające dokonywanie zielonych zamówień w świetle ustawodawstwa unijnego i krajowego. Zawiera także krótki opis etykiet, przyznawanych produktom, usługom i systemom zarządzania środowiskowego, a także warunków jakie należy w tym celu spełnić.

Popularyzuje i systematyzuje również szereg rządowych inicjatyw i działań, które przyczyniają się do bardziej racjonalnego wydatkowania funduszy publicznych w kontekście środowiskowym.

Zielone Zamówienia – Podręcznik opisuje metodologię Oceny cyklu życia (LCA) oraz kosztów cyklu życia (LCC). Zaleca się ich stosowanie już na etapie planowania postępowania przetargowego. Metodologie te w racjonalny sposób uzasadniają nabywanie produktów zaawansowanych technologicznie poprzez rozłożenie kosztów ich nabycia na cały okres użytkowania.

Ostatnia część podręcznika obejmuje oficjalne tłumaczenie **Komunikatu KE COM (2008) 400 – Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska** oraz kryteria środowiskowe dla dziesięciu grup produktów, które opracowane zostały na zlecenie Komisji Europejskiej. Stanowią one punkt wyjścia dla działań unijnych zmierzających do ujednoczenia wymagań środowiskowych we wszystkich państwach członkowskich. Ujednoczenie kryteriów na obszarze Unii przyczyni się do zapewnienia ich większej przejrzystości, a także zrozumienia wśród Zamawiających.

CZĘŚĆ I

Marcin Pchalek¹, Adam Juchnik², Paulina Kupczyk³

Prawne aspekty „zielonych” zamówień publicznych⁴

Wprowadzenie

Zielone zamówienia publiczne to polityka, w ramach której podmioty publiczne włączają kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów (procedur udzielania zamówień publicznych) i poszukują rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ wyrobów/usług na środowisko oraz uwzględniających cały cykl życia produktów, a poprzez to wpływają na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych. Definicja ta obejmuje sytuacje, gdy zamawiający uwzględnia jeden lub więcej czynników środowiskowych na takich etapach procedury przetargowej jak: określenie potrzeb, zdefiniowanie przedmiotu zamówienia, sformułowanie specyfikacji technicznych, wybór kryteriów udzielenia zamówienia lub sposobu wykonania zamówienia. Celem zielonych zamówień publicznych jest osiągnięcie w możliwie najszerszym zakresie uwzględniania kwestii środowiskowych w procedurach przetargowych⁵.

Niniejsze opracowanie ma na celu:

- analizę uwarunkowań efektywnej implementacji wspólnotowego prawa zamówień publicznych pod kątem rozwiązań prośrodowiskowych,
- analizę zaleceń Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów – *Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska*⁶,
- przedstawienie propozycji rozwiązań praktycznych w zakresie promowania „zielonych” zamówień.

W związku z powyższym opracowanie rozpoczęto od prezentacji wspólnotowych uwarunkowań prawnych „zielonych” zamówień publicznych⁷ (rozdział I), która to prezentacja stanowi tło normatywne dla analizy prawa polskiego pod kątem rozwiązań prośrodowiskowych (rozdział II). W następnej kolejności scharakteryzowane zostały wspólnotowe i krajowe instytucje prawne oraz normy o kluczowym znaczeniu w procesie „zazieleniania” zamówień publicznych (rozdział III). Chodzi tutaj przede wszystkim o instrumenty, które nawiązując do wskazanej powyżej definicji – „zielonych” zamówień publicznych obejmują określone czynniki środowiskowe możliwe do uwzględnienia w ramach określania potrzeb zamawiającego, definiowania przedmiotu

¹ Dr nauk prawnych; Ochrona Środowiska i Działalność Inwestycyjna – Konsulting

² Prawnik; Główny specjalista Starostwa Powiatowego w Sokółce

³ Aplikant adwokacki Okręgowej Rady Adwokackiej we Wrocławiu

⁴ Opracowano na podstawie ekspertyzy wykonanej na zlecenie Ministerstwa Gospodarki.

⁵ Krajowy Plan Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007–2009.

⁶ COM(2008) 400, końcowy.

⁷ Powoływane dalej także jako GPP (z ang. *Green Public Procurement*)

tu zamówienia, formułowania specyfikacji technicznych czy też wyboru kryteriów udzielenia zamówienia lub sposobu wykonania zamówienia. Następnie zaprezentowano wspólnotowe i krajowe dokumenty programowe związane z „zielonymi” zamówieniami publicznymi (rozdział IV). Przeprowadzone w powyższy sposób analizy doprowadzić miały do zidentyfikowania uwarunkowań efektywnego „zazieleniania” zamówień publicznych (rozdział V).

I. Uwarunkowania prawne „zielonych” zamówień publicznych w świetle prawa wspólnotowego

Podstawy prawne

- Dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych⁸.
- Dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi⁹.

1. Specyfikacje techniczne

Do zagadnienia specyfikacji technicznych odnosi się pkt. 29 preambuły dyrektywy 2004/18/WE oraz art. 23 tej dyrektywy, z kolei w dyrektywie 2004/17/WE jednobrzmiącymi postanowieniami są pkt. 42 preambuły oraz art. 34.

1. Wskazane postanowienia preambuł powołują się w pierwszej kolejności na zasadę wiodącą, w świetle której specyfikacje techniczne sporządzone przez zamawiających muszą umożliwiać otwarcie procesu udzielania zamówień publicznych na konkurencję. W związku z powyższym zamawiający zobowiązani są do zapewnienia możliwości składania ofert przewidujących różnorodne rozwiązania techniczne. W tym celu specyfikacje techniczne powinny być opracowywane co do zasady na podstawie charakterystyki i wymagań funkcjonalnych. W przypadku natomiast odniesienia się przez zamawiającego do normy europejskiej lub – w przypadku jej braku – do normy krajowej, instytucje zamawiające muszą brać pod uwagę oferty oparte na równoważnych charakterystykach, które to charakterystyki mogą być dowodzone przez oferenta w dowolny sposób.

Instytucje zamawiające muszą być w stanie uzasadnić każdą decyzję, w której stwierdzają brak równoważności wykazywanej przez oferenta.

2. Następnie omawiane postanowienia preambuł wprowadzają promocyjne zasady „zazieleniania” specyfikacji technicznych. Otóż instytucje zamawiające, które chcą zdefiniować wymagania dotyczące ochrony środowiska w ramach specyfikacji technicznej danego zamówienia mogą określić aspekty środowiskowe, obejmujące, na przykład, **metody produkcji lub specyficzny wpływ grupy wyrobów lub usług na środowisko**. Tytułem przykładu, preambuły wskazują na możliwość¹⁰ wykorzystania specyfikacji nawiązujących do ekoetykiety, takich jak europejska ekoetykieta, ekoetykiety (wielo)narodowe lub każdej innej ekoetykiety.

⁸ Dz.U. UE L 134 z 30.4.2004, str. 1, powoływana dalej jako dyrektywa 2004/17/WE.

⁹ Dz.U. UE L 134 z 30.4.2004, str. 114, powoływana dalej jako dyrektywa 2004/18/WE.

¹⁰ Państwa członkowskie nie są do tego zobowiązane.

Skorzystanie z powyższej możliwości uzależnione jest od spełnienia dwóch warunków:

- wymagania dotyczące wskazanych etykiet muszą być opracowane i przyjęte na podstawie informacji naukowych przy zastosowaniu procedury, w której mogą uczestniczyć podmioty zainteresowane takie, jak organy rządowe, konsumenci, producenci, dystrybutorzy, organizacje związane z ochroną środowiska,
- etykieta taka jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych stron.

3. Ostatnim z celów preambuły jest uwzględnienie kryterium przeznaczenia dla wszystkich użytkowników.

4. Zasadą zamykającą proces uwzględniania wymogów ochrony środowiska w specyfikacjach technicznych jest ich precyzyjność zapewniająca wszystkim oferentom odpowiednią wiedzę na temat tego jakie wymagania określone przez instytucje zamawiające należy spełnić.

5. Przechodząc do właściwych przepisów dyrektywy, katalog warunków sporządzania specyfikacji ponownie rozpoczyna się od zasady ochrony konkurencji. Co istotne, prawodawca wprowadza pojęcia „nieuzasadnionych przeszkód” stanowiąc, iż tylko takie przeszkody nie mogą być tworzone w ramach procesu „otwierania zamówień publicznych”. W ten sposób ukonstytuowane zostaje pojęcie „przeszkód uzasadnionych” – pojęcie niezmiernie istotne z punktu widzenia niniejszej ekspertyzy.

6. Następnie dyrektywy wprowadzają cztery metody sporządzania specyfikacji technicznych¹¹:

- a) przez odniesienie do specyfikacji technicznych określonych w odpowiednim załączniku¹² oraz w kolejności, do krajowych norm przenoszących normy europejskie, europejskich aprobat technicznych, wspólnych specyfikacji technicznych, norm międzynarodowych, innych systemów referencji technicznych ustanowionych przez europejskie organy normalizacyjne lub – w przypadku ich braku – do norm krajowych, krajowych aprobat technicznych lub krajowych specyfikacji technicznych odnoszących się do projektowania, obliczania i realizacji robót, a także wykorzystania produktów;
- b) w kategoriach charakterystyki lub wymagań w zakresie funkcjonalności, przy czym wymagania te mogą obejmować opis oddziaływania na środowisko;
- c) w kategoriach charakterystyki lub wymagań w zakresie funkcjonalności, o których mowa w pkt. 2, odnosząc się do specyfikacji wymienionych w pkt. 1, aby zapewnić zgodność z tego rodzaju wymogami w zakresie wykonania lub funkcjonalności;
- d) przez odniesienie do specyfikacji, o których mowa w pkt. 1, dla niektórych charakterystyk, oraz do charakterystyki i wymagań w zakresie funkcjonalności, o których mowa w pkt. 2 – dla innych charakterystyk.

7. Dyrektywy stawiają następnie cztery ogólne obwarowania dla stosowania powyższych metod:

- co do specyfikacji wymienionych w metodzie a każdemu odniesieniu towarzyszyć musi termin „lub równoważny”;
- parametry, o których mowa w metodzie b muszą być dostatecznie precyzyjne, aby umożliwić oferentom ustalenie przedmiotu zamówienia, a instytucjom zamawiającym udzielenie zamówienia;
- w przypadku gdy instytucja zamawiająca korzysta z możliwości odniesienia do specyfikacji z metody a, nie może ona odrzucić oferty stwierdzając, iż towary i usługi będące przedmiotem oferty nie są zgodne ze specyfikacjami, do których się ona odnosi, jeżeli oferent udowodni, że proponowane przez niego rozwiązania w równym stopniu spełniają wymaga-

¹¹ Bez uszczerbku dla obowiązujących krajowych reguł technicznych, w zakresie, w jakim są one zbieżne z prawem wspólnotowym.

¹² Załączniku VI w przypadku dyrektywy 2004/18/WE oraz załączniku XXI w przypadku dyrektywy 2004/17/WE.

nia określone w specyfikacjach technicznych. Właściwym środkiem dowodowym może być dossier techniczne producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję¹³;

- w przypadku gdy instytucja zamawiająca korzysta z metody b polegającej na określeniu charakterystyki i wymagań w zakresie funkcjonalności, nie może ona odrzucić oferty na roboty budowlane, wyroby lub usługi zgodne z:
 - normą krajową przenoszącą normę europejską;
 - z europejską aprobatą techniczną;
 - wspólną specyfikacją techniczną,
 - normą międzynarodową;
 - systemem referencji technicznych opracowanym przez europejską instytucję normalizacyjną – jeżeli specyfikacje te odpowiadają charakterystyce i wymaganiom w zakresie funkcjonalności określonym przez tę instytucję.

Analogicznie w swojej ofercie oferent musi uzasadnić, że roboty budowlane, wyroby lub usługi zgodne z normą spełniają wymagania dotyczące charakterystyki i funkcjonalności, określone przez instytucję zamawiającą. Właściwym środkiem dowodowym może być dossier techniczne producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.

8. Wskazane powyżej obwarowania zasadnicze uzupełniane są przez dwa wymogi szczegółowe z czego jeden odnosi się bezpośrednio do zagadnień ochrony środowiska:

- w przypadku gdy instytucje zamawiające określają sposób oddziaływania na środowisko w kategoriach charakterystyki i wymagań w zakresie funkcjonalności, o których mowa w metodzie b, mogą one wykorzystać szczegółowe specyfikacje lub jeżeli jest to konieczne, ich części, określone w ekoetykietach europejskich lub (wielo-) narodowych albo w jakichkolwiek innych ekoetykietach, pod warunkami określonymi w ustępie 2 niniejszego podrozdziału z dodatkowym zastrzeżeniem, iż specyfikacje te umożliwiać mają odpowiednie zdefiniowanie dostaw lub usług będących przedmiotem zamówienia. Instytucje zamawiające mogą zaznaczyć, że wyroby i usługi opatrzone ekoetykietami uznaje się za zgodne ze specyfikacjami technicznymi określonymi w dokumentach zamówienia; muszą one przyjąć wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dossier techniczne producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję. Specyfikacje techniczne nie mogą zawierać odniesienia do konkretnej marki ani źródła ani też do żadnego szczególnego procesu, znaku handlowego, patentu, typu, pochodzenia lub produkcji, które mogłyby prowadzić do uprzywilejowania lub wyeliminowania pewnych przedsiębiorstw albo produktów. Od niniejszej zasady dyrektywa przewiduje dwa wyjątki. Otóż odniesienie takie jest dopuszczalne gdy:
 - dostatecznie precyzyjny i zrozumiały opis przedmiotu zamówienia nie jest możliwy; odniesieniu takiemu towarzyszą słowa „lub równoważny”,
 - uzasadnia je przedmiot zamówienia.

2. Warunki realizacji zamówienia

Do zagadnienia warunków realizacji zamówienia odnosi się pkt. 33 preambuły dyrektywy 2004/18/WE (brak odpowiednika w dyrektywie 2004/17/WE) oraz art. 26 tej dyrektywy (w dyrektywie 2004/17/WE jednobrzmiący odpowiednik art. 26 ustanowiono w art. 38).

9. Pkt. 33 preambuły dyrektywy 2004/18/WE przewiduje ogólny wymóg w zakresie zgodności warunków realizacji zamówienia z niniejszą dyrektywą polegający na określeniu ich w ogłoszeniu o zamówieniu lub w dokumentacji zamówienia w sposób unikający bezpośredniej

¹³ „Uznane instytucje” oznaczają laboratoria testowe i kalibracyjne oraz instytucje ds. certyfikacji i inspekcji, które spełniają wymagania odpowiednich norm europejskich. Instytucje zamawiające akceptują certyfikaty wydane przez uznane instytucje działające w innych Państwach Członkowskich.

lub pośredniej dyskryminacji. Preambuła w niniejszym punkcie postuluje również zachęcanie w warunkach do ochrony środowiska.

10. Przepisy właściwe dyrektyw analogicznie stawiają wymóg określenia szczególnych warunków związanych z realizacją zamówienia przy czym w odróżnieniu od pkt. 33 preambuły dyrektywy 2004/18/WE warunki te w sposób wiążący mogą odnosić się do aspektów ochrony środowiska (w preambule mowa o „zachęcaniu”).

3. Systemy zarządzania środowiskowego

Do zagadnienia systemów zarządzania środowiskowego odnosi się pkt. 44 preambuły dyrektywy 2004/18/WE oraz art. 50 tej dyrektywy, z kolei w dyrektywie 2004/17/WE odpowiadającymi postanowieniami są pkt. 53 preambuły oraz art. 34.

11. Wskazane punkty preambuł odnoszą się do zamówień na roboty budowlane i usługi, w przypadku których uzasadnione jest zastosowanie środków lub systemów zarządzania środowiskowego podczas realizacji zamówienia. Zasadność zastosowania zezwala na wprowadzenie wymogów w zakresie wykazania przez oferenta wdrożenia takich środków lub systemów. Posiadanie systemów zarządzania środowiskowego, niezależnie od faktu, czy są zarejestrowane zgodnie z instrumentami wspólnotowymi, takimi jak rozporządzenie (WE) nr 761/2001 (EMAS)¹⁴, mogą stanowić dowód, że wykonawca posiada możliwości techniczne niezbędne do wykonania zamówienia. Co istotne opis środków stosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia takiego samego poziomu ochrony środowiska powinien zostać zaakceptowany jako alternatywny rodzaj dowodu w stosunku do zarejestrowanych systemów zarządzania środowiskowego.

12. Przepisy właściwe dyrektyw powtarzają zasady odnoszenia się do wymogów w zakresie wdrożenia systemów zarządzania środowiskowego. W pierwszej kolejności wskazać należy, że wdrożenie systemów zarządzania środowiskowego ma stanowić dowód możliwości technicznych wykonawcy. Ponadto dyrektywy przewidują możliwość przeprowadzenia tego typu do wodu **wyłącznie w przypadku zamówienia na roboty budowlane i usługi.**

13. W dyrektywach nałożono odpowiedni wymóg na instytucje zamawiające, które zobowiązują oferentów do przedstawienia zaświadczeń sporządzonych przez niezależne instytucje zajmujące się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z niektórymi wspólnotowymi normami zarządzania środowiskowego. Otóż instytucje zamawiające muszą przy takim zobowiązaniu odwołać się do wspólnotowego systemu ek zarządzenia i audytu (EMAS) lub standardów zarządzania środowiskowego opartych na europejskich lub międzynarodowych normach poświadczonych przez organy działające zgodnie z prawem wspólnotowym lub europejskimi lub międzynarodowymi normami dotyczącymi certyfikacji. Dyrektywy wprowadzają w powyższym zakresie dwa zobowiązania szczególne:

- 1) instytucje zamawiające uznają równoważne zaświadczenia instytucji mających siedzibę w innych Państwach Członkowskich;
- 2) przyjmują one także inne dowody stosowania równoważnych systemów zarządzania środowiskowego.

4. Obowiązki informacyjne związane z ochroną środowiska

Do zagadnienia obowiązków informacyjnych związanych z ochroną środowiska, odnosi się art. 27 dyrektywy 2004/18/WE oraz odpowiadający jej art. 39 dyrektywy 2004/17/WE.

¹⁴ Rozporządzenie nr 761/2001/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r. dopuszczające dobrowolny udział organizacji w systemie ek zarządzenia i audytu we Wspólnocie (EMAS), Dz.U. UE L 114 z 24.4.2001, str. 1 (powoływane dalej jako rozporządzenie EMAS).

14. W świetle wskazanych przepisów instytucja zamawiająca może określić lub zostać zobligowana przez Państwo Członkowskie do określenia w dokumentach zamówienia organu lub organów, od których oferent może uzyskać odpowiednie informacje na temat obowiązków związanych z ochroną środowiska. Chodzi o obowiązki w zakresie ochrony środowiska mające zastosowanie w danym Państwie Członkowskim, regionie lub miejscu, w którym zamówienie ma zostać zrealizowane oraz mające zastosowanie wobec robót przeprowadzanych na danym terenie lub usług świadczonych podczas realizacji zamówienia.

5. Kwalifikacje techniczne i/lub zawodowe

Do zagadnienia kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych odwołuje się jedynie dyrektywa 2004/18/WE w jej art. 48.

15. Wskazany przepis dostarcza metod dowodowych w zakresie technicznych i/lub zawodowych kwalifikacji wykonawców w odniesieniu do zamówień na roboty budowlane, dostawy lub usługi. Z punktu widzenia wymogów ochrony środowiska do najistotniejszych dowodów możliwości technicznych wykonawcy należy zaliczyć:

- wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat wraz z zaświadczeniami zadowolającego wykonania najważniejszych robót. Zaświadczenia wskazują wartość, datę i miejsce robót oraz określają, czy roboty zostały wykonywane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone
- wykaz głównych dostaw lub usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców, publicznych lub prywatnych
- wskazanie zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, niezależnie od tego, czy są one częścią przedsiębiorstwa danego wykonawcy, w szczególności tych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości, zaś w przypadku zamówień na roboty budowlane – tych, którymi ten przedsiębiorca budowlany będzie dysponował do wykonania robót budowlanych
- opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez dostawcę lub usługodawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego przedsiębiorstwa
- wykształcenie i kwalifikacje zawodowe usługodawcy, przedsiębiorcy budowlanego lub personelu zarządzającego przedsiębiorstwem, w szczególności osoby lub osób odpowiedzialnych za świadczenie usług lub kierowanie robotami budowlanymi
- w odniesieniu do zamówień publicznych na roboty budowlane oraz zamówień publicznych na usługi oraz wyłącznie w stosownych przypadkach, wskazanie środków zarządzania środowiskowego, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia
- w odniesieniu do produktów, które mają zostać dostarczone m.in. zaświadczenia sporządzone przez uznane, właściwe urzędowe instytucje lub agencje kontroli jakości i wyraźnie potwierdzające zgodność produktów przez odniesienie do specyfikacji lub norm.

16. Co więcej w procedurach udzielania zamówień publicznych, których przedmiot stanowią dostawy wymagające wykonania prac dotyczących rozmieszczenia lub instalacji, wykonania usług lub realizacji robót budowlanych, zdolność wykonawców do wykonania usług, instalacji lub robót może być oceniana w szczególności w odniesieniu do ich kwalifikacji, efektywności, doświadczenia i rzetelności.

II. Uwarunkowania prawne „zielonych” zamówień publicznych w świetle prawa polskiego

Podstawy prawne:

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁵

Kluczowe dla problematyki ochrony środowiska zagadnienia procedury zamówień publicznych uregulowane zostały w art. 7, 29 – 31, 36, 91.

1. Wiodącą zasadą PZP jest wyrażony w niej obowiązek przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców. Zamówienia udziela się wyłącznie wykonawcy wybranemu zgodnie z przepisami ustawy.

2. Ochrona konkurencji wymaga opisanie przedmiotu zamówienia w sposób jednoznaczny i wyczerpujący. Służyć mają temu dostatecznie dokładne i zrozumiałe określenia, przy czym zamawiający zobowiązany jest uwzględnić wszystkie wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty¹⁶. Tylko wtedy wszyscy wykonawcy będą mogli w taki sam sposób zrozumieć sens opisu, a zamawiający będzie mógł porównać ze sobą oferty. Obowiązek przestrzegania wskazanych zasad opisu przedmiotu zamówienia nie stanowi bariery dla określenia przedmiotu zamówienia w sposób uwzględniający potrzeby zamawiającego. Tytułem przykładu zakazu utrudniania uczciwej konkurencji nie można utożsamiać z koniecznością istnienia zdolności do realizacji zamówienia u wszystkich podmiotów działających na rynku w danej branży.

3. Jeżeli bowiem warunki stawiane przez zamawiającego (a wynikające m. in. z opisu przedmiotu zamówienia) znajdują uzasadnienie w świetle celu jakiemu ma służyć przedmiot zamówienia, to nie może być przyczyną ich ograniczenia fakt, że nie każdy wyrób czy usługa dostępna na rynku może je spełnić¹⁷.

4. W opinii Urzędu Zamówień Publicznych¹⁸ przepisy ustawy nie stoją zatem na przeszkodzie zakupu towarów wysokiej jakości. Nie ma także przeszkód, aby zamawiający postawił w postępowaniu żądanie posiadania przez wykonawców także określonego systemu zarządzania jakością.

5. Jak podkreśla się w opiniach prawnych UZP¹⁹, postawione przez zamawiającego kryterium podmiotowe winno rzeczywiście świadczyć o tym, iż wszystkie podmioty je spełniające dają rękojmię należytego wykonania zamówienia, natomiast w stosunku do podmiotów go niespełniających zachodzi prawdopodobieństwo, iż nie będą w stanie zrealizować danego zamówienia²⁰.

¹⁵ Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm. powoływana dalej jako PZP.

¹⁶ Zob. Wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 30 listopada 2006 r. (sygn. akt. II CA 724/06) „ocenić należy, że sformułowania SIWZ zawarte w pkt. 5.4 były niejednoznaczne i dopuszczały możliwość różnorodnej interpretacji. Wadą uniemożliwiającą zawarcie ważnej umowy jest w szczególności obiektywna niemożność dokonania wyboru najkorzystniejszej oferty. (...) Ta wada postępowania (istotne uchybienia w zakresie sformułowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia w opisie sposobu obliczenia ceny) uniemożliwiła zawarcie ważnej umowy w sprawie zamówienia publicznego”.

¹⁷ Zob. m.in. wyrok Zespołu Arbitrów z dnia 28 czerwca 2000 r., Sygn. akt UZP/ZO/0-602/00, „wskazanie w SIWZ wymogów technicznych dotyczących przedmiotu zamówienia trudnych do spełnienia przez odwołującego lub innego oferenta nie stanowi dostatecznej podstawy do uznania, że przedmiot zamówienia określony został w sposób naruszający zasadę z art. 17 ust. 2 ustawy o zamówieniach publicznych.”

¹⁸ Powoływany dalej jako UZP. Zob. opinie dostępne na <http://www.uzp.gov.pl/zagadnienia-merytoryczne/prawo-polskie/opinie-prawne/>.

¹⁹ Zob. jak wyżej.

²⁰ Zob. Wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 5 kwietnia 2007 r. (Sygn. akt XIX GA 91/07) „przyjąć należy, że istotnie jak twierdzi skarżący art. 22 ust. 1 u.z.p. określa warunki ubiegania się o zamówienie. Nie mniej

6. PZP wprowadza zasadę, iż przedmiotu zamówienia nie można opisywać przez wskazanie znaków towarowych, patentów lub pochodzenia. Od tej zasady ustawa przewiduje wyjątek polegający na przypadkach uzasadnionych specyfiką przedmiotu zamówienia, w których zamawiający nie może opisać przedmiotu zamówienia za pomocą dostatecznie dokładnych określeń. Wówczas konieczne jest wprowadzenie do opisu terminu „lub równoważny”.

W przypadku dopuszczenia składania ofert równoważnych zamawiający jest zobowiązany do dokładnego określenia wymagań dotyczących takich ofert. W orzecznictwie Zespołów Arbitrów utrwalono pogląd, iż dopuszczeniu składania ofert równoważnych musi towarzyszyć precyzyjne określenie przez zamawiającego parametrów technicznych i wymogów jakościowych dotyczących ofert równoważnych. Bez takiego określenia nie istnieje możliwość ich porównania. Zamawiający powinien w taki sposób przygotować specyfikację istotnych warunków zamówienia²¹ i w taki sposób sprecyzować w niej dodatkowe warunki, by mógł następnie w sposób jednoznaczny przesądzić kwestię równoważności oferty. Dopiero w takim przypadku będzie on uprawniony do podjęcia decyzji o zakwalifikowaniu oferty jako równoważnej bądź jej odrzuceniu.

7. Zamawiający zobowiązany jest opisać przedmiot zamówienia za pomocą cech technicznych i jakościowych, z zachowaniem Polskich Norm przenoszących normy europejskie lub norm innych państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego przenoszących te normy. W przypadku braku powyższych norm ustawa dopuszcza odniesienie się do:

- europejskich aprobat technicznych;
- wspólnych specyfikacji technicznych;
- norm międzynarodowych;
- innych technicznych systemów odniesienia ustanowionych przez europejskie organy normalizacyjne, lub w przypadku braku norm, o których mowa w pkt. 1.) – 4.) dopuszcza odniesienie do:
 - polskich Norm;
 - polskich aprobat technicznych;
 - polskich specyfikacji technicznych.

Zawsze opisując przedmiot zamówienia za pomocą norm, aprobat, specyfikacji technicznych i systemów odniesienia zamawiający powinien dopuścić rozwiązania równoważne. Wówczas to na wykonawcy spoczywa ciężar dowodu, iż oferowane przez niego dostawy, usługi lub roboty budowlane spełniają wymagania określone przez zamawiającego.

8. Z powyższego należy wyprowadzić ogólny nakaz opisu przedmiotu zamówienia w sposób zgodny z właściwymi normami.

Przepisy ustawy nie obligują do korzystania z norm w opisie przedmiotu zamówienia, ani nie wymagają, by opis przedmiotu zamówienia jednobrzmiąco powielił treść danej normy. W efekcie zamawiający może wskazać takie wymagania, które nie są przez normę przewidziane lub które nie zawierają doprecyzowania wszystkich elementów przedmiotu zamówienia uregulowanych odpowiednią normą (z zastrzeżeniem obowiązku zapewnienia uczciwej konkurencji).

jednak przesłanki określone w pkt 1 i 2 ustępu 1 tego przepisu winny być odniesione do konkretnej branży, czy też rodzaju zamówienia. SIWZ winny więc określać warunki ubiegania się o zamówienie, w taki sposób, aby zamawiający mógł zapewnić sobie odpowiedni produkt, czy też usługę. Dlatego też może wskazywać wymogi, które winien spełniać wykonawca ubiegający się o określone zamówienie. Może więc w tym zakresie wskazywać jakie konkretne wymogi ma spełniać wykonawca, poprzez np. wykazanie się odpowiednim doświadczeniem zawodowym i wiedzą, czy też potencjałem technicznym, wskazując jego rodzaj właściwy dla przedmiotu zamówienia publicznego. W przeciwnym razie, gdyby SIWZ nie wymieniały rodzaju wymogów dla wykonawców, to każdy w sposób dowolny, zgodnie z art. 22 ust. 1 mógłby wykazywać istnienie przesłanek z tego przepisu.”

²¹ Powoływana dalej jako SIWZ.

9. Co istotne zamawiający może odstąpić od opisywania przedmiotu zamówienia za pomocą norm, aprobat, specyfikacji technicznych i systemów odniesienia. Jednak warunkiem takiego odstąpienia jest przedstawienie dokładnego opisu przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie wymagań funkcjonalnych. Ustawa stanowi wyraźnie, że opisane przez zamawiającego wymagania funkcjonalne mogą obejmować opis oddziaływania na środowisko.

10. W przypadku gdy zamawiający opisuje przedmiot zamówienia na roboty budowlane czyni to za pomocą dokumentacji projektowej oraz specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót budowlanych. Jeżeli przedmiotem zamówienia jest zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, zamawiający opisuje przedmiot zamówienia za pomocą programu funkcjonalno-użytkowego. Co istotne, program obejmować powinien opis zadania budowlanego, w którym podaje się przeznaczenie ukończonych robót budowlanych oraz stawiane im wymagania techniczne, ekonomiczne, architektoniczne, materiałowe i funkcjonalne²².

11. Opis przedmiotu zamówienia jest obowiązkowym elementem SIWZ. Co istotne SIWZ musi także zawierać m.in.:

- opis warunków udziału w postępowaniu oraz opis sposobu dokonywania oceny spełniania tych warunków;
- wykaz oświadczeń lub dokumentów, jakie mają dostarczyć wykonawcy w celu potwierdzenia spełniania warunków udziału w postępowaniu²³;
- opis kryteriów, którymi zamawiający będzie się kierował przy wyborze oferty wraz z podaniem znaczenia tych kryteriów i sposobu oceny ofert.

12. Opis kryteriów jest szczególnie istotnym aspektem, ponieważ to właśnie na ich podstawie zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą. Ustawa przewiduje, że zamawiający może korzystać nie tylko z kryterium ceny²⁴, ale i posiłkowo z innych kryteriów odnoszących się do przedmiotu zamówienia. Katalog kryteriów posiłkowych ma charakter otwarty, a ustawa w szczególności zwraca uwagę na jakość, funkcjonalność, parametry techniczne, zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie **oddziaływania na środowisko**, koszty eksploatacji, serwis oraz termin wykonania zamówienia²⁵.

13. Należy zatem podkreślić, iż przez najkorzystniejszą ofertę należy rozumieć ofertę, która przedstawia najkorzystniejszy bilans ceny oraz innych kryteriów odnoszących się do przedmiotu zamówienia publicznego albo ofertę z najniższą ceną.

²² Szczegółowe obowiązki we wskazanym zakresie określono w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 2 września 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego, Dz. U. Nr 202, poz. 2072 ze zm.

²³ Zob. wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 kwietnia 2006 r. (brak Sygn.) „Z przepisów pzp wynikają normy: z jednej strony norma nakazująca zamawiającemu określenie w specyfikacji istotnych warunków zamówienia – w formie wyczerpującej informacji – oświadczeń i dokumentów, jakie mają obowiązek dostarczyć wykonawcy w celu potwierdzenia spełnienia warunków udziału w postępowaniu, a z drugiej strony norma nakazująca zamawiającemu żądania od wykonawców oświadczeń i dokumentów zbędnych do przeprowadzenia postępowania oraz nie wskazanych w ogłoszeniu, specyfikacji istotnych warunków zamówienia lub zaproszeniu do składania ofert.”

²⁴ To kryterium jest obligatoryjne.

²⁵ Zob. wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 26 kwietnia 2007r. (Sygn. Akt I CA 88/07). „Zgodnie z treścią art. 91 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych Zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą na podstawie kryteriów oceny ofert. Wspomniany przepis w ust. 2 stanowi, że kryteriami oceny ofert są cena albo cena i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, w szczególności jakość, funkcjonalność, parametry techniczne, zastosowanie najlepszych technologii, koszty eksploatacji, serwis oraz termin wykonania. Z powyższego wynika, że kryterium obligatoryjnym jest cena. Natomiast pozostałe kryteria są wymienione przykładowo i nie jest to katalog zamknięty – na co słusznie zwrócił uwagę w swoim orzeczeniu Zespół Arbitrów.”

Kryteria oceny ofert mogą dotyczyć tylko i wyłącznie przedmiotu zamówienia. Kryteria oceny ofert nie mogą dotyczyć właściwości wykonawcy, a w szczególności jego wiarygodności ekonomicznej, technicznej lub finansowej.

14. W celu potwierdzenia opisanego przez zamawiającego warunku posiadania przez wykonawcę niezbędnej wiedzy i doświadczenia oraz dysponowania potencjałem technicznym i osobami zdolnymi do wykonania zamówienia, zamawiający może żądać następujących dokumentów²⁶:

- wykazu wykonanych robót budowlanych w okresie ostatnich pięciu lat przed dniem wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia, a jeżeli okres prowadzenia działalności jest krótszy – w tym okresie, odpowiadających swoim rodzajem i wartością robotom budowlanym stanowiącym przedmiot zamówienia, z podaniem ich wartości oraz daty i miejsca wykonania oraz załączeniem dokumentów potwierdzających, że roboty te zostały wykonane należyście;
- wykazu wykonanych, a w przypadku świadczeń okresowych lub ciągłych również wykonywanych, dostaw lub usług w okresie ostatnich trzech lat przed dniem wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia, a jeżeli okres prowadzenia działalności jest krótszy – w tym okresie, odpowiadających swoim rodzajem i wartością dostawom lub usługom stanowiącym przedmiot zamówienia, z podaniem ich wartości, przedmiotu, dat wykonania i odbiorców, oraz załączenia dokumentów potwierdzających, że te dostawy lub usługi zostały wykonane należyście²⁷;
- **wykazu osób, którymi dysponuje lub będzie dysponował wykonawca i które będą uczestniczyć w wykonywaniu zamówienia, wraz z informacjami na temat ich kwalifikacji zawodowych, doświadczenia i wykształcenia niezbędnych do wykonania zamówienia, a także zakresu wykonywanych przez nie czynności;**
- **wykazu niezbędnych do wykonania zamówienia narzędzi i urządzeń, którymi dysponuje lub będzie dysponował wykonawca;**

oraz

- stwierdzających, że osoby, które będą uczestniczyć w wykonywaniu zamówienia, posiadają wymagane uprawnienia, jeżeli ustawy nakładają obowiązek posiadania takich uprawnień.

15. W celu potwierdzenia, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane odpowiadają wymaganiom określonym przez zamawiającego, zamawiający może żądać w szczególności:

- próbek, opisów lub fotografii;
- zaświadczenia podmiotu uprawnionego do kontroli jakości potwierdzającego, że dostarczane produkty odpowiadają określonym normom lub specyfikacjom technicznym;
- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z normami jakościowymi, jeżeli zamawiający odwołują się do systemów zapewniania jakości opartych na odpowiednich normach europejskich;
- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z europejskimi normami zarządzania środowiskiem, jeżeli zamawiający wskazują środki zarządzania środowiskowego, które wykonawca będzie stosował podczas realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi, odwołując się do wspólnotowego systemu ek zarządzenia i audytu (EMAS) lub norm zarządzania środowiskowego opartych na europejskich lub międzynarodowych normach poświadczonych przez podmioty działa-

²⁶ Na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy, oraz form, w jakich te dokumenty mogą być składane (Dz. U. Nr 87, poz. 605) ze zm.

²⁷ Zob. Wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 9 stycznia 2007r. (Sygn. akt XIX Ga 581/06.) „Nie oznacza to jednak, iż w każdym przypadku określenie wartości dotychczas wykonanych dostaw nie narusza zasad uczciwej konkurencji. W przypadku ustalenia jej przez zamawiającego na zaporowym poziomie naruszono by regułę wprowadzoną w art. 22 ust. 2 ustawy, a także w art. 7 ustawy, szczególnie w sytuacji, gdy wymóg ten spełniałby tylko jeden dostawca.”

jące zgodnie z prawem Unii Europejskiej, europejskimi lub międzynarodowymi normami dotyczącymi certyfikacji.

Wykonawca może zamiast zaświadczeń o których mowa pkt. 2–4 złożyć równoważne zaświadczenia wystawione przez podmioty mające siedzibę w innym państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Z kolei w przypadku zaświadczeń, o których mowa w pkt 3 i 4, dopuszcza się złożenie innych dokumentów potwierdzających odpowiednio stosowanie przez wykonawców równoważnych środków zapewnienia jakości i stosowanie równoważnych środków zarządzania środowiskowego.

16. Należy także zwrócić uwagę, iż wykonawca może powierzyć wykonanie zamówienia podwykonawcom, z wyjątkiem przypadku gdy ze względu na specyfikę przedmiotu zamówienia zamawiający zastrzeże w SIWZ, że część lub całość zamówienia nie może być powierzona podwykonawcom.

III. Instytucje prawne/normy związane z „zielonymi” zamówieniami publicznymi

1. Systemy zarządzania środowiskowego

ISO 14000

Cele i zakres obowiązywania

1. Dobrowolna norma ISO 14001 należy do serii norm ISO 14000, przeznaczonych do wspomagania przedsiębiorstw i innych organizacji w doskonaleniu ich działalności w zakresie ochrony środowiska. Normy te zostały opracowane przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (International Organization for Standardization, w skrócie: ISO) z siedzibą w Genewie²⁸.

2. Zakres norm z grupy ISO 14000 jest bardzo szeroki i obejmuje kilka grup tematycznych, jak normy dotyczące audytów środowiskowych, ekoetykietowania, efektywności działań środowiskowych, analizy cyklu życia, dotyczące terminologii oraz właśnie normę ISO 14001 dotyczącą systemu zarządzania środowiskowego. Wśród wymienionych norm jedynie ta ostatnia stanowi podstawę certyfikacji systemu zarządzania środowiskowego. Pozostałe są zbiorem wytycznych, wskazówek oraz narzędzi wykorzystywanych przez organizacje do ich użytku wewnętrznego i doskonalenia²⁹.

3. Uczestnictwo w systemie ISO jest dobrowolne. Jest on przeznaczony dla organizacji na całym świecie.

Warunki uczestnictwa w systemie ISO 14001

4. Organizacja ubiegająca się o uczestnictwo w systemie ISO 14001 musi spełnić wymagania określone w sekcji 4 europejskiej normy PN ISO 14001:2005³⁰, w szczególności:

- ustanowić, wdrożyć, utrzymywać i doskonalić system zarządzania środowiskowego;

²⁸ Polskim członkiem ISO jest Polski Komitet Normalizacyjny.

²⁹ Zegarlińska B., Wywiół M., *Przewodnik ISO 14000. Materiały informacyjne nt. wdrażania systemu zarządzania środowiskowego wg norm ISO serii 14000*, Ministerstwo Gospodarki 2002 r., http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/183AAC94-8096-4462-B856-3CFF55167A61/0/6144_przewiso14000.pdf

³⁰ Wymagania te zostały szczegółowo określone w Załączniku I A do Rozporządzenia Komisji nr 196/2006/WE z dnia 3 lutego 2006r. zmieniającego rozporządzenie EMAS w celu uwzględnienia europejskiej normy EN ISO 14001:2004, Dz.U. UE L 32 z 4.2.2006, str. 4.

- określić publicznie dostępną politykę środowiskową organizacji stanowiącą ramy do ustalenia i przeglądu celów i zadań środowiskowych;
- ustalić, wdrożyć i utrzymywać procedurę planowania, w tym wskazać wymogi prawne oraz inne wymagania, do których spełniania organizacja się zobowiązała i które są związane z aspektami środowiskowymi jej działalności;
- ustanowić, wdrożyć i utrzymywać cele i zadania środowiskowe, a także programy ich osiągnięcia, dotyczące wdrażania systemu, w tym zasobów ludzkich³¹, infrastruktury organizacyjnej, technologii i zasobów finansowych, komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej;
- prowadzić odpowiednią dokumentację³² oraz zapewnić jej odpowiednią kontrolę;
- ustanowić, wdrożyć i utrzymywać procedurę monitorowania, wykonywania pomiarów oraz okresowej oceny zgodności z wymogami prawnymi;
- zapewnić prowadzenie audytu wewnętrznego w sposób obiektywny i bezstronny, w sposób zgodny z odpowiednimi normami ISO.

5. Po przeprowadzeniu audytu następuje przegląd systemu zarządzania przez kierownictwo organizacji. Następnie organizacja zgłasza się do jednostki certyfikującej, posiadającej stosowne uprawnienia³³ w celu uzyskania certyfikatu ISO 14001. W okresie certyfikacji przeprowadzane są audyty w nadzorze, natomiast po trzech latach konieczne jest przeprowadzenie procedury recertyfikacji (ponowna ocena systemu zarządzania środowiskowego przez jednostkę certyfikującą) w celu przedłużenia ważności certyfikatu.

EMAS

Cele i zakres obowiązywania

6. Wspólnotowy system ek zarządzenia i audytu (EMAS), podobnie jak ISO 14001 jest systemem dobrowolnym. Reguły jego funkcjonowania ustanawia rozporządzenie EMAS. Celem tego rozporządzenia jest także ciągłe doskonalenie działania organizacji w dziedzinie środowiska oraz dostarczenie odpowiednich informacji opinii publicznej i innym zainteresowanym stronom. Jego realizacja następuje właśnie poprzez stworzenie i wdrażanie przez organizację systemów zarządzania środowiskowego opisanych w Aneksie I rozporządzenia, systematyczną i obiektywną okresową ocenę działania takich systemów, dostarczenie informacji o działaniach w dziedzinie środowiska, prowadzenie otwartego dialogu ze społeczeństwem i innymi zainteresowanymi stronami oraz aktywne zaangażowanie pracowników organizacji.

7. Organizacje wdrażające europejskie lub międzynarodowe normy w zakresie zagadnień dotyczących środowiska właściwe dla EMAS oraz posiadające uzyskany zgodnie z właściwymi procedurami certyfikat, potwierdzający przestrzeganie tych norm są uważane za spełniające odpowiednie wymagania rozporządzenia EMAS pod warunkiem, że normy te oraz wymagania akredytacji dla organu certyfikującego są uznane przez Komisję Europejską³⁴.

8. Odniesienia dotyczące uznanych norm (włączając właściwe działy EMAS, do których mają zastosowanie) oraz uznane wymagania akredytacyjne zostają opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE.

³¹ Zapewnienie kompetencji osób wykonujących zadania, zwłaszcza poprzez zapewnienie szkoleń tych osób.

³² Dokumentacja systemu zarządzania środowiskowego zawiera: politykę, cele i zadania środowiskowe, opis zakresu systemu zarządzania środowiskowego, opis głównych elementów systemu zarządzania środowiskowego i ich wzajemnego oddziaływania, a także odniesienia do dokumentów związanych, dokumenty, w tym zapisy wymagane postanowieniami niniejszej normy międzynarodowej oraz dokumenty, w tym zapisy określone przez organizację jako niezbędne do zapewnienia skutecznego planowania, przebiegu i kontrolowania procesów, które są związane z jej znaczącymi aspektami środowiskowymi.

³³ Potwierdzone odpowiednim certyfikatem nadanym przez Polskie Centrum Akredytacji.

³⁴ Powoływana dalej jako KE

Warunki uczestnictwa w systemie EMAS

9. Wymagania EMAS są w zasadzie zbieżne z wymaganiami ISO 14001 (zob. ust. 4)³⁵, z tym, że dodatkowymi wymaganiami dla zarejestrowania w EMAS są:

- przeprowadzenie przeglądu środowiskowego³⁶ działalności, wyrobów i usług organizacji, zgodnie z Aneksiem VII rozporządzenia i w odniesieniu do zagadnień określonych w Aneksie VI oraz wdrożenie na jego podstawie systemu zarządzania środowiskiem obejmującego wymagania normy PN ISO 14001:2005³⁷,
- przeprowadzenie audytu środowiskowego zgodnie z wymaganiami wymienionymi w Aneksie II,
- przygotowanie oświadczenia o środowisku³⁸ i uzyskanie jego zatwierdzenia przez akredytowanego inspektora ochrony środowiska³⁹,
- posiadanie skontrolowanego przeglądu środowiskowego, a w stosownym przypadku systemu zarządzania, procedury audytu i oświadczenia o środowisku w celu sprawdzenia czy spełniają one właściwe wymagania Rozporządzenia EMAS,
- przesłanie zatwierdzonego oświadczenia o środowisku właściwym organom Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się organizacja starająca się o rejestrację oraz udostępnienie tego oświadczenia opinii publicznej (po dokonaniu rejestracji).

10. Po otrzymaniu zatwierdzonego oświadczenia o środowisku, wypełnionego formularza⁴⁰ oraz po wniesieniu opłaty rejestracyjnej, właściwy organ uznaje, że organizacja spełnia wszelkie wymogi rozporządzenia EMAS i rejestruje organizację w systemie, nadając jej numer rejestracyjny. O wpisie informowany jest organ kierujący organizacją.

11. Po zarejestrowaniu w systemie organizacje uzyskują prawo do używania logo⁴¹, m.in. na papierze firmowym, w reklamach produktów, działań i usług oraz na materiałach informacyjnych upowszechniających udział organizacji w EMAS. Logo nie może być stosowane na produktach lub ich opakowaniach zbiorczych oraz, co do zasady, łącznie z porównywalnymi twierdzeniami dotyczącymi innych produktów, działań i usług.

12. W celu kontynuowania uczestnictwa w systemie organizacja musi:

- posiadać skontrolowany system zarządzania środowiskowego i program audytu,
- przysyłać roczne, zatwierdzone aktualizacje oświadczenia o środowisku do właściwych organów oraz udostępniać je opinii publicznej⁴².

13. Wykaz organizacji zarejestrowanych w danym Państwie Członkowskim jest co miesiąc aktualizowany przez organy tego państwa. O aktualizacji organy zawiadamiają KE.

14. Certyfikaty EMAS mogą służyć (jeśli tego dotyczą) jako dowód posiadania przez wykonawcę zamówienia publicznego odpowiednich możliwości technicznych niezbędnych w celu zastosowania działań w zakresie zarządzania środowiskowego. Oczywiście instytucje kontraktujące obowiązane są także do uznawania równoważnych certyfikatów. Powinny one także uznać

³⁵ Zostały one określone w Aneksie I rozporządzenia EMAS.

³⁶ Zgodnie z art. 2 (e) rozporządzenia EMAS przegląd środowiskowy oznacza wstępną kompleksową analizę zagadnień związanych ze środowiskiem, oddziaływania oraz dokonań związanych z działalnością organizacji.

³⁷ Organizacje posiadające certyfikowany system zarządzania środowiskowego przystępując do systemu EMAS nie muszą przeprowadzać formalnego przeglądu środowiskowego, jeżeli informacje niezbędne dla identyfikacji i oceny aspektów środowiskowych, określonych w Aneksie VI, dostępne są w certyfikowanym systemie zarządzania środowiskiem.

³⁸ Zgodnie z Aneksiem III pkt. 3.2. rozporządzenia EMAS.

³⁹ Akredytacje inspektorów ochrony środowiska prowadzą odpowiednie organy Państw Członkowskich, przy uwzględnieniu kryteriów określonych w Aneksie V rozporządzenia EMAS.

⁴⁰ Wzór tego formularza został określony w Aneksie VIII rozporządzenia EMAS.

⁴¹ Wzór logo określa Aneks IV Rozporządzenia EMAS.

⁴² Odstępstwa w zakresie częstotliwości wykonywania aktualizacji możliwe są szczególnie w stosunku do małych organizacji i małych przedsiębiorstw, a także w przypadkach gdy nie występuje zmiana operacyjna w systemie zarządzania środowiskiem.

wszelkie inne dowody przedstawione przez wykonawcę, a świadczące o dysponowaniu przez niego odpowiednimi możliwościami technicznymi. Oznacza to, iż instytucje kontraktujące w żadnym przypadku nie mogą wymagać od organizacji posiadania rejestracji EMAS lub spełniania (w pełnym zakresie) wszystkich wymogów związanych z dokonaniem rejestracji EMAS.

15. Certyfikat EMAS może również posłużyć za dowód, gdy instytucja kontraktująca postawi inne środowiskowe kryteria podmiotowe – na przykład wymogi związane z posiadaniem sprzętu technicznego lub przeszkolonego personelu. Dotyczy to oczywiście tych wypadków, gdy rejestracja EMAS zawiera informacje dotyczące poszczególnych wymogów.

Planowane zmiany

16. Art. 15 rozporządzenia EMAS zobowiązuje KE do dokonania w ciągu 5 lat po wejściu rozporządzenia w życie przeglądu regulacji w świetle doświadczeń zdobytych w trakcie jej działania. Do przeglądu KE przystąpiła w roku 2005, czego efektem jest przedstawiony w dniu 16 lipca 2008 r. projekt nowego rozporządzenia EMAS⁴³. W celu upowszechnienia systemu EMAS KE proponuje m.in. uproszczenie procedur rejestracyjnych, zmniejszenie opłat rejestracyjnych dla małych i średnich organizacji oraz uproszczenie zasad stosowania logo EMAS.

2. Ekoznakowanie

Ecolabel

Cele i zakres stosowania

17. Program Ecolabel uregulowany został w Rozporządzeniu 1980/200/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. w sprawie zrewidowanego programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego⁴⁴. Jego celem jest promowanie produktów, które mają potencjalnie ograniczony szkodliwy wpływ na środowisko w porównaniu z innymi produktami z tej samej grupy w całym cyklu życia i przyczyniają się w ten sposób do efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych oraz wysokiego poziomu ochrony środowiska.

18. Wdrażanie programu Ecolabel jest koordynowane z innymi uzgodnieniami dotyczącymi etykietowania lub certyfikacji jakości oraz programami, w szczególności takimi jak: system wspólnotowych oznakowań określających zużycie energii, ustanowiony dyrektywą 92/75/EWG⁴⁵ i system rolnictwa ekologicznego, ustanowiony pierwotnie rozporządzeniem (EWG) nr 2092/91⁴⁶ (zob. pkt. 42 niniejszego rozdziału).

19. Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne może być przyznawane produktom dostępnym na obszarze Wspólnoty Europejskiej odpowiadającym podstawowym wymogom środowiskowym oraz kryteriom oznakowania ekologicznego określonym w rozporządzeniu Ecolabel. Kryteria oznakowania ekologicznego ustala się dla grup produktów.

⁴³ COM(2008) 402 końcowy.

⁴⁴ Dz.U. UE L 237 z 21.9.2000 r., str.1, dalej powoływane jako rozporządzenie Ecolabel.

⁴⁵ Dyrektywa Rady nr 92/75/EWG z dnia 22 września 1992 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez urządzenia gospodarstwa domowego, Dz.U. UE. L 297 z 13.10.1992 r., str. 16, dalej powoływana jako dyrektywa ramowa EU Energy.

⁴⁶ Rozporządzenie Rady 2092/91/EWG z dnia 24 czerwca 1991r. w sprawie ekologicznej produkcji produktów rolniczych oraz wskazówek dotyczących produkcji produktów rolniczych oraz artykułów spożywczych, Dz.U. L 048 z 19.02.2000 r., str. 1.

20. Oznakowanie ekologiczne nie może być przyznawane substancjom i preparatom sklasyfikowanym jako bardzo toksyczne, toksyczne, niebezpieczne dla środowiska, rakotwórcze, toksyczne dla procesów rozmnażania się lub mutagenne⁴⁷, ani produktom, przy których wytwarzaniu stosuje się procesy mogące stanowić znaczne zagrożenie dla człowieka i/lub środowiska, lub które w procesie ich normalnego użytkowania mogą być szkodliwe dla konsumenta. Rozporządzenie nie ma zastosowania do produktów spożywczych, napojów, produktów farmaceutycznych ani wyrobów medycznych⁴⁸, które przeznaczone są tylko do użytku profesjonalnego, muszą być przepisane przez specjalistów medycznych lub używane pod ich nadzorem.

Warunki uczestnictwa w programie

21. Kryteria przyznawania Ecolabel określone są osobno dla każdej grupy produktów⁴⁹ przy uwzględnieniu ich cyklu życia. Aspekty środowiskowe identyfikowane są na podstawie ogólnej listy takich aspektów zawartej w Aneksie I rozporządzenia Ecolabel⁵⁰. Okres stosowania kryteriów, jak również wymogi oceny i weryfikacji, określone są dla każdej grupy produktów w obrębie każdej grupy kryteriów przyznawania oznakowania ekologicznego. Kryteria i ich uaktualnienia są publikowane w Dzienniku Urzędowym UE seria L. Komitetem upoważnionym do rozwijania i okresowego przeglądu kryteriów przyznawania znaku Ecolabel, jak również wymogów oceny i weryfikacji związanych z tymi kryteriami jest Komitet UE ds. Oznakowania Ekologicznego (EUEB).

22. Wnioski o przyznanie oznakowania ekologicznego mogą być składane przez producentów, importerów, podmioty świadczące usługi, sprzedawców hurtowych i detalicznych⁵¹; mogą one dotyczyć produktu wprowadzanego na rynek pod jedną lub wieloma markami handlowymi. Po sprawdzeniu wymogów formalnych wniosku (w tym wniesienia opłaty na pokrycie kosztów rozpatrzenia wniosku), zweryfikowaniu, czy produkt spełnia kryteria dotyczące oznakowania ekologicznego i – jeżeli to konieczne – konsultacjach z właściwymi organami innych Państw Członkowskich⁵², organ⁵³ decyduje o przyznaniu znaku Ecolabel. Za roczne używanie znaku Ecolabel pobierana jest opłata.

23. W przypadku gdy na opakowaniu produktu umieszczone są jednocześnie wspólnotowe oznakowanie ekologiczne i oznakowanie krajowe, oba oznakowania umieszcza się obok siebie.

⁴⁷ W rozumieniu przepisów dyrektywy Rady nr 67/548/EWG dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych, Dz.U. UE L 196 z 16.8.1967, str.1, lub dyrektywy nr 1999/45/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 marca 1999 r. dostosowującej po raz drugi do postępu technicznego Załącznik do dyrektywy 88/320/EWG w sprawie kontroli i weryfikacji dobrej praktyki laboratoryjnej (DPL), Dz.U. UE L 77 z 23.3.1999 r., str.1.

⁴⁸ W rozumieniu dyrektywy Rady nr 93/42/EWG dotyczącej wyrobów medycznych, Dz.U. UE L 169 z 12.7.1993 r., str. 1.

⁴⁹ Wymogi metodologiczne ustalania kryteriów przyznawania oznakowania ekologicznego określa Aneks II rozporządzenia Ecolabel.

⁵⁰ Aneks I wymienia tu jakość powietrza i wody, ochronę gleby, redukcję odpadów, oszczędność energii, zarządzanie zasobami naturalnymi, zapobieganie globalnemu efektowi cieplarnianemu, ochronę warstwy ozonowej, bezpieczeństwo dla środowiska, poziom hałasu, ochrony różnorodności biologicznej.

⁵¹ Sprzedawcy mogą składać wnioski dotyczące wyłącznie produktów wprowadzanych na rynek pod własnymi markami handlowymi.

⁵² Jeżeli produkt pochodzi w tej samej postaci z kilku Państw Członkowskich wniosek może być przedłożony właściwym organom jednego z tych państw, które przy rozpatrywaniu wniosku konsultują się z właściwymi organami pozostałych Państw Członkowskich.

⁵³ W Polsce jest to Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.

Planowane zmiany

24. Ocena skutków wykazała, że obecnie nie jest wykorzystywany w pełni potencjał i cele Ecolabel, ponieważ oznakowanie jest niedostatecznie znane i popularne wśród przedsiębiorców z powodu zbyt biurokratycznych procedur i sposobów zarządzania. Z tego względu KE w lipcu 2008 r. przedstawiła projekt nowego rozporządzenia, w którym zaproponowano pakiet środków⁵⁴ służących modyfikacji i uproszczeniu programu, w tym m.in. rozszerzenie zakresu stosowania oznakowania, zniesienie opłat rocznych i uproszczenie procedur oceny. Dodatkowo Aneks I projektowanego rozporządzenia przewiduje sporządzenie podręcznika przeznaczonego dla władz udzielających zamówień publicznych, który zawierał będzie wskazówki na temat stosowania kryteriów wspólnotowego oznakowania ekologicznego.

Ekoprojekt

Cele i zakres stosowania

25. Przedsiębiorca już na etapie projektowania danego produktu wykorzystującego energię⁵⁵ musi uwzględnić aspekty środowiskowe, celem poprawy środowiskowej charakterystyki produktów wykorzystujących energię podczas całego cyklu życia (ekoprojekt). Ramy ustalania wymogów UE w zakresie ekoprojektu ustanawia dyrektywa dotycząca ekoprojektu, przy czym dyrektywy nie stosuje się do środków przewozu osób lub rzeczy.

Warunki uzyskania

26. Szczegółowe wymagania dla ekoprojektowania zostały określone w środkach wykonawczych⁵⁶. Produkty wykorzystujące energię wskazane w tych środkach przed wprowadzeniem na rynek i do użytkowania muszą uzyskać deklarację zgodności⁵⁷ oraz zostać opatrzone oznaczeniem CE; w przeciwnym wypadku nie mogą one zostać wprowadzone na rynek. Co więcej, jeżeli Państwo Członkowskie stwierdzi, że dany PWE posiadający oznakowania CE i używany zgodnie ze swoim przeznaczeniem nie spełnia wszystkich odpowiednich przepisów danego środka wykonawczego, może zakazać wprowadzania produktu na rynek, do czasu zapewnienia zgodności z tymi przepisami; jeżeli brak zgodności trwa, produkt powinien być wycofany z rynku⁵⁸.

⁵⁴ Wniosek w sprawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnotowego programu oznakowania ekologicznego, COM(2008) 401 końcowy.

⁵⁵ Powoływane dalej jako PWE. Zgodnie z art. 2 pkt 1 dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię, Dz.U. UE L 191 z 22.7.2005 r., str. 29 (dalej jako dyrektywa dotycząca ekoprojektu), produkt PWE oznacza produkt, który po wprowadzeniu na rynek i/lub do użytkowania, jest uzależniony od poboru energii (elektryczność, paliwa kopalne i odnawialne źródła energii) dla działania zgodnego z przeznaczeniem lub produkt do wytwarzania, przesyłania i pomiaru wspomnianej energii, łącznie z częściami uzależnionymi od poboru energii, które mają zostać włączone do PWE objętych niniejszą dyrektywą, które są wprowadzane na rynek i/lub do użytkowania jako osobne części dla użytkowników końcowych, a których ekologiczność może być oceniana osobno.

⁵⁶ Np. rozporządzenie Komisji nr 1275/2008/WE z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla zużycia energii przez elektryczne i elektroniczne urządzenia gospodarstwa domowego i urządzenia biurowe w trybie czuwania i wyłączenia, Dz.U. UE L 339 z 18.12.2008 r., str. 45.

⁵⁷ Zawiera ona elementy określone w Aneksie VI dyrektywy dotyczącej ekoprojektu i odnosi się do odpowiedniego środka wykonawczego.

⁵⁸ O wprowadzeniu zakazu i wycofaniu z rynku Państwo Członkowskie niezwłocznie informuje KE. Decyzje Państwa Członkowskiego są podawane do publicznej wiadomości, natomiast opinia KE w przedmiocie tych decyzji jest publikowana w Dzienniku Urzędowym UE.

27. PWE, które posiadają oznakowanie CE uznawane są za spełniające odpowiednie przepisy danego środka wykonawczego. W związku z tym należy uznać, że etykieta CE stanowi dowód zgodności ze specyfikacjami technicznymi dotyczącymi ekoprojektu.

28. Jeżeli dany PWE objęty środkami wykonawczymi został zaprojektowany przez organizację zarejestrowaną zgodnie z rozporządzeniem EMAS, a funkcja projektowa mieści się w zakresie tej rejestracji, system zarządzania przyjęty przez tę organizację uznaje się za spełniający wymogi Aneksu V do dyrektywy dotyczącej ekoprojektu. Analogicznie traktuje się sytuację, gdy PWE został zaprojektowany przez organizację posiadającą system zarządzania obejmujący funkcję projektu produktu i został wdrożony zgodnie ze zharmonizowanymi normami, których numery referencyjne zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE.

Znaki efektywności energetycznej dla urzędów

Cele i zakres

29. Program znakowania efektywności energetycznej urzędów biurowych⁵⁹ został uregulowany Rozporządzeniem nr 106/2008/WE⁶⁰. Ustanowienie tego rozporządzenia służyć ma również wykonaniu umowy z dnia 20.12.2006 r. zawartej między Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki i Wspólnotą Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urzędów biurowych⁶¹.

Warunki uczestnictwa

30. Uczestnictwo w programie Energy Star jest dobrowolne. Program jest odpowiednio koordynowany z innymi uzgodnieniami wspólnotowymi w zakresie znakowania lub świadectw jakości, a także z takimi programami, jak Ecolabel, EU Energy Label (zob. pkt. 35) czy ekoprojekt. Równoległe z programem Energy Star mogą być stosowane inne systemy dobrowolnego znakowania efektywności energetycznej urzędów biurowych.

31. Do oznaczenia etykietą Energy Star kwalifikuje się sprzęt biurowy spełniający kryteria wskazane w załączniku C Umowy Energy Star. Uczestnicy programu certyfikują sprzęt samodzielnie lub w niezależnych laboratoriach, przy czym produkty objęte programem wprowadzane na rynek UE mogą być badane przez KE lub Państwa Członkowskie celem sprawdzenia ich zgodności z wymaganiami rozporządzenia Energy Star.

32. Rejestrowanie uczestników programu Energy Star odbywa się na podstawie złożonego do KE wniosku. Po sprawdzeniu, czy wnioskodawca zgodził się spełnić wytyczne dla użytkownika wspólnego logo zawarte w Załączniku B do Umowy Energy Star, KE podejmuje decyzję o włączeniu wnioskodawcy w poczet uczestników programu. Uaktualniona lista uczestników Energy Star publikowana jest na stronie internetowej i przekazywana Państwu Członkowskim.

33. Organem wspomagającym KE w zakresie wdrożenia oraz przeglądu wdrożenia programu Energy Star jest Biuro Wspólnoty Europejskiej d.s. Energy Star.

34. Urządzenia biurowe, dla których na użycie logo Energy Star uzyskano zgodę Agencji Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych uważa się za zgodne z rozporządzeniem Energy Star⁶².

⁵⁹ Powoływany dalej jako program Energy Star.

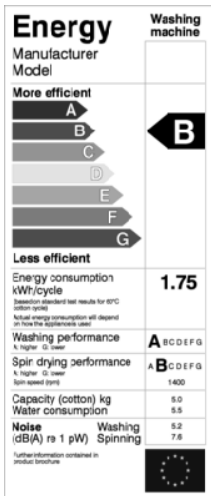
⁶⁰ Rozporządzenie nr 106/2008/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15.1.2008r. w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urzędów biurowych, Dz.U. UE L 039 z 13.2.2008 r., str. 1., dalej powoływane jako rozporządzenie Energy Star.

⁶¹ Dz.U. UE L 381 z 28.12.2006 r., str. 26, dalej powoływana jako Umowa Energy Star.

⁶² O ile nie udowodniono, że jest inaczej.

System etykietowania energetycznego – EU Energy

Cele i zakres

35. Etykiety energetyczne EU Energy to etykiety tzw. pojedynczej serii, polegające na klasyfikowaniu produktów według ich sprawności energetycznej. Ramy systemu etykietowania energetycznego tworzy dyrektywa EU Energy. Celem tej dyrektywy jest umożliwienie harmonizacji krajowych przepisów dotyczących publikowania, w szczególności w formie etykiet oraz informacji o produkcie, informacji o zużyciu energii i innych podstawowych zasobów oraz informacji dodatkowych o niektórych typach urządzeń gospodarstwa domowego, umożliwiając tym samym konsumentom wybór urządzeń energooszczędnych.

36. Dyrektywa obejmuje następujące typy urządzeń AGD:

- lodówki, zamrażarki i ich kombinacje,
- pralki, suszarki i ich kombinacje,
- zmywarki do naczyń,
- kuchenki,
- grzejniki wody i zbiorniki ciepłej wody,
- źródła światła,
- urządzenia klimatyzacyjne.

Wyliczenie to ma charakter katalogu otwartego, co oznacza, że może on być uzupełniany o dalsze typy urządzeń AGD.

Wymogi stosowania

37. Oferowane urządzenia AGD muszą być zaopatrzone w informacje dotyczące zużycia energii elektrycznej, innych form energii i innych podstawowych zasobów oraz informacje dodatkowe. Informacje te dołączane są do urządzeń w formie etykiety i karty informacyjnej. Nie ma obowiązku etykietowania ani załączania kart w odniesieniu do modeli urządzeń, których produkcji zaprzestanie się, zanim wejdzie w życie stosowna dyrektywa wykonawcza, ani do urządzeń używanych.

38. Szczegóły dotyczące etykiety i karty określają dyrektywy odnoszące się do każdego typu urządzeń⁶³. Dyrektywy te określają również: dokładną definicję typu urządzeń do którego się odnoszą, normy i metody pomiaru wykorzystywane w celu uzyskania informacji dotyczących zużycia energii i zasobów oraz informacje, które mają zostać podane w przypadku gdy klient nie może zobaczyć zaoferowanego urządzenia oraz sposób, w jaki mają one być podane.

39. Ocenę rzetelności informacji zawartych na etykiecie i w karcie umożliwia dokumentacja techniczna, zawierająca m.in. ogólny opis produktu, wyniki przeprowadzonych obliczeń, wyniki testów, w tym testów przeprowadzanych przez organizacje notyfikowane określone na podstawie innego ustawodawstwa wspólnotowego. Przez okres 5 lat od wyprodukowania ostatniego produktu dokumentacja musi być udostępniana dla celów kontrolnych.

⁶³ W odniesieniu do etykiety określają one m.in. jej tekst i projekt, a także miejsce jej umieszczenia. W odniesieniu do karty informacyjnej określają m.in. tekst, a także w stosownych wypadkach format karty. Zob. np. dyrektywa Komisji 95/12/WE z dnia 23 maja 1995 r. wykonująca dyrektywę Rady 92/75/EWG w zakresie etykiet efektywności energetycznej pralek bębnowych typu domowego, Dz.U. L 136 z 21.6.1995 r., str. 1.

Etykieta produkcji ekologicznej

Cele i zakres

40. Rozporządzeniem Komisji nr 331/2000/WE z dnia 17 grudnia 1999 r.⁶⁴, zmieniającym Załącznik V do Rozporządzenia Rady nr 2092/91/EWG w sprawie ekologicznej produkcji produktów rolniczych oraz wskazówek dotyczących produkcji produktów rolniczych oraz artykułów spożywczych wprowadzona została jednolita dla całej UE etykieta produkcji ekologicznej. Celem było podniesienie wiarygodności żywności produkowanej metodami ekologicznymi oraz jej identyfikacja na rynku.

Warunki stosowania

41. Etykieta nie jest obecnie obowiązkowa, ale producenci mogą jej użyć, jeżeli ich produkty w co najmniej 95% składają się ze składników ekologicznych, spełniają wymogi urzędowego systemu kontroli, pochodzą prosto od producenta lub zostały dostarczone w zabezpieczonym opakowaniu oraz uzyskały certyfikat jakości.

42. Stosowanie logo UE stało się obowiązkowe dla produktów paczkowanych od dnia 1 stycznia 2009 r., tj. z dniem wejścia w życie Rozporządzenia Rady 834/2007/WE z dnia 28.06.2007r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych⁶⁵. Po upływie tej daty nadal jest dobrowolne dla produktów importowanych. Obecnie tam gdzie pojawia się logo UE, powinna się także znaleźć informacja, skąd pochodzi surowiec rolniczy. Może to być adnotacja 'UE', 'spoza UE' lub nazwa kraju, w którym został wyprodukowany produkt lub jego składniki.

Etykiety energetyczne dla samochodów

43. Dyrektywa nr 1999/94/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 grudnia 1999 r. odnosząca się do dostępności dla konsumentów informacji o zużyciu paliwa i emisjach CO₂ w odniesieniu do obrotu nowymi samochodami osobowymi⁶⁶ wymaga umieszczania etykiet zawierających informacje na temat zużycia paliwa oraz emisji CO₂ na wszystkich samochodach, publikowania krajowych wytycznych w zakresie zużycia paliwa w nowych samochodach, umieszczania plakatów w punktach sprzedaży oraz zamieszczenia informacji na temat oszczędności paliwa w drukowanej literaturze promocyjnej.

44. Dyrektywa 1999/94/WE jest uznawana za przydatne narzędzie podnoszenia świadomości konsumentów, lecz jak dotąd nie stwierdzono jej wyraźnych efektów wobec znacznych różnic w jakości etykiet między Państwami Członkowskimi⁶⁷.

45. W dniu 19 grudnia 2007 r. KE przedstawiła wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów w transporcie drogowym⁶⁸. Dyrektywa stosować się ma do zakupów pojazdów transportu drogowego dokonywanych przez:

⁶⁴ Dz.U. UE L 48 z 19.2.2000 r. str. 1.

⁶⁵ Rozporządzenie Rady 834/2007/WE z dnia 28.6.2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie 2092/91/EWG, Dz.U. L 189 z 20.7.2007 r., str. 1.

⁶⁶ Dz.U. UE L 12 z 18.1.2000 r., str. 16.

⁶⁷ Komunikat Komisji do Rady i parlamentu Europejskiego – Wyniki przeglądu wspólnotowej strategii na rzecz zmniejszenia emisji CO₂ pochodzących z samochodów osobowych i lekkich pojazdów dostawczych, COM (2007) 0019 końcowy.

⁶⁸ COM(2007) 817 końcowy.

- instytucje lub podmioty zamawiające o ile są one zobowiązane do stosowania procedur w rozumieniu dyrektyw 2004/17/WE i 2004/18/WE,
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach umów w rozumieniu rozporządzenia nr 1370/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego⁶⁹.

Projekt przewiduje szacowanie kosztów operacyjnych w całym cyklu żywotności pojazdu w odniesieniu do zużycia energii, emisji dwutlenku węgla i innych zanieczyszczeń.

Inne rodzaje ekoznaków

46. Błękitny Anioł (Blauer Engel) to najstarszy ekoznak na świecie.

Może on zostać przyznany w oparciu o „Zasady przyznawania ekoznaków” tylko takim produktom, które wyróżniają się w stosunku do innych produktów tej samej grupy lepszą charakterystyką środowiskową. W ocenie, oprócz zanieczyszczenia trzech podstawowych składników środowiska przyrodniczego (powietrza, wody, gleby), bierze się pod uwagę hałas oraz możliwości powstawania substancji szczególnie niebezpiecznych⁷⁰. Wymagania względem produktów oraz środki udowodnienia spełnienia tych wymagań są wskazane w przewodniku „Zasady przyznawania ekoznaków”, opracowanym osobno dla każdej z grup produktów. Obecnie znakiem Błękitnego Anioła opatrzone jest około 10.000 wyrobów i usług w 80 kategoriach.

47. Nordic Swan (Svanen) stosowany jest w krajach skandynawskich.

Produkty oznaczone tym znakiem charakteryzują się mniejszym negatywnym oddziaływaniem na ludzi i środowisko przyrodnicze. Przyznanie znaku „Svanen” jest poprzedzone dokładną analizą wybranych cech produktu i procesu produkcyjnego, przeprowadzoną przez akredytowany niezależny instytut badawczy⁷¹, gdzie kryteria przyznawania znaku zbliżone są do kryteriów przyznawania oznakowania ekologicznego w programie Ecolabel.

48. Krajowy Znak ekologiczny EKO przyznawany przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.⁷².

Mogą go otrzymać wyroby i usługi krajowe i zagraniczne nie powodujące (w odniesieniu do wcześniej ustalonego akceptowanego poziomu) negatywnych skutków dla środowiska oraz spełniające ustalone kryteria dotyczące ochrony zdrowia, środowiska i efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych w trakcie całego życia wyrobu.

System przyznawania tego znaku jest oparty na tych samych kryteriach dla wyrobów, które są zawarte w decyzjach KE ustanawiających kryteria ekologiczne w ramach programu Ecolabel. Poza kryteriami wspólnotowymi na potrzeby krajowego znaku EKO mogą być również opracowane – na wniosek i przy współudziale np. grupy producentów, stowarzyszeń czy innych zainteresowanych stron – kryteria krajowe.

⁶⁹ Dz. U. UE L 315 z 3.12.2007 r., str 1.

⁷⁰ Więcej informacji na stronie <http://www.blauer-engel.de/>

⁷¹ Więcej informacji na stronie http://www.svanen.nu/pdf/regelverk_eng.pdf

⁷² Więcej informacji na stronie <http://www.pcbc.gov.pl>

49. Znak Ekoland przyznawany jest przez Polskie Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi EKOLAND. Aby otrzymać ten znak, produkty muszą być wyprodukowane zgodnie z „Kryteriami rolnictwa ekologicznego Stowarzyszenia EKOLAND”, ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym⁷³ oraz rozporządzeniem Rady 834/2007/WE z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych. Znak przyznaje stowarzyszenie EKOLAND na wniosek producenta, zawierający informację od jednostki certyfikującej o spełnieniu „Kryteriów rolnictwa ekologicznego stowarzyszenia EKOLAND”⁷⁴.

3. Zrównoważone budownictwo – charakterystyka energetyczna budynków

Cele i zakres

50. Dla celów promowania i poprawiania charakterystyki energetycznej budynków we Wspólnocie ustanowiona została dyrektywa nr 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków⁷⁵. Ustanawia ona wymagania m.in. w zakresie ram ogólnych dla metodologii obliczania zintegrowanej charakterystyki energetycznej budynków oraz certyfikacji energetycznej budynków.

51. Charakterystyka energetyczna budynku to wartość energii zużywanej rzeczywiście lub szacowanej do spełnienia różnych potrzeb związanych ze znormalizowanym użytkowaniem budynku, która może obejmować m.in. ogrzewanie, ciepłą wodę, chłodzenie, wentylację i oświetlenie. Wartość ta może być odzwierciedlona w jednym lub większej ilości wskaźników numerycznych, które zostały obliczone z uwzględnieniem izolacji, charakterystyki technicznej i instalacyjnej, projektu i usytuowania w relacji do aspektów klimatycznych, wystawienia na słońce i wpływu konstrukcji sąsiadujących, wytwarzania energii własnej i innych czynników, włącznie z klimatem wewnętrznym, mających wpływ na zapotrzebowanie w energię. Charakterystykę tą wyraża się w sposób przejrzysty i może ona obejmować wskaźnik emisji CO₂.

52. Dyrektywa nakłada obowiązek posiadania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, sporządzanego przez niezależnego eksperta i zawierającego charakterystykę energetyczną budynku. Świadectwo charakterystyki energetycznej dla budynków powinno zawierać wartości referencyjne takie jak aktualne normy prawne i odniesienia dla umożliwienia konsumentom dokonania porównania i oceny charakterystyki energetycznej danego budynku. Świadectwu towarzyszą zalecenia służące poprawie danej charakterystyki energetycznej pod względem opłacalności.

53. Nowe budynki muszą spełniać minimalne wymagania charakterystyki energetycznej. Przed rozpoczęciem budowy budynków o łącznej powierzchni użytkowej powyżej 1000 m² powinny zostać rozważone i uwzględnione możliwości techniczne, środowiskowe i ekonomiczne systemów alternatywnych takich jak:

- zdecentralizowane systemy dostawy energii oparte na energii odnawialnej,
- skojarzone wytwarzanie ciepła i elektryczności⁷⁶ (CHP),
- ogrzewanie lub chłodzenie lokalne lub blokowe, jeśli dostępne,
- pompy ciepłe, pod pewnymi warunkami.

⁷³ Dyrektywa 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, *Dz.U. L 1 z 4/1/2003*, s. 65–71

⁷⁴ Więcej informacji na stronie <http://www.stowarzyszenieekoland.pl/>

⁷⁵ *Dz.U. UE, L 1 z 4.1.2003 r.*, str. 65.

⁷⁶ Jednoczesna konwersja pierwotnych paliw w energię mechaniczną lub elektryczną i ciepłą, spełniająca określone kryteria jakościowe efektywności energetycznej.

54. Jeżeli chodzi o budynki istniejące, to przy wykonywaniu ważniejszej renowacji budynków, których łączna powierzchnia użytkowa wynosi powyżej 1000 m², charakterystyka energetyczna tych budynków powinna zostać poprawiona, aby na ile to możliwe pod względem technicznym, funkcjonalnym i ekonomicznym spełnić minimalne wymagania charakterystyki energetycznej. Wymagania te mogą być ustalane zarówno dla budynków poddawanych renowacji jako całość lub dla systemów poddawanych renowacji lub dla elementów, jeśli stanowią one część prac renowacyjnych przewidywanych do wykonania w ograniczonym czasie.

4. Zrównoważona energia

Kogeneracja

Cele i zakres regulacji

55. Kogeneracja oznacza równoczesne wytwarzanie energii cieplnej i energii elektrycznej i/lub mechanicznej w trakcie tego samego procesu. W celu stworzenia ram dla wspierania i rozwoju produkcji ciepła i energii elektrycznej w układzie wysokosprawnej kogeneracji opartej na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe i oszczędnościach w energii pierwotnej na wewnętrznym rynku energii wydana została dyrektywa 2004/8/WE⁷⁷.

Warunki uzyskania gwarancji

56. Dyrektywa 2004/8/WE przewiduje, że Państwa Członkowskie na podstawie zharmonizowanych sprawności referencyjnych wydajności, zapewniają, że pochodzenie energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji może być zagwarantowane według obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminujących kryteriów ustanowionych przez każde Państwo Członkowskie. Zapewniają one także, by gwarancja pochodzenia energii elektrycznej umożliwiała producentom wykazanie, że sprzedawana przez nich energia elektryczna pochodzi z wysokosprawnej kogeneracji. Gwarancja wydawana jest na wniosek producenta i jest wzajemnie uznawana przez Państwa Członkowskie.

Wspieranie energii ze źródeł odnawialnych

Cele i zakres regulacji

57. Odnawialne źródła energii to odnawialne, niekopalne źródła energii (energia wiatru, słoneczna, geotermiczna, falowa, pływów, wodna, biomasy⁷⁸, gazu z odpadów, gazu z zakładów oczyszczania ścieków i biogazów). W celu wspierania zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej, wydana została dyrektywa 2001/77/WE⁷⁹.

⁷⁷ Dyrektywa 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11.2.2004 r. w sprawie promowania kogeneracji w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na rynku wewnętrznym energii oraz zmieniająca dyrektywę 92/42/EWG, Dz.U. UE L 52 z 21.2.2004 r., str. 50.

⁷⁸ Biomasa to podatne na rozkład biologiczny frakcje produktów, odpady i pozostałości z przemysłu rolnego (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi), leśnictwa i związanych z nim gałęzi gospodarki, jak również podatne na rozkład biologiczny frakcje odpadów przemysłowych i miejskich.

⁷⁹ Dyrektywa 2001/77/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.9.2001r. w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych, Dz.U. UE L 283 z 27.10.2001 r., str. 33–40.

Gwarancje pochodzenia

58. Dyrektywa przewiduje, że pochodzenie energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii można potwierdzić gwarancją ich pochodzenia na podstawie obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminujących kryteriów, ustanowionych przez każde Państwo Członkowskie. Gwarancja pochodzenia wystawiana jest na wniosek podmiotu i określa m.in. źródło energii, z którego energia elektryczna została wyprodukowana, określając daty i miejsca produkcji, a w przypadku hydroelektrowni — ze wskazaniem jej mocy. Musi ona zapewnić producentom energii możliwość wykazania, że sprzedawana przez nich energia elektryczna jest wytwarzana z odnawialnych źródeł energii.

Efektywne końcowe wykorzystanie energii

Cele i zakres regulacji

59. W celu opłacalnej ekonomicznie poprawy efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych wydana została dyrektywa 2006/32/WE⁸⁰. Ma ona zastosowanie do podmiotów dostarczających środki poprawy efektywności energetycznej, dystrybutorów energii, operatorów systemu dystrybucji i przedsiębiorstw prowadzących detaliczną sprzedaż energii⁸¹, odbiorców końcowych oraz do sił zbrojnych⁸².

Rola sektora publicznego

60. Państwa Członkowskie przyjmują i dążą do osiągnięcia krajowego celu indykatywnego w zakresie oszczędności energii w wysokości 9% w dziewiątym roku stosowania dyrektywy⁸³. Szczególną, wzorcową rolę w dziedzinie efektywnego końcowego wykorzystania energii odgrywa sektor publiczny. Ma on stosować narzędzia poprawy efektywności energetycznej, skupiając się na opłacalnych ekonomicznie środkach, które generują największe oszczędności energii w najkrótszym czasie. Narzędzia te są stosowane na odpowiednim szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym i mogą opierać się na inicjatywach legislacyjnych, dobrowolnych umowach lub innych przedsięwzięciach przynoszących równoważne wyniki. Dyrektywa nakazuje, aby przy udzielaniu zamówień publicznych stosować co najmniej dwa środki z wykazu zawartego w Aneksie VI. Przykładowo wymienić można tutaj:

- wymóg nabywania urządzeń efektywnych energetycznie w każdym trybie pracy, w tym w trybie oczekiwania, przy uwzględnieniu, w stosownych przypadkach, analizy minimalnych kosztów cyklu eksploatacji lub porównywalnych metod zapewniających opłacalność;
- wymogi nabywania lub wynajmowania efektywnych energetycznie budynków lub ich części;
- wymogi zastąpienia lub wyposażenia nabytych lub wynajętych budynków lub ich części w celu zwiększenia ich efektywności energetycznej.

61. Dyrektywa zobowiązuje Państwa Członkowskie do publikowania wytycznych dotyczących efektywności energetycznej i oszczędności energii, mogących posłużyć za kryteria oceny przy udzielaniu zamówień publicznych. Co więcej, Państwa Członkowskie mają obowiązek

⁸⁰ Dyrektywa 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5.4.2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/76/EWG, Dz. U. UE L 114 z 27.4.2006 r., str. 64.

⁸¹ Państwa Członkowskie mogą wyłączyć z zakresu jej stosowania małych dystrybutorów, małych operatorów systemu dystrybucji oraz małe przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii.

⁸² Z wyłączeniem sprzętu używanego w celach wojskowych oraz w zakresie, w jakim jej stosowanie nie wchodzi w konflikt z naturą i podstawowym celem działalności sił zbrojnych.

⁸³ Dyrektywa weszła w życie 17.5.2006 r., natomiast do polskiego porządku prawnego transponowana została 17.05.2008 r.

ułatwiania i umożliwiania wymiany najlepszych praktyk pomiędzy podmiotami sektora publicznego⁸⁴ na przykład w zakresie praktyk udzielania zamówień publicznych uwzględniających kwestię efektywności energetycznej – i współpracują w tym zakresie z KE.

IV. Wspólnotowe i krajowe plany działań/strategie związane z 'zielonymi' zamówieniami publicznymi

1. Plany działań/strategie związane z „zielonymi” zamówieniami publicznymi

Komunikat Komisji Europejskiej z 16 lipca 2008 r.

„Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska”⁸⁵

1. W Komunikacie Komisji Europejskiej z 18 czerwca 2003 r. na temat Zintegrowanej polityki produktowej⁸⁶ zalecono Państwom Członkowskim przyjęcie do końca 2006 r. krajowych planów działań w zakresie GPP. Na początku 2008 r. jedynie 14 Państw Członkowskich przyjęło takie plany działań, co oznacza, że potencjał „zielonych” zamówień jest wykorzystywany tylko częściowo.

2. Szczegółowe informacje o stanie realizacji i zawartości krajowych planów działań w zakresie GPP można znaleźć w ramach serwisu Europa⁸⁷.

3. Analiza skutków stosowania wspólnotowych kryteriów dotyczących GPP, których wstępny zestaw dla organu zamawiającego można znaleźć w dokumencie roboczym służb KE⁸⁸ wskazuje, że zaletą ich ustalenia jest uniknięcie zakłóceń rynku i ograniczenia konkurencji, do których mogłoby dojść w wyniku zróżnicowania kryteriów krajowych. Wspólnotowe kryteria dotyczące GPP, mające zastosowanie do kwalifikowania procedur udzielenia zamówień jako „zielonych”, zostaną zasadniczo sformułowane w postaci minimalnych specyfikacji technicznych, z którymi muszą być zgodne wszystkie oferty, a także mogą być ujęte jako środowiskowe kryteria udzielania zamówień o charakterze nieobowiązkowym.

4. Kryteria udzielenia zamówienia, którym przypisano znaczącą wagę mogą stanowić ważny sygnał dla rynku, przy czym za „znaczącą” można uznać wagę na poziomie 15%.

5. Państwa Członkowskie zostaną poproszone o formalne zatwierdzenie opracowanych już wspólnych kryteriów dotyczących GPP. Formalne zatwierdzenie przez Państwa Członkowskie oznaczać będzie, że wspólne kryteria zostaną włączone do krajowych planów działań i wytycznych.

6. Jako przykład potencjalnych źródeł przyszłych kryteriów dotyczących GPP wskazać można w szczególności: kryteria oznakowania ekologicznego UE, wymogi Energy Star dotyczące efektywności energetycznej urządzeń biurowych, wskaźniki odniesienia dotyczące efektywności ekologicznej, które zostaną opracowane na podstawie środków wykonawczych w ramach zmienionej dyrektywy w sprawie ekoprojektu.

7. Ustalenie wspólnych kryteriów dotyczących GPP w odniesieniu do grup wyrobów i usług pozwala na obiektywne porównanie sytuacji w poszczególnych Państwach Członkowskich i zaproponowanie bardziej szczegółowych celów.

⁸⁴ Zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym.

⁸⁵ COM (2008) 400 końcowy.

⁸⁶ Komunikat Komisji Europejskiej z 18.6.2003 r. Zintegrowana Polityka Produktowa – Wykorzystywanie podejścia środowiskowego opartego na analizie cyklu życia produktu, COM (2003) 302 końcowy.

⁸⁷ http://ec.europa.eu/environment/gpp/national_gpp_strategies_en.htm.

⁸⁸ Zestaw narzędzi można pobrać ze strony http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm, a dotyczy on grup produktów i usług w 10 sektorach, które uznano za najbardziej odpowiednie.

8. Dziesięć „priorytetowych” sektorów dla „zielonych” zamówień publicznych, zidentyfikowanych przez KE na podstawie oferowanych przez nie możliwości w zakresie poprawy stanu środowiska i innych istotnych kryteriów wpływających na wybór wyrobów/usług w procedurze zamówień to: budownictwo (obejmujące surowce, takie jak drewno, aluminium, stal, beton, szkło, a także wyroby budowlane, takie jak okna, pokrycia ścienne i podłogowe, urządzenia grzewcze i chłodzące, aspekty dotyczące eksploatacji budynków i wycofywania ich z eksploatacji, usługi utrzymania budynków, realizacja zamówień na roboty budowlane na miejscu); usługi gastronomiczne i cateringowe; transport i usługi transportowe; energetyka (w tym elektryka, ogrzewanie i chłodzenie z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii); urządzenia biurowe i komputery; odzież, uniformy i inne wyroby włókiennicze; papier i usługi drukarskie; meble; środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątnięcia; sprzęt wykorzystywany w służbie zdrowia.

9. Zachętą do wdrażania „zielonych” zamówień publicznych jest zalecenie wykorzystania GPP przy realizacji projektów finansowanych przez UE.

10. KE zamierza wypromować istniejące wytyczne w zakresie GPP oraz uzupełnić je w razie potrzeby. Wytyczne te obejmują obecnie:

- prawne i operacyjne wytyczne w zakresie wdrażania GPP, ponieważ niepewność prawna dotycząca niektórych kwestii jest nadal postrzegana jako przeszkoda dla zharmonizowanego podejścia;
- praktyki poprawiające skuteczność udzielania zamówień, które pokazują, a tym samym promują GPP jako efektywny pod względem kosztów sposób zakupu wyrobów i usług;
- zestaw narzędzi szkoleniowych w zakresie GPP przeznaczony dla nabywców, decydentów, zarządzających i konsultantów, przetłumaczony na wszystkie języki UE oraz rozpowszechniony w całej UE za pomocą istniejących krajowych i regionalnych platform współpracy.

11. GPP są potężnym narzędziem stymulowania innowacji i zachęcania przedsiębiorstw do opracowywania nowych, bardziej przyjaznych środowisku produktów. KE będzie starała się wykorzystać w pełni ten potencjał poprzez różne działania, m. in.:

- rozpowszechnianie w całej UE nowego poradnika dotyczącego zamówień publicznych uwzględniającego badania i innowacje („Public Procurement for Research and Innovation”) oraz wytycznych dla instytucji zamawiających zawartych w komunikacie dotyczącym zamówień przedkomercyjnych;
- ustanowienie dobrowolnego unijnego systemu weryfikacji spodziewanych wyników zastosowania nowych technologii;
- identyfikację „wiodących rynków” oraz wykorzystanie GPP do promowania rozwoju nowych wyrobów i usług.

12. W roku 2010 KE przeprowadzi monitoring sytuacji w zakresie GPP (cyklicznie powtarzany co 5 lat) we wszystkich Państwach Członkowskich. Monitorowanie i porównywanie wyników ma z kolei stanowić zachętę do przyjęcia kryteriów dotyczących GPP w krajowych procedurach przetargowych.

13. KE wnioskuje w niniejszym Komunikacie do Państw Członkowskich, Parlamentu Europejskiego i Rady o:

- zatwierdzenie proponowanego podejścia i metody ustalania wspólnych kryteriów dotyczących GPP, celu politycznego oraz zalecanych narzędzi w celu zwiększenia i poprawy „zielonych” zamówień publicznych;
- wdrożenie powyższych elementów poprzez strategię w zakresie GPP i zwiększenie współpracy, w szczególności podczas wdrażania mechanizmów finansowania UE;
- wsparcie trwających prac mających na celu zapewnienie zharmonizowanego rozwoju kryteriów i celów dotyczących GPP oraz zoptymalizowanie wsparcia politycznego dla „zielonych” zamówień publicznych.

Krajowy Plan Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007–2009

14. Badania efektywności GPP w treści ogłoszeń wskazują, że aspekty środowiskowe w udzielanych w Polsce zamówieniach publicznych uwzględniane są jak dotychczas w znikomym stopniu (4% spośród wszystkich badanych ogłoszeń miało „zielony” przedmiot zamówienia lub zawierało kryteria o charakterze środowiskowym, zaś 6% ogłoszeń dotyczących robót budowlanych miało „zielony” przedmiot zamówienia lub zawierało kryteria o charakterze środowiskowym takie jak np.: poziom stężeń gwarantowanych przy odpylaniu spalin, zastosowanie najlepszych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko przy budowie oczyszczalni ścieków i regulowaniu gospodarki ściekowej).

15. Cele strategii zazieleniania zamówień podzielić można na cele ogólne (w tym: zwiększenie poziomu uwzględniania aspektów środowiskowych w zamówieniach publicznych; rozwój rynku produktów przyjaznych środowisku oraz poszerzenie rynku technologii dla przemysłu ochrony środowiska i sektora usług około środowiskowych; promowanie zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji) oraz cele szczegółowe (tj. zwiększenie liczby postępowań o udzielenie zamówienia publicznego uwzględniających środowiskowe kryteria oceny ofert; zwiększenie liczby podmiotów legitymujących się zweryfikowanym systemem zarządzania środowiskiem, np. EMAS lub PN-EN ISO 14001:2005; zwiększenie liczby krajowych produktów certyfikowanych polskim *Ekoznakiem* i/lub wspólnotowym *Ecolabel*; zwiększenie liczby podmiotów stosujących certyfikowane technologie środowiskowe; wzrost świadomości w zakresie GPP wśród osób zajmujących się zamówieniami publicznymi). Wśród narzędzi służących do realizacji celów określonych w Planie Działań wymienić zaś można w szczególności: szkolenia i konferencje adresowane do zamawiających/wykonawców i obejmujące następujące zagadnienia: stosowanie środowiskowych kryteriów udzielania zamówień, EMAS, systemy zarządzania środowiskowego zgodne z normą PN-EN ISO 14001:2005, ekoetykiety/*Ekoznak*/*Ecolabel*, technologie środowiskowe, cykl życia produktu (ang. *product's life cycle*), koszty cyklu życia produktów (ang. *life cycle costing*); publikacje, materiały, inicjatywy dotyczące aspektów środowiskowych w zamówieniach publicznych.

Nowe podejście do zamówień publicznych

Zamówienia a małe i średnie przedsiębiorstwa, innowacje i zrównoważony rozwój⁸⁹

16. Przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z UZP dokument powstał z myślą o stworzeniu nowoczesnego systemu gwarantującego wydatkowanie środków publicznych w sposób przyczyniający się do stymulowania rozwoju innowacyjnej gospodarki ukierunkowanej na rozwój przedsiębiorczości, ochronę środowiska i zrównoważony rozwój. Nowoczesne zamówienia publiczne powinny wspierać wzrost popytu na innowacyjne wyroby i usługi bez tworzenia nadmiernych obciążeń regulacyjnych. Ponadto, w proponowanym systemie podkreśla się potrzebę szerszego wykorzystywania w procedurach przetargowych kryteriów odnoszących się do społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), np. kwestii zatrudniania osób niepełnosprawnych bądź warunków pracy i płacy dostawców. Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem Planu działań w omawianym zakresie⁹⁰.

⁸⁹ Przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 kwietnia 2008 r.

⁹⁰ Planowany termin przyjęcia dokumentu: druga połowa 2009 r.

2. Zintegrowana Polityka Produktowa

Komunikat Komisji Europejskiej z 18 czerwca 2003 r. Zintegrowana Polityka Produktowa – Wykorzystywanie podejścia środowiskowego opartego na analizie cyklu życia produktu

17. Zintegrowane podejście produktowe⁹¹ opracowywane etapami w okresie ostatniej dekady jest obecnie uznawane za możliwie najbardziej efektywny sposób realizowania celów środowiskowych w odniesieniu do produktów. Podejście to jest oparte na pięciu podstawowych zasadach:

- **Ocena cyklu życia** – odnosi się do cyklu życia produktu (od kołyski po grób) i jest ukierunkowane na zmniejszenie jego całkowitego oddziaływania na środowisko oraz ma na celu zapobieganie takim działaniom na poszczególnych etapach cyklu życia, które powodują przesuwanie ciężarów środowiskowych do innej części cyklu życia produktu. Aby zwiększyć efektywność ZPP konieczna jest promocja myślenia w kategoriach cyklu życia i w tym celu podejmowanie działań ukierunkowanych na:
 - a) udostępnianie informacji i narzędzi dotyczących oceny cyklu życia (Life Cycle assessment LCA), zarówno w zakresie projektowania jak i etykietowania;
 - b) wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego.
- **Współdziałanie z Rynekami** – polega na ustanawianiu zachęt, aby rynek działał w sposób zrównoważony, poprzez wspieranie podaży i popytu produktów przyjaznych środowisku.
- **Zaangażowanie uczestników** – ma na celu wspieranie wszystkich, którzy uczestniczą w procesie (np. przemysł, konsumentów i administrację), aby działali w zakresie ich sfery wpływów i zachęcali do współpracy innych uczestników.
- **Kontynuowanie poprawy** – polega na możliwości dokonywania częstych korekt w celu zmniejszenia oddziaływania produktu na środowisko w okresie jego cyklu życia, w fazach projektowania, wytwarzania, użytkowania lub unieszkodliwiania, uwzględniając czynniki określone przez rynek.
- **Zróżnicowanie Instrumentów Polityki** – polega na dostępności stosowania odmiennych instrumentów ZPP z uwagi na istniejącą dużą różnorodność produktów i uczestników mających kontakt z produktem.

18. Rolą UE jest zapewnienie i wspieranie narzędzi i podstaw służących dostarczaniu konsumentom informacji o produkcie, tak by mogli zdecydować, czy nabywają produkty przyjazne środowisku czy nie oraz – w jaki sposób je wykorzystują.

19. KE będzie dążyć do rozszerzenia zakresu „zielonych” zamówień publicznych, tj. wprowadzania do obowiązujących krajowych regulacji prawnych unormowań uwzględniających strategię ZPP. Nastąpi to w szczególności poprzez zachęcanie Państw Członkowskich do sporządzenia publicznie dostępnych planów działań na rzecz „zielonych” zamówień publicznych, które powinny zawierać ocenę obecnej sytuacji oraz ambitne cele trzyletnie. Plan działań powinien być sporządzony, a następnie nowelizowany co trzy lata, jako dokument o charakterze wprawdzie niewiążącym, lecz silnie stymulującym pożądane postawy proekologiczne wśród przedsiębiorców.

20. Dodatkowo KE opracuje materiały informacyjne dla władz publicznych pomagając im w realizacji ich polityk „zazieleniania” zakupów publicznych, w tym:

- **podręcznik dla władz publicznych**, który w jasnym, prostym i nieprawniczym języku wyjaśni możliwości kształtowania zamówień publicznych w sposób przyjazny środowisku;
- **bazę danych dla grup produktów**, która zgromadzi na jednej stronie internetowej informacje o istniejących kryteriach takich jak stosowane w etykietowaniu ekologicznym i systemach deklaracji środowiskowych;

⁹¹ Tzw. podejście ZPP.

- **stronę internetową „zamówień publicznych przyjaznych środowisku”**, która obejmie: podręcznik, bazę danych o produktach oraz odpowiednie akty prawne.

Strategia wdrażania w Polsce Zintegrowanej Polityki Produktowej⁹² oraz Program wykonawczy do Strategii wdrażania w Polsce Zintegrowanej Polityki Produktowej⁹³

21. Prace realizowane przez administrację rządową dotyczą trzech grup działań (co obejmuje też zakres i harmonogram prac nad ZPP w latach 2005–2007):

- 1) prac o charakterze badawczym i ekspertyzowym zleczanych przez administrację (obejmujące: opracowanie dotyczące zmian prawno-instytucjonalnych w systemie instrumentów ekonomicznych w ochronie środowiska, prace analityczne nad listą produktów objętych opłatami produktowymi, przygotowanie opracowania nt. możliwości stosowania w polskich warunkach kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych dotyczących produktów, w tym niektórych usług, przygotowanie opracowania nt. możliwości wprowadzenia proekologicznej reformy podatkowej w Polsce w odniesieniu do grup produktów określonych w raporcie zleconym przez KE, analizę opracowania pt. „*Development of Indicators for IPP⁹⁴*” pod kątem wprowadzenia wskaźników w Polsce, przygotowanie opracowania: Stanowisko wobec propozycji zawartych w studium „*Making Life-cycle Information and Interpretative tools available⁹⁵*” wraz z propozycjami działań, analizę raportu końcowego pt. „*Identifying the products with the greatest potential of environmental improvement⁹⁶*” wraz z komentarzem, przygotowanie opracowań dotyczących analizy wpływu oraz oceny skutków stosowania metod LCA (analizy cyklu życia produktów) na konkurencyjność polskich przedsiębiorstw, przygotowanie ekspertyzy pt. „*Internalizacja kosztów zewnętrznych oraz jej wpływ na konkurencyjność gospodarki*” oraz przygotowanie założeń do opracowania programu metodyki i kształcenia kadr posługujących się metodami LCA;
- 2) działań o charakterze organizacyjnym i promocyjnym oraz edukacyjno-szkoleniowym (w tym: prowadzenie podstrony internetowej poświęconej ZPP na www.mos.gov.pl, obrady Zespołu do Spraw ZPP, szkolenia, warsztaty dla audytorów i menedżerów systemów zarządzania środowiskowego, seminaria dotyczące postępu prac nad ZPP, akcje promocyjne w zakresie europejskiego oznakowania ekologicznego oraz seminaria w zakresie postępu i dalszych działań w zakresie ZPP);
- 3) działań koordynujących i sprawozdawczych (w tym: przygotowanie sprawozdania dotyczącego postępów we wdrażaniu ZPP oraz tematyki posiedzeń Zespołu ds. ZPP).

22. KE za szczególnie istotne dla wdrożenia ZPP w Polsce uznaje działania dotyczące:

- implementacji systemu ekozarządzania i audytu (EMAS),
- wdrożenia systemu etykietowania środowiskowego,
- prac nad rozwojem proekologicznych instrumentów fiskalnych,
- szerokiego stosowania kryteriów ekologicznych w zamówieniach publicznych na produkty, w tym niektóre usługi.

⁹² Dokument przyjęty przez Komitet Europejski Rady Ministrów w dniu 25 lutego 2005 r.

⁹³ Ministerstwo Środowiska, kwiecień 2005.

⁹⁴ „Rozwój wskaźników ZPP”.

⁹⁵ Udostępnianie informacji o cyklu życia oraz narzędzi interpretacyjnych.

⁹⁶ „Identyfikacja produktów z największym potencjałem poprawy parametrów środowiskowych”.

3. Rozwój technologii środowiskowych

Komunikat Komisji Europejskiej z 28 stycznia 2004 r. Stymulowanie technologii w kierunku zrównoważonego rozwoju: Plan Działań Unii Europejskiej w zakresie technologii środowiskowych⁹⁷

23. Stymulowanie technologii zmierzać ma ku powiązaniu konieczności spełniania wymogów ochrony środowiska ze wzrostem gospodarczym. Dokument docenia tzw. *technologie środowiskowe* rozumiane jako wszelkie technologie, których stosowanie jest mniej szkodliwe dla środowiska, niż ich alternatywy. Obejmują one techniki i procesy kontroli zanieczyszczeń (np. kontrola zanieczyszczeń powietrza, zarządzanie odpadami), wyroby i usługi mniej zanieczyszczające i używające mniejszą ilość zasobów oraz sposoby wykorzystywania zasobów w bardziej efektywny sposób (np. obieg wody, technologie energooszczędne). Tak zdefiniowane technologie przenikają wszystkie działania gospodarcze i sektory, często przynosząc redukcję kosztów i – dzięki ograniczeniu zużycia energii i surowców – poprawę konkurencyjności. Głównym celem Planu działań w zakresie technologii środowiskowych⁹⁸ jest zaprzęgnięcie całego potencjału do ograniczenia presji na zasoby naturalne, poprawa jakości życia obywateli Europy i stymulowanie wzrostu gospodarczego.

24. Kolejnymi celami ETAP są: usunięcie przeszkód uniemożliwiających pełne wykorzystanie potencjału technologii środowiskowych dla ochrony środowiska przy jednoczesnym wzroście konkurencyjności i gospodarki; zapewnienie przejścia przez UE wiodącej roli w rozwoju i wdrażaniu technologii środowiskowych w nadchodzących latach; zapewnienie wspierania tych celów przez wszystkie grupy interesu.

25. KE we współpracy z Państwami Członkowskimi i właściwymi grupami interesu dokonuje analizy możliwości wykorzystania następujących środków do podwyższenia poziomu inwestycji w technologie środowiskowe: partnerstwa publiczno-prywatnego; lepszej identyfikacji i promocji obiecujących nowych nisz rynkowych, takich jak np.: dostarczanie usług energetycznych; szersze wykorzystywanie instrumentów finansowych gwarantujących efektywność inwestycji w odnawialne źródła energii i technologie efektywne energetycznie; podniesienia konkurencyjności przemysłu ochrony środowiska w Europie i poszukiwań roli, jaką we wspieraniu uruchamiania zielonych projektów odegrać mogą inkubatory przedsiębiorczości, takie jak europejskie Centra Przedsiębiorczości i Innowacyjności (BIC); promocji inwestowania odpowiedzialnego społecznie i środowiskowo; wspierania we współpracy z właściwymi organizacjami branżowymi wymiany doświadczeń między instytucjami finansowymi i upowszechniania dobrych praktyk w zakresie nowatorskich rozwiązań finansowych dla rozwijania projektów środowiskowych.

26. Wartość zamówień publicznych sięga 16% PKB UE, czyli około 1.450 mld euro co sprawia, że stanowią one potencjalnie silny instrument ekonomiczny wspierający dalsze wdrażanie technologii środowiskowych. KE przeanalizuje również możliwości promowania technologii środowiskowych poprzez takie ustalanie wymogów w procedurach zamówień publicznych by uwzględniały one charakterystykę technologii. Taka kategoria zamówień publicznych, określana czasem jako „zamówienia technologiczne”, wykorzystywana była przez niektóre Państwa Członkowskie w przypadku produktów energooszczędnych (np. przez Szwecję w zakresie chłodziarek i pomp ciepłych).

27. Kluczową kwestią jest budowanie społecznej akceptacji dla technologii środowiskowych by: wyeliminować stawianie nieusprawiedliwionych barier dla decyzji inwestycyjnych i zakupowych; stymulować popyt na tego rodzaju technologie; wykorzystywać zalety produktów energooszczędnych. W tym celu należy: szeroko udostępniać informacje o rzeczywistych kosztach

⁹⁷ COM (2004)38 końcowy.

⁹⁸ Powoływany dalej jako ETAP.

produktu podczas całego okresu jego życia; promować znakowanie produktów na szczeblu europejskim; wdrażać systemy zarządzania środowiskowego EMAS; podejmować działania priorytetowe w zakresie uświadamiania społeczeństwa. W kontaktach między przedsiębiorcami często wymagana jest informacja bardziej szczegółowa, niż ta przekazywana konsumentom. W kontekście ZPP, KE zamierzała w 2005 r. zbadać rolę, jaką mogą odgrywać Środowiskowe Deklaracje Produktów. Ponadto, KE podejmuje działania w zakresie edukacji i szkoleń w problematyce technologii środowiskowych.

28. Promowanie technologii środowiskowych wymaga opracowania i wprowadzania rozsądnych regulacji prawnych zachęcających do ich stosowania. Bariery w tym zakresie mogą być niewłaściwie ustalone standardy, dające określonej technologii przewagę nad technologią środowiskową.

29. Największą barierą dla rozpowszechniania technologii środowiskowych jest brak informacji oraz wiedzy na temat aspektów społeczno-ekonomicznych, a także brak dostatecznie wyszkolonego personelu oferującego informację konsumentowi lub kontrahentowi.

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 2 czerwca 2007 r. Sprawozdanie z realizacji Planu działań na rzecz technologii dla środowiska (2005–2006)⁹⁹

30. Innowacje prośrodowiskowe ekologiczne sprzyjać mają znacznej redukcji kosztów działalności przedsiębiorstw. Stąd konieczna jest pełna transpozycja prawodawstwa wspólnotowego, dotyczącego na przykład ekoprojektu, zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz ograniczeń stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.

31. Aby ekoinnowacje rzeczywiście stały się motorem zmian na oczekiwaną skalę, muszą one być powszechnie stosowane we wszystkich przedsiębiorstwach i sektorach gospodarki. Należy znacznie przyspieszyć tempo wprowadzania i stosowania technologii środowiskowych, gdyż niesie to za sobą znaczny potencjał korzyści dla środowiska oraz stworzyć nowe zachęty do wprowadzania i stosowania ekoinnowacji na szeroką skalę. Niezależnie do tego potrzebne jest systematyczne i skoordynowane działanie po stronie popytu, poprzez zwiększenie wysiłków w dziedzinie „zielonych” zamówień publicznych, instrumentów rynkowych, współfinansowania przedsiębiorstw przechodzących na technologie środowiskowe oraz zwiększania świadomości w biznesie i wśród konsumentów.

32. Wprowadzając określone normy należy zabiegać o ich odpowiedni poziom efektywności. W tym celu tworzy się systemy weryfikacji, zapewniające uczestnikom rynku wiarygodne sposoby mierzenia skuteczności technologii w zakresie ochrony środowiska oraz wyznacza docelowe standardy efektywności dla grup produktów ukierunkowane na doprowadzenie do poprawy ich właściwości z punktu widzenia ochrony środowiska.

33. W perspektywie krótkookresowej znaczące korzyści można osiągnąć skupiając działania w sektorach (budynki, przemysł spożywczy, transport prywatny, recykling i gospodarka ściekami), w których ekoinnowacje, technologie środowiskowe oraz ulepszone produkty, procesy i usługi mogą przynieść wysokie korzyści dla środowiska. Opracowania pokazują, że w przypadku pierwszych trzech spośród wyżej wymienionych sektorów, oddziaływanie produktów na środowisko jest najwyższe. Inne opracowania wskazują, że sektory te mają również znaczny potencjał pod względem zrównoważonego rozwoju.

34. Potrzebna jest wiarygodna analiza trendów w obszarze ekoinnowacji, a w jej ramach – udostępnienie aktualnych i strategicznych informacji europejskim organizacjom publicznym, przedsiębiorstwom i podmiotom finansującym, co może przyczynić się do przyspieszenia wzrostu i zwiększenia poziomu inwestycji.

⁹⁹ COM (2007) 162 końcowy.

35. Podsumowując, główny nacisk należy położyć na pięć działań zwiększających popyt (rozwój „zielonych” zamówień; zwiększenie inwestycji finansowych stworzenie systemów weryfikacji technologii i docelowych standardów efektywności; wykorzystanie dobrze rokujących rozwiązań stosowanych w poszczególnych państwach; skupienie wysiłków w sektorach pozwalających na osiągnięcie największych korzyści) oraz trzy środki wsparcia (stworzenie strategicznej bazy wiedzy na temat innowacji ekologicznych, promowanie świadomości i aktywnego udziału, wykorzystywanie badań).

„Mapa drogowa” wdrażania planu działań na rzecz technologii środowiskowych w Polsce¹⁰⁰

36. Obszary priorytetowe technologii środowiskowych w Polsce określano w kilku przekrojach – perspektywy krótko-, średnio- i długoterminowej oraz z uwagi na potencjał rozwojowy, jak i znaczenie dla jakości środowiska i jego zasobów. Priorytetowym obszarem technologii środowiskowych o największym znaczeniu dla środowiska w Polsce w perspektywie średnio-terminowej jest pozyskiwanie surowców/nośników energii (26%), zrównoważona konsumpcja (16%) i zrównoważona produkcja (13%), a także zrównoważone unieszkodliwianie odpadów (16%) oraz zrównoważone systemy logistyczne (10%). Wskazana wyżej struktura priorytetów w zakresie technologii środowiskowych o największym znaczeniu dla środowiska ulega poważnym zmianom w perspektywie długoterminowej (od 10 do 20 lat). Najwięcej badanych – 51% – wskazało na technologie związane z pozyskiwaniem surowców/nośników energii. Technologie środowiskowe związane z zapobieganiem zmianom klimatu globalnego zostały wybrane przez 19 % ankietowanych, a na zrównoważoną produkcję i konsumpcję wskazało po 9% badanych.

37. Weryfikacja technologii środowiskowych będzie odbywała się przy zastosowaniu systemu etykietowania ekologicznego, dokumentów referencyjnych dla najlepszych dostępnych technik¹⁰¹ oraz poradników branżowych¹⁰².

38. W ramach polskiego systemu etykietowania ekologicznego Eko-Znak oraz wspólnotowego Ecolabel opracowywane są poziomy odniesienia (kryteria środowiskowe) dla wybranych wyrobów.

39. Istotnym instrumentem stymulującym rozwój technologii środowiskowych i eko-innowacyjności jest szerokie wprowadzenie kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych. Kluczowym elementem „zazielniania” zamówień publicznych będą działania w płaszczyźnie świadomościowej poszerzającej umiejętność i wiedzę zamawiających oraz udostępniających im informację. Dotyczy to zwłaszcza poprawy umiejętności zamawiających w zakresie przygotowywania „zielonych” – czyli uwzględniających kryteria środowiskowe – specyfikacji zamówień. Opracowane zostaną odpowiednie zalecenia, przewodniki, katalog „zielonych” wyrobów i usług oraz uruchomiona zostanie strona WWW dotycząca wyżej wymienionych zagadnień. Przewiduje się prowadzenie w sposób trwały i systematyczny szkoleń oraz kampanii promocyjno-informacyjnej.

¹⁰⁰ Ministerstwo Środowiska, 2006.

¹⁰¹ Tzw. BAT (z ang. *Best Available Techniques*)

¹⁰² Dokumenty referencyjne dotyczące (BAT) przygotowane przez sewilskie Biuro EIPPCB dostępne są w języku polskim na stronie: <http://ippc.mos.gov.pl/preview/pl/bref.html>. Na zlecenie Ministerstwa Środowiska zostały opracowane poradniki branżowe zawierające informacje o najlepszych dostępnych technikach dla wybranych rodzajów działalności gospodarczej ([http://ippc.mos.gov.pl/preview/pl/poradniki_branzowe%20\(2\).html](http://ippc.mos.gov.pl/preview/pl/poradniki_branzowe%20(2).html)).

Program wykonawczy do krajowego planu działań na rzecz technologii środowiskowych na lata 2007 – 2009 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2010 – 2012¹⁰³

40. Działania na rzecz technologii środowiskowych stanowią istotny element wzmocnienia zarówno polityki ochrony środowiska, jak i polityki innowacyjnej państwa. Celem tych działań jest efektywne wykorzystanie potencjału technologii dla realizacji wyzwań w zakresie ochrony środowiska, przy jednoczesnym zachowaniu wzrostu gospodarczego i poprawy konkurencyjności.

41. Priorytetowe obszary tematyczne dla technologii środowiskowych to:

- 1) Ochrona zasobów wód: kształtowanie i ochrona zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi;
- 2) Ochrona powietrza i przeciwdziałanie powstawaniu globalnych zmian klimatu, w tym inżynieria ekologiczna dla ochrony różnorodności biologicznej;
- 3) Zrównoważona produkcja i konsumpcja, w tym zintegrowana polityka produktowa (ZPP);
- 4) Ochrona gleb;
- 5) Rozwój badań o tematyce przekrojowej mieszczącej się w wyżej wymienionych czterech polach badawczych.

42. Działania na rzecz rozwoju i wdrażania technologii środowiskowych w Polsce można podzielić na następujące grupy:

- 1) monitorowanie rozwoju i wdrożeń technologii środowiskowych;
- 2) weryfikacja i certyfikacja technologii – oznaczająca przygotowanie i stosowanie tzw. kryteriów środowiskowych i certyfikacji technologii środowiskowych;
- 3) zielone zamówienia publiczne.

4. Zrównoważona konsumpcja i produkcja

Komunikat Komisji Europejskiej z 16 lipca 2008 r. dotyczący planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej¹⁰⁴

43. Komunikat KE dotyczący planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej zawiera zintegrowany pakiet narzędzi zmierzających do osiągnięcia bardziej zrównoważonej konsumpcji i produkcji przy jednoczesnej poprawie konkurencyjności gospodarki UE. Przedstawione działania są komplementarne względem już istniejących polityk i dotyczą m.in. ustanowienia ambitnych standardów na jednolitym rynku wewnętrznym, poprawę środowiskowej charakterystyki produktów poprzez wprowadzanie zachęt oraz promowanie i uproszczenie zasad etykietowania umożliwiającego konsumentom dokonywanie świadomego wyboru produktów przyjaznych środowisku. Plan obejmuje m.in. wspieranie ulepszania produktów poprzez systemowe podejście do zachęt i zamówień publicznych oraz poprawę komunikacji z konsumentami dzięki bardziej spójnym i uproszczonym zasadom etykietowania.

44. Zgodnie z Komunikatem zostaną wyznaczone orientacyjne cele dotyczące poziomu „zielonych” zamówień publicznych. Zostaną one określone w oparciu o poziom, jaki osiągnęły w tym obszarze najlepsze państwa członkowskie. Zostaną także przygotowane modelowe specyfikacje przetargowe zgodne z przepisami dotyczącymi rynku wewnętrznego. W dokumencie podkreślono potrzebę wzmocnienia współpracy pomiędzy państwami członkowskimi w celu

¹⁰³ Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 22 lutego 2007 r.

¹⁰⁴ COM(2008) 397 końcowy.

określenia i uzgodnienia wspólnych kryteriów środowiskowych w odniesieniu do wyrobów i usług tak, aby możliwe było ich włączenie do krajowych planów.

Dokumenty przyjmowane w płaszczyźnie krajowej

45. Na szczeblu rządowym za koordynację działań mających na celu promocję zrównoważonej produkcji i konsumpcji odpowiada Minister Gospodarki. W przyjętej w 2003 r. krajowej *Strategii zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju*¹⁰⁵ podjęto próbę identyfikacji tych kierunków i zadań, które w warunkach polskiej gospodarki przyczyniają się do pożądaných zmian wzorców produkcji i konsumpcji na rzecz wzrostu produktywności zasobów na poziomie sektorów i prowadzą równoległe do zmian w strukturze sektorowej gospodarki, poprzez restrukturyzację istniejących sektorów zasobochłonnych. W celu monitorowania realizacji Strategii w 2008 r. Ministerstwo Gospodarki przygotowało *Raport 2003–2006. Wzorce zrównoważonej produkcji i konsumpcji. Stan i Rekomendacje*¹⁰⁶, w którym zebrano i usystematyzowano informacje pozwalające na dokonanie ogólnej oceny działań podejmowanych w latach 2003–2006 oraz wskazujące obszary wymagające dalszych prac. Pomimo obserwowanych pozytywnych tendencji w obszarze zrównoważonej produkcji i konsumpcji, zmiany przebiegały w niewystarczającym stopniu.

46. Obecnie w Ministerstwie Gospodarki trwają prace nad przygotowaniem **Założeń do Programu działań na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji**. Dokument stanowić będzie integralną część dotychczas realizowanych działań. Będzie uwzględniał także wyniki analizy zgodności *Strategii zmian wzorców produkcji...* ze *Strategią Rozwoju Kraju 2007–2015*¹⁰⁷, a także wyniki prac w zakresie zmian wzorców produkcji i konsumpcji prowadzonych na forum międzynarodowym. Celem opracowywanego Programu jest tworzenie warunków dla rozwoju w Polsce zrównoważonej produkcji i konsumpcji, w szczególności poprzez egzekwowanie obowiązującego prawa oraz wypracowywanie skutecznych mechanizmów stymulujących popyt i podaż produktów charakteryzujących się wysokimi standardami środowiskowymi i społecznymi (zrównoważonych).

V. Uwarunkowania efektywnego „zazieleniania” zamówień publicznych

1. Modelowe postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego przebiega etapowo: przygotowanie postępowania, postępowanie, wykonanie zamówienia.

2. Wspólnotowe i krajowe regulacje prawne zapewniają uwzględnianie kryteriów środowiskowych na każdym z nich, przy czym należy podkreślić, że poszczególne czynności z tym związane będą miały różny charakter i nieidentyczną doniosłość prawną.

3. Czynności przygotowawcze regulują art. 29–38 PZP. Najważniejsze z nich można usystematyzować według następującego schematu:

- 1) Opis przedmiotu zamówienia,
- 2) Dobór i opis kryteriów podmiotowych (warunki wyboru wykonawców),
- 3) Określenie i opis kryteriów przedmiotowych (warunki oceny ofert),
- 4) Przygotowanie wzoru umowy o udzielenie zamówienia publicznego (ewentualnie istotnych jej postanowień, które zostaną wprowadzone do umowy lub ogólnych warunków umowy).

¹⁰⁵ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 października 2003 r.

¹⁰⁶ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 września 2008 r.

¹⁰⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.

Czynności przygotowawcze zamykają się przygotowaniem SIWZ, dokumentu kluczowego dla udzielenia zamówienia, wymaganego przez ustawę niezależnie od jego rodzaju i trybu postępowania, zawierającego poza informacjami opracowanymi w trakcie wyżej wymienionych i pozostałych czynności przygotowawczych również inne, niezbędne do zakomunikowania potencjalnym oferentom, wyboru najkorzystniejszej oferty i zawarcia umowy.

Opis przedmiotu zamówienia

4. Opis przedmiotu zamówienia stanowi podstawowy element SIWZ.

5. Art. 29 ust. 1 ustawy zastrzega, aby zamawiana dostawa, usługa lub robota budowlana opisane zostały w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń, uwzględniający wszystkie wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty¹⁰⁸.

6. Przepis wprowadza dwa zastrzeżenia – opis nie może utrudniać uczciwej konkurencji¹⁰⁹ i nie może wskazywać znaków towarowych, patentów lub pochodzenia¹¹⁰, czemu sprzyjać ma spoczywający na zamawiającym generalny obowiązek dokonania opisu za pomocą cech technicznych i jakościowych, z zachowaniem Polskich Norm przenoszących normy europejskie lub norm innych państw członkowskich EOG przenoszących te normy.

7. Art. 30 ust. 6 ustawy dopuszcza odstępianie od opisywania przedmiotu zamówienia z uwzględnieniem norm (i w sposób wymagany w razie ich braku), jeżeli zamawiający zapewni dokładny opis przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie *wymagań funkcjonalnych*. Przepis stwierdza, że wymagania te mogą obejmować *opis oddziaływania na środowisko*¹¹¹.

8. Regulacja, kluczowa z punktu widzenia wprowadzania kryteriów środowiskowych w opisie przedmiotu zamówienia pozostawia wiele do życzenia, albowiem ustawodawca krajowy nie uwzględnił w prawie polskim ani definicji *wymagań funkcjonalnych* i *opisu oddziaływania na środowisko*, ani sposobu, w jaki wykonawca może je wprowadzić do opisu, ani wreszcie sposobu „reakcji” oferenta na tak podany opis przedmiotu zamówienia.

9. Przepisy wspólnotowe dopuszczające opis za pomocą *wymagań funkcjonalnych* i *opisu oddziaływania na środowisko* wiążą taki sposób z możliwością wykorzystania ekoetykiet. Niestety, jedyna możliwość, jaka pozostaje zamawiającemu w Polsce, który decyduje się na opis przedmiotu zamówienia z wykorzystaniem ekoetykiet, to bezpośrednie odwołanie się do dyrektywy 2004/18/WE i dyrektywy 2004/17/WE¹¹².

10. Zarówno prawo krajowe, jak i wspólnotowe umożliwiają zamawiającemu ustalenie wyższych niż minimalne standardów, o ile zabieg taki nie będzie dyskryminował niektórych wykonawców i naruszał zasady konkurencyjności.

11. W rzeczywistości więc, przy obecnym stanie regulacji w tym zakresie, „zazielenienie” zamówień publicznych bardziej przynależy do sfery mentalnościowej niż formalnoprawnej.

12. Zamawiający, świadomy ekologicznych skutków swej decyzji może i ma ku temu dość skuteczne instrumenty, aby w opisie przedmiotu zamówienia wskazać, iż zamawia dostawę,

¹⁰⁸ Do opisu przedmiotu zamówienia stosuje się nazwy i kody określone we Wspólnym Słowniku Zamówień (CPV). CPV stanowi załącznik do rozporządzenia nr 2195/2002/WE Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 5.11.2002 r. w sprawie Wspólnego Słownika Zamówień, Dz. Urz. UE L 329 z 17.12.2003 r..

¹⁰⁹ Konieczność spełnienia w SIWZ tego wymogu w szczególności podkreślają art. 23 ust. 2 Dyrektywy 2004/18/WE i art. 34 ust 2 Dyrektywy 2004/17/WE.

¹¹⁰ Art. 29 ust. 2 ustawy dopuszcza takie wskazanie tylko wówczas, kiedy jest to uzasadnione specyfiką przedmiotu zamówienia i zamawiający nie może opisać przedmiotu zamówienia za pomocą dostatecznie dokładnych określeń, a wskazaniu takiemu towarzyszą wyrazy „lub równoważny”.

¹¹¹ Przyjęcie takiego rozwiązania jest skutkiem transpozycji art. 23 ust. 3 pkt b) Dyrektywy 2004/18/WE i art. 34 ust 3 pkt b)-d) Dyrektywy 2004/17/WE.

¹¹² Zob. art. 23 dyrektywy 2004/18/WE oraz art. 34. dyrektywy 2004/17/WE.

usługę lub roboty budowlane, które odpowiadają najwyższym standardom w zakresie ochrony środowiska.

13. W każdym segmencie zamówień (dostawy, usługi, roboty budowlane) możliwe jest takie określenie przedmiotu zamówienia, aby wskutek jego realizacji uzyskać maksymalny efekt ekologiczny. Jest on limitowany jedynie wolą i wiedzą zamawiającego oraz jego rozeznaniem rynku.

14. Wiedza i rozeznanie rynku pozwalają na dobór możliwych asortymentów, technik, technologii, procesów, produktów, towarów, usług itp., które w alternatywny sposób zastąpią te, których oddziaływanie na środowisko większe.

15. Szczególnie jest to widoczne w zamówieniach robót budowlanych, zwłaszcza prac projektowych. Na etapie opisu przedmiotu zamówienia wciąż zbyt rzadko wskazuje się, iż przedmiotem zamówienia jest projekt (lub obiekt), który uwzględnia wszelkie przepisy i normy środowiskowe, nie podaje się tych norm we właściwy sposób, nie zapewnia, aby w ofercie został wskazany i wykazany długoterminowy efekt ekologiczny, rezygnuje z materiałów i technologii środowiskowych, droższych w momencie udzielania zamówienia, ale bardziej efektywnych ekonomicznie w ujęciu wszechstronnym (uwzględniającym dłuższą perspektywę czasową i koszty środowiskowe).

16. Zbyt rzadko decyzja zamawiającego w tym zakresie jest odpowiednio przygotowana z uwagi na niską jakość wykonywanych w Polsce ocen oddziaływania na środowisko (OOŚ).

17. Zawyżenie wymogów będzie musiało się przełożyć na „zazielenienie” zamówień publicznych w segmencie robót budowlanych, generując popyt tak po stronie inwestorów publicznych, jak i wykonawców na projekty oraz technologie efektywniejsze ekologicznie.

Warunki wyboru wykonawców

18. Dobór i opis warunków podmiotowych również może stać się skutecznym instrumentem kształtowania zamówienia pod kątem uzyskania pożądanego efektu ekologicznego.

19. Określenie kręgu, selekcja i wybór wykonawców muszą respektować zasady konkurencyjności i obiektywizmu, niemniej, zachowanie trybu oceny zdolności wykonawcy do wykonania zamówienia umożliwia wyłonienie spełniającego oczekiwania, bez naruszenia tych zasad.

20. PZP w art. 22 ust. 1 wskazuje, jakie warunki muszą spełniać wykonawcy ubiegający się o udzielenie zamówienia publicznego. Z punktu widzenia możliwości określenia w SIWZ takich zasad, które wyznaczą oczekiwany przez zamawiającego krąg wykonawców mogących złożyć ofertę „zieloną”, najbardziej selektywny¹¹³ jest wymóg posiadania niezbędnej wiedzy i doświadczenia oraz dysponowania potencjałem technicznym i osobami zdolnymi do wykonania zamówienia lub alternatywnie – przedstawienia pisemnego zobowiązania innych podmiotów do udostępnienia potencjału technicznego i osób zdolnych do wykonania zamówienia.

21. Formułowanie warunków udziału w postępowaniu w sposób, który zapewnia uczciwą konkurencję, oznacza wyznaczenie pewnego minimalnego poziomu potencjału osobowego, finansowego, ekonomicznego, technicznego oraz doświadczenia – w relacji do przedmiotu zamówienia, jego wartości przy uwzględnieniu rynku właściwego¹¹⁴.

22. Nie ma więc formalnych przeszkód, aby w SIWZ określić obiektywne i konkurencyjne, ale wysokie wymagania podmiotowe, jeżeli takie właśnie, wysokie parametry przyjęto w opisie przedmiotu zamówienia. Przy zamówieniu specyficznym („zielone” często ma nietypowy lub niestandardowy charakter) nie będą miały charakteru dyskryminującego specyficzne wymagania.

¹¹³ Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy podmiotów, które nie spełnią wymogów ustalonych w tym zakresie wyklucza się z postępowania o udzielenie zamówienia.

¹¹⁴ Stachowiak M., Jurzykowski J., Dzierżanowski W., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, LEX, 2007, wyd. II.

23. Związanie możliwości wyboru wykonawcy zdolnego wykonać „zielone” zamówienie z kryterium jego technicznych lub zawodowych możliwości zostało uściśnione na gruncie prawa wspólnotowego w stosunku do zamówień na usługi lub roboty budowlane. Warunki ku temu otwierają pkt. 44 preambuły dyrektywy 2004/18/WE oraz art. 50 tej dyrektywy, z kolei w dyrektywie 2004/17/WE odpowiadającymi postanowieniami są pkt. 53 preambuły oraz art. 34. Wskazane przepisy odwołują się do obowiązku wdrożenia systemów zarządzania środowiskowego.

24. Dyrektywy na liście dowodów, jakich zamawiający może żądać od wykonawcy *expressis verbis* wskazują na zaświadczenia sporządzone przez niezależne instytucje zajmujące się poświadczeniem zgodności działań wykonawcy z niektórymi wspólnotowymi normami zarządzania środowiskowego, w szczególności EMAS, ale także normami międzynarodowymi. Należy podkreślić, iż wykonawca może złożyć w powyższym kontekście zaświadczenia wystawione przez podmioty mające siedzibę w innym państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub inne dokumenty potwierdzające zastosowanie równoważnych środków zarządzania środowiskowego (które to równoważne środki powinny zostać uprzednio sprecyzowane przez zamawiającego).

25. Specyficznym wymogiem pozwalającym eliminować wykonawców, którzy dopuścili się rażącego naruszenia prawa ochrony środowiska jest kryterium niekaralności. Dotyczące tego warunku art. 24 ust. 1 pkt 4- 9 PZP nie przewidują niestety wprost wykluczenia wykonawców skazanych za przestępstwa przeciwko środowisku, kryterium może więc być pomocne jedynie pośrednio.

26. Ponieważ regulacje wspólnotowe pozwalają w tym zakresie pójść o wiele dalej¹¹⁵, należałoby postulować, aby ustawodawca krajowy dookreślił również wymogi ustawy.

27. Bezpośrednim instrumentem może być natomiast wykluczenie wykonawcy zalegającego z opłatami (art. 24 ust. 1 pkt 3 PZP), opłaty za korzystanie ze środowiska mieszczą się bowiem w jego dyspozycji.

Warunki oceny ofert

28. Kryteria oceny ofert muszą zapewniać wybór oferty najkorzystniejszej, ale z poszanowaniem zasady obiektywizmu.

29. Zamawiający powinien uwzględnić, iż dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE wprowadzają listę kryteriów zintegrowaną dla wszystkich rodzajów zamówień, która umożliwia zamawiającym przyjmowanie przy ocenie ofert kryteriów ekologicznych. Art. 55 ust 1 pkt a) dyrektywy 2004/17/WE i art. 53 ust. 1 pkt a) dyrektywy 2004/18/WE wprost lokują wśród kryteriów stosowanych przy wyborze oferty najkorzystniejszej ekonomicznie aspekty środowiskowe.

30. Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy PZP zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą na podstawie kryteriów oceny ofert zawartych w SIWZ, ewentualne aspekty środowiskowe muszą więc być uwzględnione w tym dokumencie.

31. Art. 91 ust. 2 PZP przy kryteriach oceny ofert wprost mówi o tym, iż może być nimi zastosowanie *najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko*, przy czym należy mieć na uwadze, iż ustawa wskazuje jedynie kryteria przykładowe, nie tworząc w tym zakresie katalogu zamkniętego (obligatoryjnym kryterium oceny ofert jest wyłącznie cena).

¹¹⁵ Możliwość wprowadzenia w prawie krajowym wyłączeń wykonawców skazanych za przestępstwa przeciwko środowisku sugerują pkt 43 preambuły dyrektywy 2004/18/WE oraz pkt 54 preambuły dyrektywy 2004/17/WE: „Jeżeli istnieją stosowne przepisy prawa krajowego, nieprzestrzeganie ustawodawstwa z zakresu ochrony środowiska lub też ustawodawstwa dotyczącego niezgodnych z prawem porozumień w ramach procedur udzielania zamówień, które stanowiło przedmiot ostatecznego orzeczenia sądu lub decyzji mającej równoważny skutek, może zostać uznane za wykroczenie przeciwko etyce zawodowej wykonawcy lub za poważne naruszenie”.

Wnioski

32. Jak z powyższego wynika, już pobieżny przegląd regulacji wspólnotowych i krajowych pozwala postawić tezę, iż zamawiający, który ma wolę „zazielenienia” udzielanego przez siebie zamówienia nie jest pozbawiony formalnoprawnych instrumentów, które pomogą mu intencję w tym zakresie zrealizować.

33. Katalog dostępnych aspektów środowiskowych być może nie jest najszerszy, zwłaszcza w prawie polskim, także ich rola nie jest ani dominująca, ani szczególnie wyeksponowana, ale nie może to wpływać na ogólną ocenę tych mechanizmów, jako pozwalających w istotnym stopniu, wpływać na „zazielenienie” procesu udzielenia zamówienia.

34. Szczególną rolę w tym kontekście odgrywają ekoetykiety, certyfikaty, systemy zarządzania środowiskowego EMAS i ISO 14001, jako czynniki obiektywizujące dobór oferty pod kątem zdolności wypełnienia w trakcie jej realizacji najwyższych standardów środowiskowych.

35. Przy obecnych uwarunkowaniach prawnych ciężar zazieleniania zamówień publicznych nie leży jednak głównie w płaszczyźnie implementacji prawa wspólnotowego. Ewentualne zabiegi legislacyjne w płaszczyźnie krajowej mogłyby mieć jednak charakter promocyjny i ułatwiający zamawiającym podejmowanie decyzji w zakresie ustalania kryteriów środowiskowych. Chodzi tutaj zasadniczo o doprecyzowanie zakresu uznania zamawiającego oraz o wyeksponowanie pewnych instrumentów polityki ekologicznej, z których mogą korzystać zamawiający, a które to instrumenty nie są obecnie wyraźnie wskazane w Pzp (przy czym ich wykorzystywanie należy uznać co do zasady za dopuszczalne).

36. Analiza i ocena instrumentu polityki ekologicznej, jakim jest stosowanie kryteriów środowiskowych w procedurze zamówień publicznych wskazuje natomiast na konieczność podjęcia działań w szczególności w płaszczyźnie świadomościowej i informacyjnej dla poszerzenia umiejętności i wiedzy zamawiających oraz udostępniających im informacje.

37. Wzorcowe przykłady stosowania kryteriów środowiskowych przez zamawiających w procedurze zamówień publicznych zaproponowane zostały m.in. w opracowaniu *Analiza i ocena możliwości stosowania w polskich warunkach kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych*¹¹⁶. Należą do nich:

- 1) **Kryterium energooszczędności** – dla danego typu urządzeń zużywających energię (jak np. sprzęt czyszczący do pomieszczeń, maszyny i urządzenia oczyszczania miasta, urządzenia i systemy ciepłownicze, sprzęt oświetleniowy, pojazdy mechaniczne) w specyfikacji technicznej można określić ich minimalną żadaną sprawność energetyczną. Najlepiej, jeśli jest to wielkość znormalizowana, pozwalająca porównywać produkty według tego kryterium w sposób wiarygodny. Zamawiający może przyznać dodatkowe punkty sprzętowi, który – zgodnie z przyjętymi kryteriami oceny – jest bardziej środowiskowo wydajny.
- 2) **Kryterium surowców odnawialnych i z odzysku oraz surowców i materiałów alternatywnych** – dla określonych rodzajów działalności gospodarczej, w tym produkcji energii czy żywności ekologicznej, jednostka zamawiająca może określić stosowne wymogi w specyfikacji technicznej lub też w kryteriach oceny oferty. W szczególnych wypadkach zamawiający może wybrać odpowiednie rozwiązanie już na poziomie przyjęcia założeń projektowych (zwłaszcza w stosunku do systemowych rozwiązań lokalnego pozyskania energii odnawialnej).
- 3) **Kryterium niskiej emisji** – zamawiający może w specyfikacji technicznej określić dla danego typu urządzeń emitujących do środowiska substancje zanieczyszczające (np. pojazdów mechanicznych) minimalną dopuszczalną wielkość emisji. Określona wielkość emisji powinna pozwolić na wiarygodne porównanie produktów. Zamawiający ma prawo przyznać dodatkowe punkty sprzętowi, który jest bardziej przyjazny dla środowiska, poprzez ustalenie w

¹¹⁶ Janikowski R. i inni, *Analiza i ocena możliwości stosowania w polskich warunkach kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych*, Katowice 2005, IETU.

kryteriach oceny, że przyznane zostaną dodatkowe punkty dla sprzętu, który emituje mniej substancji zanieczyszczających w porównaniu z minimalnym wymaganym poziomem.

- 4) **Kryterium niskiego poziomu odpadów** – wymóg ten może być postawiony w specyfikacji technicznej lub warunkach realizacji umowy. Można postawić wymóg ponownego wykorzystania produktu lub ponownego przetworzenia materiałów tworzących wyrób.
- 5) **Podmiotowe kryterium możliwości technicznych wykonawców w aspekcie ekologicznym** – można określić wymagania środowiskowe w ramach wykazania możliwości technicznych dla celów realizacji umowy. Muszą one wyraźnie dotyczyć przedmiotu umowy. Dowodem na posiadanie kwalifikacji może być wdrożony system ISO 14001 lub EMAS (lub inny równoważny). Ponadto można postawić wymaganie posiadania doświadczenia w realizacji np. robót budowlanych, w przypadku których aspekt ekologiczny jest szczególnie istotny lub wymaganie posiadania szczególnych umiejętności lub wiedzy odpowiednich dla wykonania zamówienia.
- 6) **Rozwiązania kompleksowe** – zamawiający mogą realizować swoje potrzeby kompleksowo, stosując przy tym rozwiązania przyjazne środowisku. W szczególności mogą preferować usługi zamiast produktów i korzystać z rozwiązań takich jak:
- współdzielenie środków transportowych w systemie eco-sharingu,
 - leasing ekologiczny środków trwałych,
 - zintegrowane lokalnie skojarzone systemy zaopatrzenia w ciepło, zimno, elektryczność, wodę, odprowadzania i utylizacji odpadów.

38. Na zakończenie należy stwierdzić, iż rozwój wspólnotowego prawa zamówień publicznych, a w ślad za nim – ewolucja prawa polskiego, pozostające pod wpływem dynamicznie rozwijającego się sektora produktów i usług przyjaznych dla środowiska wskazuje, że „zazielenie” zamówień publicznych będzie trendem stałym, a omawiane kwestie będą odgrywać coraz większe znaczenie.

CZĘŚĆ II

dr Joanna Kulczycka, mgr Małgorzata Góralczyk

Znaczenia i możliwości stosowania oceny cyklu życia (LCA) i kosztów cyklu życia (LCC) w ekologicznych zamówieniach publicznych

1. Znaczenie techniki LCA i LCC w polityce ekologicznej UE w tym w ekologicznych zamówieniach publicznych

Wprowadzanie idei myślenia w kategoriach cyklu życia (*life cycle thinking*) oznacza ukięrowanie na zmniejszenie całkowitego oddziaływania na środowisko, które może wystąpić w każdej fazie cyklu życia produktu (projektowanie, produkcja, użytkowanie, likwidacja). Głównym celem całościowego ujęcia jest identyfikowanie zagrożeń środowiskowych w każdej fazie procesu, aby uniknąć ich przesuwania z jednej fazy procesu do innej, z jednego regionu do drugiego, czy też z jednego obszaru ochrony do drugiego, czyli do innej części cyklu życia produktu. Prowadzi to do ograniczenia wpływu na środowisko na tym etapie cyklu życia produktu, na którym występuje możliwość najefektywniejszego jego zmniejszenia i zarazem ograniczenia jego kosztów¹. Wprowadzanie idei myślenia w kategoriach cyklu życia może odbywać się poprzez stosowanie odpowiednich narzędzi i technik, a w szczególności:

1. Oceny cyklu życia *Life Cycle Assessment* (LCA) – która jest procesem zbierania i oceny wejść, wyjść oraz potencjalnych wpływów na środowisko systemu wyrobu w okresie jego cyklu życia.
2. Zarządzania cyklem życia *Life Cycle Management* (LCM) – które jest koncepcją zarządzania uwzględniającą ideę cyklu życia, możliwą do stosowania w celu tworzenia i wdrażania strategii zrównoważonego rozwoju. Zarządzanie cyklem życia dotyczy minimalizowania zagrożeń środowiskowych w cyklu życia produktu lub usługi.
3. Kosztów cyklu życia *Life Cycle Cost* (LCC) – istnieją dwa terminy: 1) całkowite koszty dotyczące zakupu, użycia i likwidacji produktu (równoważne z pojęciem całkowite koszty posiadania) oraz 2) koszty produktu lub usługi występujące podczas całego życia wraz z kosztami zewnętrznymi.
4. Projektowania ekologicznego *Design for the Environment* (DfE) lub eko-projektowania – które jest metodą wspierającą takie projektowanie produktu aby zmniejszyć jego całkowity wpływ na środowisko (już na etapie jego rozwoju)².

¹ Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego Zintegrowana Polityka Produktowa (ZPP). Wykorzystywanie podejścia środowiskowego opartego na analizie cyklu życia produktu COM (2003) 302.

² Definicje na podstawie <http://lca.jrc.ec.europa.eu/lcainfohub/lcathinking.vm#> z dnia 24.04.2008 r.

Ocena cyklu życia (LCA) jest stosunkowo nową techniką zarządzania środowiskowego. Głównym założeniem i niewątpliwą jej zaletą jest dążenie do uwzględniania wszystkich czynników, które potencjalnie mogą mieć wpływ na środowisko, a są związane z danym wyrobem. Prowadząc analizę, dokonuje się kwantyfikowania i oceny oddziaływania produktu na środowisko w okresie jego cyklu życia. Technika ta ma coraz szersze zastosowanie, co wynika z rekomendowania jej stosowania w wielu dokumentach organizacji o zasięgu światowym czy komunikatach wspólnotowych. Jej rola i znaczenie w koncepcji zrównoważonego rozwoju są szczególnie podkreślane od początku XXI wieku. Jednym z pierwszych aktów wskazującym na konieczność identyfikowania wpływu na środowisko w całym cyklu życia produktu jest Rozporządzenie Rady (EWG) nr 880/92 z dnia 23 marca 1992 r.³ w sprawie programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego. W załączniku 1 do Rozporządzenia opracowano macierz do prowadzenia wskaźnikowej oceny cyklu życia produktu, w której określono aspekty środowiskowe (np. jakość powietrza, wody, ochrona ziemi, zarządzanie zasobami naturalnymi, itp.) oraz poszczególne fazy cyklu życia produktu tj. przedprodukcyjną, produkcyjną, transport, używanie, ponowne użycie, recykling, składowanie, jak i usług, tj. zakup materiałów, prowadzenie usługi, zarządzanie odpadami. Ww. Rozporządzenie zostało zastąpione Rozporządzeniem (WE) nr 1980/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. w sprawie zrewidowanego programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego.

Podczas **Światowego Szczytu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju ONZ** (który odbył się w Johannesburgu w 2002 r.) wskazano na konieczność opracowania takiej polityki (również w skali globalnej), która miałaby m.in. prowadzić do zmiany wzorców produkcji i konsumpcji społeczeństw na bardziej sprzyjające celom zrównoważonego.

W dniu 22 lipca 2002 r. Parlament Europejski i Rada wydały Decyzję nr 1600/2002/WE⁴ ustanawiającą Szósty Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego, w którym wskazano na konieczność uwzględniania wymogów ochrony środowiska naturalnego przez **okres cyklu życia** produktów⁵ oraz szerszego stosowania procesów i produktów przyjaznych dla środowiska poprzez m.in. **wspieranie ekologicznej polityki zamówień publicznych**. Pozwala ona na uwzględnianie cech charakterystycznych dla ochrony środowiska i możliwej integracji z cyklem życia ochrony środowiska (pkt 6 artykułu 3 „Podejście strategiczne w celu realizacji zadań ochrony środowiska”). Ta Decyzja Parlamentu stała się podstawą do prowadzenia dalszych prac nad Zintegrowaną Polityką Produktową, której celem jest m.in. promowanie rozwoju rynku produktów ekologicznych. Sugestie i zalecenia dotyczące dotychczas podjętych działań w zakresie zielonych zamówień publicznych zostały ujęte w Komunikacie Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego **COM(2003)302** z dnia 18 czerwca 2003 r. pt. „Zintegrowana Polityka Produktowa (ZPP). Wykorzystywanie podejścia środowiskowego opartego na analizie

³ Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich – art. 249 TWE.

⁴ Decyzja wiąże w całości adresatów, do których jest kierowana – art. 249 TWE

⁵ Szósty Wspólnotowy Program Działań wezwał też do opracowania kolejnych dokumentów uwzględniających idee cyklu życia. W kolejnych latach ukazały się:

- Komunikat Komisji Europejskiej **COM(2005) 670** pt. Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, w którym stwierdzono, iż lepsze zrozumienie oddziaływań na środowisko w wyniku wykorzystywania zasobów w ciągu całego okresu ich cyklu życiowego pozwoli decydom na lepsze ustalenie priorytetów oraz skoncentrowanie się na obszarach, gdzie możliwe jest dokonanie znaczących i widocznych zmian, jak i

- Komunikat Komisji Europejskiej **COM(2005) 666** pt. Promowanie zrównoważonego wykorzystania zasobów: strategia tematyczna w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recykling oraz

- Wniosek dotyczący Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie odpadów **COM(2005) 667** końcowy.

cyklu życia produktu". Idea ZPP opiera się na instrumentach stosowanych w ramach wdrażania systemu zarządzania środowiskowego (np. EMAS), ekoznakowania i stosowania informacji o oddziaływaniu produktu na środowisko. Innowacją jest koordynacja tych instrumentów i wprowadzenie systematycznego stosowania metody oceny cyklu życia produktu. W komunikacie wskazano na konieczność uzupełnienia dotychczasowej polityki ochrony środowiska o aspekty odnoszące się do całego cyklu życia produktu, włączając w to fazę jego użytkowania. Dzięki takiemu podejściu problemy oddziaływania na środowisko będą traktowane w sposób zintegrowany podczas całego cyklu jego życia, bez możliwości ich przesuwania z jednej części cyklu życia do innej. Oznacza to również, że działania odnoszące się do oddziaływania na środowisko powinny być podejmowane na tym etapie cyklu życia produktu, na którym w sposób najlepszy i najbardziej efektywny kosztowo zostanie zmniejszone wykorzystanie zasobów i oddziaływanie na środowisko⁶. Wśród instrumentów wspierających wdrażanie ZPP wymienia się stosowanie **kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych** i wskazuje się, iż administracja może ustanawiać ramowe warunki gospodarcze i prawne dla gospodarek narodowych oraz bezpośrednio oddziaływać na rynek, na przykład poprzez zakup produktów przyjaznych środowisku (produktów zielonych). Ponadto stwierdzono, iż Komisja będzie dążyć do rozszerzenia zakresu przyjaznych dla środowiska zamówień publicznych („zazieleniania” zamówień publicznych) oraz zachęcać państwa członkowskie do sporządzenia planów działań na rzecz zielonych zamówień publicznych.

W dniu 28 stycznia 2004 r. opublikowany został Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego **COM(2004)38** pt. Stymulowanie technologii w kierunku zrównoważonego rozwoju: Plan Działań Unii Europejskiej w zakresie technologii środowiskowych (ETAP), w którym zdefiniowano technologie środowiskowe oraz wskazano na konieczność ich wdrażania. Podkreślono także istotną rolę podmiotów realizujących zamówienia publiczne, których wartość sięga 16 % PKB Unii Europejskiej, czyli około 1.450 mld euro. Stanowią one bowiem potencjalnie silny instrument ekonomiczny wspierający dalsze wdrażanie technologii środowiskowych. Dlatego władze różnych szczebli mają szerokie możliwości zachęcania własnym przykładem. Ponadto, zwrócono uwagę na konieczność promowania idei **kosztów cyklu życia**, szczególnie w przypadku inwestycji długoterminowych, takich jak budynki czy sieci energetyczne (na przykład w sektorze budowlanym oznaczać to będzie faworyzowanie technologii ekologicznych, ponieważ często wyższe koszty konstrukcyjne bardziej energooszczędnych budynków będą w dalszej perspektywie dyskontowane przez niższe koszty eksploatacyjne niż w budynkach konwencjonalnych). Wskazano także, iż analiza kosztów całego cyklu życiowego⁷ jest przydatna w przypadku zakupów prywatnych. Uznano, iż popularyzacja technologii środowiskowych jest ograniczona ze względu na brak informacji na temat ich potencjalnych korzyści. Nie można bowiem oczekiwać, by ewentualni klienci gotowi byli do nabywania i użytkowania technologii bez wiedzy o kosztach i korzyściach w okresie ich całego cyklu życiowego. W dokumencie wskazano również działania dotyczące promocji kosztów całego cyklu życiowego, tj. wytyczne dla zamówień zawierające uwzględnianie kosztów całego cyklu życiowego, wykorzystywanie (w miarę możliwości) przygotowywanych podręczników dotyczących zielonych zamówień publicznych.

Możliwości uwzględniania aspektów środowiskowych w procedurach zamówień publicznych zawarto w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady **2004/18/WE** z dnia 31 marca 2004 r.⁸ w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty bu-

⁶ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego. Zintegrowana Polityka Produktowa (ZPP). Wykorzystywanie podejścia środowiskowego opartego na analizie cyklu życia produktu **COM(2003) 302**.

⁷ Koszty cyklu życia są w tłumaczeniu Komunikatu Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego **COM(2004)38** określane terminem „koszty cyklu życiowego”.

⁸ Dyrektywa wiąże każde Państwo Członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków art. 249 TWE.

dowlane, dostawy i usługi. Podobne zasady zostały wprowadzone w Dyrektywie **2004/17/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynującej procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych. W preambułach do dyrektyw stwierdza się, iż „podmioty (instytucje) zamawiające, które chcą zdefiniować wymagania dotyczące ochrony środowiska w ramach specyfikacji technicznych danego zamówienia, mogą określić aspekty środowiskowe, obejmujące na przykład metody produkcji, i/lub specyficzny wpływ grupy produktów lub usług na środowisko. Mogą one wykorzystywać (lecz nie są do tego zobowiązane) odpowiednie specyfikacje określone w eko-etykietach (...)”⁹ przy uwzględnieniu odpowiednich warunków. Dyrektywy dotyczące zamówień publicznych wskazują możliwość stawiania wymagań ekologicznych, nie tylko zamawianym produktom czy usługom, ale również procesom produkcyjnym związanym z tymi produktami lub usługami. Należy jednak pamiętać, że specyfikacje techniczne muszą być związane z przedmiotem zamówienia.

Zgodnie z obecnie obowiązującym brzmieniem dyrektyw kwestie środowiskowe mogą zostać uwzględnione w procedurze udzielania zamówień na etapach:

- opisu przedmiotu zamówienia, który dotyczy możliwości sporządzania specyfikacji technicznych na podstawie charakterystyki i wymagań funkcjonalnych mogących mieć wpływ na środowisko (art. 23 Dyrektywy **2004/18/WE**). Parametry te muszą być jednak dostatecznie precyzyjne, aby umożliwić wykonawcom ustalenie przedmiotu zamówienia, a instytucjom zamawiającym udzielenie zamówienia (możliwość korzystania z eko-etykiet lub ich części). Podobny zapis funkcjonuje w art. 30 ust 6 ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 r., który odwołuje się do opisu przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie wymagań funkcjonalnych mogących obejmować opis oddziaływania na środowisko,
- kwalifikacji wykonawców poprzez wskazanie środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (art.48 Dyrektywy **2004/18/WE**),
- kryteriów oceny ofert, np. oferty najkorzystniejszej ekonomicznie (art. 53 Dyrektywy **2004/18/WE**). Zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko jako kryterium oceny ofert ujęto w art. 91 ust. 2 ustawy Prawo zamówień publicznych,
- sposobu realizacji zamówienia, np. warunki realizacji zamówienia mogą dotyczyć względów społecznych i środowiskowych (art.26 Dyrektywy **2004/18/WE**).

Specyficzne znaczenie dla określenia istoty cyklu życia ma Dyrektywa **2005/32/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię (PWE) oraz zmieniająca dyrektywę Rady 92/42/EWG, oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 96/57/WE i 2000/55/WE. Na potrzeby PWE zdefiniowano w niej pojęcie **cyklu życia**, który oznacza kolejne i połączone ze sobą etapy istnienia PWE (od wykorzystania surowca do ostatecznej likwidacji) oraz nakłada na producentów PWE wymóg prowadzenia (analizując aspekty środowiskowe) oceny modelu PWE w czasie jego cyklu życia i na tej podstawie określania profilu ekologicznego. Wskazano również etapy cyklu życia produktu (o ile odnoszą się one do projektu produktu), tj.: 1) wybór i wykorzystanie surowca, 2) produkcja, 3) pakowanie, transport i dystrybucja, 4) instalacja i konserwacja, 5) użytkowanie, 6) koniec przydatności do użycia, oznaczający osiągnięcie przez dany PWE końca pierwotnego użytkowania.

⁹ Punkt 42 preambuły Dyrektywy 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r koordynującej procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, oraz punkt 29 preambuły Dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi.

Kwestia zielonych zamówień publicznych uwzględniona została również w **Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE**, przyjętej w czerwcu 2006 r. przez Radę Europejską. Za jeden z celów w obszarze zrównoważonej konsumpcji i produkcji uznano dążenie do osiągnięcia do 2010 r. średniego poziomu proekologicznych zamówień publicznych, równego poziomowi osiąganemu obecnie przez przodujące w tej dziedzinie państwa członkowskie, kładąc nacisk na wymianę dobrych praktyk i wiedzy w tym zakresie. Zaleca się, aby państwa członkowskie przygotowywały Krajowe Plany Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych (zostały one opracowane już w 11 krajach, w tym w Polsce), a w celu ułatwienia ich realizacji Komisja Europejska opracowała wytyczne **„Guidelines for Member States to set up Action Plans on Green Public Procurement”**. Zgodnie z tym dokumentem **zielone zamówienia publiczne** (ang. *green public procurement*) oznaczają politykę, w ramach, której podmioty publiczne włączają kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów (procedur udzielania zamówień publicznych) oraz poszukują rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ produktów/usług na środowisko i uwzględniających cały cykl życia produktów, które wpływają na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych. Definicja ta obejmuje sytuacje, gdy zamawiający uwzględnia jeden lub więcej czynników środowiskowych na takich etapach procedury przetargowej jak: zdefiniowanie potrzeb, określenie przedmiotu zamówienia, sformułowanie specyfikacji technicznych, wybór kryteriów udzielenia zamówienia lub sposobu wykonania zamówienia. W efekcie, celem zielonych zamówień publicznych jest osiągnięcie możliwie najszerszego poziomu uwzględniania kwestii środowiskowych w procedurach przetargowych. Dotyczy to m. in. produktów takich jak.:

- środki czystości i usługi sprzątanania,
- produkty żywnościowe – usługi cateringowe,
- prace i produkty budowlane,
- sprzęt biurowy – technologie informacyjno-komercyjne – papier,
- transport¹⁰.

W Komunikacie Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego **COM (2007) 642** z dnia 22 października 2007 r. pt. *Sprawozdanie okresowe z realizacji Strategii zrównoważonego rozwoju w 2007 r.* wykazano, iż niektóre kraje wyznaczyły cele na rzecz propagowania ekologicznych zamówień publicznych (GPP), np. w Niderlandach zamówienia publiczne mają do 2010 r. w 100% spełniać warunki zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Zjednoczone Królestwo przyjęło **Plan ekologicznych zamówień publicznych**. Szwedzka Rada ds. Ekologicznego Zarządzania – firma, której współwłaścicielami są władze centralne i lokalne oraz Konfederacja Szwedzkich Przedsiębiorców – oferuje nabywcom publicznym, którzy chcą uwzględnić wymagania środowiskowe w swojej specyfikacji technicznej, porady, szkolenia oraz narzędzia elektroniczne¹¹.

1.1. Dokumenty krajowe wspierające zielone zamówienia publiczne i promujące ideę cyklu życia

Koncepcja cyklu życia i zielonych zamówień publicznych znalazła odzwierciedlenie w krajowych dokumentach, np. **II Polityce Ekologicznej Państwa**, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. i Sejm RP w sierpniu 2001 r. Omówiono w niej tzw. dobre praktyki gospodarowania i systemów zarządzania środowiskowego, do których zaliczono, m.in. realizację polityki zorientowanej na tzw. cykl życiowy produktu dla ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów

¹⁰ J. Michielssen. Unijne doświadczenia oraz najbliższa perspektywa w zakresie green public procurement, Konferencja „Zielone zamówienia publiczne – aspekty środowiskowe w procedurach przetargowych” 16 listopada 2007 r.

¹¹ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego **COM (2007) 642** z dnia 22 października 2007 r. pt. *Sprawozdanie okresowe z realizacji Strategii zrównoważonego rozwoju w 2007 r.*

(np. w przemyśle i energetyce). W rozdziale 3. Cele polityki ekologicznej w zakresie jakości środowiska w punkcie 83 zapisano, iż w celu realizacji polityki w zakresie gospodarowania odpadami powinno się m.in. stosować analizę pełnego cyklu życia produktu (produkcji, transportu, opakowania, użytkowania, ewentualnego ponownego wykorzystania i unieszkodliwiania). Wskazano również, iż administracja rządowa i samorządowa powinny preferować przy zakupach produkty mające ekologiczny charakter, a w procedurach przetargowych uwzględniać kryteria środowiskowe.

Podobne zapisy funkcjonują w **Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010**, gdzie w rozdziale 3. pt. „Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii jako zadania na lata 2003–2006” został zawarty obowiązek oceny cyklu życia dla wybranych produktów, wprowadzanych do obrotu towarowego;

W 2003 r. – w celu wspierania inwestycji w ochronę środowiska – w dokumencie rządowym opracowanym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, przyjętym przez Radę Ministrów 14 października 2003 r. pt. **Strategia zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju** zaproponowano m.in. włączenie Analizy Cyklu Życia (LCA) i Deklaracji Środowiskowych Produktu (EPD) do analizy wpływu na środowisko produktów i usług. Kolejnym dokumentem promującym myślenie w kategoriach cyklu życia oraz zapewnienie stosowania w zamówieniach publicznych kryteriów środowiskowych jest **Strategia wdrażania w Polsce zintegrowanej polityki produktowej**. Dokument został opracowany w Ministerstwie Środowiska i przyjęty przez Komitet Europejski Rady Ministrów w dniu 25 lutego 2005 r. Konieczność stosowania kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych podkreślana została również w **Krajowym Programie Reform na lata 2005 –2008 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej** zaakceptowanym przez Radę Ministrów 27 grudnia 2005 r. W „**Mapie Drogowej**” **Wdrażania Planu Działań na rzecz Technologii Środowiskowych w Polsce (KETAP)** – dokumencie opracowanym przez Ministerstwo Środowiska, wskazano natomiast zadania dotyczące technologii środowiskowych, tj.:

- zachęcanie do udzielania zamówień publicznych, w których będą stosowane kryteria środowiskowe oraz wykorzystywane nowe technologie środowiskowe,
- promocja stosowania kosztowej analizy cyklu życia produktów i usług.

Znaczenie techniki cyklu życia zostało podkreślone także w **Strategii Rozwoju Kraju na Lata 2007–2015**, przyjętej przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r. Dokument ten przewiduje szersze stosowanie techniki oceny cyklu życia (LCA), która może przyczynić się do znacznych ograniczeń w zużywaniu zasobów naturalnych na pojedynczy produkt lub usługę, zmian stosowania w procesach technologicznych zasobów nieodnawialnych na zasoby odnawialne, istotnych ograniczeń emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody, gleby oraz zmniejszania degradacji środowiska i poziomu hałasu.

Przedsiębiorcy ubiegający się o wsparcie inwestycji ze środków UE w latach 2007 – 2013, w **Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka**, powinni wykazywać efekty zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko m.in. na podstawie ograniczenia energo- materiało- i wodochłonności produktów i usług, zastosowania oceny cyklu życia na wszystkich etapach projektowania procesów technologicznych. Natomiast w **Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014** opracowanej w Ministerstwie Środowiska w grudniu 2006 r. w pkt. 3.2., pt. Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska w kierunkach działań na lata 2007 – 2014 podkreślono znaczenie promocji i rozwoju systemu zielonych zamówień realizowanych ze środków publicznych oraz uruchomienia programu zielonych miejsc pracy¹².

¹² www.mos.gov.pl/2materialy_informacyjne/raporty_opracowania/pep.pdf.

Jednym z podstawowych dokumentów w Polsce dotyczących zielonych zamówień publicznych jest **Krajowy Plan Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007 – 2009**, przyjęty 30 stycznia 2007 r. na posiedzeniu Komitetu Europejskiego Rady Ministrów¹³. Główne cele planu zakładają zwiększenie poziomu uwzględniania aspektów środowiskowych w zamówieniach publicznych, rozwój rynku produktów przyjaznych środowisku oraz poszerzenie rynku technologii dla przemysłu ochrony środowiska i sektora usług okołosrodowiskowych, a także promowanie zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji.

Podstawą prawną systemu zamówień publicznych w Polsce jest ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. **Prawo zamówień publicznych** (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, ze zm.). Nowelizacja z kwietnia 2006 r. implementowała do polskiego prawa przepisy Dyrektywy **2004/17/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynującej procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych i dyrektywy **2004/18/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi.

Aspekty środowiskowe znalazły odzwierciedlenie w następujących przepisach ustawy Pzp:

art. 30 ust 6: „Zamawiający może odstąpić od opisywania przedmiotu zamówienia (...), jeżeli zapewni dokładny opis przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie wymagań funkcjonalnych. Wymagania te mogą obejmować opis oddziaływania na środowisko.”

art. 91 ust.2: „Kryteriami oceny ofert są cena albo cena i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, w szczególności jakość, funkcjonalność, parametry techniczne, zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko, koszty eksploatacji, serwis oraz termin wykonania zamówienia.”

Kwestie ochrony środowiska zostały także ujęte w **Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z 19 maja 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy, oraz form, w jakich te dokumenty mogą być składane** (Dz. U. Nr 87 poz. 605).

W celu potwierdzenia, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane odpowiadają wymaganiom określonym przez zamawiającego, zamawiający może żądać w szczególności:

- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z normami jakościowymi, jeżeli zamawiający odwołują się do systemów zapewnienia jakości opartych na odpowiednich normach europejskich;

- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z europejskimi normami zarządzania środowiskiem, jeżeli zamawiający wskazują środki zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie stosował podczas realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi, odwołując się do systemu zarządzania środowiskiem i audytu (EMAS) lub norm zarządzania środowiskiem opartych na europejskich lub międzynarodowych normach poświadczonych przez podmioty działające zgodnie z prawem Unii Europejskiej, europejskimi lub międzynarodowymi normami dotyczącymi certyfikacji.

Wykonawca może (...) złożyć równoważne zaświadczenia wystawione przez podmioty mające siedzibę w innym państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Wykonawca może (...) złożyć inne dokumenty potwierdzające odpowiednie stosowanie przez wykonawców równoważnych środków zapewnienia jakości i stosowanie równoważnych środków zarządzania środowiskiem.

¹³ Krajowy Plan Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007–2009.

2. Definicja i struktura oceny cyklu życia (LCA)

2.1. Wprowadzenie

Ocena cyklu życia (LCA) jest techniką oceny aspektów środowiskowych, która stwarza podstawy do ich identyfikacji, hierarchizacji oraz ustalenia sposobów poprawy jakości środowiska. Jednym z podstawowych zadań LCA jest badanie potencjalnych wpływów produktu, lub procesu wytwórczego na środowisko naturalne w całym okresie życia wyrobu, počawszy od pozyskania surowców poprzez produkcję, użytkowanie aż do utylizacji. Prowadzenie badań i analiz techniką LCA pozwala na efektywne gospodarowanie zasobami pod względem ekologicznym, ponieważ bazuje na realnych danych wejściowych i wyjściowych danego procesu. Technika LCA może być z powodzeniem stosowana przy tworzeniu strategii zarządzania środowiskowego w poszczególnych firmach, opracowaniu wpływu, jaki na środowisko wywierają pojedyncze wyroby podczas całego ich cyklu życia, a także do porównywania tych oddziaływań dla podobnych wyrobów.

Prowadząc badania techniką LCA tworzy się strukturę, wewnątrz której łatwo dostrzec i ocenić związki między generowanymi w każdej fazie procesu produkcji czy użytkowania odpadami a ich oddziaływaniem na środowisko. Tak przygotowana baza jest podstawą do określenia wpływu analizowanych czynników na środowisko i wskazanie, w której fazie procesu niosą one największe zagrożenie. Szeroki zakres badań powoduje, iż stosowanie LCA w zarządzaniu środowiskowym daje bardzo wymierne rezultaty, gdyż pozwala zarówno globalnie spojrzeć na analizowany proces (np. produkcji danego wyrobu), jak i poszczególne jego fazy, czy to w wymiarze pojedynczego urządzenia, grupy urządzeń czy wreszcie całego parku maszynowego obsługującego proces produkcji.

Zastosowania LCA mogą być zintegrowane z innymi narzędziami wspomagającymi proces podejmowania decyzji wszędzie tam, gdzie kwestie ochrony środowiska są ważne. Dostępność i zakres informacji, które mogą być analizowane w LCA cały czas powiększa się, co daje możliwość rozszerzenia LCA na nowe produkty czy obszary zastosowań. Również wraz ze wzrostem ilości informacji analiza metodą LCA może być przeprowadzana coraz bardziej precyzyjnie. Niemniej, tylko w niewielu przypadkach analiza metodą LCA może zostać wykorzystana jako jedyny czynnik wspierający proces podejmowania decyzji.

LCA, pomimo iż nie jest jedyną techniką zarządzania środowiskowego, ma wiele istotnych zalet. Należą do nich między innymi¹⁴:

- Perspektywa analizy „od narodzin do śmierci” (*from cradle to grave perspective*), dzięki której nie zostaje pominięty żaden etap istnienia produktu lub przedsięwzięcia,
- LCA bierze pod uwagę wszystkie ekosystemy i ich elementy, dzięki czemu możliwa jest pełna ocena wpływu produktu na środowisko, a także ocena zużycia poszczególnych zasobów środowiskowych,
- LCA normalizuje z jednej strony dane dotyczące ilości wprowadzanych materiałów i energii, a z drugiej powstawanie zanieczyszczeń (emisja do powietrza, wody i gleby) oraz odpadów w ramach poszczególnych jednostek funkcjonalnych w powiązaniu z określonymi mediami środowiskowymi (woda, powietrze, gleba). Dzięki temu w ostatecznym bilansie zawarte są jedynie dane charakterystyczne dla określonej czynności,
- LCA staje się podstawową i uniwersalną techniką oceny wpływu działalności przemysłowej na środowisko. Jej opis zawarty jest w normach ISO, a prawidłowo przeprowadzone badania techniką LCA mogą stać się podstawą do ubiegania się o uzyskanie certyfikatu ISO 14001 oraz deklaracji środowiskowych.

¹⁴ Opracowano na podstawie: Ewolucja i rozwój ramy pojęciowej i metodologii oceny wpływu cyklu życia, raport SETAC, styczeń 1998.

Wyniki analizy LCA mogą mieć istotne znaczenie dla:

- producentów – do identyfikacji aspektów środowiskowych wyrobu lub procesu, jak i określenia ich potencjalnego wpływu na środowisko, oraz do rozwijania się koncepcji „rozszerzonej odpowiedzialności producenta”,
- odbiorcy wyrobów – do podejmowania decyzji o zakupie,
- instytucji rządowych – do określenia kryteriów i specyfikacji w przypadku zielonych zamówień publicznych, jak i wspierania polityki ekologicznej, np. jako strategia umożliwiająca przeniesienie kosztów zarządzania np.: odpadami miejskimi z gestii samorządów lokalnych do tych, którzy mają największy wpływ na charakterystykę produktu.

Stosowanie metody LCA powinno powodować wprowadzenie rozwiązań optymalnych oraz eliminację rozwiązań nieoptymalnych. Potencjalny obszar dalszego rozwoju to integracja metody LCA i innych metod zarządzania środowiskiem. W koncepcji zarządzania środowiskiem brakuje uwzględnienia pośrednich aspektów środowiskowych, co może być uzupełnione przez analizę LCA. Jeśli metoda LCA ma się rozwijać jako narzędzie kwantyfikujące pośrednie i bezpośrednie aspekty środowiskowe i potencjalne wpływy wywierane przez cały okres życia produktu, to konieczne jest usystematyzowanie procesu zbierania danych. Istotną kwestią jest również opracowanie uzgodnionych metodologii i dostępności danych. Zarówno metodologie, jak i dane są coraz lepiej i dokładniej udokumentowane, co dowodzi, że wraz z rozwojem norm ISO dotyczących standardów LCA, przyszłe wykorzystanie metody LCA będzie jeszcze bardziej zadowalające niż wykazują dotychczasowe doświadczenia.

Jednym z podstawowych założeń LCA jest badanie aspektów środowiskowych i potencjalnych wpływów w całym okresie życia wyrobu, począwszy od pozyskania surowców poprzez produkcję, transport, użytkowanie aż do likwidacji¹⁵. Perspektywa „od narodzin do śmierci” sprawia, iż nie zostaje pominięty żaden etap istnienia wyrobu, co umożliwia dokonanie pełnych porównań określających zagrożenia środowiskowe stwarzane przez dany wyrób. Dodatkowo wprowadzanie i opisywanie techniki LCA w normach ISO 14040–14049 przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną powoduje, iż może ona stać się najważniejszym narzędziem pomocnym w uzyskaniu certyfikatu zgodności produkcji z wymaganiami normy ISO 14001. Wykorzystanie LCA do uzyskania tego certyfikatu nie będzie obowiązkowe, podobnie jak nie jest obowiązkowe wdrażanie norm ISO, jednak w wielu przypadkach zwiększy skuteczność i przyspieszy ten proces. Ponadto prowadzenie badań i analiz techniką LCA pozwoli na efektywne gospodarowanie zasobami zarówno pod względem ekologicznym, jak i ekonomicznym, ponieważ bazuje na realnych danych wejściowych i wyjściowych wybranego procesu. Wysoce prawdopodobne jest również, iż kompleksowy charakter LCA umożliwiający porównywanie poszczególnych wyrobów wyznaczy standardy, które w dobie globalizacji będą decydować o międzynarodowej ekologicznej konkurencyjności danego wyrobu.

2.2. Definicja LCA

LCA jest techniką oceny wpływu dóbr i usług (wyrobów) na środowisko. Zdefiniowana została m.in. przez SETAC (Towarzystwo Toksykologii: i Chemii Środowiskowej):

„LCA dostarcza ram, podejścia i metod dla identyfikacji i oszacowania obciążeń środowiskowych związanych z cyklem życia materiałów i usług, od „kołyski do grobu”, lub jak to jest preferowane przez niektórych „od kołyski do kołyski”, co ujmuje również recykling materiałów.

Definicja LCA proponowana w normach ISO 14040¹⁶ niewiele się różni:

„Ocena cyklu życia LCA to zebranie i ocena wejść, wyjść oraz potencjalnych wpływów na środowisko systemu wyrobu w okresie jego cyklu życia.”

¹⁵ PN-EN ISO 14040. Zarządzanie środowiskowe – Ocena cyklu życia – Zasady i struktura. 2000.

¹⁶ PN-EN ISO 14040. Zarządzanie środowiskowe – Ocena cyklu życia – Zasady i struktura. 2000.

i dalej:

„LCA jest techniką oceny aspektów środowiskowych i potencjalnych wpływów związanych z wyrobem¹⁷ stosującą:

- inwentaryzację zbioru¹⁸ istotnych wejść i wyjść w systemie wyrobu;
- ocenę potencjalnych wpływów na środowisko związanych z tymi wejściami i wyjściami;
- interpretację rezultatów analizy zbioru oraz faz oceny wpływu w odniesieniu do celów badań”.

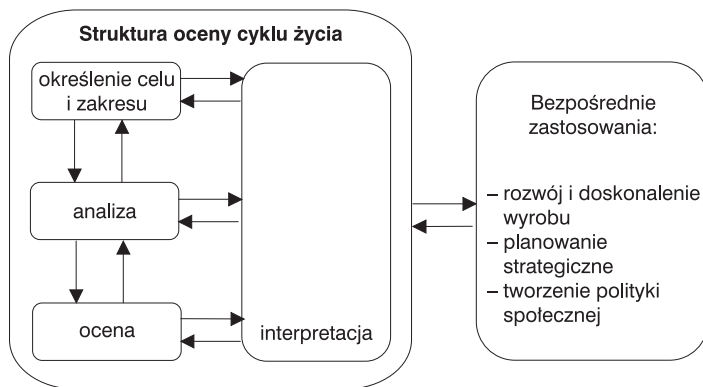
Podobna definicja została podana przez Rebitzera¹⁹:

„LCA jest metodycznymi ramami dla oszacowania i oceny wpływów środowiskowych związanych z cyklem życia produktu, takich jak zmiana klimatu, zubożenie warstwy ozonowej, smog, eutrofizacja, zakwaszenie, toksyczność, zubożenie zasobów, wody, terenu, hałas i inne”.

2.3. Struktura LCA

Rola techniki LCA systematycznie rośnie, gdyż główną jej zaletą jest badanie całego problemu, a nie tylko jego części. W celu systematycznego objęcia całości zagadnienia analizę techniką LCA przeprowadza się w kilku etapach (Rysunek 1):

1. określenie celu i zakresu badań,
2. analiza zbioru wejść i wyjść (katalog materiałów, energii oraz emisji i odpadów),
3. ocena wpływu cyklu życia,
4. interpretacja cyklu życia.

Rysunek 1. Struktura oceny cyklu życia LCA

Źródło: Z. Kowalski, J. Kulczycka, M. Góralczyk. Ekologiczna ocena cyklu życia procesów wytwórczych (LCA). PWN 2007 za PN-EN ISO 14040:2000 Zarządzanie środowiskowe – Ocena cyklu życia – Zasady i struktura.

Pierwszy etap – **zdefiniowanie celu i zakresu badań** – polega na jednoznacznym ustaleniu odbiorcy badań i przeznaczenia wyników. Jest to istotne, gdyż determinuje sposób prowadzenia badań – ich szczegółowość i wnikliwość. Stopień szczegółowości jest ściśle związany z zakresem decyzji podejmowanych na podstawie uzyskiwanych wyników. Zalecany poziom szczegółowości badań LCA w procesie podejmowania decyzji zaprezentowano w tabeli 1.

¹⁷ W normie międzynarodowej termin „wyrób” obejmuje nie tylko systemy wyrobu, lecz również systemy usług.

¹⁸ Zgodnie z normami ISO: „zbiór może zawierać aspekty środowiskowe, które nie są bezpośrednio związane ze zbiorem wejść i wyjść systemu”.

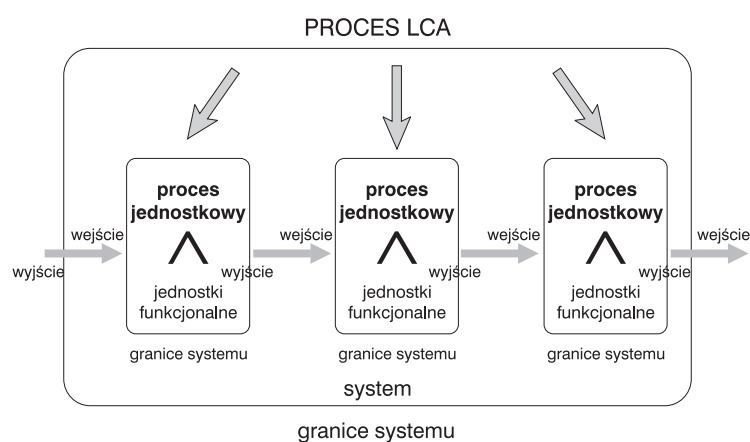
¹⁹ Rebitzer et al. Life cycle assessment. Environment International 30(2004).

Zakres badań wynika z ustalonego celu. Na etapie określania zakresu badań najistotniejsze jest określenie i definiowanie trzech, ściśle ze sobą powiązanych zagadnień: systemu wyrobu, granic wyrobu i jednostki funkcjonalnej, czyli usługi lub funkcji, według której oceniane będą alternatywne wyroby. Jednostka funkcjonalna to niekoniecznie ilość materiału czy konkretny wyrób, lecz określenie przeznaczenia wyrobu w sposób jednoznaczny i mierzalny, np. 1 samochód osobowy przejeżdżający średnio rocznie 13 tysięcy kilometrów, eksploatowany w okresie 10 lat, ważący 1100 kilogramów i spalający 10 litrów benzyny na 100 kilometrów. Po zdefiniowaniu jednostki funkcjonalnej przychodzi kolej na wyznaczenie procesów jednostkowych, a wreszcie na określenie całego systemu i jego granic (Rysunek 2). Zakres badań dotyczy ustalenia granic systemu „określające, które procesy jednostkowe powinny być włączone do LCA” (ISO 14040). Określenie granic systemu jest także determinowane przeznaczeniem przeprowadzanych badań: czy mają być podane do publicznej wiadomości, czy też są przeprowadzane na wewnętrzny użytek firmy. Ten etap jest często nazywany kwalifikacyjnym, gdyż należy ustalić, skąd pochodzą materiały i energia.

Tabela 1. Zalecany poziom szczegółowości badań dla sześciu przykładowych decyzji wykorzystania LCA

Podejmowane decyzje	Poziom LCA		
	Uproszczony	Szczegółowy	Poszerzony
Projektowanie	+	+	–
Udoskonalenie produktu	–	+	+
Analizy porównawcze	–	+	+
Etykietowanie	–	+	–
Ustalenie norm	–	+	–
Planowanie strategii rozwoju	+	+	–
Kształtowanie polityki produktowej	+	–	+

Źródło: A.A. Jensen i in. Life Cycle Assessment (LCA): A guide to approaches, experiences and information sources, Report to EEA, Kopenhaga 1997.

Rysunek 2. Schemat procesu LCA

Źródło: Z. Kowalski, J. Kulczycka, M. Góralczyk. Ekologiczna ocena cyklu życia procesów wytwórczych (LCA). PWN 2007.

Drugi etap metody LCA – **analiza zbioru wejść i wyjść** – polega na identyfikacji i obliczeniu elementów wchodzących do analizowanego systemu ze środowiska oraz elementów wychodzących z tego systemu do środowiska. W efekcie otrzymuje się katalog wszystkich wykorzystywanych materiałów i energii oraz wszystkich generowanych emisji i odpadów, który opiera się na zasadach bilansu materiałowego i energetycznego. W praktyce gromadzone dane mogą zawierać zarówno dane zmierzone i obliczone jak również oszacowane i powinny być one przyporządkowane do jednostki funkcjonalnej. Po przeprowadzeniu wstępnej analizy danych wprowadza się analizę wrażliwości w celu sprawdzenia danych, a następnie weryfikacji przyjętych początkowo granic systemu. Może to dać następujące rezultaty:

- „wykluczenie etapów cyklu życia lub procesów jednostkowych (pojedynczych systemów), gdy analiza wrażliwości wykaże brak ich istotnego znaczenia,
- wykluczenie wejść i wyjść, jeśli nie mają istotnego wpływu na wyniki badania,
- włączenie nowych procesów jednostkowych (pojedynczych systemów), wejść i wyjść, gdy analiza wrażliwości wykaże ich istotne znaczenie”.(ISO 14041).

Dzięki wykonaniu analizy wrażliwości i zmianom wytyczonych pierwotnie granic systemu możliwa jest eliminacja danych mało istotnych dla całego procesu i skoncentrowanie się na tych, które są znaczące. Wówczas granice systemu zostają uściślone. Jak w przypadku wszystkich działań w ramach LCA, każda zmiana granicy systemu musi zostać udokumentowana i uzasadniona.

Ze względu na fakt, że dane otrzymane podczas ustalania zbioru wejść i wyjść (zebrane w tzw. tablicy inwentarzowej) są szczegółowe, konieczne jest ich zredukowanie do postaci bardziej zrozumiałej. Dokonuje się tego poprzez zdefiniowanie kategorii wpływu na środowisko, a następnie szacowanie, w jakim stopniu poszczególne elementy tworzące zbiór wpływają na środowisko. Działania te dokonywane są w trzecim etapie – **ocena wpływu cyklu życia** – który ma na celu ocenę wpływu na środowisko i jest wyrażony w odpowiednich, naukowo dobranych kategoriach wpływu. Przykładowe kategorie wpływu zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2. Kategorie wpływu na środowisko

Kategoria	Przykładowy sposób pomiaru	Zasięg geograficzny	Efekt
Zubożenie zasobów abiotycznych	1/statyczna wystarczalność zasobu (w latach) lub równoważnik kg antymonu	globalny	wydobycie nieodnawialnych rud surowców mineralnych oraz nieodnawialnych nośników energii
Efekt cieplarniany	równowartość 1 kg CO ₂	globalny	atmosferyczna absorpcja promieniowania prowadząca do wzrostu globalnej temperatury
Zubożenie warstwy ozonowej	równowartość 1 kg CFC-11	globalny	zwiększenie promieniowania ultrafioletowego docierającego na powierzchnię Ziemi spowodowaneubożeniem warstwy ozonowej

Tworzenie utleniaczy fotochemicznych	równowartość 1 kg etylenu	regionalny	tworzenie się cząstek atmosferycznych powodujących fotochemiczny smog
Zakwaszenie	równowartość 1 kg SO ₂ lub mol H ⁺	regionalny	niszczenie lasów, kwaśne deszcze
Eutrofizacja	równowartość 1 kg PO ₄ lub 1 kg O ₂	globalny	zmniejszenie ilości tlenu w wodzie lub glebie poprzez emisję substancji powodujących zwiększenie produkcji biomasy

Źródło: SimaPro 5.0 The Eco-indicator 95, inne publikacje.

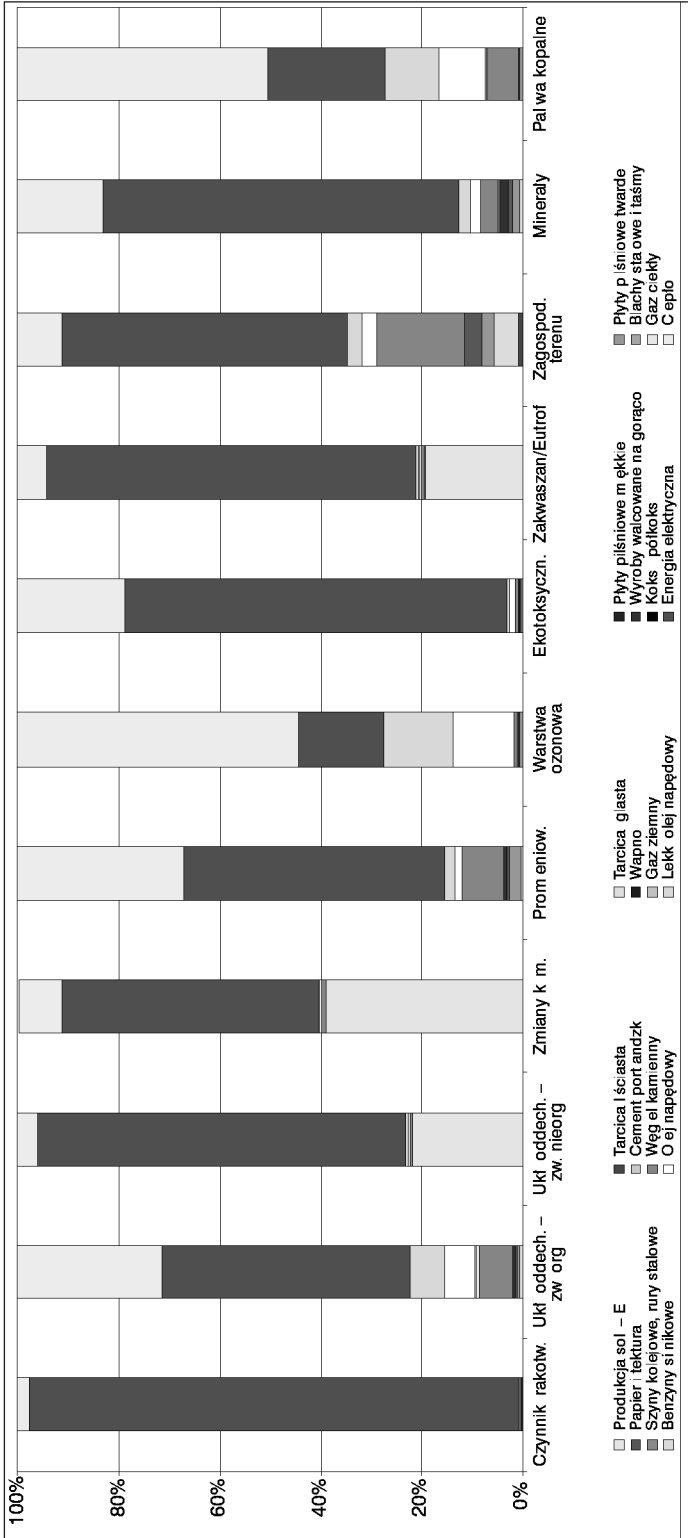
Wpływ poszczególnych emisji (obciążeń środowiskowych) np. CO₂ może być przypisany do wielu kategorii wpływu, w zależności stwarzania problemu środowiskowego opisanego mechanizmem środowiskowym np. emisja freonu będzie wpływać zarówno na efekt cieplarniany, jak i na dziurę ozonową.

W celu przekształcenia zebranych danych w drugim etapie we wskaźniki kategorii wpływu i dla uzyskania wartości wskaźnika (wyników wskaźnika dla poszczególnych kategorii wpływu) wprowadza się trzy obligatoryjne procedury postępowania (elementy) wg ISO:

- wybór kategorii wpływu, wskaźników kategorii i modeli charakteryzowania;
- klasyfikacja – przypisanie wyników z drugiego etapu do poszczególnych kategorii wpływu;
- charakteryzowanie – polega na obliczeniu wartości wskaźnika kategorii wpływu dla wyników z tablicy inwentarzowej. Wartości kategorii wpływu są opisane w jednostkach parametrów charakteryzowania, które najczęściej są wyrażone w jednostkach ekwiwalentnych, np. dla efektu cieplarnianego – kg równoważnika CO₂, czy dla zagospodarowania terenu – m² zagospodarowanego terenu. Ponieważ wartość każdej kategorii wpływu jest określona w innej jednostce nie jest możliwe ich bezpośrednie porównanie. Jednak na podstawie danych charakteryzowania można określić udział poszczególnych danych z tablicy inwentarzowej w wybranej kategorii wpływu. W tym celu opracowano histogram charakteryzowania, który prezentuje wyniki analizy wyskalowane do 100%. Nie informuje o wielkości wpływu, a jedynie o zależnościach pomiędzy wpływem poszczególnych procesów na środowisko w danej kategorii wpływu. Takie przedstawienie wyników sprawia trudność w ocenie porównawczej gdyż nie określają, które części analizowanego przypadku mają największy wpływ na środowisko, ponieważ przyjęta skala powoduje, że może to być 100% bardzo dużego wpływu lub 100% bardzo małego wpływu.

Ocena cyklu życia produkcji soli – histogram charakteryzowania

Produkcja soli wg Polskiej Klasyfikacji Działalności należy do sekcji D, klasy 14.40. Prowadząc analizę LCA dla produkcji soli w Polsce bazowano na danych pochodzących z oficjalnych publikacji GUS: „Ochrona Środowiska”, publikacji internetowej GUS: „Produkcja wyrobów przemysłowych” oraz danych zakupionych w GUS dotyczących zużycia materiałów i energii. Dane do analizy dotyczą roku 2003. Jako jednostkę funkcjonalną wybrano produkcję 1 Mg soli.

Rysunek A. Ocena cyklu życia produkcji w Polsce – histogram charakteryzowania

Granice systemu, wg danych zawartych w rocznikach GUS ograniczają się do zakładów produkcyjnych. Zgodnie z metodyką LCA opracowano przepływy materiałowo-energetyczne oraz emisji w przeliczeniu na jednostkę funkcjonalną. Wynik zaprezentowano w postaci histogramu charakteryzowania w 11 kategoriach wpływu. Charakteryzowanie polega na obliczeniu wartości wskaźnika kategorii wpływu dla wyników z tablicy inwentarzowej. Wartości kategorii wpływu są opisane w jednostkach parametrów charakteryzowania, które najczęściej są wyrażone w jednostkach ekwiwalentnych, np. dla efektu cieplarnianego kg równoważnika CO₂, czy dla zagospodarowania terenu m² zagospodarowanego terenu. Ponieważ wartość każdej kategorii wpływu jest określona w innej jednostce nie jest możliwe ich bezpośrednie porównanie. Jednak na podstawie danych charakteryzowania można określić udział poszczególnych danych z tablicy inwentarzowej w wybranej kategorii wpływu. Histogram charakteryzowania prezentuje wyniki analizy wyskalowane do 100%. Nie informuje o wielkości wpływu, a jedynie o zależnościach pomiędzy wpływem poszczególnych procesów na środowisko w danej kategorii wpływu. Takie przedstawienie wyników sprawia trudność w ocenie porównawczej gdyż nie określają, które części analizowanego przypadku mają największy wpływ na środowisko, ponieważ przyjęta skala powoduje, że może to być 100% bardzo dużego wpływu lub 100% bardzo małego wpływu. W większości kategorii wpływu dla produkcji soli, decydujące potencjalne obciążenie dla środowiska stanowią pochodne nośników energii: energia elektryczna oraz ciepło. Analiza LCA pozwala na wskazanie pewnych obszarów podczas cyklu produkcji, na które należy zwrócić większą uwagę – np. modyfikując proces produkcyjny tak, aby uzyskać mniejsze zużycie energii elektrycznej czy ciepła, ogranicza się tym samym również emisje powstające podczas ich produkcji (rysunek A).

Na podstawie otrzymanych wyników etapu charakteryzowania możliwe jest obliczanie wartości wskaźników kategorii wpływu (profil środowiskowy), które dalej mogą być rozpatrywane w ramach etapów opcjonalnych tj.:

- normalizacja – jest narzędziem w ocenie wpływu stosowanym do wyrażenia wskaźników charakteryzowania, w taki sposób, aby możliwe było porównywanie poszczególnych kategorii wpływu. Celem jest otrzymanie względnych wartości poszczególnych potencjalnych wpływów, tj. określenie danych w wartościach liczbowych w jednostkach liczbowych w wartościach niemianowanych. Ta procedura ujednolica wskaźniki poprzez podzielenie przez wybraną wielkość wzorcową. Jest wiele metod wyboru wielkości wzorcowej, np.: całkowita emisja lub zużyte zasoby dla danej powierzchni, emisja całkowita dla danej powierzchni na osobę. W metodzie Eco-indicator 99 polega na przykład na podzieleniu wartości kategorii wpływu przez wpływ na środowisko przypadający na 1 mieszkańca Europy w ciągu roku.
- grupowanie – polega na porządkowaniu i, w miarę możliwości, uszeregowaniu kategorii wpływu, w przypadku metody Eco-indicator 99 wskaźniki kategorii są definiowane w odniesieniu do trzech *punktów końcowych* celem osiągnięcia optimum powiązań ekologicznych. Wskaźniki kategorii wpływu, które dotyczą tych samych punktów końcowych są tak definiowane, aby ich jednostki wyrażania wyników były takie same. Pozwala to na sumowanie wyników wskaźników w ramach grup. Oznacza to, że końcowy wynik oceny może być prezentowany w postaci trzech wskaźników na poziomie *punktów końcowych* bez ważenia.
- ważenie – wyniki normalizacji zostały pomnożone przez odpowiednie subiektywne współczynniki ważności²⁰ – wartości wyrażone są np. w metodzie Eco-indicator 99 w ekopunktach Pt dla poszczególnych kategorii wpływu. Ekopunkt Pt jest to jednostka informująca o wpływie na środowisko wywieranym średnio przez jednego Europejczyka w okresie jednego roku. Oblicza się ją dzieląc całkowitą emisję w Europie przez liczbę mieszkańców. Oznacza to, że pojedyncze wyniki wyrażone w ekopunktach są bardzo małe – często pierwsza

²⁰ Na podstawie: PN-EN ISO 14042. Zarządzanie środowiskowe – Ocena cyklu życia – Ocena wpływu cyklu życia. 2002.

znacząca cyfra znajduje się na dalekim miejscu po przecinku. Stąd, dla ułatwienia wartości przedstawiane są zazwyczaj w postaci zapisu wykładniczego (np. $2,3 \cdot 10^{11}$ lub $2,3E+11$) lub stosuje się zapis mPt (mili ekopunkt – jedna tysięczna ekopunktu). Im wyższy jest wskaźnik, tym większe jest oddziaływanie na środowisko naturalne.

- analizy jakości danych²¹.

Prezentując wyniki analizy, można się odnieść – tak jak np. w metodzie Eco-indicator 99 – do trzech kategorii szkody:

1. zużycie zasobów – określa się poprzez wyższe zużycie energii w MJ/t (*surplus energy*) na eksploatację takich zasobów,
2. jakość ekosystemu – określa się przez wskaźnik PDF – wpływ na określone gatunki naczyniowców w poszczególnych obszarach środowiska,
3. zdrowie ludzkie – wyrażane w jednostkach DALY pozwalają określić względne skrócenie czasu życia ludzkiego powodowane szkodliwymi oddziaływaniami, bądź do jedenastu kategorii wpływu, które sumują się do odpowiednich kategorii szkód, tj.
 1. czynniki rakotwórcze, wpływ na układ oddechowy związków organicznych, wpływ na układ oddechowy związków nieorganicznych, zmiany klimatu, promieniowanie, zubożenie warstwy ozonowej (zdrowie ludzkie),
 2. ekotoksyczność, zakwaszenie/eutrofizacja, zagospodarowanie terenu (jakość ekosystemu),
 3. zużycie surowców mineralnych oraz paliw kopalnych (zużycie zasobów).

Ponadto istnieje możliwość prezentacji wyników w postaci jednego punktu (*single score*) – tzw. ekowskaźnik, co umożliwi porównanie całkowitego wpływu na środowisko dla każdej składowej procesu i polega na zsumowaniu wartości Pt trzech kategorii.

Czwarty etap LCA – **interpretacja cyklu życia** – obejmuje identyfikację tych elementów działalności, które mają znaczący, negatywny wpływ na środowisko. Na tej podstawie podejmuje się decyzje mające na celu zminimalizowanie niepożądanego wpływu działalności przemysłowej na środowisko, a przez to poprawę jego stanu oraz decyzje dotyczące rozwiązań technologicznych mających na celu poprawę jakości produktu²². Należy zatem etap ten przeprowadzić z maksymalnym obiektywizmem i jak największą przejrzystością, aby uniknąć zniekształcenia danych. Analiza LCA zakończona jest interpretacją wyników, kiedy formułuje się ostateczne wnioski z przeprowadzonej analizy zgodnie z wytyczonym na pierwszym etapie celem²³. Na podstawie wyników badań można np.:

- wskazać te elementy danego produktu, procesu czy usługi, w przypadku których zagrożenia środowiskowe są największe,
- ustalić sposoby minimalizowania wpływu na środowisko – na przykład poprzez zmianę technologii w tej fazie życia produktu czy procesu, który jest najbardziej uciążliwy dla środowiska,
- wskazać, któremu produktowi (czy procesowi) można przyznać eko-etykiety oraz wybrać wyrób mniej szkodliwy dla środowiska.

Wdrożenie LCA przynosi wymierne korzyści, zarówno firmie, która decyduje się na przeprowadzenie takiej analizy, jak i społeczeństwu oraz środowisku. Należą do nich:

- uświadomienie i wskazanie współzależności między działalnością człowieka a jej konsekwencjami dla środowiska,
- dostarczenie zarządom firm jak największej ilości informacji na temat wpływu działalności ich firmy na środowisko,

²¹ J. Kulczycka, A. Henklik. LCA uniwersalną techniką zarządzania środowiskowego. Przegląd Górniczy (4/2006). Katowice 2006.

²² J. Kulczycka (red.). Ekologiczna ocena cyklu życia (LCA) nową techniką zarządzania środowiskowego. Wyd. IGSMiE PAN. Kraków 2001.

²³ A. Cieślak. Ekologiczna ocena cyklu życia produktu. W: Zapobieganie stratom w przemyśle. red. A. Cieślak, M. Cygler. Białystok 1999.

- pomoc (dzięki zagregowanym i zanalizowanym danym) w procesie podejmowania decyzji mających na celu zminimalizowanie wpływu działalności przemysłowej na środowisko, a co za tym idzie poprawę jego stanu,
- wypracowanie jak najpełniejszego i jak najdokładniejszego obrazu związków i oddziaływań między konkretną działalnością przemysłu a środowiskiem,
- stworzenie uniwersalnej metodyki oceny wpływu działalności przemysłowej na środowisko naturalne²⁴.

3. Przykłady i wyniki analiz LCA dla wybranych produktów z punktu widzenia realizacji ich funkcji (jednostka funkcjonalna)

Norma ISO 14040 definiuje jednostkę funkcjonalną jako „ilościowy efekt systemu wyrobu stosowany jako jednostka odniesienia w badaniach analizy cyklu życia” (ISO 14040). Głównym zadaniem jednostki funkcjonalnej jest zapewnienie płaszczyzny odniesienia dla normalizowania danych wejściowych i wyjściowych systemu. Z tego względu jednostka ta musi być jasno zdefiniowana i mierzalna. Za jednostkę funkcjonalną można przyjąć każde pojedyncze urządzenie, ale w praktyce jest to możliwe jedynie dla niewielkich systemów, angażujących stosunkowo małą ilość urządzeń. W przypadku dużych systemów lepszym rozwiązaniem jest przyjęcie za jednostkę funkcjonalną zbioru takich samych urządzeń i wprowadzenie danych uśrednionych, co umożliwi odpowiednie (realne do wykonania) przetworzenie i wykorzystanie danych.

W kontekście zamówień publicznych szczególnego znaczenia nabiera kwestia definiowania jednostki funkcjonalnej, zwłaszcza w perspektywie konieczności ustalenia wymagań w zakresie funkcjonalności wyrobu (podobnie w LCA – podstawą analizy jest identyfikacja funkcji systemu wyrobu i określenie jednostki funkcjonalnej). Dlatego też niezbędne jest szczegółowe określenie przez zamawiającego przedmiotu zamówienia, tak, aby nie ograniczyć dostępnych możliwości wyboru. Oznacza to, że przedmiot zamówienia powinien zostać potraktowany w sposób funkcjonalny i podczas planowania uwzględniać specyficzne cechy wyrobu tj. efektywność wyrobów, które odnoszą się najczęściej do czasu użytkowania, wydajności, sprawności, sposobu użytkowania tak, aby można było osiągnąć założenia opisane w planie. Już na tym etapie można wykluczyć pewne produkty, które nie spełniają założonych wymagań ekologicznych czy ekonomicznych. Jednak powinno się uwzględniać ich funkcjonalność, którą w LCA dla produktu opisuje się poprzez odpowiedni dobór jednostki funkcjonalnej. Jej zadaniem jest dostarczenie płaszczyzny odniesienia dla normalizowania danych wejściowych i wyjściowych systemu. Jednostka funkcjonalna musi być dobrana w sposób odpowiedni. Przykładowo jednostkami funkcjonalnymi w analizach porównawczych LCA były:

- 1m² wielowarstwowej drewnianej podłogi przeciętnie zużywanej w ciągu 50 lat (funkcją jest pokrycie powierzchni biura),
- 1 kg wzrostu świnii pomiędzy masą 29 a 115 kg,
- wysuszenie dłoni po umyciu (jako funkcja ręczników papierowych i suszarki elektrycznej),
- europejski, 5-ciodrzwiowy, benzynowy, 5-cio osobowy pojazd z bagażnikiem i wszystkimi funkcjami, z przebiegiem 150 000 km przez 12 lat, stosujący się do standardów emisji w ograniczonym zakresie,
- ilość gramów na 1 pranie – dla silnych detergentów odnosi się do ilości dozowanej na 4,5 kg ładunku (suche tekstylia), a dla słabych detergentów odnosi się do ilości dozowanej na 2,5 kg ładunku (suche tekstylia) w pralce (decyzja Komisji przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego detergentom pralniczym 1999 r.),

²⁴ J. Kulczycka, A. Hendlik. LCA uniwersalną techniką zarządzania środowiskowego. Przegląd Górniczy (4/2006). Katowice 2006.

- ilość gramów – dla środków czyszczących – dawka zalecona przez producenta na 1 litr mydlin (wody myjącej) – decyzja Komisji ustalająca kryteria ekologiczne z 2005 r.
- odległość 1 km przejechana przez nowe samochody pasażerskie,
- przepompowanie 1×10^7 m³ wody o temperaturze 100°C, pH 6-8 i gęstości około 1 kg/m³ w ciągu 50 tys. godzin pracy (w pracy²⁵ autorka stosując technikę LCA wykazała, iż głównym źródłem wpływu na środowisko jest zużycie energii na etapie użytkowania, które jest odpowiedzialne za niemal 100% całkowitego wpływu na środowisko w ogóle),
- oświetlenie określonym strumieniem światła pomieszczenia o danej powierzchni użytkowej przez okres 1000 godzin (ISO TR 14049),
- utrzymanie w określonej temperaturze przestrzeni o określonej pojemności przez okres 15 lat przy zdefiniowanej temperaturze otoczenia (dla chłodziarek),
- ilość wyrobu potrzebna do pokrycia 1m² powierzchni w typowym domu holenderskim w czasie ponad 15 lat (wykładziny podłogowe),
- używanie 6 pieluszek dziennie przez 30 miesięcy (porównanie pieluszek jednorazowych i wielokrotnego użytku przy czym cykl życia obejmował 30 miesięcy i dla pieluszki tetrowej (wielokrotnego użycia) ujmował dodatkowo pranie i suszenie),
- odbiór programów telewizji kolorowej na ekranie 28 cali przez 6 godzin podczas 18 lat użytkowania,

Podsumowując specyficznymi cechami jednostki funkcjonalnej jest jej wielkość np. 1 tona lub 1 gram, czas użytkowania np. wyznaczony przez częstotliwość użytkowania przez konsumentów, stopień zużycia oraz warunków, w jakich musi funkcjonować (środowisko kwaśne, wodne, itp., oraz oczekiwana jakość towaru np. porównując telewizory trzeba uwzględnić aby były takiej samej wielkości (a nie 20 i 22 calowe) oraz porównywać kolorowe z kolorowymi a nie z czarno-białymi²⁶ czy obecnie plazmowymi.

Ujęcie funkcjonalne wyrobów staje się na tyle istotne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju, iż w literaturze²⁷ opisano możliwość przejścia do gospodarki, w której sprzedaje się funkcje spełniane przez wyroby zamiast samych wyrobów. Jak zauważa Górzyński według tej koncepcji należy rozwijać, np. sprzedaż nie telefonów, ale usług telekomunikacyjnych, chłodzenia zamiast chłodziarek itp. Jest to sugestia wartościowania wyrobów nie za pomocą kosztów wytwarzania ale na podstawie wartości, jaką konsument uzyskuje w wyniku użytkowania wyrobu. Oczekuje się, iż gospodarka korzystająca z zasady sprzedaży funkcji będzie m.in. sprzyjać wydłużeniu czasu użytkowania wyrobów oraz ułatwi powtórne ich wykorzystanie zamiast np. recyklingu. Przykładem może być firma Bell Telephone System w Stanach Zjednoczonych wypożyczająca aparaty telefoniczne użytkownikom. Po zakończeniu użytkowania aparaty te są zwracane firmie, następnie poddawane procesom przygotowania do użytkowania ponownego, a po wykorzystaniu stanowią cenne zasoby poużytkowe. Innym przykładem jest Grupa Dow Chemical produkująca rozpuszczalniki, która proponuje usługi z zastosowaniem rozpuszczalników zamiast sprzedaży samych rozpuszczalników²⁸.

Możliwości porównywania funkcji wyrobów z uwzględnieniem cyklu życia prowadzą często do wniosku, iż z punktu widzenia środowiska, a nierzadko i ekonomii, korzystnie jest zakpić produkt o wyższej cenie detalicznej, jednak często lepszej jakości o dłuższym okresie użytkowania.

²⁵ A. Lewandowska. LCA. Środowiskowa ocena cyklu życia produktu, na przykładzie wybranych typów pomp przemysłowych. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Poznań 2006.

²⁶ J. Cooper. Specifying Functional Units and Reference Flows for Comparable Alternatives. International Journal of LCA 8 (6), 2003.

²⁷ W. Stahel. The utilization-focused service economy: resource efficiency and product life extension. The Greening of Industrial Ecosystem. National Academy of Engineering. Washington, 1994. http://books.nap.edu/openbook.php?record_id=2129&page=180

²⁸ J. Górzyński. Podstawy analizy środowiskowej wyrobów i obiektów. WNT Warszawa 2007.

4. Możliwości porównań produktów z wykorzystaniem techniki LCA

4.1. Wprowadzenie

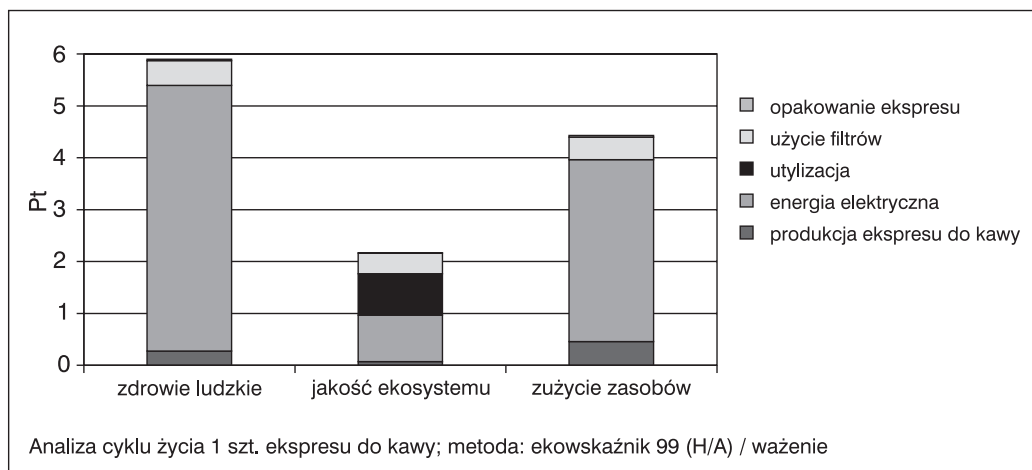
Analiza techniką LCA umożliwia dokonywanie określenia i porównań wpływu na środowisko w poszczególnych etapach cyklu życia. Ujęcie oddziaływania na środowisko w kontekście pełnego cyklu życia wymusza całościową analizę tego oddziaływania, a tym samym zapobiega przesuwaniu odpowiedzialności pomiędzy poszczególnymi uczestnikami cyklu życia. Przykładowo, LCA wspiera projektowanie nowych wyrobów tak, aby uwzględnić nie tylko ekonomiczny cel producenta (produkować jak najtaniej – oddziaływanie na środowisko ograniczone do terenu zakładu produkcyjnego), ale też konsumenta (używać jak najtaniej – oddziaływanie na globalne środowisko).

Na każdym etapie cyklu życia pojawia się oddziaływanie na środowisko. Można wyszczególnić następujące etapy cyklu życia wyrobu: projektowanie, produkcja, użytkowanie oraz etapy końca cyklu, tj. zbiórka selektywna, recykling, obróbka odpadów lub składowanie. W przypadku analizy techniką LCA kwestia określenia granic badania odpowiada na pytanie, które fazy cyklu życia są uwzględnione w badaniu – dla wyrobów zazwyczaj jest to faza produkcji oraz – coraz częściej – faza użytkowania czy też końca cyklu życia czyli problem odpadów.

Przykłady zastosowania LCA w analizach porównawczych

I. Porównanie dwóch typów ekspresów do kawy – histogram ważenie

Dane pochodzą z przykładu zastosowania LCA dla modelu ekspresu do kawy dostępnego w programie SimaPro. Jako jednostkę funkcjonalną wybrano 1 sztukę ekspresu do kawy. Granice systemu obejmują proces produkcji ekspresu do kawy, jego użytkowanie przez 5 lat, przy zaparzeniu kawy dwa razy dziennie po 5 kubków (podgrzewanie 30 min), zużycie dziennie 2 filtrów do ekspresu oraz utylizację odpadów tj. opakowania, filtry itp. Wyniki analizy przedstawiono w postaci histogramów ważenia (w punktach końcowych Pt), przedstawiając wyniki pogrupowane w trzy obszary wpływu (Rysunek B).

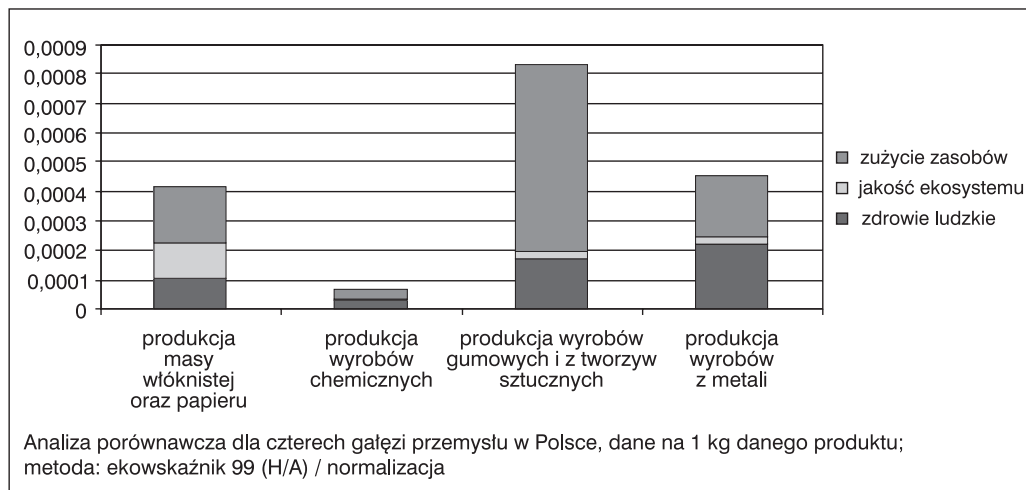
Rysunek B. Analiza cyklu życia ekspresu do kawy – obszary wpływu

Największy wpływ na środowisko naturalne ma zużycie energii elektrycznej podczas parzenia kawy. Drugim co do wielkości szkodliwym czynnikiem jest używanie filtrów do ekspresu, kolejnym proces utylizacji po okresie użytkowania. Dopiero na czwartym miejscu znalazł się proces produkcji ekspresu. Podczas użytkowania ekspresu największy szkodliwy wpływ ma on na obszar wpływu „zdrowie ludzkie” (5,9 Pt). Jest to spowodowane emisją SO_2 , CO_2 , NO_x , oraz pyłów podczas produkcji energii elektrycznej. Emisje te stanowią ponad 84% w tym obszarze wpływu. W obszarze wpływu „zasoby” również największym obciążeniem dla środowiska jest zużycie (a przez to i produkcja) energii elektrycznej. W tym przypadku ponad 95% z 4,43 Pt stanowi nieodwracalne zużycie zasobów naturalnych jakimi są gaz ziemny, ropa naftowa, węgiel kamienny. W obszarze wpływu „jakość ekosystemu” (2,16 Pt), wykorzystanie energii elektrycznej stanowi ponad 41%, końcowa utylizacja ekspresu około 37%, zużycie filtrów – ponad 18%. W celu dokładniejszej identyfikacji zagrożeń środowiskowych, wyniki można również przedstawić w 11 kategoriach wpływu składających się na obszary wpływu. Wtedy największym obciążeniem środowiska będzie nieodwracalne zużycie zasobów naturalnych, następnie wpływ na układ oddechowy człowieka związków nieorganicznych, oraz kategoria wpływu „ekotoksyczność” (w większości ze względu na emisje jonów miedzi do wody podczas końcowej utylizacji ekspresu) – mająca wpływ na jakość ekosystemu²⁹.

II. Porównanie wybranych działów gospodarki w Polsce – histogram normalizowania

Techniką LCA porównywać można nie tylko produkty, ale również całe działy gospodarki. Wykonano analizę dla czterech działów przetwórstwa przemysłowego:

- papierniczego – produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru,
- chemicznego – produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych oraz włókien sztucznych,
- gumowego i tworzyw sztucznych – produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,
- wyrobów metalowych – produkcja wyrobów metalowych gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń.

Rysunek C. Analiza porównawcza dla czterech działów przetwórstwa przemysłowego – histogram normalizowania

²⁹ J. Kulczycka, A. Henclik. LCA uniwersalną techniką zarządzania środowiskowego. Przegląd Górniczy (4/2006). Katowice 2006.

Ze względu, iż dane zaczerpnięto z różnych baz danych dostępnych w programie SimaPro, wynik końcowy przedstawiono w postaci histogramu normalizacji. Dane dla każdego działu przetwórstwa przemysłowego obejmujących m.in. informacje o zużyciu materiałów i energii pochodzą z roczników GUS (Gospodarka materiałowa, Gospodarka paliwowo-energetyczna, Ochrona środowiska, Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych – publikacja *online*).

Analizę wykonano dla 1 kg produktu w danym dziale przetwórstwa przemysłowego. Najbardziej negatywnym dla środowiska naturalnego dla analizy 1 kg okazała się produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – ze względu na duży wpływ na obszar wpływu „zużycie zasobów”, a konkretnie na kategorie wpływu „paliwa kopalne” (Rysunek C). Dla obszaru wpływu „jakość ekosystemu” największym obciążeniem jest produkcja masy włóknistej i papieru – ze względu na względnie duży wpływ na kategorie wpływu „zagospodarowanie terenu” – wynika to z wyrębu lasów. Dla obszaru wpływu „zdrowie ludzkie” podobne obciążenie stanowią produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych i produkcja wyrobów metalowych.

Generalnie największy wpływ wśród danych działów przetwórstwa przemysłowego lokuje się w obszarze wpływu „zużycie zasobów” (kategoria wpływu: „paliwa kopalne”), potem w obszarze wpływu „zdrowie ludzkie” (kategoria wpływu „układ oddechowy – związki nieorganiczne”); na obszar wpływu „jakość ekosystemu” największy wpływ ma kategoria wpływu „zagospodarowanie terenu”³⁰.

4.2. Kryteria LCA w ZZP

Możliwości, które stwarza technika LCA, tj. całościowe ujęcie problemu wpływu na środowisko oraz kwantyfikowanie oceny potencjalnego wpływu (tj. określenie oddziaływania na środowisko w miejscu występowania efektów pośrednich, które po kwantyfikacji są określane w kategoriach wpływu) mogą być wykorzystane, m.in. do oceny proekologicznych cech wyrobów w zielonych zamówieniach publicznych. Dodatkowo bazując na koncepcji myślenia w kategoriach cyklu życia można obliczać koszty tych wyrobów, tzw. koszty cyklu życia (LCC). Metodyka LCA i LCC może być wykorzystana w zamówieniach publicznych praktycznie do:

- wstępnego wytypowania produktów oraz technologii przyjaznych dla środowiska w całym cyklu życia, np. na podstawie dostępnej literatury, lub zamawianych i opracowywanych analiz porównawczych, czy też posiadanych deklaracji środowiskowych,
- opracowania specyfikacji technicznych, np. określenia produktu z punktu widzenia realizacji jego funkcji w stosunku do potrzeb zamawiającego,
- ustalenia kryteriów wyboru, np. najbardziej korzystnej oferty z ekonomicznego punktu widzenia, tj. z wykorzystaniem koncepcji kosztów cyklu życia,
- określenia dodatkowych warunków ekologicznych uzupełniających, np. w z analizy LCA wynika, iż transport danych produktów ma istotny wpływ na środowisko, zatem można domagać się zmiany środka transportu, poszukiwać bliższych dostawców półproduktów, itp.

W efekcie wyniki analiz LCA i LCC można stosować na każdym z etapów zielonych zamówień publicznych przedstawionym w podręczniku dotyczącym ekologicznych zamówień publicznych. Najważniejsze z nich to:

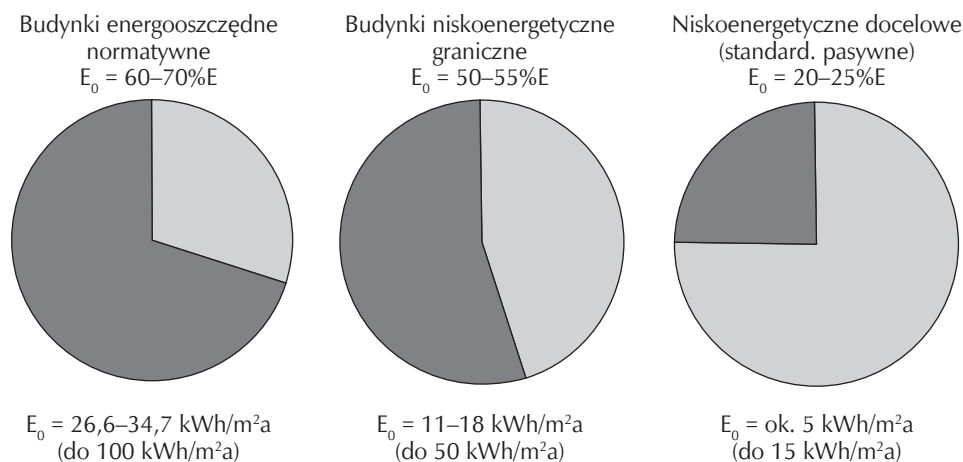
Etap I – **strategie realizacji zakupów przyjaznych środowisku** – ocena produktów, usług lub prac będących najbardziej odpowiednimi biorąc pod uwagę ich wpływ na środowisko. LCA jest narzędziem oceniającym potencjalny wpływ wyrobów na środowisko w całym cyklu życia, a więc z uwzględnieniem fazy produkcyjnej, transportu, użytkowania i zagospodarowania odpadów. Ta wewnętrzna cecha LCA pozwala na dobór strategii korzystnej pod względem ekologicznym (stosując LCA dla wybranych produktów można ocenić w punktach jego potencjalny wpływ na

³⁰ J. Kulczycka, A. Hendlik. LCA uniwersalną techniką zarządzania środowiskowego. Przegląd Górniczy (4/2006). Katowice 2006.

środowisko stosując dostępne na rynku (zagranicznym) oprogramowanie³¹), jak i ekonomicznym (stosując LCC można ustalić czy koszty zakupu są i w jakim stopniu rekompensowane niższymi kosztami użytkowania). Istotne jest też, aby w tym etapie porównywać produkty spełniające podobne funkcje, a zatem nie można porównywać lodówki z lodówko-zamrażarką, samochodu osobowego z autobusem, itp. Analizy porównawcze dla różnych wyrobów były wykonywane w opracowaniu realizowanym dla Ministerstwa Środowiska w 2005 r. pt. Analiza i ocena możliwości przeprowadzenia w Polsce proekologicznej reformy podatkowej,

Etap II – **organizacja zamówień publicznych** – określenie przez zamawiającego, co dokładnie ma zamiar osiągnąć planując przeprowadzenie zamówienia – „opisać potrzeby w sposób funkcjonalny (!) tak aby nie wykluczać innych na rynku dostępnych możliwości”. Zamawiany produkt również powinno się traktować w sposób funkcjonalny i podczas ich planowania uwzględniać specyficzne cechy wyrobu tj. efektywność wyrobów, które odnoszą się najczęściej do czasu użytkowania, wydajności, sprawności, sposobu użytkowania tak, aby można było osiągnąć założenia opisane w planie. Już na tym etapie można wykluczyć pewne produkty, które nie spełniają założonych wymagań ekologicznych czy ekonomicznych. Jednak powinno się uwzględniać ich funkcjonalność, którą w LCA dla produktu opisuje się poprzez odpowiedni dobór jednostki funkcjonalnej.

Etap III – **określenie wymogów zamówienia** – opracowanie przejrzystej i precyzyjnej specyfikacji istotnych warunków zamówienia. SIWZ zawiera między innymi opis przedmiotu zamówienia, wykaz oświadczeń lub dokumentów, jakie mają dostarczyć wykonawcy w celu potwierdzenia spełniania warunków udziału w postępowaniu, a także opis kryteriów, którymi zamawiający będzie się kierował przy wyborze oferty, wraz z podaniem znaczenia tych kryteriów i sposobu oceny ofert. Zgodnie z art. 29 PZP przedmiot zamówienia należy opisać w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, stosując dostatecznie dokładne i zrozumiałe określenia oraz uwzględniając wszystkie wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty). Należy jednak pamiętać, że zgodnie z art. 25 PZP w postępowaniu o udzielenie zamówienia zamawiający może żądać od wykonawców wyłącznie oświadczeń lub dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia postępowania.

Rysunek 1. Zużycie energii w poszczególnych budynkach wg A. Stachowicz, M. Fedorczyk-Cisak. Niskoenergetyczne budynki analiza zużycia energii w całym cyklu istnienia

³¹ SimaPro opisane w polskiej publikacji: J. Kulczycka (red.). Ekologiczna ocena cyklu życia (LCA) nową techniką zarządzania środowiskowego. Wyd. IGSMiE PAN. Kraków 2001.

Konieczna wydaje się analiza rynku produktów pod kątem ich wydajności energetycznej, ilości odpadów, szkodliwego wpływu stosowanych materiałów, ilości materiałów, które można ponownie przetworzyć, itp. Można – prowadząc odpowiednie analizy – na tym etapie wykluczyć pewne technologie produkcji czy konkretne wyroby, które nie odpowiadają odpowiednim parametrom technicznym.

Można też poszukiwać rozwiązań prowadzonych do znacznego zmniejszenia zapotrzebowania na energię np. w przypadku budynków te różnice mogą być znaczące i są głównie związane z ogrzewaniem i eksploatacją budynków mieszkalnych, które w strefie umiarkowanej i chłodnej, są duże. Wagę problemu podkreśla fakt, że na te cele przeznaczane jest 30–40% całkowitej energii zużywanej w krajach tej strefy (Rysunek 3).

Etap IV i V – **określenie kryteriów oceny ofert i dokonanie wyboru** – W odniesieniu do kryteriów oceny ofert, trzeba uwzględnić cenę albo cenę i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, w szczególności jakość, funkcjonalność, parametry techniczne, zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko, koszty eksploatacji, serwis oraz termin wykonania zamówienia.

Zasady dokonywania zakupów proekologicznych

W USA zasady dokonywania zakupów proekologicznych zostały szczegółowo opracowane również w innych krajach, np. w USA przez Agencję Ochrony Środowiska.³² Zakupy proekologiczne EPP (Environmental Preferable Purchasing) to amerykański federalny program wspierania i zachęcania jednostek wykonawczych do zakupu ekologicznych produktów i usług. Rząd federalny USA wydaje ponad 200 miliardów dolarów rocznie na towary i usługi, a kolejne 240 mld dolarów rocznie pośrednio w formie grantów i odszkodowań.

W Agencji Ochrony Środowiska (EPA) opracowano pięć zasad dokładnie opisujących sposób realizacji zakupów proekologicznych przez rząd federalny. Stosowanie tych zasad w przypadku określonych zakupów będzie się różnić w zależności od czynników takich jak: rodzaj i złożoność kupowanego produktu lub usługi, dostępność komercyjna produktu lub usługi, rodzaj metody zakupu (np. kontrakt negocjowany, przetarg zamknięty itp.), wymagane terminy realizacji oraz kwoty w dolarach.

Zasada 1: Środowisko + Cena + Wykonanie = Zakupy Ekologiczne

Kwestie ekologiczne powinny stanowić część normalnych procedur zakupów, opartych na typowych czynnikach takich jak bezpieczeństwo, cena, działanie i dostępność.

Na przykład kwestie ekologiczne, które skutkują zapłatą dodatkowej ceny za towary lub usługi, mogą odnosić się do definicji „minimalnych wymagań”. Nie różni się to znacznie od płacenia wyższej ceny za lepsze parametry i jakość. Władze federalne mogą, opierając się na licznych przesłankach, rozważyć płatność rozsądnej premii za produkty ekologiczne. Premia taka może być na przykład uzasadniona ze względu na atrybuty ekologiczne produktu lub usługi, co przekłada się na obniżenie kosztów eksploatacji i utylizacji.

Zasada 2: Zapobieganie zanieczyszczeniom

Aspekty ekologiczne należy uwzględnić już na etapie zakupu. Powinny się one odnosić do etyki zapobiegania zanieczyszczeniom, która dąży do eliminacji lub ograniczenia bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia ludzkiego i środowiska.

Istnieje wiele sposobów zapobiegania zanieczyszczeniom w procesie zakupu:

a. Zakupy dostosowane na etapie projektowania, w których menadżerowie, architekci, inżynierowie, projektanci systemu oraz inne osoby uczestniczące w procesie projektowania korzystają z możliwości stosowania rozwiązań przyjaznych dla środowiska.

³² www.epa.gov/oppt/epp

b. W początkowej fazie zakupów, pracownicy jednostki wykonawczej mogą również stosować podejście analityczne w stosunku do niektórych produktów lub usług (takich jak komputery, budynki i systemy transportowe), w których wiele komponentów pełni funkcje wzajemnie zależne. Podejście analityczne odnosi się do pełnego zestawu elementów produktu i skupia się na ich wzajemnych zależnościach w perspektywie cyklu życia oraz pomaga wskazać najbardziej skuteczne sposoby spełnienia wymogów rządowych.

c. Pracownicy jednostki wykonawczej mogą również dociekać, czy produkt lub usługa jest niezbędna, lub czy można ją zastąpić mniej szkodliwym rozwiązaniem. Można na przykład postawić pytanie, czy z procesu można wyeliminować etap czyszczenia/odtłuszczania bez wpływu na ogólne działanie systemu lub produktu. Można to osiągnąć na przykład poprzez połączenie czyszczenia i odtłuszczania w późniejszym etapie procesu produkcyjnego, bądź poprzez zmianę samego systemu.

Zasada 3: Perspektywa cyklu życia/ atrybuty wielokrotne

„Ekologiczność” produktu lub usługi jest funkcją wielu atrybutów z perspektywy cyklu życia.

Stosując tę zasadę, agencje federalne powinny rozważyć poniższe aspekty:

a. *Perspektywa cyklu życia* – produkt lub usługa powodowała oddziaływania środowiskowe na długo przed i po jej zakupie i eksploatacji przez rząd federalny. Produkcja, użytkowanie, dystrybucja i utylizacja produktów powoduje różne obciążenia dla środowiska. Agencje federalne powinny dążyć do zakupu produktów lub usług o jak najmniejszych możliwych negatywnych oddziaływaniach przy możliwie największej trwałości.

b. *Różne atrybuty środowiskowe* – „ekologiczność” powinna wskazywać na uwzględnienie różnych atrybutów środowiskowych takich jak zwiększona wydajność energetyczna, niższa toksyczność lub osłabione oddziaływanie na wrażliwe ekosystemy. Ponadto, atrybuty te należy rozważać z perspektywy cyklu życia. Koncentrowanie się na jednym atrybucie ekologicznym produktu lub usługi bez brania pod uwagę innych może doprowadzić do zaniedbania istotnych przesłanek przy określaniu aspektów ekologicznych.

Zasada 4: Porównanie oddziaływań środowiskowych

Określenie „ekologiczności” może wymagać porównania wpływu na środowisko. Podczas takiego porównywania agencje federalne powinny rozważyć: odwracalność i skalę geograficzną oddziaływań środowiskowych, stopień zróżnicowania konkurencyjnych produktów i usług oraz kluczowe znaczenie ochrony zdrowia.

Podczas ustalania własności ekologicznych, pracownicy agencji wykonawczych mogą porównywać różne oddziaływania na środowisko, konkurencyjnych produktów lub usług. Na przykład, czy wymóg zmniejszenia zużycia energii przez jeden produkt jest ważniejszy od ograniczenia zanieczyszczeń wody dzięki zastosowaniu produktu konkurencyjnego. Idealnym rozwiązaniem byłby produkt o optymalnym zużyciu energii i powodujący jak najmniejsze zanieczyszczenie wody. Jeżeli jednak jest to niemożliwe, pracownicy agencji będą musieli dokonać wyboru jednego z atrybutów. Ważne jest rozważenie zarówno natury oddziaływania środowiskowego, jak i stopnia zróżnicowania pomiędzy konkurującymi produktami. Nie istnieje powszechnie przyjęta hierarchia atrybutów oddziaływań na środowisko. Poniżej przedstawione trzy czynniki mają za zadanie pomóc pracownikom agencji w analizowaniu oddziaływań na środowisko konkurujących produktów lub usług oraz w podejmowaniu decyzji odnośnie preferencji ekologicznych w przypadku zależności pomiędzy atrybutami środowiskowymi. Kolejność przedstawienia tych czynników nie ma związku z ich ważnością.

a. *Czas regeneracji i skala geograficzna* – porównując oddziaływania na środowisko, agencje federalne powinny rozważyć czas regeneracji i skalę geograficzną. W jakim stopniu oddziaływanie na środowisko jest odwracalne? Oddziaływanie jest mniej dopuszczalne jeżeli czas

regeneracji jest dłuższy. Istotna jest również skala geograficzna problemu i znaczenie narażonych ekosystemów. Bardziej istotne są globalne oddziaływania na środowisko niż te o charakterze lokalnym lub regionalnym.

b. Różnice pomiędzy konkurującymi produktami – w niektórych sytuacjach nabywca może określić preferencje poprzez analizę różnic zachowań ekologicznych konkurujących produktów, zamiast porównywania problemów środowiskowych.

c. Aspekty zdrowotne – produkt lub usługa powinny być, co najmniej równoważne z porównywalnymi produktami/usługami związanymi z ochroną zdrowia ludzi, aby uznać je za preferowane.

Zasada 5: Informacje ekologiczne

Ustalenie preferencji ekologicznych wymaga podania wyczerpujących, dokładnych i rzeczowych informacji dotyczących właściwości ekologicznych produktów lub usług.

a. Znaczenie informacji ekologicznych – w celu ustalenia, który z produktów jest mniej lub bardziej szkodliwy, pracownicy agencji będą potrzebować wyczerpujących, dokładnych i rzeczowych informacji ekologicznych w odniesieniu do całego cyklu życia.

b. Rodzaj i sposoby przekazywania informacji – obecnie dostępnych jest wiele materiałów dotyczących właściwości produktów i usług. Wyróżnić można dwie ogólne kategorie źródeł informacji: (1) producenci podający informacje ekologiczne (np. oświadczenia, charakterystyki, itp.) dotyczące swoich produktów na etykietach lub w innych materiałach, również w reklamach oraz (2) informacje ekologiczne zebrane, ocenione i publikowane przez organizacje pozarządowe. W tej drugiej kategorii zawarte są programy certyfikacji przez jednostki zewnętrzne, które dokonują oceny aspektów środowiskowych produktów i przyznają symbole (np. „stempel aprobaty”) lub wydają sprawozdania zawierające informacje ekologiczne. Organizacje pozarządowe mogą również sprawdzać niektóre oświadczenia producentów (np. czy papier w 30% pochodzi z makulatury).

4.3. Eko-etykiety

Etykiety ekologiczne (eko-etykiety) mają za zadanie oznaczać produkty przyjazne środowisku oraz zapewniać, że deklarowana przez producenta przyjazność dla środowiska faktycznie ma miejsce. To drugie zadanie jest szczególnie ważne, ze względu na badania, które dowiodły, że niektóre firmy wykorzystują hasło ochrony środowiska do sprzedaży produktów, które niekoniecznie są przyjazne środowisku. Wraz z pojawieniem się presji na obniżenie oddziaływania na środowisko producenci, zmuszeni do działania w bardziej ekologiczny sposób, zaczęli wykorzystywać tę informację w celach promocyjnych swoich wyrobów. Niestety i na tym polu niektóre firmy dokonywały nadużyć (zwanymi *green washing*), kiedy produkty reklamowane i promowane jako ekologiczne w rzeczywistości takimi nie były. Eko-etykiety mają również swoje minusy, do których należy długotrwały proces certyfikacji, stosunkowo niewielka ilość produktów certyfikowanych oraz niechęć ze strony biznesu do pozyskiwania kolejnego certyfikatu. Chociaż eko-etykiety kładą główny nacisk na kwestie oddziaływania produktu na środowisko, to nie jest to jedyny aspekt podlegający badaniu przy certyfikacji. W szczególności bada się czy dany produkt czy usługa skutecznie spełnia swoją funkcję, co oznacza, że przykładowo nieskuteczny detergent nie może uzyskać eko-etykiety.

Należy podkreślić, że wykorzystanie koncepcji cyklu życia do eko-etykietowania jest jednym z ważniejszych zastosowań tej koncepcji w sferze publicznej. Do głównych celów wprowadzania eko-etykiet należą³³:

³³ D. Allen, F. Consoli, G. Davis, J. Fava, J. Warren. Public policy application of life-cycle assessment. SETAC 1995.

- pobudzanie zmian w zachowaniu konsumentów, które z kolei spowodują oferowanie wyrobów lepszych pod względem oddziaływania na środowisko,
- precyzyjne, uczciwe i wiarygodne informowanie o oddziaływaniu wyrobów na środowisko, co ułatwi konsumentom podejmowanie decyzji nie tylko w oparciu o kryteria kosztowe i wydajnościowe, ale również środowiskowe,
- kształcenie konsumentów w zakresie środowiskowych aspektów wyrobów oraz wpływu ich decyzji zakupowych na zmniejszenie oddziaływania na środowisko.

W kontekście ZZP eko-etykiety mogą w przyszłości odegrać szczególną rolę jako gotowe kryterium wyboru ofert. Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym wspólnotowego oznakowania ekologicznego³⁴, przy ocenie porównawczej należy wziąć pod uwagę efekty środowiskowe netto (czyli różnicę pomiędzy obciążeniami i korzyściami środowiskowymi) w całym cyklu życia rozważanego wyrobu (Tabela 1). Główny nacisk powinien być położony na identyfikację kategorii wpływu, gdzie wyrób wywiera najbardziej znaczący wpływ w perspektywie cyklu życia, a także powinny zostać wskazane najbardziej obiecujące kierunki jego ulepszenia. Warto nadmienić, że dla dóbr, do etapu przedprodukcyjnego włączone powinno być wydobycie lub produkcja surowców mineralnych, ich przeróbka oraz produkcja energii, w takim zakresie jak to jest technicznie możliwe.

W chwili obecnej ekologiczne oznakowanie nie znajduje odzwierciedlenia w krajowych przepisach PZP.

Tabela 1. Oddziaływanie na środowisko zgodnie z schematem eko-etykiety w Unii Europejskiej

Fazy cyklu życia	Dobra				Usługi			
	Przedprodukcja / Surowce	Produkcja	Dystrybucja (włącznie z pakowaniem)	Używanie	Ponowne użycie / recykling / utylizacja	Zakup dóbr do realizacji usług	Wydajność usług	Zarządzanie odpadami
Aspekty środowiskowe								
Jakość powietrza								
Ochrona gleb								
Zmniejszenie ilości odpadów								
Energooszczędność								
Zarządzanie zasobami naturalnymi								
Zapobieganie globalnemu ociepleniu								
Ochrona warstwy ozonowej								
Bezpieczeństwo środowiskowe								
Hałas								
Bioróżnorodność								

Źródło: Regulation (EC) No 1980/2000 of the European Parliament and of the Council of 17 July 2000 on a revised Community Eco-label Award Scheme.

³⁴ Regulation (EC) No 1980/2000 of the European Parliament and of the Council of 17 July 2000 on a revised Community Eco-label Award Scheme.

W Europie istnieje kilka głównych eko-etykieta, przy czym Eco-label jest promowana przez samą Unię Europejską. Eco-label jest dobrowolnym systemem zaprojektowanym aby zachęcić producentów do wprowadzania na rynek produktów i usług, które są przyjazne środowisku i ułatwienie konsumentom europejskim – zarówno prywatnym jak i publicznym – identyfikację takich dóbr. Eco-label została ustanowiona w roku 1992 i obecnie jest nią oznaczone kilkaset wyrobów. W Polsce obecnie (stan na 13 maja 2008 r.) jest czterech producentów posiadających Eco-label na swoje wyroby, do których należą: podłoże uprawowe ze środkiem ulepszającym glebę, detergenty do mycia naczyń, detergenty czyszczące oraz usługa hotelowa. Warto nadmienić, że ocena produktu czy usługi obejmuje cały jego cykl życia od produkcji i użytkowania, na ostatecznej likwidacji kończąc.

Najstarsza eko-etykieta to Blue Angel (Blauer Engel) – niemiecki system stworzony w roku 1977 w celu promowania ochrony środowiska i ochrony konsumenta. Obecnie znak ten nosi około 3700 produktów i usług. Blue Angel była rozwiązaniem wzorcowym, na którym bazowało wiele innych programów etykieta środowiskowych.

Swan – jest to eko-etykieta utworzona w 1989 roku przez Radę Nordycką (Nordic Council of Ministers). Jej zadaniem jest oznaczenie produktów będących dobrym wyborem ze względu na oddziaływanie na środowisko. Obecnie jest 60 grup produktów, które mogą być certyfikowane. Eko-etykieta jest ważna przez 3 lata. Znak jest dobrze rozpoznawany przez około 67% osób w Skandynawii.

W Polsce również funkcjonuje oznakowanie ekologiczne – znak ekologiczny EKO. Od roku 2005 Polskie Centrum Badań i Certyfikacji przyznaje ten znak według tych samych kryteriów co Eco-label (z uwzględnieniem wpływu w całym cyklu życia). Stąd można wnioskować o jednoczesne otrzymanie obu tych znaków. Obecnie przyznano ponad 80 certyfikatów uprawniających do oznaczania wyrobów znakiem EKO, przede wszystkim dla producentów nawozów, wyrobów włókienniczych, papierniczych i chemicznych³⁵.

Do innych eko-etykieta należą: katalońska „El Distintiu”, holenderska „Milieukeur”, austriacka „Umweltzeichen”, francuska „NF Environnement”, czeska „Environmental Friendly Products”, węgierska „Environmentally Friendly”, szwedzka „TCO” i wiele innych. Więcej informacji na temat istniejących eko-etykieta można znaleźć na stronach UE³⁶.

4.4. Deklaracje produktowe

Oprócz eko-etykieta, w celu wyboru wyrobów przyjaznych środowisku, można się posłużyć innym narzędziem, również zdefiniowanym w ramach standardów ISO 14000 – deklaracjami produktowymi. Są to zestawy informacji o wpływie danego wyrobu na środowisko w ciągu jego całego cyklu życia. Informacje te przygotowywane są w oparciu o analizę LCA zgodnie z normami ISO 14040 i 14044 i mogą być uzupełniane o znaczące informacje. Istotną kwestią jest upublicznienie informacji i ich wiarygodność. Celem przygotowywania deklaracji produktowych jest zwiększenie zarówno popytu jak i podaży wyrobów o zredukowanym negatywnym wpływie na środowisko. Deklaracje produktowe są podporządkowane zasadom obiektywności (ocena wyrobu jest przeprowadzona w oparciu o uznaną metodykę – LCA), wiarygodności (niezależna weryfikacja i zatwierdzanie deklaracji), neutralności (deklaracja nie oznacza automatycznie zmniejszonego wpływu na środowisko, a jedynie określa stan faktyczny oddziaływa-

³⁵ <http://www.pcbc.gov.pl/index.php?page=ekoznak/certyfikaty> (20.05.2008)

³⁶ http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/other/int_ecolabel_en.htm (19.05.2008)

nia wyrobu na środowisko) oraz porównywalności (poprzez zasady ustanowione dla kategorii wyrobów oraz ich harmonizację z zasadami LCA).

Na szczególną uwagę, w kontekście LCA, zasługują deklaracje środowiskowe III typu, gdyż informacje w niej zawarte oparte są na wynikach oceny cyklu życia (LCA), ponadto zasady ich umieszczania w dokumencie są ujednoczone, a wymagania dotyczące opracowania programu jak i procedury przygotowywania deklaracji są opisane w normie ISO 14025: 2006 *Etykiety i deklaracje środowiskowe – Deklaracje środowiskowe III typu – Zasady i procedury*. Deklaracja III typu stanowi zbiór kwantyfikowanych danych, co powinno ułatwić porównywanie podobnych wyrobów i usług, pomimo, iż stwierżeń porównawczych nie zamieszcza się. Deklaracje te podlegają weryfikacji i certyfikacji przez niezależną jednostkę mającą akredytację do wystawiania certyfikatu.

5. Koszty cyklu życia (LCC) – definicje, zasady i metody obliczeń

5.1. Wprowadzenie

Idea kosztów cyklu życia (LCC) powstała, podobnie jak ocena cyklu życia (LCA) w połowie lat 60-tych ubiegłego wieku. Głównym celem LCA jest identyfikacja i określenie potencjalnych wpływów wyrobu na środowisko podczas cyklu życia. W takim klasycznym ujęciu, LCA nie uwzględnia kwestii ekonomicznych oraz społecznych. Jednak ich pominięcie znacząco ogranicza możliwość zastosowania LCA w procesie podejmowania decyzji, gdzie szczególne znaczenie odgrywa właściwie prowadzona analiza kosztów i rachunek efektywności. W celu zidentyfikowania powiązań pomiędzy środowiskiem i kosztami ocenę LCA należy uzupełnić o analizę kosztów cyklu życia (LCC). Koszty cyklu życia powinny być dostosowane do założonego w LCA celu i zakresu badań oraz wybranej jednostki funkcjonalnej, tzn. koszty winny być analizowane dla procesów jednostkowych i wybranej jednostki funkcjonalnej, w ramach ustalonych granic systemu³⁷.

W pracy Gluch i Bauman³⁸ podkreślają, że główna różnica pomiędzy tradycyjnym rachunkiem inwestycyjnym i LCC polega na rozszerzeniu perspektywy cyklu życia w LCC, co oznacza, że obejmuje nie tylko koszty inwestycyjne, ale także operacyjne podczas szacowanego cyklu życia przedsięwzięcia. Autorzy przestrzegają jednak przed uznaniem, że takie rozszerzenie granic powoduje automatycznie uwzględnienie wszystkich kosztów środowiskowych i podkreślają, że tradycyjne LCC nie staje się narzędziem zarządzania/rachunkowości środowiskowej tylko dlatego, że zawiera słowa cykl życia. Ta kwestia może powodować pewne niejasności bowiem, że LCC jest często używane w kontekście środowiskowym. Z kolei nadmierna zawichość to jedna z przyczyn, dla których podejmowane są złe albo irracjonalne decyzje.

LCC może znaleźć szerokie zastosowanie w podejmowaniu decyzji, zwłaszcza w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych. Typowe obszary zastosowania LCC w firmie/przedsiębiorstwie obejmują następujące zagadnienia³⁹:

- lepsza ocena efektywności planowania przez porównanie faktycznych kosztów z kosztami ujętymi w budżecie, a także dystrybucji tych kosztów,
- polepszenie zdolności do dokonywania lepszych decyzji cenowych/wyceny,
- polepszenie oceny zyskowności produktu,

³⁷ B. Blanchard, W. Fabrycky. *Systems Engineering and Analysis*. Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, USA 1998.

³⁸ P. Gluch, H. Baumann. The life cycle costing (LCC) approach: a conceptual discussion of its usefulness for environmental decision-making. *Building and Environment* 39(2004).

³⁹ A. Dunk. Product life cycle cost analysis: the impact of customer profiling, competitive advantage, and quality of IS information. *Management Accounting Research* 15(2004).

- wsparcie dla projektowania produktów bardziej przyjaznych środowisku/bardziej pożądanych z punktu widzenia wpływu na środowisko,
- ułatwienie zrozumienia wpływu produktów na środowisko od projektowania przez produkcję, dystrybucję, użycie/konsumpcję, zagospodarowanie odpadów i potencjalny recykling,
- skupienie się na czynnikach po sprzedażowych, które często mają większy udział w kosztach cyklu życia, włączając gwarancję, koszt części zamiennych, serwis i utrzymanie a także stają się coraz ważniejsze dla klientów w ich decyzjach zakupowych.

Wprowadzenie rachunku kosztów cyklu życia może odnosić się zarówno do produktu i projektów, ale także do przedsiębiorstw, całych sektorów i gospodarki. Cykl życia projektów obejmuje wszystkie działania związane z projektem: od uświadomienia potrzeby realizacji danego projektu i opracowania jego koncepcji, poprzez planowanie, realizację po zakończeniu projektu w postaci demontażu, utylizacji pozostałości lub też stworzenia systemu obsługi projektu u klienta – zależnie od branży i specyfiki danego projektu. Dopuszcza się jednak prowadzenia rachunku kosztów cyklu życia w trzech perspektywach:

1. w perspektywie produktu jako takiego – bez uwzględniania miejsca tworzenia kosztów, analizując i sumując koszty od najwcześniejszych faz związanych z wydobyciem surowca, aż po demontaż i utylizację wszystkich pozostałości produktu i jego opakowań – w takim przypadku nie można przypisać kosztów środowiskowych miejscom ich powstawania,
2. w perspektywie producenta-wykonawcy – dodatkowo koszty wykonania, sprzedaży, napraw gwarancyjnych i obsługi posprzedażnej,
3. w perspektywie klienta-użytkownika, tzn. uwzględniając koszty instalacji, eksploatacji, napraw i remontów, likwidacja i utylizacja odpadów⁴⁰.

5.2. Definicja LCC

LCC definiuje się też jako całkowite koszty wyrobu w całym okresie życia, zawierające koszty planowania, projektowania, nabycia, eksploatacji, konserwacji oraz składowania i likwidacji pomniejszone o wartość rezydualną⁴¹. Odnosi się do wszystkich kosztów związanych z systemem wyrobu, a występujących w określonym cyklu życia.

Analizę LCC – powinno dokonywać się w drugim etapie LCA tj. przy prowadzeniu analizy wejść (tworząc katalog materiałów, energii można równocześnie określać ich koszty) i wyjść (przy uwzględnianiu ilości emisji i odpadów można np. w warunkach krajowych określić wysokość opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska) dla poszczególnych procesów jednostkowych i dla wybranej jednostki funkcjonalnej. Innymi słowy proponuje się, aby wejścia i wyjścia zostały zaprezentowane dla wybranej jednostki funkcjonalnej również w jednostkach pieniężnych. Ważne jest, aby koszty cyklu życia poszczególnych procesów (np. produkcja, transport) odnoszone były do wybranej jednostki funkcjonalnej. Przykłady wykorzystania LCC w budownictwie są opisane w normie ISO 15686⁴², która umożliwia wybór najbardziej ekonomicznego projektu i pomaga w planowaniu i kontroli kosztów posiadania budynku.

W literaturze spotkać można wiele definicji LCC. Do najpopularniejszych należą:

- LCC jest to całkowity koszt urządzenia lub systemu przez jego pełny cykl życia włączając w to koszt rozwoju, pozyskania, działania, konserwacji i likwidacji.
- LCC jest sumą wszystkich kosztów ponoszonych podczas cyklu życia budynku, systemu lub produktu. Zawiera koszty projektu, budowy, pozyskania, działania, konserwacji i wartość rezydualną, jeśli istnieje⁴³.

⁴⁰ M. Łada, A. Kozakiewicz. Rachunkowość zarządcza i controlling projektów. Wyd. Beck 2007.

⁴¹ Według definicji z projektu 5 RP UE – Lifetime.

⁴² <http://www.itb.pl/norma-1.htm>

⁴³ A Glossary of Acquisition Terms. US Federal Acquisition Institute, Washington. DC, 1998.

- LCC jest to całkowity koszt wdrożenia i własności systemu podczas jego cyklu życia. Zawiera koszty rozwoju, pozyskania, działania, konserwacji i serwisowania oraz likwidacji⁴⁴.

Wykorzystywana jest również nazwa Life Cycle Costing na określenie procesu identyfikacji i analizy LCC. Niektóre definicje Life Cycle Costing:

1. Połączenie kosztów pozyskania (nabycia) i kosztów eksploatacji. Początkowa cena zawiera koszty nabycia, projektu, budowy, zarządzania, kontroli, finansowania, sprzętu, testowania, części zamiennych i rozruchu. Koszty eksploatacji są ponoszone w czasie cyklu życia produktu i zawierają konserwację, naprawy, wymianę części, koszty logistyczne.
2. Jest to technika, która umożliwia porównanie kosztów w ramach określonego okresu czasu, przy czym brane pod uwagę są wszystkie istotne czynniki ekonomiczne w sensie kosztów inwestycji początkowej i późniejszej eksploatacji⁴⁵.
3. Koncepcja włączenia kosztów pozyskania, eksploatacji i utylizacji do oceny różnych alternatyw inwestycyjnych⁴⁶.
4. Uwzględnienie wszystkich kosztów przy projektowaniu produktu włączając w to koszty od koncepcji poprzez implementację do likwidacji, zwłaszcza dla dokonania wyboru pomiędzy alternatywami⁴⁷.
5. Przy ocenie alternatywnych rozwiązań, LCC jest koncepcją włączenia kosztów pozyskania, eksploatacji i likwidacji⁴⁸.

Przyjęto też założenie, iż koszty cyklu życia⁴⁹ w zależności od celu i szczegółowości analizy można podzielić na trzy kategorie:

1. konwencjonalne (*conventional LCC*) – uwzględniające koszty zakupu surowców, energii, koszty pracy, amortyzację, usługi obce oraz koszty użytkowania wyrobów i ich likwidacji bądź ponownego wykorzystania. Obejmują najczęściej koszty z fazy inwestycyjnej, tj. nakłady inwestycyjne wraz z kosztami na badania i rozwój, fazy operacyjnej, tj. etap produkcji, fazy użytkowania wraz z transportem oraz fazy likwidacji np. koszt zagospodarowania odpadów (w przeliczeniu na wybraną jednostkę funkcjonalną),
2. środowiskowe (*environmental LCC*) – wprowadzające dodatkowo koszty ochrony środowiska do kosztów działalności podmiotu produkcyjnego (np. opłaty za korzystanie ze środowiska, podatki ekologiczne, koszty kontroli emisji, koszty reklamy produktów ekologicznych – wówczas koszty te powinny być ewidencjonowane w rachunku zysków i strat, jednak często ich wydzielenie z kosztów działalności operacyjnej odbywa się na podstawie oszacowań) oraz konsumenta (np. opłaty za składowanie odpadów – szacunkowo w stosunku do wybranego wyrobu).
3. społeczne (*societal LCC*) – koszty środowiskowe powiększone o koszty zewnętrzne⁵⁰ (uwzględniające też koszty socjalne), które potencjalnie mogą wystąpić w przyszłości.

Koszty (konwencjonalne i środowiskowe) rzeczywiście poniesione na poszczególne procesy czy wyroby są zazwyczaj łatwo dostępne i mogą stanowić podstawę dla identyfikacji i zmniejszania kosztów ochrony i zachowania środowiska (tj. nakładów, których celem jest zmniejszanie emisji zanieczyszczeń powiększonych o opłaty i kary za emisje zanieczyszczeń, a pomniejszonych o otrzymane za wykonanie usługi subsydia i zwolnienie. Z punktu widzenia systemu kosztów jako miernika poniesionych nakładów wynika, iż podstawę do obliczania kosztów (konwencjonalnych) powinny stanowić koszty, którym odpowiada niezbędny nakład bieżący

⁴⁴ Glossary of Project Management Terms. Center for Systems Management, September, 1999.

⁴⁵ ISO 15686.

⁴⁶ A Guide to the Project Management Body of Knowledge. Project Management Institute 1996.

⁴⁷ Project Management Body of Knowledge Glossary of Terms. Project Management Institute 1987.

⁴⁸ Welcom PM Glossary. Project Management Solutions 1998.

⁴⁹ D. Hunkeler. Life Cycle Costing, Eco-efficiency conference. Holandia 2006 (materiały niepublikowane).

⁵⁰ J. Kulczycka. LCA wyznacznikiem międzynarodowej konkurencyjności ekologicznej, IGSMiE, Kraków 2006 (materiały niepublikowane).

danego procesu poniesiony na daną jednostkę funkcjonalną. Natomiast przy określaniu konwencjonalnej ekonomicznej efektywności danego procesu powinno się brać pod uwagę koszty całkowite stanowiące sumę wydatków inwestycyjnych (ziemia, budynki, opłaty licencyjne, patenty) i kosztów operacyjnych (koszty wynagrodzeń wraz z narzutami, koszty zakupu surowców, materiałów i energii), ale bez pozycji kosztów takich jak amortyzacja (nie jest bowiem wydatkiem gotówkowym) czy rezerwy na przyszłe odnowienie majątku (gdyż nie odpowiada im rzeczywiste zużycie materiałów) i opłaty ekologiczne, opłaty za dzierżawę wyposażenia środowiskowego, koszty usług obcych i opłaty za usługi ponoszone na działalność związaną z ochroną środowiska, które uwzględnia się w środowiskowym LCC. Prowadząc z kolei społeczne LCC, w analizie powinno się dodatkowo uwzględnić koszty zewnętrzne.

Niezależnie od stosowanej definicji charakterystycznymi właściwościami w ujęciu cyklu życia są:

- Uwzględnienie kosztów wszystkich faz cyklu życia wyrobu, włączając w to koszty projektowania wyrobu, produkcję, użytkowanie aż po likwidację, zwłaszcza w przypadku prowadzenia analiz porównawczych^{51,52}.
- Koszty użytkowania (czy utrzymania). Przykładowo dla budynków są to koszty wymiany, naprawy, odnowienia, demontażu i ponownego montażu związane okresowym i codziennym utrzymaniem, ulepszeniem i zmianami. Powinna być też utworzona rezerwa środków finansowych na doraźne utrzymanie.
- Koszty przewidywane (planowane dla przyszłych okresów) powinny być zaktualizowane stosując dyskonto przyszłych kosztów do wartości dnia dzisiejszego – *Present Value*⁵³.

5.3. Założenia określania LCC

Przy określaniu LCC powinno się uwzględniać pewne założenia, a mianowicie:

- Porównywane pod względem kosztów powinny być tylko projekty i/lub elementy, które spełniają projektowany okres użytkowania, wymagania funkcjonalne i dotyczące właściwości użytkowych.
- Powinny być preferowane te rozwiązania, które spełniają wymagania właściwości użytkowych, ale mają niższe koszty cyklu życiowego.
- Powinny być uwzględniane koszty w takim samym okresie użytkowania zarówno całego budynku i jego elementów.
- Wszystkie istotne czynniki ekonomiczne, włączając koszty przypadkowe (np. koszty wybrania raczej tej inwestycji niż innej), powinny być włączone do analizy.
- Koszty początkowe zawierają koszty odnoszące się bezpośrednio do całego budynku i jego elementów i konstrukcji, włączając projekt, konstrukcję i instalację opłaty i obciążenia.
- Przyszłe koszty obejmują wszystkie koszty operacyjne (tj. energię i czyszczenie), utrzymanie, kontrolę, wymianę i wyburzenie lub usunięcie.
- Koszty utrzymania zawierają koszty wymiany, naprawy, odnowienia, demontażu i ponownego montażu. Powinny być włączone koszty cyklicznego utrzymania i utrzymania codziennego jak również ulepszeń i zmian. Powinna być zrobiona rezerwa na doraźne utrzymanie, oszacowana jeśli to tylko jest możliwe na kosztach ponoszonych w przeszłości i doświadczeniu.
- Harmonogram przyszłych kosztów powinien być brany pod uwagę w LCC (np. przez dyskonto przyszłych kosztów do wartości dnia dzisiejszego).

⁵¹ Project Management Body of Knowledge Glossary of Terms. Project Management Institute 1987.

⁵² Welcome PM Glossary. Project Management Solutions 1998.

⁵³ A Guide to the Project Management Body of Knowledge. Project Management Institute 1996.

Ostateczny rezultat określenia LCC zależy od dostępności i wiarygodności wejściowych danych środowiskowych (Tabela 2).

Tabela 2. Przykładowe dane wejściowe (wejścia) potrzebne do wykonania LCC dla budynków

Nakłady inwestycyjne	Koszty operacyjne	Dane specyficzne
<ul style="list-style-type: none"> • koszt budynków • koszt miejsca • opłaty projektowe • wartość resztowa • koszty rozbiórki • inne 	<ul style="list-style-type: none"> • administracja • energia • woda • ścieki • materiały • czyszczenie/sprzątanie • utrzymanie/konserwacja • ubezpieczenie • stopy procentowe • podatki • inne 	<ul style="list-style-type: none"> • typ budynku • typ projektu • rodzaj materiałów • lokalizacja • czas życia • inne

Źródło: P. Gluch, H. Baumann. The life cycle costing (LCC) approach: a conceptual discussion of its usefulness for environmental decision-making. *Building and Environment* 39(2004).

Ogólnie można stwierdzić, iż – dla wybranej lub w przeliczeniu na ustaloną jednostkę funkcjonalną – analiza kosztów cyklu życia polega zazwyczaj na identyfikacji i kwantyfikacji takich kosztów jak:

- wartość lub cena nabycia danego dobra (czynnika produkcji),
- koszty transportu,
- koszty montażu i instalacji,
- koszty zużycia energii,
- koszty użytkowania (zazwyczaj określa się czas i intensywność użytkowania, np. samochód przejeżdżający 13 000 km rocznie przez 5 lat),
- koszty remontów i konserwacji,
- koszty ochrony środowiska,
- koszty składowania, zagospodarowania lub likwidacji wyrobu.

Określenie LCC polega na identyfikacji i kwantyfikacji wszystkich elementów równania kosztów cyklu życia. W rezultacie analizy LCC można zidentyfikować rozwiązanie najbardziej efektywne pod względem kosztów w granicach dostępnych danych. Praktycy szacują, że 65-70% całkowitych kosztów związanych z danym projektem lub urządzeniem jest znane w momencie wyboru konkretnego modelu. Kolejne 20% zależy od sposobu wykonania czy konstrukcji urządzenia. Jedynie na 10% kosztów można mieć wpływ podczas właściwej eksploatacji urządzenia⁵⁴. Tak więc przeprowadzenie analizy według podejścia LCC jest bardzo istotne z punktu widzenia efektywności planowania finansowego. W ten sposób analiza LCC pomaga uzasadnić wybór danego wyposażenia w oparciu o jego całkowity koszt, a nie wyłącznie o początkowy koszt nabycia.

Najlepsze rozwiązanie zostaje osiągnięte, gdy całkowite koszty cyklu życia są zminimalizowane.⁵⁵ W praktyce jednak koszty nabycia są powszechnie stosowane jako główne, a często jedyne kryterium wyboru. To kryterium jest łatwe w użyciu, ale często powoduje podjęcie decyzji o negatywnych konsekwencjach finansowych.

⁵⁴ J. Cluett. Life cycle costing-design to cost concepts, *Tech. Q. Master Brew. Assoc. Am.*, 25(2) 1988.

⁵⁵ R. Landers. *Product Assurance Dictionary*, Marlton Publishers. New York 1996.

5.4. Proces wykonywania analizy LCC

LCC zawiera każdy koszt, który jest właściwy (odpowiedni) i podlega zmianie dla każdego przypadku, tak aby dopasować się do poszczególnych sytuacji. Proces określania LCC składa się z następujących elementów (Rysunek 2):

1. Zdefiniowanie problemu (definicja zakresu, ustalenie kryteriów oceny, filozofia działania).
2. Zdefiniowanie elementów kosztów (struktura kosztów, kategorie kosztów).
3. Modelowanie systemu (dostępność, konserwacja i kontrola, logistyka, regularność produkcji, ryzyko, błędy ludzkie, aspekty środowiskowe).
4. Zbieranie danych (przygotowanie danych bieżących, oszacowanie danych).
5. Modelowanie profilu kosztów (parametry finansowe: inflacja, wartość pieniądza w czasie, podatki, amortyzacja).
6. Ocena (analiza wrażliwości, analiza niepewności, czynniki kosztotwórcze).

Rysunek 2. Proces analizy LCC.

Źródło: Rausand M., Life Cycle Cost, NTNU, Trondheim 2001.

LCC składa się ze zbioru wejść i wyjść oraz analizy ekonomicznych następstw wpływu na środowisko danego produktu⁵⁶ lub usługi z perspektywy całego życia. LCC odnosi się do wszystkich kosztów związanych z systemem tak, jak są one przypisane do cyklu życia⁵⁷. Oznacza to, że koszty powinny być obliczane dla cyklu życia poszczególnych procesów (np. produkcja, transport).

Dane kosztowe dla poszczególnych procesów są zazwyczaj łatwo dostępne i mogą stanowić podstawę dla identyfikacji i zmniejszania kosztów środowiskowych związanych z cyklem życia produktu. W celu rozpoznania i redukcji wszystkich kosztów środowiskowych, np. kosztów

⁵⁶ F. Rubik. Life cycle assessment in industry and business. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg 2000.

⁵⁷ B. Blanchard, W. Fabrycky. Systems Engineering and Analysis. Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, USA 1998.

wewnętrznych (włączając również te, które – choć ponoszone przez firmę – nie są uznawane za związane z ochroną środowiska – koszty ukryte, potencjalne koszty przeszłe, jak również koszty społeczne) i kosztów zewnętrznych (kosztów ponoszonych przez firmę za zniszczenie środowiska, np. wpływ na zmianę klimatu, wpływ na ekosystem i zdrowie ludzkie), analiza powinna być przeprowadzona dla każdej jednostki funkcjonalnej. W zależności od produktu czy procesu należy odpowiednio zdefiniować jednostkę funkcjonalną. Jest to zagadnienie o kapitalnym znaczeniu, gdyż wyznacza ramy dalszej analizy.

Istnieją pewne trudności i ograniczenia w stosowaniu LCC, jednak można uznać, iż integralną częścią procesu projektowania i serwisowania, aby osiągnąć najniższy koszt eksploatacji. Użytkownicy końcowi mogą używać LCC do określenia, czy stać ich na zakup, która opcja jest najkorzystniejsza, do wyceny gwarancji oraz do analizy efektywności kosztów. Dostawcy skorzystają z LCC dla identyfikacji źródeł kosztów i uszeregowania konkurencyjnych projektów i modeli serwisowania. LCC pomaga zmienić perspektywę dla biznesu z naciskiem na zwiększenie efektywności ekonomicznej poprzez wypracowanie najniższych kosztów całkowitych. Często rozwiązania efektywne w krótkim okresie czasu okazują się być drogie w perspektywie długookresowej.

6. Przykłady obliczeń kosztów cyklu życia dla wybranych produktów i ich stosowania w zamówieniach publicznych

Przykłady obliczeń kosztów cyklu życia oraz możliwości ich zastosowania w zielonych zamówieniach publicznych dla wybranych produktów opracowane zostały na realnych przykładach przez Öko-Institut e.V. w raporcie dla Komisji Europejskiej tj: Costs and Benefits of Green Public Procurement in Europe Service contract number: DG ENV.G.2/SER/2006/0097r. Freiburg, 26 July 2007⁵⁸. W Polsce szczegółowe analizy LCC dla urządzeń elektrycznych znajdują się w publikacji pt. Opracowanie propozycji kryteriów środowiskowych dla produktów zużywających energię możliwych do wykorzystania przy formułowaniu specyfikacji na potrzeby zamówień publicznych wykonanej przez Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki w grudniu 2006 r.

6.1. Możliwości stosowania LCC z zamówieniami publicznymi

Koszty cyklu życia mogą odgrywać rolę na dwóch różnych etapach procesu udzielania zamówień:

- na etapie opisu przedmiotu zamówienia (opisu specyfikacji technicznych wg. Dyrektywy 2004/18/WE) oraz
- na etapie udzielania zamówienia zgodnie z kryteriami oceny ofert.

Jeżeli zamawiający nie ma pewności, czy na rynku dostępne są produkty spełniające wymogi dotyczące kosztów cyklu życia, może zwrócić się do oferentów o złożenie tzw. „zielonych” wariantów. Wszystkie oferty muszą spełniać takie same podstawowe zestawy wymogów. Ponadto, zaproszenie do składania ofert może zawierać prośbę o składanie wariantów „zielonych”, które uwzględniają w szczególności koszty cyklu życia.

Koszty cyklu życia są szczególnie interesujące podczas określania kryteriów udzielania zamówień. Prawo wspólnotowe w zakresie zamówień publicznych dopuszcza udzielanie zamówień w oparciu o zarówno najniższą cenę, jak dla ofert najkorzystniejszych ekonomicznie (art.

⁵⁸ Raport w języku angielskim dostępny na stronie: ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/eu_recommendations_1.pdf.

53 Dyrektywy 2004/18/WE). Aby możliwe było stwierdzenie, czy oferta jest ekonomicznie korzystna, należy rozważyć różne kryteria. Dotyczy to również kryteriów środowiskowych. Ogólnie, wszystkie analizowane kryteria:

- muszą być związane z przedmiotem zamówienia;
- nie mogą stwarzać nieograniczonej swobody wyboru zleceniodawcy;
- muszą być wyraźnie określone w dokumentacji przetargowej; oraz
- nie mogą naruszać prawa UE.

Koszty cyklu życia określa się jako sumę wszystkich kosztów, które są związane z pewnym produktem lub usługą, uwzględnionych przez zamawiającego w całym cyklu życia produktu. LCC uwzględnia całkowity (fizyczny) cykl życia produktu, od wyprodukowania do utylizacji. Mają one bezpośredni związek z udzielanym zamówieniem i nie będą naruszać podstawowych zasad prawa wspólnotowego, w zakresie przejrzystości i braku dyskryminacji. Fakt, iż koszty cyklu życia produktu lub usługi stanowią jedno z kryteriów udzielania zamówienia, musi być zasygnalizowany w dokumentacji przetargowej. Ponadto, zgodnie z art. 53 dyrektywy 2004/18/WE, w dokumentacji przetargowej należy określić wagę każdego z kryteriów.

Analizę kosztów cyklu życia przeprowadza się zawsze dla pewnej funkcji, którą ma spełniać wybrany system. Funkcja ta jest określana ilościowo przez jednostkę funkcjonalną, która – przy porównywaniu produktów czy usługi – musi być równoważna dla obu wersji (zielonej i nie zielonej). Jest to istotna i podstawowa zasada, gdyż nie jest możliwe na przykład porównywanie kompaktowego samochodu osobowego, wykorzystywanego głównie do przewożenia jednej osoby z niewielką ilością bagażu na małe odległości, z małym samochodem dostawczym o maksymalnej masie dopuszczalnej 2,8 t, do przewozu pewnych towarów. Podobnie, podejście takie zapewnia, że porównywane są nie tylko pewne produkty, ale również procesy konieczne do spełniania określonej funkcji. Niemiarodajne jest na przykład porównywanie tylko cen dwóch różnych detergentów, gdyż należy uwzględnić wszystkie czynniki konieczne do zapewnienia funkcji czyszczenia danego przedmiotu lub powierzchni, takie jak bezpośrednie koszty pracy, koszty administracyjne itp. Istotne jest również uwzględnienie regionu geograficznego, dla którego przeprowadzana jest analiza LCCA, lub które elementy kosztów są zawarte w LCC. Podobnie do jednostki funkcyjnej, granice systemu muszą być również takie same dla obu analizowanych wersji danego produktu lub usługi.

Z uwagi na złożoność obliczeń kosztów cyklu życia oraz potencjalnej niepewności niektórych elementów kosztów, przejrzystość jest niezbędnym warunkiem wiarygodności i prawidłowości interpretacji wyników. Jednakże, szczególnie w kwestii kosztów, obwarowania związane z poufnością często uniemożliwiają szczegółowe publikowanie wszystkich danych, gdyż producenci lub dostawcy usług często bardzo niechętnie podają konkretne wartości do wiadomości publicznej – np. koszty zakupu, instalacji, transportu lub utylizacji, koszty eksploatacji, takie jak energia, woda, materiały eksploatacyjne itp.

Dane dotyczące kosztów są często poufne, przez co niekiedy trudno jest je zgromadzić. Przejrzystość zapewnia również możliwość przenoszenia wyników do innych grup produktów lub innych państw członkowskich, jednak często występuje duża rozbieżność pomiędzy regionami geograficznymi (np. różnice cen wody w Niemczech), pomiędzy cenami zakupu produktów, jak również kosztów użytkowania (np. zależnych od czasu użytkowania, kosztów energii lub wody).

6.2. Przykłady obliczeń kosztów cyklu życia wybranych produktów

Biorąc pod uwagę wszelkie ograniczenia i uwarunkowania przedstawiono⁵⁹ analizy kosztów cyklu życia dla:

- farb stosowanych do użytku wewnętrznego,
- zakupu autobusów do komunikacji miejskiej.

6.2.1. Koszty cyklu życia farb

Analizę LCC przeprowadza się dla jednostki funkcyjnej jaką jest pomalowanie 100 m² powierzchni. Zakłada się, że podłoże nie wymaga specjalnego przygotowania. Przyjęto białą farbę do użytku profesjonalnego klasy 2 (wg. EN 13300) i założono, iż pracę wykona dwóch zawodowych malarzy. W analizie uwzględniono jakość farby, którą powinien użyć wykonawca i którą określono w dokumentacji przetargowej. Przeanalizowano główne czynniki wpływające na środowisko dla farb stosowanych do malowania wnętrz, tj. ewentualna zawartość rozpuszczalników, lotnych związków węgla (VOC) oraz substancji biobójczych i ich stosowania na dużych powierzchniach, z których uwalniane są substancje lotne. Takie związki mogą prowadzić do zanieczyszczenia powietrza, a ponadto, uwolnienie substancji niebezpiecznych podczas malowania pogarsza jakość powietrza wewnątrz pomieszczenia. Ponieważ większość ludzi spędza 90% czasu wewnątrz pomieszczeń, jakość powietrza jest nie bez znaczenia. Dlatego też ważne jest, aby wybierać farby o niskiej emisji. Innymi oddziaływaniami na środowisko są na przykład zużycie zasobów i powstanie odpadów po opakowaniach. Z uwagi na zróżnicowaną sytuację na rynku europejskim, wybrano kryteria dla „zielonych” i „nie zielonych”, np. dla wersji zielonej wybrano (w Szwecji) farby z etykietą ekologiczną. Wersja „nie zielona” obejmuje farby nie oznakowane „kwiatkiem” produkowane w UE.

Kolejne rozważane składniki to koszt farby i robocizny, które przeanalizowano w dwóch ujęciach, tj.

- w ujęciu czasowym: wykorzystano dane z roku 2007,
- w ujęciu geograficznym: analizowano dane, które są reprezentatywne dla nabywców w wybranych państwach członkowskich (Szwecja, Niemcy, Hiszpania i Czechy).

Uwzględniono także fakt, iż malowanie, nawet jeżeli dotyczy jedynie ścian wewnętrznych, może być bardzo zróżnicowane, w zależności od malowanego obiektu, począwszy od prac przygotowawczych, takich jak usunięcie starej powłoki malarskiej i tapety, ewentualnej warstwy podkładowej, a także wyniesienie i zabezpieczenie mebli, zakrycie listew i ram okien. Z powyższego wynika, iż większość kosztów wiąże się z wartością robocizny. Koszty malowania oblicza się przeważnie na podstawie malowanej powierzchni oraz stawek za metr kwadratowy (zawierającej wszystkie koszty pośrednie i bezpośrednie). Stawka ta jest obliczana w następujący sposób:

koszt malowania = liczba metrów kwadratowych x stawka wykonawcy za metr kwadratowy.

Liczba potrzebnych roboczogodzin zależy w dużej mierze od warunków ogólnych oraz rodzaju wykonywanej pracy. W tabeli 5 przedstawiono różnice kosztów malowania 100 m² powierzchni wytapetowanej lub otynkowanej, w wersji „zielonej” i „nie zielonej”.

⁵⁹ Przykłady zawarte zostały w raporcie przygotowanym w języku angielskim dla Komisji Europejskiej tj: Costs and Benefits of Green Public Procurement in Europe Service contract number: DG ENV.G.2/SER/2006/0097r. Freiburg, 26 July 2007.

Tabela 3. Struktura LCC pomalowania 100 m² powierzchni wewnętrznej w wybranych krajach (Euro)

Struktura LCC	koszty zamówienia „nie zielonego”	koszty zamówienia „zielonego”
Szwecja		
Robocizna	1148	1148
Materiały (farba)	204	233
Suma	1352	1380
Niemcy		
Robocizna	317	317
Materiały (farba)	76	49
Suma	393	365
Hiszpania		
Robocizna	335	335
Materiały (farba)	59	73
Suma	394	408
Czechy		
Robocizna	126	126
Materiały (farba)	37	84
Suma	163	210

Wyliczone różnice LCC pomiędzy wersją „zieloną” i „nie zieloną” są różne w poszczególnych krajach: W Szwecji i Hiszpanii wersja „zielona” jest nieznacznie droższa, o 4%. W Niemczech wersja „zielona” jest nieco tańsza, o 7%, natomiast w Czechach, wersja „zielona” kosztuje więcej o 28%.

Podsumowując rozważania, można stwierdzić, iż nawet w sytuacji mało skomplikowanej, jak wyżej opisana, sam koszt farby ma niewielki wpływ na koszt ogólny usługi. W innych, bardziej skomplikowanych sytuacjach, wymagających np. więcej prac przygotowawczych, koszty farby są jeszcze mniej istotne dla kosztu całkowitego. Jak twierdzą malarze, koszt robocizny może się łatwo podwoić, gdy malowany obiekt jest bardziej złożony (np. wymaga usunięcia powłok, szpachlowania otworów, zabezpieczenia mebli itd.). Może to również spowodować, że malarze użyją raczej droższej farby o wysokiej jakości, zamiast farby taniej, która wymaga nałożenia w dwóch warstwach.

6.2.2. Zakup ekologicznych autobusów dla miasta Göteborg⁶⁰

Miasto Göteborg, położone na zachodzie Szwecji, jest drugim co do wielkości miastem w tym kraju. Region ten zamieszkuje 750 000 osób, z czego samo miasto ma około 470 000 mieszkańców. Göteborg postrzegany jest jako pierwsze miasto, które zaczęło wywiązywać się z zobowiązań do nabywania ekologicznie czystych pojazdów, zgodnie z ustaleniami Komisji Europejskiej. Cel polepszenia stanu środowiska w regionie realizowany jest poprzez redukowanie źródeł zanieczyszczenia, takich jak ruch drogowy, a także polepszenia ogólnie jakości i dostępności transportu publicznego, jak też statystyk wypadkowych. Jednym z rezultatów praktyk za-

⁶⁰ P. Defranceschi, M. Hidson. Costs and Benefits of Green Public Procurement in Europe, Part 3: The Potential of GPP for the Spreading of New/Recently Developed Environmental Technologies – Case Studies ICLEI – Local Governments for Sustainability.

kupowych stosowanych w regionie Göteborga jest zachęcenie firm do modernizacji pojazdów z wykorzystaniem nowoczesnych technologii ekologicznych. Stało się to bodźcem do opracowania filtrów cząsteczkowych, silników przystosowanych do bogatych mieszanek biopaliw, gazu ziemnego, gazu płynnego LPG, wodoru, silników elektrycznych i pojazdów hybrydowych łączących silniki spalinowe z elektrycznymi.

Göteborg zamierza rozwijać system transportu publicznego, czyniąc go coraz bardziej wydajnym. Transport publiczny pozostaje w gestii regionalnego zarządu transportu, który dysponuje 93 autobusami zasilanymi gazem CNG, 10 autobusami napędzanymi biogazem i 32 autobusami na etanol. Jednakże autobusy na biogaz i etanol nie są stosowane w samym Göteborgu, ale w mniejszych miastach. Cel środowiskowy zamierza się osiągnąć poprzez wprowadzenie do użytku większej ilości autobusów napędzanych gazem ziemnym i biogazem, stosowanie najnowszych technologii ekologicznych oraz wyznaczenie strefy ochrony środowiska w centrum miasta.

Nacisk na rozwój zrównoważony kładzie się już na początku procesu zakupowego. Stosuje się dwie strategie. Celem pierwszej jest ograniczenie emisji do środowiska: surowe normy emisji spełnione zostały poprzez włączenie określonych limitów do specyfikacji technicznej przy zaproszeniu do składania ofert. W Szwecji były już wcześniej surowe ograniczenia co do emisji NO_x i cząstek stałych, a w 1999 roku władze miasta Göteborg ustaliły limit 5 g/kWh dla NO_x i 0,11 g/kWh dla cząstek stałych. Wymogi te zgodne były z normami EURO 3, dotyczącymi wszystkich 15 krajów członkowskich UE od 2001 roku. Pomimo obowiązywania tych norm, zgodzono się na pewną elastyczność co do sposobu spełnienia stawianych w nich wymogów. W latach 2006-2008 limity te dostosowano, odpowiednio, do norm EURO 4 i EURO 5. Istotne wytyczne dotyczyły stosowanego paliwa i wieku taboru, tj. do 2000 roku 10% paliw miało pochodzić ze źródeł odnawialnych, a maksymalny wiek taboru autobusowego nie mógł przekraczać 10 lat, przy czym przeciętny wiek tych pojazdów nie mógł być wyższy aniżeli 5 lat. Umowy przewidują, że wszystkie nowe autobusy mają być wyposażone w filtry cząsteczkowe oleju napędowego. Starsze autobusy na olej napędowy, wjeżdżające do strefy ochrony środowiska w centrum Göteborga, muszą być zmodernizowane poprzez zamontowanie w nich filtrów cząsteczkowych, celem dostosowania się do przepisów odnośnie emisji spalin obowiązujących w tej strefie.

Druga strategia polega na stosowaniu bodźców, mających zachęcić do uzyskiwania lepszych rezultatów od tych, które są wymagane: Władze przetargowe czynią nieustannie starania w kierunku poprawy efektów, namawiając do podjęcia wyzwania, jakim jest przekroczenie założonych celów. Spółki, które zapewniły redukcję emisji większą od założonej, nagradzane mogą być premiami. Nowatorskim rozwiązaniem było przekazywanie przewoźnikowi 25% dochodu z opłat za przejazdy, co stanowiło bodziec do świadczenia usług dobrej jakości. Rozwiązanie takie różni się od standardowej praktyki, polegającej na tym, iż cały dochód z opłat przejmują władze, przewoźnicy natomiast otrzymują tylko tę jego część, jaka należy im się za ilość pokonanych przez pojazdy kilometrów. Ponadto w procesie przetargowym dano potencjalnym oferentom około 60 dni na zareagowanie i/lub zmodyfikowanie swojej propozycji przed zrobieniem kalkulacji. W tym czasie potencjalni dostawcy mają prawo (do 14 dni przed upływem terminu składania ofert) zadawać pytania na piśmie odnośnie wszystkich aspektów przetargu. Po upływie wyznaczonego czasu, oferty nie mogą ulec zmianie, za wyjątkiem przypadków wymagających pilnych wyjaśnień.

W celu weryfikacji realizacji zobowiązań przewoźnicy przedstawiają na piśmie roczne sprawozdanie odnośnie wypełnienia wszystkich wymogów związanych z ochroną środowiska, wyszczególnionych w specyfikacji przetargowej. Przeprowadza się również losowe badanie kilku pojazdów, ale nie każdego roku. Ponadto, zawarto umowy z niezależnymi zewnętrznymi firmami na prowadzenie monitoringu, np. w zakresie oceny jakości usług.

Jednym z kluczowych elementów warunkujących osiągnięcie istotnej poprawy w zakresie podnoszenia standardów dla autobusów o niskiej emisji było prowadzenie przez cały czas konkurencyjnych przetargów. Procedury przetargowe promujące szczególnie nowe technologie ekologiczne, a jednocześnie nie określające sposobu, w jaki cel ten należy uzyskać, z podaniem jednakże standardów środowiskowych, stały się kluczowymi czynnikami ożywienia rynku. Włączenie do procesu przetargowego kryteriów środowiskowych przyczyniło się do wprowadzenia do ruchu autobusów spełniających standardy EURO 3, SURO 4 i EURO 5 wcześniej aniżeli było to prawnie wymagane. Także cel polegający na zwiększeniu udziału odnawialnych źródeł, a tym samym zmniejszeniu zależności od paliw kopalnych, osiągnięto w Göteborgu dwa lata wcześniej niż wymagała tego specyfikacja przetargowa. Ponadto, w 1998 roku paliwa ze źródeł odnawialnych stanowiły 15% ogólnego zużycia paliwa (specyfikacja przetargowa przewidywała 10%). Żądania te, razem z podobnymi żądaniami ze strony innych miast Szwecji, przyczyniły się w głównym stopniu do powstania masy krytycznej stanowiącej silne poparcie dla argumentów ekonomicznych przemawiających za stosowaniem autobusów o niskiej emisji.

Firma Volvo, której udzielono zamówienia, nie tylko zachowała tę praktykę, ale uczyniła ją jeszcze bardziej rygorystyczną, wprowadziła także zmiany w pewnych innych zawartych przez siebie umowach na dostawy tak, aby sprostać wymaganiom klientów. Wiązało się to ze wzrostem kosztów, które zwiększyły się o 10% w stosunku do całkowitego kosztu nabywania autobusów. Koszt ten utrzymywał się do czasu wprowadzenia technologii nowej generacji. Wzrost kosztów przypisuje się w 50% kosztom opracowania technologii, a drugie 50% to koszt nowych komponentów. Grupa Volvo opracowała listę wymogów środowiskowych, do której stosować muszą się wszyscy jej dostawcy. Opracowano też ankietę, którą należy wypełnić oraz system punktów, stosowanych przy ocenie efektów środowiskowych. Wyniki są nadzwyczaj pozytywne odkąd tak Volvo, jak i dostawcy mają lepszą kontrolę nad wynikami działań środowiskowych. Firma Volvo opracowała też listę chemikaliów/materiałów zabronionych lub o ograniczonym stosowaniu, działa również system zarządzania środowiskiem. Volvo twierdzi, że uzyskanie przewagi z racji pierwszeństwa, tj. fakt, iż firma była pierwszą, która „zazieleniła” tabor autobusów w odpowiedzi na przetarg, co stanowiło pozytywny rezultat procesu przetargowego. Działania swe Volvo tłumaczy tym, iż rynek krajowy popiera i domaga się innowacji, a to stwarza platformę dla opracowywania wyższych standardów i wzmocnienia wizerunku marki w kraju i na świecie. Podejście takie zaowocowało próbą wpłynięcia na podaż rynkową, przy czym dostawcy mieli gwarancję, że taka polityka zakupów będzie w przyszłości utrzymana. W ślad za Göteborgiem, z jego procedurą przetargową, inni zamawiający z sektora publicznego w całej Szwecji również zaczęli wywierać wpływ na rynek krajowy. W opinii firmy Volvo, praktyka taka wpłynęła na zwiększenie popytu rynkowego, który zaczął ulegać zmianie i znalazła naśladowców w innych miastach Szwecji i niektórych państwach członkowskich UE.

Z doświadczeń szwedzkich wynika, iż miastom, które zamierzają podjąć się podobnego projektu zaleca się przy organizowaniu przetargów wyznaczenie jako kryteriów konkretnych poziomów emisji, nie zaś żądanie konkretnej technologii, na przykład domaganie się autobusów na olej napędowy. Władze, które organizują przetarg, teoretycznie uzyskają wówczas jedynie obniżenie poziomów emisji, natomiast dostawcy muszą dostarczyć odpowiednią technologię, aby redukcję tę osiągnąć. Konkurencja w Göteborgu, jak się okazało, przyniosła duże oszczędności kosztów w sektorze przewozowym, jednocześnie wpływając na podniesienie standardów społecznych i środowiskowych oraz zwiększenie liczby pasażerów o 7,5%. Zaoszczędzone środki przeznaczono na podniesienie poziomu usług i obniżenie cen biletów. Konkurencyjny przetarg umożliwił również modernizację taboru autobusowego.

7. Możliwość uwzględnienia LCC w rachunku efektywności inwestycji podmiotów gospodarczych – LCNPV

7.1. Wprowadzenie

Obecnie od wdrażanych inwestycji – podobnie jak i dla produktów – można wymagać się, aby były efektywne nie tylko ekonomicznie, ale i środowiskowo. Spełnienie takich, niejednokrotnie sprzecznych, wymagań powoduje konieczność sięgnięcia po rozwiązania, które gwarantują efektywne zarządzanie kosztami w powiązaniu ze zmniejszeniem oddziaływania na środowisko. Rozwiązaniem takim może być analiza efektywności inwestycji przygotowana na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem kwestii środowiskowych – LCNPV wartość zaktualizowana (bieżąca) netto w cyklu życia (Life Cycle Net Present Value)⁶¹. Metoda ta nie tylko umożliwia ocenę efektywności inwestycji w oparciu o koszty cyklu życia, ale też pozwala porównać alternatywy inwestycyjne i wybór takiej, która najlepiej spełnia wymagania danego przedsięwzięcia, zarówno pod względem ekologicznym jak i ekonomicznym. Wybór zdyskontowanych przepływów pieniężnych jako podstawy analizy przedsięwzięć inwestycyjnych wynika z konieczności pomiaru długoterminowych efektów tych przedsięwzięć, a także pozwala na określenie dynamiki i wartości inwestycji w całym okresie jej trwania. Dodatkowo, analizę opłacalności inwestycji można uzupełnić o analizę wrażliwości, która umożliwia określenie siły wpływu poszczególnych określonych. Zazwyczaj prowadząc ocenę efektywności inwestycji oblicza się wartość zaktualizowaną netto (NPV), a także wewnętrzną stopę zwrotu (IRR), tj. taką stopę, przy której wartość zaktualizowana netto całej inwestycji wynosi zero. Określa ona zatem maksymalną stopę zwrotu, przy której projekt jest opłacalny i pozwala na porównanie alternatywnych inwestycji. Zazwyczaj, dla lepszego zobrazowania sporządzonej analizy ekonomicznej jej wyniki prezentuje się za pomocą graficznej. Najczęściej prezentowane wyniki to zestawienie kosztów inwestycyjnych i operacyjnych oraz przychodów operacyjnych realizowanych w czasie trwania przedsięwzięcia, a także zdyskontowanych przepływów pieniężnych oraz skumulowanych zdyskontowanych przepływów pieniężnych przy wybranej stopie dyskontowej. Zdyskontowane przepływy pieniężne w poszczególnych latach to suma przychodów i kosztów powiększona o amortyzację, która stanowi w tym przypadku dodatni przepływ finansowy. Skumulowane przepływy pieniężne to suma zdyskontowanych przepływów od początku trwania przedsięwzięcia. Wykorzystując te założenia zaproponowano metodę oceny ekonomicznej inwestycji z wykorzystaniem idei kosztów cyklu życia (LCNPV).

7.2. Wartość zaktualizowana (bieżąca) netto w cyklu życia – LCNPV

Przedsięwzięcie inwestycyjne to czasowe zaangażowanie środków w celu osiągnięcia przyszłych korzyści, w takiej wysokości, która zrekompensuje inwestorowi czas zamrożenia środków oraz ryzyko związane z niepewnością co do wyniku inwestycji. Zakłada się więc, że zaangażowane środki zwiększą swoją wartość wraz z upływem czasu. Założenie to wynika z faktu, że inwestor oczekuje wynagrodzenia za zamianę konsumpcji bieżącej na konsumpcję przyszłą i odwrotnie, konsumujący więcej środków niż wynoszą ich bieżące zasoby muszą się liczyć z zapłatą większej kwoty w przyszłości. Ta kwestia jest powszechnie znana jako wartość pieniądza w czasie i jest ona obliczana za pomocą kapitalizacji. Procesem odwrotnym do kapitalizacji jest dyskontowanie, czyli wyrażanie wartości przyszłych przepływów w wartościach bieżących. Dyskontowanie jest podstawą analizy metod określających wartości zaktualizowane (bieżące).

⁶¹ M. Góralczyk, J. Kulczycka. LCNPV as a tool for evaluation of environmental investments in industrial projects. Second International Symposium ILCDES 2003 – Integrated Life-time Engineering of Buildings and Civil Infrastructures. Kuopio 2003.

Przepływy pieniężne dla każdego roku trwania inwestycji – uwzględniającej jej cały cykl życia – obliczane są jako różnica między przychodami i wydatkami. Następnie, poprzez zastosowanie stopy dyskontowej o założonej wysokości, sprowadza się je do wartości obecnej, w rezultacie czego otrzymywana jest wartość zaktualizowana netto. Wymieniona powyżej stopa dyskontowa reprezentuje koszt kapitału wymaganego do przeprowadzenia przedsięwzięcia i uwzględnia nie tylko wartość pieniądza w czasie, ale także związane z projektem ryzyko oraz zysk założony przez inwestora. Wartość LCNPV oblicza się w sposób następujący:

$$LCNPV = \sum_{i=0}^n \frac{CF_i}{(1+r)^i}$$

gdzie

CF – przepływ pieniężny w roku i ,

n – ilość lat (uwzględniający cykl życia),

i – kolejny rok,

r – stopa dyskontowa.

Zwykle w początkowych okresach realizowania każdego projektu przepływy pieniężne są ujemne. Wynika to z konieczności ponoszenia nakładów na inwestycję i jej wdrożenie, przy jednoczesnym braku wpływów z inwestycji. Analizę LCNPV rozpoczyna się od określenia poziomu nakładów inwestycyjnych, przychodów i kosztów. Poziom nakładów inwestycyjnych dla analizowanego przedsięwzięcia wynika z kalkulacji. W analizie ekonomicznej należy ustalić harmonogram płatności, tj. kiedy zostaną poniesione wszystkie nakłady projektu. Ponadto, w analizie można ująć sposób finansowania inwestycji – środki własne, kredyt bankowy, itd. Jako przychody przyjmuje się kwoty wynikające ze sprzedaży produktów lub usług lub też oszczędności realizowane w wyniku wdrożenia inwestycji. Natomiast koszty inwestycji są zazwyczaj podzielone na koszty operacyjne oraz finansowe. Koszty operacyjne zawierają zużycie nośników energii, zużycie materiałów i surowców, koszty środowiskowe, koszty sprzedaży, koszty zatrudnienia i amortyzację, koszty likwidacji i inne koszty cyklu życia. Wielkość amortyzacji wynika bezpośrednio z poczynionych inwestycji i zakłada się ją korzystając z klasyfikacji środków trwałych lub na podstawie faktycznego okresu funkcjonowania inwestycji. Koszty finansowe związane są z strukturą finansowania inwestycji. W przypadku korzystania z kredytu bankowego należy uwzględnić kwoty przeznaczone na odsetki.

Po ustaleniu kosztów i przychodów dla inwestycji następuje obliczenie aktualnej wartości netto w cyklu życia. Dla porównania, obliczenia można wykonać dla kilku poziomów stopy dyskontowej. Zastosowana stopa dyskontowa jest powiązana z rynkową stopą procentową wolną od ryzyka oraz z ryzykiem inwestycyjnym. Dla analizowanego przedsięwzięcia należy wyznaczyć okres inwestycyjny oraz okres produkcyjny (funkcjonowania) przedsięwzięcia, co określa zakres czasowy analizy. Ze względu na wartość pieniądza w czasie wszelkie zdyskontowane wpływy i wydatki związane z inwestycją powyżej 20 lat są tak małe, że nie wpływają znacząco na opłacalność inwestycji. Ta własność metod dyskontowych (do których należy LCNPV) jest przez niektórych uznawana za jej wadę. Niemniej wynika ona z faktu, że im dalej w przyszłość przesunięte są wydatki i wpływy tym większą niepewnością są one obciążone. Im dłuższy jest analizowany okres czasu tym większa niepewność uzyskania przewidywanych przychodów, co powoduje zwiększenie ryzyka.

Analizowane przedsięwzięcie jest opłacalne, jeśli wartość LCNPV jest większa od zera. Oznacza to, że suma wartości bieżących dochodów jest wyższa od nakładów inwestycyjnych. Przyjęta stopa dyskontowa urealnia wartość przepływów pieniężnych w kolejnych okresach (latach) funkcjonowania inwestycji. Im stopa dyskontowa jest wyższa, tym wartość przepływów jest niższa. Przy wyborze jednego z kilku wariantów i poszukiwaniu najbardziej opłacalnego powinno się przyjąć do realizacji projekt o najwyższej wartości LCNPV. Zatem im wyższa wartość

LCNPV (przy takiej samej stopie dyskontowej) tym projekt bardziej opłacalny. Ujemna wartość LCNPV oznacza, że projekt jest nieefektywny. W zależności od wielkości ujemnej wartości LCNPV generowane przez projekt strumienie pieniężne mogą nie pokrywać kosztu kapitału, nie pokrywać kosztu kapitału i wydatków inwestycyjnych w całości lub w części lub nie pokrywać kosztu kapitału, wydatków inwestycyjnych i kosztów bieżących. LCNPV równe zero oznacza, że inwestycja generuje strumienie pieniężne pozwalające na pokrycie kosztów bieżących, zwrot zainwestowanego kapitału oraz zwrot kosztu kapitału. Zwrot kosztu kapitału oznacza, że w okresie realizacji inwestycji uzyskuje się taką stopę zwrotu od zainwestowanych środków, która umożliwi spłatę odsetek od kredytów, a ponadto umożliwia uzyskanie stopy zwrotu ze środków własnych na poziomie porównywalnym z przedsięwzięciami alternatywnymi.

7.3. IRR

Uzupełnieniem metody zaktualizowanej wartości netto (NPV) jest metoda wewnętrznej stopy zwrotu (IRR). Określa ona stopę procentową, dla której suma zdyskontowanych przepływów pieniężnych z inwestycji jest równa zero. Odpowiada to zaktualizowanej wartości netto równej zero. Stopa ta określa minimalną akceptowalną atrakcyjność inwestycji. Ponieważ metoda ta opiera się na koncepcji zdyskontowanych przepływów pieniężnych to wszelkie ograniczenia i zastrzeżenia metody NPV są również charakterystyczne i dla tego wskaźnika. Uwzględniając całe koszty życia danej inwestycji można obliczyć IRR w cyklu życia.

7.4. Przykład obliczeń LCNPV – budynki

Pewna instytucja zamierza wybudować nowy budynek biurowy. W specyfikacji do przetargu określono wymagania techniczne, jakie spełniać na budynek, włącznie z wymaganiami dotyczącymi ochrony środowiska, np. wymagany poziom energooszczędności budynku. Zgłoszone zostały dwa projekty – tradycyjny i ekologiczny (Tabela 4).

Tabela 4. Charakterystyka projektów inwestycyjnych

Nakłady	Projekt 1	Projekt 2	Różnica
Nakłady inwestycyjne, w tym:	1 420 000,00	1 750 000,00	-330 000,00
Koszt budynku	1 200 000,00	1 500 000,00	-300 000,00
Koszt miejsca	100 000,00	100 000,00	0,00
Opłaty projektowe	120 000,00	150 000,00	-30 000,00
Koszty rozbiórki	200 000,00	120 000,00	80 000,00
Roczne koszty operacyjne, w tym	257 000,00	146 000,00	111 000,00
Administracja	10 000,00	10 000,00	0,00
Energia	120 000,00	50 000,00	70 000,00
Woda	50 000,00	35 000,00	15 000,00
Ścieki	50 000,00	35 000,00	15 000,00
Czyszczenie/sprzątanie	12 000,00	8 000,00	4 000,00
Utrzymanie/konserwacja	15 000,00	8 000,00	7 000,00
Dane specyficzne			
Typ budynku	tradycyjny	energooszczędny	-
Rodzaj materiałów	tradycyjne	ekologiczne	-

Czas życia	15 lat	15 lat	-
Stopa dyskontowa	10%	10%	-
LCNPV	3 418 288,26	2 886 603,10	531 685,16
LCIRR	-	-	33%

Źródło: opracowanie własne

Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, że choć budynek tradycyjny jest taniej wybudować (nakłady inwestycyjne 1 420 000 zł), to roczne koszty jego eksploatacji są wyższe (257 000 zł) niż w przypadku budynku ekologicznego (nakłady inwestycyjne 1 750 000 zł, eksploatacja 146 000 zł). Jeśli przy wyborze projektu kierowano by się wyłącznie kosztem budowy, wybrany zostałby budynek tradycyjny. Natomiast po uwzględnieniu dodatkowo kosztów eksploatacji i rozbiórki budynków po okresie eksploatacji (projekt 1 – 200 000 zł, projekt 2 – 120 000 zł), okazuje się, że budynek ekologiczny jest w efekcie końcowym tańszy od tradycyjnego. LCNPV dla budynku z projektu 1 wyniosło niemal 3,5 mln zł, natomiast dla budynku z projektu 2 nieco ponad 2,8 mln zł.

Powyższy przykład pokazuje sposób obliczania LCC dla dwóch budynków. Jest to przykład specyficzny, dlatego że w tradycyjnej analizie opłacalności inwestycji oprócz kosztów uwzględnia się zarówno koszty, jak i przychody, a w tym przypadku mamy do czynienia wyłącznie z kosztami. Ma to swoje konsekwencje w postaci braku możliwości obliczenia wewnętrznej stopy zwrotu (IRR), a także nieco odmiennie interpretacji wyników, gdyż w tym przypadku lepszy projekt to ten, który ma niższe LCNPV, gdyż oznacza to niższe zdyskontowane koszty cyklu życia.

Jeśli natomiast za przychody uzna się kwoty zaoszczędzone co roku na eksploatacji tańszego budynku, to można przeprowadzić analizę w klasyczny sposób. W takim przypadku jako kwotę LCNPV otrzymamy całkowite oszczędności w przypadku wyboru opcji ekologicznej – nieco ponad 531 tys. zł. Wtedy można również obliczyć wewnętrzną stopę zwrotu, która w tym przypadku wyniosła 33% czyli ukształtowała się na dość wysokim poziomie.

W normie ISO 15686 pt. *Budynki i konstrukcje budowlane – Planowanie okresu użytkowania*, występuje określenie kosztu cyklu użytkowania (które w pełni może być traktowane jako koszty cyklu życia). Definiuje się je jako technikę, która pozwala na opracowywanie porównawczej oceny kosztów dla określonego czasu, biorąc pod uwagę wszystkie istotne czynniki ekonomiczne dla początkowych kosztów kapitałowych i przyszłych kosztów operacyjnych. Ujęcie to stwarza możliwość porównania przyszłych kosztów alternatywnych rozwiązań, umożliwia wybór najbardziej ekonomicznego projektu i pomaga w planowaniu i kontroli kosztów⁶² funkcjonowania budynku. Podczas przygotowywania analizy LCC powinno się uwzględniać pewne założenia, tj.:

- Porównywać tylko projekty i/lub elementy, które spełniają projektowany okres użytkowania, wymagania funkcjonalne i dotyczące właściwości użytkowych.
- Preferować rozwiązania, które spełniają wymagania właściwości użytkowych, ale mają niższe koszty cyklu życiowego.
- Uwzględniać koszty w takim samym okresie użytkowania zarówno całego budynku i jego elementów.
- Włączać wszystkie istotne czynniki ekonomiczne, włączając koszty przypadkowe.
- Uwzględniać koszty początkowe budynku i jego elementów i konstrukcji tj. koszt projektu, konstrukcję i instalację, opłaty i obciążenia.
- Uwzględniać przyszłe koszty, które obejmują wszystkie koszty operacyjne (tj. energię i czyszczenie), utrzymanie, kontrolę, wymianę i wyburzenie lub usunięcie.

⁶² ISO 15686. Budynki i konstrukcje budowlane – Planowanie okresu użytkowania.

- Uwzględniać koszty utrzymania (wymiany, naprawy, odnowienia, demontażu i ponownego montażu oraz koszty cyklicznego utrzymania i utrzymania codziennego jak również ulepszeń i zmian. Powinna być zrobiona rezerwa na doraźne utrzymanie, oszacowana, jeśli to tylko jest możliwe na kosztach ponoszonych w przeszłości i doświadczeniu).

7.5. Przykład obliczeń LCNPV – zmniejszenie ilości odpadów

Zakłada się, że podstawowa analiza LCA przedsięwzięcia wykazuje, że największym problemem jest ilość odpadów, zarówno pod względem ekonomicznym jak i ekologicznym. Wykorzystując metodę LCC można obliczyć maksymalną ilość środków finansowych potrzebną do zrealizowania inwestycji w technologię, która spowoduje zmniejszenie ilości odpadów. Dla takich obliczeń proponuje się wykorzystanie metody NPV (wartości bieżącej netto). NPV jest to wartość projektu wyrażona w wartościach z pierwszego roku trwania projektu. NPV jest obliczane poprzez zdyskontowanie wszystkich kosztów i przychodów podczas czasu trwania projektu przy użyciu następującego równania:

$$LCNPV = \sum_{i=0}^n \frac{CF_i}{(1+i)^n}$$

gdzie:

CF – przepływ pieniężny, i – stopa dyskontowa, n – ilość lat.

Dodatknie NPV oznacza, że według tego kryterium, projekt jest zyskowy. Po dołączeniu założeń LCC można stworzyć analizę LCNPV. Pierwszym krokiem w takiej analizie jest określenie czasu trwania projektu. Następnie dokonuje się oszacowania bieżących kosztów gospodarki odpadami. Następnie należy ocenić możliwość redukcji kosztów podczas całego okresu życia projektu oraz korzyści ekologiczne.

Celem projektu jest minimalizacja ilości generowanych odpadów, maksymalizacja utylizacji odpadów, kontrola wpływu na środowisko oraz zmniejszenie opłat i kosztów środowiskowych. Analiza ma na celu określenie poziomu inwestycji potrzebnego do zmniejszenia o połowę wewnętrznych kosztów gospodarki odpadami stałymi i dokonywana będzie w oparciu o założenia przedstawione w tabelach 7 i 8.

Tabela 5. Scenariusz 1 – sytuacja bieżąca

Nr	Typ kosztu	EUR/rok
1.	Bezpośrednie koszty gospodarki odpadami	20 000 000
2.	Opłaty środowiskowe	110 000
3.	Fundusz na zamknięcie i rekultywację	200 000
4.	Monitoring	200 000
	Suma	20 510 000

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Scenariusz 2 –nowe inwestycje

Nr	Typ kosztu	EUR/rok
1.	Bezpośrednie koszty gospodarki odpadami	10 000 000
2.	Opłaty środowiskowe	55 000

3.	Fundusz na zamknięcie i rekultywację	100 000
4.	Monitoring	100 000
	Suma	10 255 000
	Koszt kapitałowy	X

Źródło: opracowanie własne

Obliczenia LCNPV są dokonywane dla okresu 25 letniego, a do obliczeń dla nowych inwestycji wybrano stopę dyskontową 7% (scenariusz 2). Analiza LCNPV przyniosła następujące wyniki:

- LCNPV-25 lat-scenariusz 1 = 512 750 000 EUR,
- LCNPV-25 lat-7%stopa dyskontowa-scenariusz 2 = 119 507 495 EUR.

Wartość LCNPV dla scenariusza 2 w wysokości 119 507 495 EUR może być traktowana jako maksymalna kwota, która może być zainwestowana w chwili obecnej w celu zredukowania ryzyka środowiskowego, przy spełnieniu warunku opłacalności ekonomicznej. Powstaje kwestia dostępności środków na inwestycje, lecz nie zmienia to celowości zastosowania tej metody do oceny zasadności inwestycji. Również w przypadku wyboru pomiędzy ulepszeniem istniejącej technologii i inwestycją w nowy system metoda LCNPV może wspomóc podjęcie decyzji, wskazując na bardziej opłacalne rozwiązanie.

W zamówieniach publicznych wybierając kryterium najkorzystniejszej opcji z punktu widzenia ekonomicznego szacowanie kosztów cyklu życia wyrobów i ocena ewentualnych inwestycji polega na uwzględnieniu całkowitego kosztu nabycia, posiadania i likwidacji wyrobu czy przedsięwzięcia.

$$LCC = \text{Koszt nabycia} + \text{Koszt posiadania} + \text{Koszt likwidacji}$$

Koszty nabycia są zwykle widoczne, można je łatwo oszacować przed podjęciem decyzji o zakupie i mogą one obejmować koszty instalowania lub ich nie obejmować.

Koszty posiadania, będące często głównym składnikiem LCC, w wielu przypadkach przekraczają koszty nabycia i nie są łatwo widoczne. Koszty te są trudne do przewidzenia i mogą również obejmować koszty związane z instalowaniem, niezawodnością, itp.⁶³

Koszty likwidacji mogą stanowić znaczącą część całego LCC. Przepisy prawne mogą wymagać działań podczas fazy likwidacji, które dla dużych przedsięwzięć pociągają za sobą znaczące wydatki, np. w przypadku elektrowni atomowych.

⁶³ Ogólne wprowadzenie do koncepcji szacowania kosztów cyklu życia z nastawieniem na koszty związane z niezawodnością wyrobu przedstawiono w normie PN-EN 60300-3-3:2006 „Zarządzanie niezawodnością. Przewodnik zastosowań. Szacowanie kosztu cyklu życia”. Norma jest przewidziana do ogólnego stosowania zarówno przez użytkowników, jak i dostawców wyrobów. Wyjaśniono w niej cele i znaczenie szacowania kosztu cyklu życia i nakreślono ogólne podejście do tego zagadnienia. Określono również typowe elementy kosztu cyklu życia.

CZEŚĆ III

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
Bruksela, dnia 16.7.2008 r.
KOM (2008) 400 wersja ostateczna

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno- -Społecznego oraz Komitetu Regionów

Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska

{SEK(2008) 2124}

{SEK(2008) 2125}

{SEK(2008) 2126}

1. Wprowadzenie

1.1. Potencjalne korzyści wynikające z ekologicznych zamówień publicznych (GPP)

Każdego roku instytucje publiczne w Europie wydają równowartość 16% produktu krajowego brutto UE na zakup towarów, np. sprzętu biurowego, elementów budowlanych i pojazdów transportowych, usług w zakresie, między innymi, utrzymania budynków, transportu, sprzątnięcia i cateringu, oraz robót budowlanych¹. Zamówienia publiczne mogą kształtować trendy produkcyjne i konsumpcyjne, a znaczący popyt ze strony instytucji publicznych na „bardziej ekologiczne” towary stworzy lub powiększy rynki dla przyjaznych dla środowiska produktów i usług. Tym samym zachęci to także przedsiębiorstwa do rozwijania technologii środowiskowych².

Bardziej zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i surowców byłoby korzystne dla środowiska, a także całej gospodarki, stwarzając szanse powstania gospodarek „ekologicznych”³. Taka zmiana mogłaby również zwiększyć konkurencyjność przemysłu europejskiego,

¹ Warto zauważyć, że w przypadku większości instytucji publicznych prace budowlane i remontowe oraz bieżące koszty utrzymania budynków stanowią główną część rocznych wydatków, przekraczającą w niektórych przypadkach 50 %.

² Technologia środowiskowa oznacza każdą technologię zaprojektowaną w celu zapobieżenia wpływowi na środowisko lub jego ograniczenia, na każdym etapie cyklu życia produktów lub działalności.

³ Rocznik UNEP na 2008 r. <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=528&ArticleID=5748&l=en>

pobudzając innowacje w zakresie technologii ekologicznych, uznawanych za sektor wysokiego wzrostu, w którym Europa jest światowym liderem. Badania potwierdziły, że istnieją znaczące możliwości w zakresie efektywnych pod względem kosztów ekologicznych zamówień publicznych (GPP) – w szczególności w sektorach, w których produkty ekologiczne nie są droższe od alternatywnych produktów nieekologicznych (przy uwzględnieniu kosztu cyklu życia produktu)⁴. Ponieważ „bardziej ekologiczny” charakter towarów określa się w oparciu o cykl życia, ekologiczne zamówienia publiczne będą mieć wpływ na cały łańcuch dostaw oraz będą prowadziły do szerszego stosowania norm ekologicznych w zamówieniach prywatnych.

1.2. Kontekst polityczny

Potencjał ekologicznych zamówień publicznych jako narzędzia polityki jest dostrzegany w coraz większym stopniu, a w ciągu ostatnich lat zaobserwowano rosnące zaangażowanie polityczne na szczeblu krajowym, unijnym oraz międzynarodowym. W 2002 r. OECD przyjęła zalecenie w sprawie ekologicznych zamówień publicznych. W następstwie zorganizowanego w Johannesburgu Światowego Szczytu w sprawie Zrównoważonego Rozwoju (wrzesień 2002), utworzono marrakeski zespół zadaniowy ds. zrównoważonych zamówień w celu upowszechniania praktyk w zakresie zrównoważonych (ekologicznych) zamówień publicznych. Zrównoważone polityki w zakresie zamówień zainicjowano w wielu krajach OECD (Stany Zjednoczone, Japonia, Kanada, Australia i Korea Południowa), jak również w krajach szybko rozwijających się (takich jak Chiny, Tajlandia czy Filipiny). W przypadku UE potencjał ekologicznych zamówień publicznych podkreślono po raz pierwszy w komunikacie Komisji na temat zintegrowanej polityki produktowej z 2003 r., w którym zalecono państwu członkowskiemu przyjęcie do końca 2006 r. krajowych planów działań w zakresie GPP. W nowych europejskich ramach prawnych w zakresie zamówień publicznych⁵ wyjaśniono, w jaki sposób nabywcy publiczni mogą uwzględniać aspekty środowiskowe w swoich procesach i procedurach udzielania zamówień. W odnowionej niedawno strategii zrównoważonego rozwoju UE (czerwiec 2006 r.) wyznaczono jako cel polityczny na rok 2010 doprowadzenie średniego poziomu unijnych ekologicznych zamówień publicznych do standardów osiągniętych przez przodujące państwa członkowskie w roku 2006.

Niniejszy komunikat stanowi część planu działań w zakresie zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej (SCP/SIP), który ustanawia ramy dla zintegrowanego wdrożenia zestawu instrumentów mających na celu poprawę wydajności energetycznej i ekologiczności produktów.

1.3. Działania na szczeblu europejskim

Główną ideą ekologicznych zamówień publicznych jest ustalenie jasnych i ambitnych kryteriów środowiskowych dla produktów i usług. Opracowano szereg krajowych kryteriów i podejść do GPP. Jednak wraz z upowszechnianiem się stosowania ekologicznych zamówień publicznych należy zapewnić spójność kryteriów stosowanych przez państwa członkowskie, aby uniknąć zakłócenia jednolitego rynku i zmniejszenia konkurencji w obrębie UE. Istnienie jedno-

⁴ Koszty cyklu życia powinny obejmować cenę zakupu i koszty powiązane (dostawa, instalacja, oddanie do użytkowania...), koszty operacyjne (w tym koszty energii, części zamiennych, konserwacji) oraz koszt zakończenia użytkowania, takie jak koszty wycofania z eksploatacji, usunięcia i likwidacji.

⁵ Dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych oraz dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi.

litego zestawu kryteriów zmniejszyłoby znacząco obciążenia administracyjne dla wykonawców i administracji publicznych wdrażających ekologiczne zamówienia publiczne. Wspólne kryteria dotyczące GPP byłyby szczególnie korzystne dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w kilku państwach członkowskich oraz MSP (które mają ograniczone możliwości radzenia sobie ze zróżnicowanymi procedurami udzielania zamówień).

Kryteria środowiskowe istnieją już na szczeblu europejskim, np. w ramach unijnego oznakowania ekologicznego⁶, rozporządzenia w sprawie Energy Star⁷, czy dyrektywy w sprawie ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię⁸. Niektóre z niedawnych propozycji również mają na celu ustalenie kryteriów przydatnych dla ekologicznych zamówień publicznych. Należą do nich m.in.: wniosek dotyczący zmiany dyrektywy w sprawie ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię⁹, który przewiduje ustalenie zarówno wymogów minimalnych, jak i zaawansowanych wskaźników odniesienia, wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów, który ustanawia zharmonizowaną metodykę obliczania kosztu emisji zanieczyszczeń i zużycia paliwa podczas cyklu użytkowania produktu, oraz wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych¹⁰, który uwzględni kryteria zrównoważonego rozwoju dla biopaliw i biopłynów i może objąć w przyszłości ustalenie kryteriów zrównoważonego rozwoju dla biomasy, w tym biomasy leśnej.

Opracowanie oraz ustanowienie kryteriów środowiskowych i ich wzajemnych relacji w bardziej szczegółowy sposób oraz potencjalne zastosowanie w ekologicznych zamówieniach publicznych są kluczowymi elementami planu działań w zakresie zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej. Plan działań ma w szczególności na celu ustanowienie dynamicznych ram w celu poprawy wydajności energetycznej i ekologiczności produktów oraz zwiększenie zainteresowania konsumentów tymi produktami. Obejmie on ustalenie ambitnych standardów w ramach całego rynku, zapewniających ulepszanie produktów dzięki systematycznemu podejściu do zachęt i innowacji oraz gwarantujących wsparcie tej polityki za pomocą popytu. Konkretnie elementy, istotne dla zamówień publicznych, zostaną omówione bardziej szczegółowo poniżej.

1.4. Przeszkody w realizacji GPP

Potencjał ekologicznych zamówień publicznych został jak dotąd wykorzystany tylko częściowo. Na początku 2008 r. jedynie 14 państw członkowskich przyjęło krajowe plany działań

⁶ Rozporządzenie (WE) nr 1980/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. w sprawie zrewidowanego programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych. O ile oznaczenie Energy Star ma charakter nieobligatoryjny, o tyle rozporządzenie stanowi o obowiązkowym stosowaniu podstawowych wymogów przez centralne organy rządowe i instytucje wspólnotowe w zamówieniach objętych dyrektywą w sprawie zamówień publicznych.

⁸ Dyrektywa 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię.

⁹ COM (2007) 817 wersja ostateczna z 19.12.2007; wniosek przewiduje ustanowienie zharmonizowanej metodologii obliczania kosztu emisji zanieczyszczeń i zużycia paliwa podczas cyklu użytkowania (koszty zewnętrzne) pojazdów oraz zobowiązania instytucji zamawiających i operatorów transportu publicznego do stosowania tej metodologii podczas obliczania całkowitej ceny pojazdu w decyzjach dotyczących zamówień (http://ec.europa.eu/transport/clean/index_en.htm).

¹⁰ COM (2008) 19 wersja ostateczna z 23.1.2008; wniosek uwzględni kryteria zrównoważonego rozwoju dla biopaliw i biopłynów oraz przewiduje przedłożenie przez Komisję, najpóźniej do dnia 31 grudnia 2010 r., sprawozdania nt. wymogów dotyczących systemu zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do zastosowań biomasy, z wyjątkiem biopaliw i innych biopłynów, do celów energetycznych.

(dwanaście kolejnych państw pracuje nad przyjęciem planu lub strategii)¹¹. Główne przeszkody utrudniające szersze korzystanie z GPP są następujące:

- jak dotąd ustalono niewiele kryteriów środowiskowych dla produktów/usług, a mechanizmy upowszechniania tych, które istnieją, takie jak bazy danych, są często niewystarczające;
- informacje nt. obliczania kosztu cyklu życia produktów, jak również odpowiednich kosztów produktów/usług przyjaznych dla środowiska, są niedostateczne;
- świadomość korzyści wynikających z przyjaznych dla środowiska produktów i usług jest niska;
- występuje niepewność co do prawnych możliwości uwzględniania kryteriów środowiskowych w dokumentach przetargowych;
- brakuje wsparcia politycznego dla wdrażania/promowania GPP, co ogranicza dostępność środków (konieczna jest w szczególności poprawa sytuacji w zakresie szkoleń);
- brakuje skoordynowanej wymiany najlepszych praktyk i informacji między instytucjami regionalnymi i lokalnymi.

2. Cele

Ogólnym celem niniejszego komunikatu jest dostarczenie wytycznych dotyczących sposobu ograniczania oddziaływania konsumpcji sektora publicznego na środowisko naturalne oraz wykorzystania GPP do pobudzania innowacji w zakresie technologii, produktów i usług środowiskowych.

Szczegółowe cele niniejszego komunikatu, odpowiadające poszczególnym przeszkodom w przyjmowaniu GPP wymienionym w sekcji 1.4, to:

- proces ustalania wspólnych kryteriów dotyczących GPP;
- informacje nt. obliczania kosztu cyklu życia produktów;
- wytyczne prawne i operacyjne;
- wsparcie polityczne poprzez ustalenie celu powiązanego ze wskaźnikami i systemu monitorowania.

3. Wspólne podejście do ekologicznych zamówień publicznych

3.1. Proces udzielania zamówień

Zamówienie publiczne jest zasadniczo procesem, więc na potrzeby niniejszego komunikatu ekologiczne zamówienie publiczne można zdefiniować jako: „... proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest ograniczone w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku”. Komunikat odnosi się do wszelkich procedur udzielania zamówień publicznych, zarówno powyżej, jak i poniżej progów określonych w europejskich dyrektywach w sprawie zamówień publicznych. W każdym przypadku specyfikacje środowiskowe, kryteria kwalifikacji i udzielania zamówień oraz klauzule umowne muszą być formułowane w sposób w pełni zgodny z przepisami UE w zakresie zamówień publicznych oraz innymi stosownymi przepisami unijnymi i krajowymi.

¹¹ Szczegółowe informacje o stanie realizacji i zawartości krajowych planów działań w zakresie GPP można znaleźć na stronie poświęconej ekologicznym zamówieniom publicznym w ramach serwisu Europa: http://ec.europa.eu/environment/gpp/national_gpp_strategies_en.htm

3.2. Ekologiczność

Definicja ekologicznych zamówień publicznych, skupiająca się na procesie, nie wystarczy do obiektywnego porównania wyników i wyznaczenia celów. Aby było to możliwe, należy powiązać ją ze zgodnością z jasnymi kryteriami dotyczącymi GPP. Ustalono już wstępny zestaw wspólnych kryteriów dotyczących GPP dla szeregu grup produktów i usług, których przykłady można znaleźć w dokumencie roboczym służb Komisji, załączonym do niniejszego komunikatu. Jak wyjaśniono w sekcji 4.1, Komisja proponuje obecnie sformalizowanie tego procesu w celu zatwierdzenia istniejących kryteriów oraz ustanowienia kolejnych wspólnych kryteriów dotyczących GPP dla większej liczby grup produktów, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami. Zaletą wspólnych kryteriów dotyczących GPP jest uniknięcie zakłóceń rynku i ograniczenia konkurencji, do których mogłoby dojść w wyniku zróżnicowania krajowych kryteriów dotyczących GPP. Wspólne kryteria dotyczące GPP, mające zastosowanie do kwalifikowania procedur udzielenia zamówień jako ekologicznych zamówień publicznych, zostaną zasadniczo sformułowane w postaci minimalnych specyfikacji technicznych, z którymi muszą być zgodne wszystkie oferty. Niektóre z kryteriów dotyczących GPP mogą być także formułowane jako środowiskowe kryteria udzielania zamówień o charakterze nieobowiązkowym w celu pobudzania wyższego poziomu ekologiczności, co nie zamyka tym samym rynku dla produktów nieosiągających proponowanego poziomu ekologiczności.

Kryteria udzielenia zamówienia, w przypadku przypisania im znaczącej wagi, mogą jednakże stanowić ważny sygnał dla rynku. W zależności od rodzaju produktu oraz liczby i znaczenia pozostałych – nieśrodowiskowych – kryteriów udzielenia zamówienia, za „znaczącą” można uznać wagę na poziomie 15%.

4. Wspólne kryteria dotyczące GPP

4.1. Proces ustalania wspólnych kryteriów dotyczących GPP

Wstępny zestaw wspólnych kryteriów dotyczących GPP został ustanowiony przez służby Komisji w ramach opracowanego niedawno zestawu narzędzi szkoleniowych w zakresie ekologicznych zamówień publicznych¹². Opracowano kryteria dla grup produktów i usług w 10 sektorach, które uznano za najbardziej odpowiednie do wdrożenia ekologicznych zamówień publicznych. Kryteria zostały oparte na istniejących europejskich i krajowych kryteriach oznakowania ekologicznego, jak również na informacjach zebranych od zainteresowanych podmiotów reprezentujących branżę przemysłową i społeczeństwo obywatelskie. Powołano grupę ekspertów złożoną z przedstawicieli państw członkowskich, aktywnych w dziedzinie ekologicznych zamówień publicznych, która współpracowała ściśle ze służbami Komisji w ramach działania dotyczącego ustalenia kryteriów.

Komisja proponuje sformalizowanie tego procesu konsultacji w celu zwiększenia i ulepszenia ekologicznych zamówień publicznych na podstawie wspólnych kryteriów i wspólnej metody pomiaru, w oparciu o zasady otwartej metody koordynacji. Państwa członkowskie zostaną zatem poproszone o formalne zatwierdzenie opracowanych już wspólnych kryteriów dotyczących GPP, po ich zatwierdzeniu przez służby Komisji oraz po przeprowadzeniu końcowych konsultacji z państwami członkowskimi i zainteresowanymi podmiotami branży przemysłowej i społeczeństwa obywatelskiego, zgodnie z minimalnymi standardami konsultacji¹³. Formalne

¹² Zestaw narzędzi szkoleniowych można pobrać ze strony: http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm

¹³ http://ec.europa.eu/civil_society/consultation_standards/index_en.htm

zatwierdzenie przez państwa członkowskie oznaczałoby, że wspólne kryteria dotyczące GPP zostaną włączone do krajowych planów działań i wytycznych w zakresie ekologicznych zamówień publicznych, ustanowionych przez państwa członkowskie lub będących przedmiotem ich prac w świetle komunikatu Komisji z 2003 r. na temat zintegrowanej polityki produktowej.

Proces ten zostanie powtórzony w przyszłości, a Komisja będzie nadal kierować pracami grupy ekspertów krajowych w dziedzinie ekologicznych zamówień publicznych w celu opracowania i przedstawienia nowego projektu kryteriów dotyczących GPP dla większej liczby grup produktów i usług. Projekt kryteriów zostanie również przedyskutowany z zainteresowanymi podmiotami z branży przemysłowej i społeczeństwa obywatelskiego. Zatwierdzenie kryteriów zostanie poddane surowym standardom konsultacji. Prace będą się skupiać na sektorach, które zostały uznane za posiadające największy potencjał w zakresie GPP (sekcja 4.2).

Proces ten będzie w pełni uwzględniać zakończone i trwające prace w zakresie ustalenia kryteriów środowiskowych w ramach SCP. Kryteria zostaną oparte na podejściu uwzględniającym cykl życia. Przykłady potencjalnych źródeł przyszłych kryteriów dotyczących GPP to: kryteria oznakowania ekologicznego UE; wymogi Energy Star dotyczące efektywności energetycznej urządzeń biurowych; wskaźniki odniesienia dotyczące ekologiczności, które zostaną opracowane na podstawie środków wykonawczych w ramach zmienionej dyrektywy w sprawie ekoprojektu; proponowana metodyka w zakresie internalizacji kosztów zewnętrznych we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów oraz proponowane kryteria zrównoważonego rozwoju dla biopaliw i biopłynów we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Wspólne kryteria dotyczące GPP zostaną ustalone jedynie dla produktów i usług, które nie są (jeszcze) objęte obowiązkowymi kryteriami dotyczącymi GPP¹⁴.

Ustanowione kryteria dotyczące GPP dzielą się na „podstawowe” oraz „kompleksowe”. Kryteria „podstawowe” zostały opracowane w celu umożliwienia prostego stosowania GPP; skupiają się one na kluczowych obszarach ekologiczności produktu i mają na celu utrzymanie kosztów administracyjnych przedsiębiorstw na minimalnym poziomie. „Kompleksowe” kryteria dotyczące GPP uwzględniają więcej aspektów lub wyższe poziomy ekologiczności i mogą być wykorzystywane przez instytucje, które pragną pójść dalej we wspieraniu celów środowiskowych oraz innowacyjnych. Ponieważ kryteria „podstawowe” stanowią podstawę kryteriów „kompleksowych” podział ten dotyczy różnic pod względem stopnia ambicji i dostępności produktów ekologicznych, przy czym jedne i drugie kryteria stymulują ewolucję rynku w tym samym kierunku.

Tam gdzie, w przypadku tego samego produktu, kryteria europejskie dokonują rozróżnienia między różnymi poziomami ekologiczności, proponuje się odpowiednio „podstawowe” lub „kompleksowe” kryteria dotyczące GPP. Jeżeli, przykładowo, dany produkt objęty jest zarówno wymogami Energy Star dotyczącymi wydajności energetycznej oraz dobrowolnym europejskim oznakowaniem ekologicznym, „podstawowe” kryteria dotyczące GPP zostaną ustalone na poziomie wymogów dotyczących wydajności energetycznej wynikających z rozporządzenia w sprawie Energy Star, podczas gdy kryteria „kompleksowe” zostaną ustalone na podstawie kryteriów oznakowania ekologicznego. Dwa zestawy kryteriów pozwolą państwom członkowskim oraz instytucjom zamawiającym stopniowo ulepszać poziomy GPP, dostarczając także rynkowi jasnych zachęt do ciągłej poprawy ekologiczności produktów i usług. W przypadku grup produktów, nieobjętych żadnym z wyżej wymienionych rozporządzeń lub systemów, ale jedynie europejskim oznakowaniem ekologicznym, proces ustalenia wspólnych kryteriów dotyczących GPP polegać będzie podobnie na zidentyfikowaniu „podstawowych” i „kompleksowych” kryteriów dotyczących GPP, przy czym kryteria „podstawowe” opierałyby się na kryteriach ozna-

¹⁴ Sekcja 6 dotyczy przyszłych obowiązkowych środków w zakresie GPP, które mogą obejmować ustalenie obowiązkowych progów dla zamówień publicznych w ramach zrewidowanych lub nowych dyrektyw w sprawie etykietowania (zob. sekcja 2.3 planu działań w zakresie zrównoważonej konsumpcji i produkcji).

kowania ekologicznego, które odnoszą się do skutków środowiskowych i są najłatwiejsze do spełnienia, podczas gdy kryteria „kompleksowe” odnoszą się do dodatkowych kryteriów oznakowania ekologicznego, jakie można uznać za istotne w przypadku danego produktu. W przypadku braku kryteriów europejskich, kryteria dotyczące GPP zostaną oparte na krajowych lub innych bazach danych kryteriów środowiskowych, a także zostaną przedyskutowane z zainteresowanymi podmiotami z branży przemysłowej i społeczeństwa obywatelskiego.

Kryteria są i będą formułowane w sposób ułatwiający ich zrozumienie przez nabywców (publicznych) i oferentów oraz włączenie do dokumentów przetargowych, przy pełnym poszanowaniu przepisów w zakresie zamówień publicznych. Jeżeli poszczególne materiały (takie jak drewno) należą jednocześnie do kilku priorytetowych sektorów (w tym przypadku do budownictwa, branży papierowej i drukarskiej, energetyki i meblarstwa), zostanie dla nich opracowany jeden spójny zestaw kryteriów. Jeżeli w tym samym celu można użyć różnych materiałów, przy ustalaniu kryteriów uwzględniona zostanie możliwość zwiększenia wykorzystania, w stosownych przypadkach, odnawialnych substytutów. Kryteria „podstawowe” dotyczące GPP zostaną wykorzystane do wyznaczenia celów i porównania wyników, aby stymulować ich przyjęcie w całej UE. Proces monitorowania uwzględniać będzie zatem zgodność z „podstawowymi” kryteriami dotyczącymi GPP. Ponadto można by przeprowadzić w przodujących państwach członkowskich weryfikację zgodności z kryteriami „kompleksowymi” w celu ustalenia nowych wskaźników odniesienia na przyszłość.

4.2. Sektory priorytetowe

Komisja zidentyfikowała dziesięć „priorytetowych” sektorów dla ekologicznych zamówień publicznych. Ich wyboru dokonano na podstawie oferowanych przez nie możliwości w zakresie poprawy stanu środowiska, wydatków publicznych, potencjalnego wpływu na stronę podażową, przykładu dla konsumentów prywatnych lub korporacyjnych, wrażliwości politycznej, istnienia odpowiednich i łatwych do wykorzystania kryteriów, dostępności odpowiednich produktów na rynku oraz wydajności ekonomicznej.

Sektorami priorytetowymi są:

1. budownictwo (obejmujące surowce, takie jak drewno, aluminium, stal, beton, szkło, a także wyroby budowlane, takie jak okna, pokrycia ścienne i podłogowe, urządzenia grzewcze i chłodzące, aspekty dotyczące eksploatacji budynków i wycofywania ich z eksploatacji, usługi utrzymania budynków, realizacja zamówień na roboty budowlane na miejscu);
2. usługi gastronomiczne i cateringowe;
3. transport i usługi transportowe¹⁵;
4. energetyka (w tym elektryka, ogrzewanie i chłodzenie z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii);
5. urządzenia biurowe i komputery;
6. odzież, uniformy i inne wyroby włókiennicze;
7. papier i usługi drukarskie;
8. meble;
9. środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątnięcia;
10. sprzęt wykorzystywany w służbie zdrowia.

¹⁵ Chociaż wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów ustanawia zharmonizowaną metodę obliczania kosztu emisji zanieczyszczeń i zużycia paliwa podczas cyklu użytkowania pojazdów oraz przewiduje jej obowiązkowe wykorzystanie w zamówieniach publicznych, przydatnym jest nadal zaproponowanie dla sektora transportu i usług transportowych kryteriów dotyczących GPP, które byłyby stosowane do czasu rozpoczęcia obowiązywania nowej zharmonizowanej metodologii przewidzianej we wniosku.

5. Cele dotyczące GPP

5.1. Cel dotyczący GPP w strategii zrównoważonego rozwoju

W odnowionej strategii zrównoważonego rozwoju ustalono formalny cel dotyczący GPP, który przewiduje, że do 2010 r. średni poziom GPP powinien być równy ich obecnemu poziomowi (tzn. poziomowi z roku 2006) w przodujących państwach członkowskich.

Kilka państw członkowskich przodujących w dziedzinie ekologicznych zamówień publicznych wyznaczyło ambitne cele: rząd holenderski wyznaczył cel 100% zrównoważonych zamówień, który ma zostać osiągnięty do 2010 r.; rząd austriacki określił różne cele, które mają zostać osiągnięte do 2010 r., w odniesieniu do 5 grup produktów obejmujących technologie informacyjne: 95%, papier: 30%, środki czyszczące: 95%, pojazdy: 20%. We Francji do 2010 r., 20% wszystkich nowych pojazdów zakupionych przez rząd centralny powinny stanowić pojazdy „czyste”, 20% nowych budowli powinno być zgodnych z normami HQE¹⁶ lub równoważnymi, a 50% wszystkich wyrobów z drewna powinno pochodzić z legalnych i trwałych źródeł. W Zjednoczonym Królestwie plan działań w zakresie zrównoważonych zamówień jest ściśle powiązany z szeregiem celów w zakresie zrównoważonych działań dotyczących budynków rządowych, w tym z zobowiązaniem do osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla do 2012 r. oraz ograniczeniem tych emisji o 30% do 2020 r.

Niedawne badanie nt. wyników w zakresie ekologicznych zamówień publicznych w państwach członkowskich UE dostarczyło Komisji jasnych wskazówek co do ich obecnego poziomu w przodujących państwach członkowskich, który stanowi punkt odniesienia dla celu ustalonego w odnowionej strategii zrównoważonego rozwoju. Na tej podstawie Komisja proponuje, aby do 2010 r. 50% wszystkich procedur przetargowych miało „ekologiczny” charakter, przy czym „ekologiczny” oznacza w tym przypadku zgodny z zatwierdzonymi wspólnymi „podstawowymi” kryteriami dotyczącymi GPP, o których mowa w sekcji 4.1. Odsetek ten dotyczyłby zarówno liczby, jak i wartości zamówień ekologicznych w porównaniu do całkowitej liczby i wartości umów zawartych w sektorach, dla których określono wspólne „podstawowe” kryteria dotyczące GPP.

Jedynie w przypadku grup produktów i usług, dla których ustanowiono wspólne kryteria dotyczące GPP, możliwe jest obiektywne porównanie sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich i zaproponowanie bardziej szczegółowych celów. Komisja opracowuje obecnie metodę obliczania dokładnych poziomów GPP, która skupiać się będzie na zgodności ze wspólnymi „podstawowymi” kryteriami dotyczącymi GPP oraz będzie oparta na analizie reprezentatywnej próbki procedur przetargowych. Metoda zostanie wdrożona w przodujących państwach członkowskich. W 2010 r. badanie zostanie powtórzone we wszystkich państwach członkowskich UE. Bardzo ważne jest zatem, aby państwa członkowskie zatwierdziły opracowywane obecnie wspólne kryteria dotyczące GPP oraz wdrożyły je do swoich krajowych planów działań i wytycznych w zakresie GPP. Zgodność z kryteriami „kompleksowymi” również będzie monitorowana, ale wyłącznie w przodujących państwach członkowskich, w celu mierzenia postępu w tych państwach członkowskich oraz oceny możliwości ustalenia nowych celów na przyszłość: zwiększenia celu w zakresie procedur zgodnych z „podstawowymi” kryteriami dotyczącymi GPP i/lub wyznaczenia celu w zakresie zgodności z kryteriami „kompleksowymi”.

¹⁶ Francuska norma w zakresie budownictwa mająca na celu osiągnięcie wysokiej jakości środowiskowej („Haute Qualité Environnementale”).

5.2. Cele szczegółowe dotyczące GPP na potrzeby wdrożenia mechanizmów finansowania UE

5.2.1. Udzielanie zamówień przez instytucje z państw członkowskich wykorzystujące środki UE

Każdego roku w ramach polityki spójności UE wydaje się miliardy euro na rozwój regionalny oraz spójność gospodarczą i społeczną w całej Unii. W odniesieniu do okresu programowania 2007–2013 (któremu odpowiada łączny budżet w wysokości 308 mld EUR), zrównoważony rozwój umieszczono ponownie wśród najważniejszych zasad polityki spójności¹⁷.

Istnieje wiele innych unijnych programów finansowania, takich jak siódmy program ramowy (7PR), który grupuje inicjatywy UE w zakresie badań. W ramach tego programu zarezerwowano łączną kwotę udziału finansowego Wspólnoty w wysokości 50 521 mln na okres 2007–2013. O ile większość tych środków zostanie przeznaczona na podstawowe działania badawcze, które nie mają związku z GPP, koszty ogólne projektów (odpowiadające maksymalnie 7% dotacji) mogłyby zostać wykorzystane na potrzeby „ekologizacji”. Komisja uważa, że ekologiczne zamówienia publiczne mogą zostać z łatwością uwzględnione, jeżeli środki te wydawane są bezpośrednio przez instytucje publiczne, które przeprowadzają procedury udzielania zamówień w celu realizacji projektów korzystających z finansowania. Ukierunkowane działanie, polegające na wyraźnym zaleceniu instytucjom zarządzającym i innym beneficjentom finansowania unijnego wykorzystanie GPP w realizacji projektów finansowanych przez UE, stanowiłoby ważną zachętę do ogólnego wdrożenia ekologicznych zamówień publicznych, ponieważ projekty te stanowią ważną część łącznych wydatków na zamówienia publiczne. Taka praktyka ze strony państw członkowskich, szczególnie tych, w których poziom GPP jest poniżej średniej, przyczyniłaby się do osiągnięcia przez nie celu 50% GPP w procedurach udzielania zamówień.

5.2.2. Zamówienia udzielane przez Komisję Europejską

Komisja Europejska włączy stopniowo tematykę GPP do swoich sesji szkoleniowych w zakresie zamówień publicznych oraz wprowadzi, w stosownych przypadkach, zalecane kryteria, opracowane w ramach zestawu narzędzi szkoleniowych w zakresie GPP (sekcja 7), do swoich procedur przetargowych.

6. Potencjalne środki obowiązkowe

W planie działań w zakresie zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej stwierdzono, że konieczna jest zachęta do upowszechniania produktów ekologicznych, przy czym należy unikać zakłóceń rynku wewnętrznego, które mogą pojawić się w przypadku zastosowania wyłącznie krajowych zachęt na rzecz GPP. Proponuje się w nim zatem zastosowanie obowiązkowych środków w zakresie zamówień publicznych, opisanych w sekcji 2.3.

7. Wytyczne

Komisja zamierza naświetlić istniejące prawne i operacyjne wytyczne w zakresie GPP oraz uzupełnić je w razie potrzeby. Chociaż adresowane są one głównie do instytucji zamawiają-

¹⁷ Art. 17 przepisów ogólnych rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 dotyczącego polityki spójności.

cych, pragnących prowadzić w ramach swojej organizacji politykę w zakresie GPP, państwa członkowskie powinny włączyć je do swoich krajowych polityk dotyczących ekologicznych zamówień publicznych, ponieważ ułatwi to ich realizację. Wytyczne obejmują:

- prawne i operacyjne wytyczne w zakresie wdrażania ekologicznych zamówień publicznych, ponieważ niepewność prawna dotycząca niektórych kwestii jest nadal postrzegana jako przeszkoda dla zharmonizowanego przyjęcia GPP.
- praktyki poprawiające skuteczność udzielania zamówień, które pokazują, a tym samym promują GPP jako efektywny pod względem kosztów sposób zakupu towarów i usług.
- zestaw narzędzi szkoleniowych w zakresie GPP. Opracowano udostępniany w internecie zestaw narzędzi szkoleniowych w zakresie GPP, przeznaczony dla nabywców, decydentów, zarządzających i konsultantów. Zestaw narzędzi zostanie zatwierdzony przez służby Komisji i przetłumaczony na wszystkie języki UE.

Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi w celu rozpowszechnienia tego narzędzia w całej Unii za pomocą istniejących krajowych i regionalnych platform współpracy.

Szczegóły wytycznych przedstawiono w odrębnym w dokumencie roboczym służb Komisji, załączonym do niniejszego komunikatu.

8. Ekologiczne zamówienia publiczne a innowacje

Ekologiczne zamówienia publiczne są potężnym narzędziem stymulowania innowacji i zachęcania przedsiębiorstw do opracowywania nowych, bardziej ekologicznych produktów. Komisja będzie starała się wykorzystać w pełni ten potencjał poprzez różne działania:

- rozpowszechnienie w całej UE nowego poradnika dotyczącego zamówień publicznych uwzględniających badania i innowacje („Public Procurement for Research and Innovation”)¹⁸ oraz wytycznych dla instytucji zamawiających zawartych w komunikacie dotyczącym zamówień przedkomercyjnych¹⁹.
- ustanowienie dobrowolnego unijnego systemu prowadzonych przez stronę trzecią weryfikacji spodziewanych wyników zastosowania nowych technologii, który ułatwi weryfikację zgodności ze specyfikacjami środowiskowymi określonymi w dokumentach przetargowych.
- identyfikację „wiodących rynków”²⁰ oraz wykorzystanie ekologicznych zamówień publicznych do promowania rozwoju nowych produktów i usług oraz przyjmowania się ich na rynku²¹. Inicjatywa dotycząca wiodących rynków ma na celu stworzenie korzystnych warunków ramowych w celu stymulowania innowacji, stanowiącej kluczowy czynnik konkurencyjności, poprzez szereg działań z zakresu polityki publicznej. Zidentyfikowano obecnie sześć rynków, z których trzy, tzn. zrównoważone budownictwo, recykling oraz bioprodukty, mają znaczenie dla kwestii środowiskowych, a przez to również szczególne znaczenie dla ekologicznych zamówień publicznych.

¹⁸ Więcej informacji pod adresem: http://ec.europa.eu/enterprise/innovation/documents_en.htm oraz na stronie: http://ec.europa.eu/invest-in-research/policy/pub_procurement_en.htm

¹⁹ COM(2007) 799 wersja ostateczna z 14 grudnia 2007 r.

²⁰ COM(2007) 860 z 21 grudnia 2007 r.

²¹ Więcej informacji można znaleźć w komunikacie Komisji „Wykorzystanie wiedzy w praktyce” (COM(2006) 502 dostępny pod adresem: <http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm>)

9. Ekologizacja zamówień prywatnych

Definicja i kryteria stosowane do identyfikowania i promowania „bardziej ekologicznych” towarów opierają się na podejściu uwzględniającym cykl życia i obejmują elementy, które wpływają na cały łańcuch dostaw, poczynając od wyboru surowców i metod produkcji, aż po rodzaje stosowanych opakowań i przestrzeganie określonych warunków dotyczących zwrotu.

Kryteria te mogą być również uwzględniane w praktykach zamówieniowych w sektorze prywatnym. Zachęca się państwa członkowskie i instytucje wspólnotowe do wzmacniania tego związku między sektorem publicznym a prywatnym w zakresie zamówień ekologicznych²².

10. Wskaźniki dotyczące ekologicznych zamówień publicznych – monitorowanie i porównywanie wyników – harmonogram

Do mierzenia „poziomu GPP” można wykorzystać dwa rodzaje wskaźników.

Wskaźniki ilościowe mogą zostać wykorzystane do oceny stopnia akceptacji polityki i postępu w jej realizacji poprzez porównanie poziomu ekologicznych zamówień publicznych (wyrażonego jako liczba i wartość ekologicznych procedur przetargowych) z ogólnym poziomem zamówień publicznych. Aby ocenić oddziaływanie na stronę podażową, Komisja proponuje ponadto obliczenie wartości zamówień ekologicznych w porównaniu do całkowitej wartości umów o zamówienie publiczne.

Wskaźniki uwzględniające oddziaływanie pozwalają na ocenę zysków środowiskowych i finansowych przynoszonych przez GPP. Komisja opracowuje obecnie metodę obliczania tych wskaźników, opartą na analizie reprezentatywnej próbki procedur przetargowych w państwach członkowskich. Aby zagwarantować jednakowe monitorowanie i porównanie wyników, zaproponowano skupienie się na sektorach, dla których ustanowione zostały wspólne kryteria dotyczące GPP, o których mowa w sekcji 4.

W roku 2010 Komisja przeprowadzi monitoring sytuacji w zakresie GPP we wszystkich państwach członkowskich przy pomocy wspomnianej metodyki. Procedura przetargowa zostanie uznana za „ekologiczną”, jeżeli jej wynikiem będzie zamówienie zgodne z „podstawowymi” kryteriami dotyczącymi GPP. Wyniki monitoringu przeprowadzonego w przodujących państwach członkowskich stanowiąc będą punkt odniesienia dla ustalenia przyszłych celów. Zostanie także zmierzona zgodność z „kompleksowymi” kryteriami dotyczącymi GPP w przodujących państwach członkowskich, aby wyznaczyć dodatkowe cele na przyszłość oraz stymulować innowacje. Działanie to powtarzane będzie co pięć lat. Monitorowanie i porównywanie wyników zadziała jako zachęta do przyjęcia kryteriów dotyczących GPP w krajowych procedurach przetargowych. Komisja postara się, przed końcem 2008 r., o formalne zatwierdzenie przez państwa członkowskie tych kryteriów dotyczących GPP, które zostały już ustanowione. Formalne zatwierdzenie kryteriów oznacza włączenie ich do krajowych wytycznych oraz planów działań w zakresie GPP, o których przyjęcie poprosiła Komisja (w swoim komunikacie z 2003 r. na temat zintegrowanej polityki produktowej). Do tej pory takie plany działań przyjęło 14 państw członkowskich, a kolejnych 10 państw jest w trakcie ich przyjmowania. Także w przypadku państw członkowskich, które nie przyjęły planów działań, Komisja zaleca zapewnienie włączenia wspólnych kryteriów dotyczących GPP do krajowych procedur przetargowych. Państwa członkowskie będą proszone o przedstawianie informacji w tym zakresie podczas okresowych spotkań koordynacyjnych organizowanych przez Komisję. Państwa członkowskie zostaną po-

²² Dobry przykład takiego powiązania z zamówieniami prywatnymi można znaleźć w *Mayor of London's Green Procurement Code* pod adresem: <http://www.greenprocurementcode.co.uk/>

proszone o formalne zatwierdzenie każdego nowego zestawu kryteriów oraz zapewnienie ich skutecznego wdrożenia na szczeblu krajowym.

11. Wnioski i perspektywy

Komisja jest zaangażowana w promowanie ekologicznych zamówień publicznych, ponieważ są one skutecznym narzędziem rynkowej promocji najmniej zanieczyszczających produktów i usług. Wynikiem tego jest bardziej zrównoważona konsumpcja, a także wsparcie ekoinnowacyjności, a tym samym konkurencyjności gospodarki EU.

Komisja wnioskuję do państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego i Rady o:

- zatwierdzenie proponowanego podejścia i metody ustalania wspólnych kryteriów dotyczących GPP, celu politycznego oraz zalecanych narzędzi w celu zwiększenia i poprawy ekologicznych zamówień publicznych;
- wdrożenia powyższych elementów poprzez strategie w zakresie GPP i zwiększenie współpracy, w szczególności podczas wdrażania mechanizmów finansowania UE;
- wsparcie trwających prac mających na celu zaproponowanie środków uzupełniających w celu zapewnienia zharmonizowanego rozwoju kryteriów i celów dotyczących GPP oraz zoptymalizowania wsparcia politycznego dla ekologicznych zamówień publicznych.

Kryteria GPP opracowane przez Komisję Europejską

(weryfikacja polskiej wersji językowej: Marcin Skowron)

I. Środki czyszczące i usługi sprzątania – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Niniejsza karta zawiera zalecenia dotyczące zamówień na **środki czyszczące i usługi sprzątania**. Jeżeli chodzi o produkty, w karcie ujęto cztery kategorie produktów odpowiadające kategoriom określonym w ramach wspólnotowego oznakowania ekologicznego (http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm):

- uniwersalne środki czyszczące, środki czyszczące do urządzeń sanitarnych i środki czyszczące do okien,
- detergenty do zmywarek do naczyń używanych w gospodarstwie domowym (lub podobnego typu),
- detergenty do ręcznego zmywania naczyń,
- detergenty pralnicze do prałek używanych w gospodarstwie domowym.

Środki czyszczące

Zakup środków czyszczących stanowi szczególne wyzwanie dla instytucji zamawiających, biorąc pod uwagę złożony charakter informacji chemicznych, jakie mają zostać poddane ocenie.

Kryteria przedstawione w niniejszej karcie zostały zaczerpnięte z zestawu kryteriów wspólnotowego oznakowania ekologicznego dla środków czyszczących. Wspomniane oznakowanie jest przydatnym i wiarygodnym instrumentem weryfikacji, gdyż wiąże się z weryfikacją przez osobę trzecią. Produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym będą spełniać zarówno kryteria **podstawowe**, jak i **kompleksowe**. W przypadku produktów nieopatrzonych oznakowaniem ekologicznym instytucja zamawiająca będzie musiała dokonać weryfikacji zgodności ze specyfikacjami technicznymi w oparciu o odpowiednie dokumenty dostarczone przez oferenta, takie jak dokumentacja techniczna sporządzona przez producenta lub sprawozdanie z badań przeprowadzonych przez uznany organ.

Przedstawione poniżej kryteria **podstawowe** obejmują kryteria wspólnotowego oznakowania ekologicznego, które są najłatwiejsze do zweryfikowania przez instytucję zamawiającą i które uwzględniają najistotniejsze czynniki oddziaływania na środowisko.

Kryteria **kompleksowe** wykorzystują kompletny zestaw kryteriów środowiskowych wspólnotowego oznakowania ekologicznego.

Uwaga: Kryteria oznakowania ekologicznego zostały opracowane w odniesieniu do produktów używanych w gospodarstwie domowym. W związku z tym powinno się je stosować

jako kryteria GPP jedynie w odniesieniu do produktów wykorzystywanych do sprzątania, jeżeli:

- a) potrzeba sprzątania oraz standard usługi jest podobny jak dla gospodarstw domowych;
- b) proces i warunki sprzątania oraz wykorzystywany sprzęt są podobne do tych wykorzystywanych w gospodarstwach domowych.

Usługi sprzątania

W wielu instytucjach usługi sprzątania zlecane są wykonawcom prywatnym. Procedura przetargowa oferuje możliwości poprawy efektywności tych usług w zakresie ochrony środowiska i zdrowia.

Ograniczenie zużycia chemicznych środków czyszczących dzięki stosowaniu odpowiednich dawek lub nowych technik sprzątania stanowi szczególnie skuteczny sposób ograniczania wpływu sprzątania na środowisko.

Na poziomie kryteriów **podstawowych** zalecenia koncentrują się na zapewnieniu spełnienia przez wykorzystywane produkty rygorystycznych kryteriów środowiskowych, przedstawionych w zarysie powyżej w sekcji 1.1.

Na poziomie kryteriów **kompleksowych**, oprócz bardziej rygorystycznych kryteriów dotyczących wykorzystywanych produktów, zaleca się określenie sposobu wykonywania danej usługi.

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie powietrza, tworzenie się smogu ozonowego, bioakumulacja lub zagrożenie dla łańcucha pokarmowego i niebezpieczne oddziaływanie na organizmy wodne albo nadmierny rozwój niepożądanych organizmów wodnych mogących powodować obniżenie jakości wody, w wyniku niewłaściwego stosowania niektórych substancji wchodzących w skład środków czyszczących • Negatywne oddziaływanie na zdrowie pracowników spowodowane stosowaniem niektórych środków czyszczących, zawierających rozpuszczalniki sklasyfikowane jako szkodliwe dla zdrowia • Wytwarzanie odpadów opakowaniowych 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Unikanie zbędnych produktów • Ograniczenie stosowania produktów poprzez dokonywanie przeglądu planów i technik sprzątania • Unikanie niektórych substancji lub składników wchodzących w skład środków czyszczących • Poprawa w zakresie szkolenia personelu sprzątającego • Zmniejszenie liczby wykorzystywanych opakowań • Zapewnienie zdolności poddania wykorzystywanych opakowań recyklingowi • Wzrost wykorzystania opakowań pochodzących z recyklingu

3. Środki czyszczące – kryteria GPP

3.1. Środki czyszczące – kryteria podstawowe GPP

Uwaga: Kryteria nie są jednakowe dla wszystkich rodzajów środków czyszczących. Instytucje zamawiające powinny uwzględnić jedynie kryteria oznaczone znakiem „X” w odpowiednim polu. W niektórych przypadkach właściwe kryterium jest doprecyzowane za pomocą dodatkowego tekstu, wpisanego w odpowiednim polu.

	Zastosowanie:					
	Uniwersalne środki czyszczące	środki czyszczące do urządzeń sanitarnych	Środki czyszczące do okien	Detergenty do ręcznego zmywania naczyń	Detergenty pralnicze	Detergenty do zmywarek do naczyń
Przedmiot zamówienia						
Zakup przyjaznych dla środowiska środków czyszczących.	X	X	X	X	X	X
Specyfikacje						
Przydatność do użycia						
1. Próbkę wszystkich produktów należy dostarczyć instytucji zamawiającej w celu ich zbadania.	X	X	X	X	X	X
Wymogi chemiczne						
2. Produkt nie zawiera w ilości przekraczającej 0,01% jego masy składnika (substancji lub preparatu), który zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG ze zmianami lub dyrektywą 1999/45/WE ze zmianami został sklasyfikowany z przypisaniem któregokolwiek spośród wymienionych poniżej zwrotów określających zagrożenie. Wspomniane kryteria nie mają zastosowania do produktów biobójczych, które uwzględniono osobno poniżej:	X	X	X	X	X	X
• R31 (kontakt z kwasami uwalnia trujące gazy).	X					
• R40, 45, 49 (rakotwórczy).	X	X	X	X	X	X
• R42 (uczulający), powyżej 0,1% w masie produktu końcowego.	X	X	X	X		
• R43 (uczulający), powyżej 0,1% w masie produktu końcowego.	X	X	X	X		
• R46, 60, 61, 62, 63 (szkodliwy dla rozrodczości).	X	X	X	X	X	X
• R50/53, 51/53 (toksyczny dla organizmów wodnych)	X	X	X	X	X	X
• R59 (niebezpieczny dla warstwy ozonowej).	X	X	X	X	X	
• R68 (może powodować nieodwracalne zmiany w stanie zdrowia).	X	X	X	X	X	X
3. Następujące składniki nie mogą wchodzić w skład produktu:						
• Związki fosforu w przeliczeniu na fosfor	X (wartość maksymalna: 0,02 g na jednostkę funkcjonalną)	X (wartość maksymalna 1 g na 100 g produktu)	X			

• fosforany					X (wartość maksymalna: 25 g na pranie)	X (wartość maksymalna: 10 g na zmywanie)
• produkty biobójcze, chyba że używane jako środki konserwujące	X	X	X	X		
• produkty biobójcze, sklasyfikowane jako R50/53 lub R51/53 zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG ze zmianami lub dyrektywą 1999/45/WE ze zmianami, chyba że nie posiadają potencjału bioakumulacyjnego, tzn. jeżeli $\log P_{ow} \geq 3,0$ (chyba że eksperymentalnie wyznaczony $BCF^2 \leq 100$).	X	X	X	X		
• Środki konserwujące, które są lub mogą zostać sklasyfikowane jako R50/53 zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG ze zmianami lub dyrektywą 1999/45/WE ze zmianami.					X	X
Weryfikacja (w zakresie wymogów chemicznych)						
Wszystkie produkty opatrzone wspólnym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. W przypadku, gdy produkt nie jest opatrzony oznakowaniem ekologicznym, należy w sposób wyraźny przekazać następujące informacje:	X	X	X	X	X	X
W przypadku każdego oferowanego produktu wszystkie substancje zawarte w ilości powyżej 0,01% w masie produktu końcowego muszą zostać wyszczególnione wraz z ich numerami CAS ³ (o ile są dostępne) i wszelkimi oznaczeniami ryzyka, za pomocą których zostały sklasyfikowane.	X	X	X	X	X	X
Należy wymienić nazwy i funkcje wszystkich produktów biobójczych. W przypadku wszystkich produktów biobójczych sklasyfikowanych jako R50/53 lub R51/53 należy podać $\log P_{ow}$ lub BCF.	X	X	X	X		
Należy podać łączną ilość związków fosforu w przeliczeniu na fosfor.	X (na jednostkę funkcjonalną)	X (na 100 g produktu)				
Należy podać łączną ilość fosforanów na pranie/zmywanie.					X	X
Wymogi dotyczące opakowań						
4. Wszystkie produkty należy dostarczyć ze zrozumiałą instrukcją dozowania.	X	X	X	X	X	X
5. Nie wolno stosować produktów w aerozolu zawierających gazy pędne.	X	X	X			

¹ $\log P_{ow}$ = logarytm współczynnika podziału oktanol/woda

² BCF = czynnik biokoncentracji

³ Numer CAS to uznawany na całym świecie numer identyfikacyjny przydzielony przez *Chemical Abstracts Service* (oddział Amerykańskiego Towarzystwa Chemicznego) w celu identyfikacji konkretnej substancji chemicznej.

6. Elementy opakowania podstawowego muszą być łatwe do posegregowania na części wykonane z jednego materiału.	X	X	X	X		
7. Opakowania kartonowe składają się w $\geq 80\%$ z materiałów pochodzących z odzysku.					X	X
Warunki realizacji zamówienia						
Na żądanie instytucji zamawiającej wykonawca jest zobowiązany do przedstawiania dowodów, w ciągu całego okresu realizacji zamówienia, że środki powierzchniowo czynne we wszystkich dostarczonych produktach spełniają warunki dotyczące podatności na biodegradację, określone w rozporządzeniu 648/2004 w sprawie detergentów.	X	X	X	X	X	X

3.2. Środki czyszczące – kryteria kompleksowe GPP

	Zastosowanie:					
	Uniwersalne środki czyszczące	środki czyszczące do urządzeń sanitarnych	Środki czyszczące do okien	Detergenty do ręcznego zmywania naczyń	Detergenty pralnicze	Detergenty do zmywarek do naczyń
Przedmiot zamówienia						
Zakup przyjaznych dla środowiska środków czyszczących.	X	X	X	X	X	X
Specyfikacje						
<p>1. Wymogi ekologiczne i dotyczące opakowań w zakresie wspólnotowego oznakowania ekologicznego dla danego produktu muszą być spełnione (dokumenty zawierające kompletne kryteria są dostępne na stronie: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm):</p> <ul style="list-style-type: none"> • uniwersalne środki czyszczące, w tym środki czyszczące do okien oraz środki czyszczące do urządzeń sanitarnych (decyzja Komisji 2005/344/WE) • detergenty pralnicze (decyzja Komisji 2003/200/WE) • detergenty do ręcznego zmywania naczyń (decyzja Komisji 2005/342/WE) • detergenty do zmywarek do naczyń (decyzja Komisji 2003/31/WE) <p>Weryfikacja: Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne zostanie uznane za dowód zgodności, podobnie jak wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję.</p>	X	X	X	X	X	X

3.3. Noty wyjaśniające

<p>Kryteria oznakowania ekologicznego: Istnieje możliwość wykazania, że kryteria stanowiące podstawę określonego oznakowania ekologicznego muszą zostać spełnione, pod warunkiem, że kryteria te są dopuszczalne do określenia produktu, oraz że uznawane są również inne dowody. Aby uzyskać dalsze informacje, prosimy zapoznać się z uzupełniającym arkuszem informacyjnym dotyczącym wykorzystania oznakowań ekologicznych w ramach zamówień publicznych.</p>
<p>Wprowadzanie kompletu kryteriów: Niektóre instytucje zamawiające mogą preferować wprowadzenie kompletnego zestawu kryteriów zamiast odwoływania się po prostu do wspólnotowego oznakowania ekologicznego. Kompletny zestaw kryteriów zamieszczono w sprawozdaniu wprowadzającym dotyczącym produktu.</p>
<p>Specyfikacje techniczne lub kryteria udzielenia zamówienia W przypadku, gdy instytucja zamawiająca nie ma pewności co do ceny i dostępności produktów na rynku, wyszczególnione wyżej specyfikacje mogą być wykorzystywane jako kryteria udzielenia zamówienia. W przypadku, gdy stosowany jest punktowy system oceny, wspomnianym kryteriom można by na przykład przypisać wagę na poziomie 15% w ramach ostatecznej oceny. We wskazaniu, czy produkty są dostępne na rynku, pomoże ewentualnie przeprowadzenie pewnych wstępnych badań rynku.</p>

4. Usługi sprzątania – kryteria GPP

4.1. Usługi sprzątania – kryteria podstawowe GPP

Uwaga: Kryteria oznakowania ekologicznego zostały opracowane na potrzeby zastosowania w gospodarstwie domowym. W związku z tym powinno się je stosować jako kryteria GPP jedynie w odniesieniu do produktów wykorzystywanych do sprzątania, jeżeli:

- potrzeba sprzątania oraz norma jakości wykonania wymagana w ramach zastosowania GPP są podobne do tych samych aspektów odnoszących się do gospodarstw domowych;
- proces i warunki sprzątania oraz wykorzystywany sprzęt są podobne do tych wykorzystywanych w gospodarstwach domowych.

<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Przyjazne dla środowiska usługi sprzątania.</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>1. Produkty stosowane przez firmę sprzątającą muszą spełniać następujące kryteria: (<i>należy wprowadzić specyfikacje wyszczególnione w kryteriach podstawowych odnoszących się do środków czyszczących w sekcji 3.1.</i>)</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu produktów, które będą stosowane, wraz ze świadectwem zgodności z powyższymi specyfikacjami: (<i>należy wprowadzić wymogi dotyczące weryfikacji, wyszczególnione w kryteriach podstawowych dla środków czyszczących w sekcji 3.1.</i>)</p>
<p>Warunki realizacji zamówienia</p>
<p>Po upływie pierwszych sześciu miesięcy realizacji zamówienia, a następnie na koniec każdego roku realizacji zamówienia, wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia zestawienia zawierającego nazwy i ilości wykorzystanych środków czyszczących. W przypadku jakichkolwiek produktów nieuwzględnionych w ofercie początkowej wykonawca dostarcza wymagany dowód zgodności ze specyfikacjami technicznymi.</p>

4.2. Usługi sprzątania – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Przyjazne dla środowiska usługi sprzątania
Kryteria kwalifikacji
Oferent jest zobowiązany do wykazania swojej zdolności do wykonania usługi w sposób przyjazny dla środowiska. Należy uwzględnić dowód poświadczający prowadzenie regularnych szkoleń dla personelu w zakresie aspektów sprzątania związanych z BHP i ochroną środowiska, a także konkretne środki zarządzania środowiskowego, stosowane rutynowo przez oferenta w ramach realizacji zamówień w zakresie sprzątania. Weryfikacja: System zarządzania środowiskowego (na przykład EMAS lub ISO 14001), o ile uwzględni i potwierdza zdolności w zakresie zarządzania środowiskowego określone w wykazie kryteriów wyboru, jest uznawany za dowód zgodności, podobnie jak każdy inny dowód poświadczający równoważne środki w dziedzinie zarządzania środowiskowego.
Specyfikacje
Stosowane produkty
1. Produkty stosowane przez firmę sprzątającą muszą spełniać następujące kryteria: (należy wprowadzić specyfikacje wyszczególnione w kryteriach kompleksowych odnoszących się do środków czyszczących w sekcji 3.2). Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu produktów, które będą stosowane, wraz ze świadectwem zgodności ze specyfikacjami: (należy wprowadzić wymogi dotyczące weryfikacji wyszczególnione w kryteriach kompleksowych odnoszących się do środków czyszczących w sekcji 3.2).
Personel i organizacja:
2. Cały personel sprzątający zatrudniony do wykonywania usługi musi być regularnie szkolony w zakresie realizacji różnych zadań. Szkolenie powinno obejmować używane środki czyszczące, wykorzystywane metody, sprzęt i maszyny, zarządzanie odpadami oraz aspekty dotyczące BHP i ochrony środowiska. Ewidencja wspomnianych środków szkoleniowych (szkolenie wstępne/zawodowe) powinna być przechowywana do dyspozycji instytucji zamawiającej.
3. W porozumieniu z instytucją zamawiającą należy opracować precyzyjne instrukcje robocze dotyczące ochrony środowiska oraz norm w zakresie BHP przy wykonywaniu usługi, a także wyeksponować je w budynkach w taki sposób, aby personel sprzątający miał do nich dostęp przez cały czas.
4. Powinno się wyznaczyć kierownika obiektu, brygadzystę/brygadzystkę lub koordynatora, który(która) zajmie się organizacją i nadzorem w zakresie sprzątania. Wyznaczona osoba powinna pozostawać w kontakcie z instytucją zamawiającą i być dostępna w godzinach pracy. Kierownik obiektu, brygadzista/brygadzistka lub koordynator musi być odpowiednio przeszkolony(przeszkolona) w zakresie norm bezpieczeństwa i higieny pracy, technik stosowania oraz kwestii ochrony środowiska.
Przyjazne dla środowiska techniki sprzątania:
5. Wykonawca powinien używać ścierek wielokrotnego użytku z mikrofibry oraz, w odpowiednich przypadkach, stosować techniki czyszczenia podłóg z linoleum na sucho.
Warunki realizacji zamówienia
Po upływie pierwszych sześciu miesięcy realizacji zamówienia, a następnie na koniec każdego roku realizacji zamówienia, wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia zestawienia zawierającego nazwy i ilości wykorzystanych środków czyszczących. W przypadku jakichkolwiek produktów nieuwzględnionych w ofercie początkowej wykonawca musi dostarczyć wymagany dowód zgodności ze specyfikacjami.
W ciągu 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia realizacji zamówienia, wykonawca przedłoży instytucji zamawiającej sprawozdanie na temat praktycznego wykorzystania ścierek z mikrofibry oraz technik czyszczenia podłóg z linoleum na sucho. Wykonawca powinien być również w stanie uzasadnić częstotliwość sprzątania i zakres używanych produktów.

4.3. Noty wyjaśniające

Opracowanie instrukcji roboczych: Jednym z dobrych sposobów na ograniczenie ilości środków chemicznych zużywanych przy sprzątanii jest zapewnienie, że sprzątanie nie jest przeprowadzane zbyt często. Instrukcje robocze powinny zachęcać wykonawcę do rozważenia odpowiedniej częstotliwości sprzątania w różnych miejscach w budynku.

Ograniczenie ilości zużywanych środków czyszczących: Dobrym pomysłem może być określenie w warunkach realizacji zamówienia celów służących stałemu udoskonalaniu usługi, aby zachęcić do poprawy jej środowiskowych i zdrowotnych aspektów w całym okresie realizacji zamówienia. Można na przykład określić, że ilość zużywanych środków czyszczących musi ulegać zmniejszeniu o określoną wartość procentową rocznie, co można ocenić, zwracając się do oferenta o dostarczenie pełnego zestawienia ilości wszystkich produktów zużytych w ciągu roku. W tym przypadku niezbędne będzie zapewnienie regularnych kontroli w celu zapewnienia zachowania odpowiedniej jakości wykonywanej usługi.

Optymalizacja zakresu używanych środków czyszczących: Niejednokrotnie niektóre produkty wykorzystywane zazwyczaj przy sprzątanii są stosowane zbyt często, a nawet są zbędne z punktu widzenia higieny. Zaliczamy do nich odświeżacze do toalety, dodatki do sputczek, kostki dezynfekujące do pisuarów, odświeżacze powietrza, środki chemiczne do udrażniania rur, płyny zmiękczające do tkanin, środki wykończeniowe do podłóg na bazie polimerów nierozpuszczalnych w wodzie, środki dezynfekujące, produkty w aerozolu i propelenty.

II. Budownictwo

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

W niniejszej karcie produktu zamieszczono zalecenia dotyczące zamówień publicznych na roboty budowlane włącznie ze świadczeniem powiązanych usług, na przykład usług w zakresie chłodzenia, ogrzewania i wentylacji oraz dostaw energii elektrycznej. Uwzględniono etapy projektowania, budowy, użytkowania i wycofywania z eksploatacji budynków użyteczności publicznej i budynków biurowych. W odniesieniu do każdego z wymienionych etapów proponuje się kryteria środowiskowe. Kryteria dotyczą zużycia energii, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (OZE), materiałów i wyrobów budowlanych, gospodarowania odpadami i wodą oraz innych aspektów dotyczących wpływu wywieranego na środowisko w związku z robotami budowlanymi, takich jak doświadczenie architektów, monitorowanie i aspekty związane z użytkowaniem.

Proponowana koncepcja koncentruje się na budynkach postrzeganych jako system, a nie jedynie jako zbiór poszczególnych elementów składowych. Kryteria mogą być wykorzystywane w przetargach na budowę nowych budynków, a także w odniesieniu do zamówień na remont i obsługę techniczną.

Elementy systemowe robót budowlanych

Charakterystyka energetyczna

- zużycie energii (w tym ogrzewanie, chłodzenie, wentylacja, zaopatrzenie w ciepłą wodę i energię elektryczną)
- dom pasywny i dom niskoenergetyczny
- odnawialne źródła energii (OZE)
- monitorowanie charakterystyki energetycznej

Materiały budowlane

- zakaz stosowania niektórych materiałów budowlanych oraz wprowadzenie wymogu wykorzystywania ekologicznych materiałów budowlanych
- ocena cyklu życia (LCA): długi cykl życia i wydajność materiałowa
- materiały izolacyjne
- określone materiały budowlane wykonane z drewna, żelaza, betonu, kamienia itp.

Gospodarowanie odpadami

- ograniczenie ilości odpadów oraz recykling lub ponowne wykorzystanie materiałów

Gospodarowanie wodą

- instalacje wodooszczędne i wykorzystanie wody deszczowej/szarej wody

Inne

- Transport i kontrola hałasu

Proces budowlany

1. Opracowanie koncepcji
2. Projekt wstępny/ konkurs architektoniczny
3. Planowanie zgłoszenia projektu
4. Przygotowanie planu wdrożeniowego
5. Roboty budowlane i montaż instalacji wewnętrznych

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
Zużycie energii do celów ogrzewania, chłodzenia, wentylacji, zaopatrzenia w ciepłą wodę i energię elektryczną oraz związaną z tym emisję CO ₂	→	Optymalizacja charakterystyki energetycznej budynków Zapewnienie wysokich norm efektywności energetycznej w odniesieniu do instalacji grzewczej, chłodzącej, wentylacyjnej, zaopatrzenia w ciepłą wodę, a także urządzeń elektronicznych Stosowanie umowy o efekt energetyczny z przedsiębiorstwami usług energetycznych Promowanie wykorzystywania zlokalizowanych ⁴ odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz wysokosprawnej kogeneracji
Zużycie zasobów naturalnych	→	Systematyczne wprowadzenie koncepcji opartej na ocenie cyklu życia (LCA) w odniesieniu do materiałów budowlanych Promowanie wykorzystywania pozyskanych i wyprodukowanych w sposób zrównoważony zasobów i materiałów budowlanych i izolacyjnych
Zużycie zasobów słodkiej wody – zarówno na etapie prac budowlanych, jak i podczas użytkowania	→	Promowanie wykorzystywania wodooszczędnych technologii najwyższej jakości oraz ograniczanie zużycia słodkiej wody w trakcie procesu budowlanego

⁴ „Zlokalizowane odnawialne źródła energii” to źródła energii odnawialnej umożliwiające generowanie energii na terenie placu budowy (np. panele i ogniwa słoneczne, kotły na biomasę, kogeneracja, turbiny wiatrowe itp.).

Emisje substancji szkodliwych dla zdrowia ludzkiego i dla środowiska podczas produkcji lub utylizacji materiałów budowlanych, prowadzące do zanieczyszczenia powietrza i wody Negatywne oddziaływania na zdrowie użytkowników budynku w następstwie stosowania materiałów budowlanych zawierających substancje niebezpieczne ⁵	→	Promowanie wykorzystywania nietoksycznych materiałów budowlanych, także w oparciu o dostępność materiałów budowlanych na bazie surowców odnawialnych Promowanie wykorzystywania materiałów/substancji zastępczych zamiast materiałów budowlanych zawierających substancje niebezpieczne ⁶ , także w oparciu o dostępność materiałów budowlanych na bazie surowców odnawialnych
Emisje CO ₂ w związku z transportem materiałów i wyrobów budowlanych	→	Wykorzystywanie energooszczędnych pojazdów do transportu oraz na placu budowy Stosowanie efektywnych systemów zarządzania łańcuchem dostaw
Wytwarzanie odpadów	→	Ograniczenie do minimum wytwarzania odpadów i zapewnienie prawidłowego gospodarowania odpadami pochodzącymi z rozbiórki oraz odpadami budowlanymi

3. Budownictwo – kryteria GPP

3.1. Przedmiot zamówienia oraz kryteria kwalifikacji – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

3.1.1. Przedmiot zamówienia oraz kryteria kwalifikacji – kryteria podstawowe

Przedmiot zamówienia
Budowa nowego, energooszczędnego, wykorzystującego OZE [należy wpisać rodzaj budynku] przy użyciu przyjaznych dla środowiska materiałów i wyrobów budowlanych lub Remont zabudowań [należy wpisać rodzaj budynku] zgodnie z wysokimi normami w zakresie efektywności energetycznej i z uwzględnieniem OZE, przy użyciu przyjaznych dla środowiska materiałów i wyrobów budowlanych.
Kryteria kwalifikacji
Wykluczenie niektórych wykonawców 1. Przedsiębiorstwa budowlane, które wielokrotnie podejmowały działania niezgodne z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi w zakresie ochrony środowiska, lub zostały uznane za winne poważnego wykroczenia zawodowego, jak przewidziano w art. 53 i 54 dyrektywy 2004/17/WE oraz w art. 45 dyrektywy 2004/18/WE, zostaną wykluczone z procedury przetargowej.

⁵ Zdefiniowane i wyszczególnione w dyrektywie 76/796/EWG.

⁶ W przypadku stosowania substancji/materiałów zastępczych instytucje zamawiające muszą dopilnować, aby nie doszło do pogorszenia stanu bezpieczeństwa ani funkcjonalności materiałów budowlanych (na przykład pod względem odporności na rozwój grzybów).

Doświadczenie architekta w dziedzinie budownictwa ekologicznego

2. Architekt musi wykazać się dostatecznym doświadczeniem w dziedzinie projektowania budynków ekologicznych. Mogą to być referencje udzielone przez specjalistów branżowych, np. doradców technicznych w zakresie instalacji grzewczych/chłodzących. Każdy wnioskodawca jest zobowiązany do przedłożenia 2-stronicowego dokumentu przedstawiającego (dotychczasowe i bieżące) doświadczenie w następujących dziedzinach (wykaz orientacyjny):

- Projektowanie budynków energooszczędnych i wykorzystujących OZE, w tym, jeżeli takie dane są dostępne, konkretne zapotrzebowanie na energię w przeliczeniu na 1 m², włączając w to ogrzewanie, chłodzenie, oświetlenie i wentylację, w odniesieniu do wcześniejszego projektu budowlanego.
- Wykorzystywanie wysokosprawnej kogeneracji.
- Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.
- Stosowanie umów o efekt energetyczny z przedsiębiorstwami usług energetycznych.
- Projektowanie systemów hermetycznych oraz systemów wymiany powietrza z odzyskiem ciepła.
- Architektura bioklimatyczna wykorzystywana w celu zapewnienia efektywności energetycznej, komfortu cieplnego i wizualnego, a także dobrych norm jakości powietrza wewnątrz budynku, przy jednoczesnym unikaniu systemów mechanicznych, np. oświetlenie przy zastosowaniu systemów wykorzystujących światło dzienne.
- Wykorzystywanie materiałów i wyrobów budowlanych spełniających kryteria środowiskowe.
- Efektywne gospodarowanie wodą.
- Ograniczenie ilości odpadów.

Możliwości techniczne umożliwiające podjęcie niezbędnych działań w zakresie zarządzania środowiskowego w celu zagwarantowania, że roboty budowlane są prowadzone w sposób przyjazny dla środowiska

3. Oferenci są zobowiązani do wykazania swoich możliwości technicznych (np. zatrudnianie w przedsiębiorstwie personelu posiadającego wiedzę specjalistyczną lub współpraca ze specjalistami) do wdrożenia określonych środków zarządzania środowiskowego, spełniających następujące wymogi:

- Zapewnienie rzeczywistej ochrony fauny i flory na terenie placu budowy i w jego otoczeniu (w przypadku gdy budowa jest prowadzona na obszarze wrażliwym pod względem ekologii).
- Środki na rzecz zapobiegania wydostawaniu się do środowiska szkodliwych odpadów i niebezpiecznych substancji, które mogą wywierać niekorzystne oddziaływanie na dany obszar.
- Środki w zakresie zarządzania środowiskowego mające na celu ograniczenie do minimum wytwarzania odpadów na terenie budowy, przestrzeganie przepisów dotyczących hałasu i niedopuszczanie do zatorów komunikacyjnych.
- Środki ukierunkowane na zapewnienie efektywności energetycznej i efektywnego gospodarowania wodą

Weryfikacja: Dopuszczalne środki dowodowe obejmują certyfikaty EMAS i ISO 14001 lub równoważne certyfikaty wystawione przez instytucje działające zgodnie z prawem wspólnotowym lub zgodnie z odpowiednimi europejskimi lub międzynarodowymi normami dotyczącymi certyfikacji, w oparciu o normy zarządzania środowiskowego. Inne środki dowodowe przedłożone przez przedsiębiorstwo, będące w stanie poświadczyć wymagane możliwości techniczne również zostaną uznane.

3.1.2. Przedmiot zamówienia oraz kryteria kwalifikacji – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia

Budowa nowego/remont [należy wpisać rodzaj budynku], zapewniające(-a) osiągnięcie charakterystyki energetycznej podobnej do standardu domu pasywnego lub standardu domu niskoenergetycznego, przy użyciu przyjaznych dla środowiska materiałów budowlanych i z uwzględnieniem inteligentnych rozwiązań w zakresie usług energetycznych, aspektów związanych ze zrównoważonym gospodarowaniem wodą i ściekami oraz warunków zdrowego życia.

Kryteria kwalifikacji

Wykluczenie niektórych wykonawców

1. Przedsiębiorstwa budowlane, które wielokrotnie podejmowały działania niezgodne z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi w zakresie ochrony środowiska, lub zostały uznane za winne poważnego wykroczenia zawodowego, jak przewidziano w art. 53 i 54 dyrektywy 2004/17/WE oraz w art. 45 dyrektywy 2004/18/WE, zostaną wykluczone z procedury przetargowej.

Doświadczenie architekta w dziedzinie budownictwa ekologicznego

2. Architekt musi wykazać się dostatecznym doświadczeniem w dziedzinie projektowania budynków ekologicznych. Mogą to być referencje udzielone przez specjalistów branżowych, np. doradców technicznych w zakresie instalacji grzewczych/chłodzących. Każdy wnioskodawca jest zobowiązany do przedłożenia 2-stronnicowego dokumentu przedstawiającego (dotychczasowe i bieżące) doświadczenie w następujących dziedzinach (wykaz orientacyjny):

- Projektowanie budynków energooszczędnych i wykorzystujących RES, w tym, jeżeli takie dane są dostępne, konkretne zapotrzebowanie na energię w przeliczeniu na 1 m², włączając w to ogrzewanie, chłodzenie, oświetlenie i wentylację, w odniesieniu do wcześniejszego projektu budowlanego.
- Wykorzystywanie wysokosprawnej kogeneracji.
- Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.
- Stosowanie umów o efekt energetyczny z przedsiębiorstwami usług energetycznych.
- Projektowanie systemów hermetycznych oraz systemów wymiany powietrza z odzyskiem ciepła.
- Architektura bioklimatyczna wykorzystywana w celu zapewnienia efektywności energetycznej, komfortu cieplnego i wizualnego, a także dobrych norm jakości powietrza wewnątrz budynku, przy jednoczesnym unikaniu systemów mechanicznych, np. oświetlenie przy zastosowaniu systemów wykorzystujących światło dzienne.
- Wykorzystywanie materiałów i wyrobów budowlanych spełniających kryteria środowiskowe.
- Efektywne gospodarowanie wodą.
- Ograniczenie ilości odpadów.
- Wykorzystywanie narzędzi LCC i LCA w ramach przygotowywania projektu.
- Zapewnienie wysokiej jakości powietrza wewnątrz budynku.

Możliwości techniczne umożliwiające podjęcie niezbędnych działań w zakresie zarządzania środowiskowego w celu zagwarantowania, że roboty budowlane są prowadzone w sposób przyjazny dla środowiska

3. Oferenci są zobowiązani do wykazania swoich możliwości technicznych (np. zatrudnianie w przedsiębiorstwie personelu posiadającego wiedzę specjalistyczną lub współpraca ze specjalistami) do wdrożenia określonych środków zarządzania środowiskowego, spełniających następujące wymogi:
 - Zapewnienie rzeczywistej ochrony fauny i flory na terenie placu budowy i w jego otoczeniu (w przypadku gdy budowa jest prowadzona na obszarze wrażliwym ekologicznie)

- Środki na rzecz zapobiegania wydostawaniu się do środowiska szkodliwych odpadów i niebezpiecznych substancji, które mogą wywierać niekorzystne oddziaływanie na dany obszar
- Środki w zakresie zarządzania środowiskowego mające na celu ograniczenie do minimum wytwarzania odpadów na terenie budowy, przestrzeganie przepisów dotyczących hałasu i niedopuszczanie do zatorów komunikacyjnych
- Środki ukierunkowane na zapewnienie efektywności energetycznej i efektywnego gospodarowania wodą

3.1.3. Noty wyjaśniające

Doświadczenie architekta w dziedzinie budownictwa ekologicznego: Ocena doświadczenia architekta wymaga doświadczenia ze strony instytucji zamawiającej. Właściwe może być skorzystanie z pomocy specjalistów zewnętrznych, jak również powołanie komisji posiadającej ogólną wiedzę umożliwiającą ocenę oświadczeń w sprawie doświadczenia architektów biorących udział w konkursie.

Niniejszy wykaz jest wykazem orientacyjnym i może zostać rozszerzony/zawężony w zależności od sytuacji. Konieczne będzie, aby instytucja zamawiająca określiła, co rozumie przez odpowiednie do-tychczasowe doświadczenie.

Wykluczenie z powodu poważnego wykroczenia zawodowego: Przedsiębiorstwa budowlane mogą zostać wykluczone jedynie wtedy, gdy prawo krajowe państwa członkowskiego obejmuje przepisy w zakresie ochrony środowiska, a także w przypadku gdy naruszenie takiego prawa (zgodnie z ostateczną decyzją sądu w tym zakresie) stanowiłoby poważne wykroczenie zawodowe; oferenci, którzy zostali uznani za winnych naruszenia tego rodzaju przepisów, zostaną wykluczeni (art. 53 i 54 dyrektywy 2004/17/WE oraz art. 45 dyrektywy 2004/18/WE).

3.2. Specyfikacje oraz kryteria kwalifikacji – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

3.2.1. Wymogi w zakresie charakterystyki energetycznej

3.2.1. a) Wymogi w zakresie charakterystyki energetycznej – kryteria podstawowe GPP

Charakterystyka energetyczna
Specyfikacje
Normy zużycia energii
1. Całkowite zapotrzebowanie budynku na energię [netto/końcową/pierwotną] ⁷ (włączając ogrzewanie, chłodzenie, wentylację, zaopatrzenie w ciepłą wodę i energię elektryczną) jest o [X] % niższe niż maksymalna wartość określona w [należy wpisać stosowne przepisy prawa krajowego].

⁷ Istnieją trzy główne sposoby określania zużycia energii, w zależności od definicji granic systemu:

- **Energia netto:** Energia dostępna dla konsumentów do celów użytkowania urządzeń i instalacji. Przy obliczeniach pod uwagę brane jest jedynie zużycie energii w ramach właściwości budynku, a nie przez instalację grzewczą/chłodzącą, co daje w wyniku zużycie energii netto. Do obliczenia energii netto potrzebne są dane dotyczące wymogów w zakresie warunków klimatycznych wnętrza, wewnętrznych zysków ciepła, właściwości budynku oraz zewnętrznych warunków klimatycznych.
- **Energia końcowa:** Zużycie energii, którego pomiar przeprowadzany jest na końcowym etapie użytkowania. W przypadku budynku jest to dopływ energii, którego pomiar przeprowadza się na wejściu do budynku.
- **Energia pierwotna:** Zużycie energii, którego pomiar przeprowadzany jest na poziomie naturalnego źródła energii/zawartości energii pierwotnej.

<p>Szkolenie w zakresie efektywności energetycznej</p> <p>2. Po ukończeniu robót budowlanych/remontowych należy przeprowadzić sesję szkoleniową dla zarządcy budynku w zakresie energooszczędnego użytkowania budynku. Oferent jest zobowiązany do przedstawienia w zarysie programu szkolenia.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Najniższe zużycie energii oraz wykorzystywanie zlokalizowanych OZE i/lub wysokosprawnej kogeneracji: Zużycie energii niższe niż zużycie wymagane w specyfikacjach, oparte na całkowitym zapotrzebowaniu budynku na energię [netto/końcową/pierwotną] (włączając ogrzewanie, chłodzenie, wentylację, zaopatrzenie w ciepłą wodę i energię elektryczną). Punkty zostaną przyznane w oparciu o skalę ruchomą pomiędzy najlepszymi i najgorszymi ofertami.</p>

3.2.1. b) Wymogi w zakresie charakterystyki energetycznej – kryteria kompleksowe GPP

Uwaga: Poniżej przedstawiono dwa różne warianty w odniesieniu do charakterystyki energetycznej. Instytucja zamawiająca, oprócz dokonania wyboru jednego z nich, powinna także uwzględnić kryteria ogólne dotyczące charakterystyki energetycznej, zamieszczone w trzeciej tabeli.

<p>Charakterystyka energetyczna – wariant 1</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>Norma charakterystyki energetycznej</p> <p>1. Charakterystyka energetyczna musi spełniać kryteria stanowiące podstawę standardu domu niskoenergetycznego lub pasywnego [należy wpisać nazwę i adres internetowy odpowiedniej specyfikacji domu niskoenergetycznego lub pasywnego].</p>
<p>Szkolenie w zakresie efektywności energetycznej</p> <p>2. Po ukończeniu robót budowlanych/remontowych należy przeprowadzić sesję szkoleniową dla zarządcy budynku w zakresie energooszczędnego użytkowania budynku. Oferenci są zobowiązani do przedstawienia w zarysie programu szkolenia.</p>

<p>Charakterystyka energetyczna – wariant 2</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>Zlokalizowane OZE)</p> <p>1. Co najmniej [X] % zapotrzebowania na energię [netto, końcową lub pierwotną] musi być pokrywane ze zlokalizowanych odnawialnych źródeł energii (OZE). Zlokalizowane odnawialne źródła energii to źródła energii odnawialnej umożliwiające generowanie energii na terenie placu budowy (np. panele i ogniwa słoneczne, kotły na biomasę, turbiny wiatrowe itp.).</p>
<p>Normy zużycia energii</p> <p>2. Całkowite zapotrzebowanie budynku na energię [netto/końcową/pierwotną] (włączając ogrzewanie, chłodzenie, wentylację, zaopatrzenie w ciepłą wodę i energię elektryczną) jest o [X] % niższe niż maksymalna wartość określona w [należy wpisać stosowne przepisy prawa krajowego].</p>
<p>Szkolenie w zakresie efektywności energetycznej</p> <p>3. Po ukończeniu robót budowlanych/remontowych należy przeprowadzić sesję szkoleniową dla zarządcy budynku w zakresie energooszczędnego użytkowania budynku. Oferenci są zobowiązani do przedstawienia w zarysie programu szkolenia.</p>

Kryteria udzielenia zamówienia
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Innowacyjne energooszczędne instalacje budynkowe: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia konkretnych propozycji dotyczących zapewnienia w budynku energooszczędnej instalacji oświetleniowej, grzewczej, chłodzącej, wentylacyjnej oraz wysokosprawnej kogeneracji. Dodatkowe punkty zostaną przyznane za zaproponowaną koncepcję, w oparciu o ocenę szacunkowych oszczędności energii (w porównaniu z systemami standardowymi i przy uwzględnieniu unikniętych strat sieciowych w przypadku wysokosprawnej kogeneracji) oraz wykorzystania komponentów pasywnych (np. izolacja, wykorzystanie światła dziennego). 2. Niższe zużycie energii: Zużycie energii niższe niż zużycie wymagane w specyfikacjach, oparte na całkowitym zapotrzebowaniu budynku na energię [netto/końcową/pierwotną] (włączając ogrzewanie, chłodzenie, wentylację, zaopatrzenie w ciepłą wodę i energię elektryczną). Punkty zostaną przyznane w oparciu o skalę ruchomą pomiędzy najlepszymi i najgorszymi ofertami.

3.2.1. c) Wymogi w zakresie charakterystyki energetycznej – noty wyjaśniające

<p>Uwaga ogólna: Zaleca się dokonanie analizy, który z etapów jest najbardziej odpowiedni do uwzględnienia każdego z proponowanych kryteriów środowiskowych (konkurs architektoniczny, procedura przetargowa na roboty budowlane).</p>
<p>Udział procentowy zlokalizowanych OZE: Instytucja zamawiająca musi określić odpowiedni minimalny udział procentowy OZE. Wysokość tego udziału będzie w istotnym stopniu uzależniona od warunków klimatycznych oraz doświadczenia w zakresie instalacji wykorzystujących zlokalizowane OZE, i powinna mieścić się zazwyczaj w przedziale 5 – 20%.</p>
<p>Normy zużycia energii: Wybór pomiędzy zapotrzebowaniem na energię netto, końcową lub pierwotną będzie zależał od wskaźników użytych do zdefiniowania charakterystyki energetycznej w ustawodawstwie krajowym. Instytucja zamawiająca powinna wyraźnie określić, które przepisy mają zastosowanie (zob.: załącznik 1, tabela 13 w sprawozdaniu wprowadzającym dotyczącym budownictwa).</p> <p>Przy dokonywaniu oceny napływających ofert instytucje zamawiające muszą zweryfikować, czy odpowiednia metoda obliczeń została wykorzystana we właściwy sposób. Konieczne może się okazać skorzystanie z pomocy specjalisty zewnętrznego/wewnętrznego.</p>
<p>Normy zużycia energii – określanie poziomów procentowych: Poziom procentowy (poziom ambicji), jaki należy wpisać, zależy w znacznym stopniu od poziomu ambicji maksymalnej charakterystyki energetycznej, określonej w ustawodawstwie krajowym. Zaleca się wyznaczenie poziomu przynajmniej o 20% niższego niż obecnie obowiązująca krajowa norma zużycia.</p>
<p>Standardy domu niskoenergetycznego i pasywnego: Będące w powszechnym użyciu pojęcie „dom niskoenergetyczny” zmieniło swoje znaczenie na przestrzeni czasu i niewątpliwie zmieni je w przyszłości. W chwili obecnej zazwyczaj rozumie się przez to dom, w którym zużycie energii mieści się w przedziale 30 kWh/m²/rok – 20 kWh/m²/rok (9,500 BTU/stopę²/rok – 6,300 BTU/stopę²/rok). Dla porównania, niemiecka ultra-niska norma energetyczna <i>Passivhaus</i>, przyjmowana obecnie w niektórych innych krajach europejskich, przewiduje maksymalne zapotrzebowanie w zakresie ogrzewania powierzchni wewnętrznej na poziomie 15 kWh/m²/rok lub 4,755 BTU/stopę²/rok (http://en.wikipedia.org/wiki/Low-energy_building).</p>
<p>Instalacje budynkowe: Roboty budowlane obejmują także montaż instalacji wysokosprawnej kogeneracji, grzewczej, wentylacyjnej, klimatyzacyjnej oraz chłodzącej, jak również instalacji energetycznej, oświetleniowej i wodociągowej. Projektowanie i montaż (niekiedy także konserwacja) wspomnianych instalacji – zwanych często „instalacjami budynkowymi” – mogą zostać zlecone specjalistycznemu przedsiębiorstwu (niejednokrotnie określanemu jako „przedsiębiorstwo usług energetycznych”).</p>

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, jakie zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem, na co najmniej 10 – 15% całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku, gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w ilości proporcjonalnej do poprawionych wyników.

Normy zużycia energii – zalecany etap procesu budowlanego: Progi zapotrzebowania na energię powinno się uwzględnić na wszystkich etapach procesu udzielania zamówień.

Uwaga ogólna: Zaleca się dokonanie analizy, który z etapów jest najbardziej odpowiedni do uwzględnienia każdego z proponowanych kryteriów środowiskowych (konkurs architektoniczny, przetarg na roboty budowlane).

3.2.2. Materiały budowlane – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

3.2.2. a) Materiały budowlane – kryteria podstawowe GPP

Materiały budowlane – wyroby budowlane
<p>Specyfikacje</p> <p>Zakaz stosowania niektórych materiałów</p> <p>1. Oferenci są zobowiązani do zadeklarowania, że do budowy nie zostaną wykorzystane następujące materiały/substancje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyroby zawierające heksafluorek siarki(SF₆). • Farby oraz lakiery do użycia wewnątrz budynków⁸ o zawartości rozpuszczalników (lotnych związków organicznych (LZO) o temperaturze wrzenia nie wyższej niż 250°C) powyżej: • w przypadku farb ściennych (zgodnie z EN 13300): 30 g/l (minus woda). • w przypadku innych farb o wydajności co najmniej 15 m²/l i sile krycia 98%: 250 g/l (minus woda). • w przypadku wszystkich pozostałych wyrobów (w tym farby inne niż ścienne o wydajności poniżej 15 m²/l, lakiery, bejce do drewna, preparaty do pokrywania podłóg, farby do podłóg oraz produkty pochodne): 180 g/l (minus woda). <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do zadeklarowania, że wyszczególnione wyżej materiały/substancje nie zostaną wykorzystane przy budowie budynku.</p>
<p>Drewno</p> <p>2. Drewno wykorzystywane do budowy budynku pochodzi z legalnych źródeł.</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla drewna posiadającego certyfikat FSC⁹, PEFC¹⁰ lub jakiegokolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Legalność po-</p>

⁸ Wartości dopuszczalne zaczerpnięte z europejskiego oznakowania ekologicznego i stosownych norm, np. EN 13300.

⁹ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en>

¹⁰ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

<p>chodzenia drewna można również wykazać w ramach obowiązującego systemu ustalania pochodzenia. Owe dobrowolne systemy mogą być certyfikowane przez osobę trzecią, często w ramach ISO 9001 lub ISO 14001 bądź systemu zarządzania EMAS.</p> <p>W przypadku, gdy drewno pochodzi z kraju, który podpisał z UE dobrowolną umowę o partnerstwie, za dowód legalności poświadczy zezwolenie FLEGT¹¹.</p> <p>W przypadku drewna nieposiadającego certyfikatu oferenci określają typy (gatunki), ilości i pochodzenie drewna, łącznie z oświadczeniem w sprawie legalności. Dzięki temu możliwa będzie identyfikacja drewna w całym łańcuchu produkcji: od lasu do produktu.</p> <p>W szczególnych przypadkach, gdy dostarczony dowód zostanie uznany za niewystarczający do potwierdzenia zgodności z wymaganymi specyfikacjami technicznymi, instytucje zamawiające mogą zwrócić się do dostawców o przedłożenie dodatkowych wyjaśnień lub dowodów.</p>
<p>Lotne związki organiczne (LZO)</p> <p>3. Wyroby budowlane. Emisje LZO pochodzące z wykorzystywanych wyrobów budowlanych nie mogą przekraczać odnośnych wartości określonych w europejskiej normie dotyczącej określania emisji z wyrobów budowlanych EN ISO 16000–9 do 11 (zob.: www.iso.org) lub w równoważnej normie (przykładowo, wyroby budowlane muszą być zgodne z wartościami wynikającymi z badań, określonymi w ramach niemieckiego systemu AgBB, tak by spełniły minimalne wymogi kodeksu budowlanego w odniesieniu do ochrony zdrowia w kontekście emisji LZO).</p> <p>Weryfikacja: Sprawozdanie z badań opracowane w oparciu o metodę określoną w normie EN ISO 16000–9 do 11 lub równoważnej (zob. na przykład niemiecki system AgBB http://www.umweltbundesamt.de/building-products/archive/AgBB-Evaluation-Scheme2008.pdf).</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Wykorzystywanie materiałów i wyrobów budowlanych spełniających określone kryteria środowiskowe: Oferenci są zobowiązani do określenia, jaki udział procentowy <i>[należy wpisać odpowiednie rodzaje wyrobów, np. okna, farby, materiały izolacyjne]</i>, które zostaną wykorzystane do budowy budynku (według wartości), został wyprodukowany zgodnie z normami stanowiącymi podstawę oznakowania ekologicznego typu I, zgodnie z normą ISO 14024, lub do przedłożenia jasnych i przejrzystych informacji dotyczących spełnienia przez wyrób norm w oparciu o deklaracje dotyczące wyrobu typu III. Dodatkowe punkty zostaną przyznane proporcjonalnie do przedstawionych wartości procentowych.</p> <p>Weryfikacja: Wyroby opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I zostaną uznane za spełniające kryteria. W innym wypadku uznana zostanie również wiarygodna dokumentacja potwierdzająca spełnienie norm w zakresie danego oznakowania ekologicznego typu I.</p>
<p>2. Wykorzystywanie materiałów budowlanych na bazie surowców odnawialnych: Oferenci są zobowiązani do wykazania, jaki udział procentowy <i>[należy wpisać odpowiednie rodzaje wyrobów, np. okna, farby, materiały izolacyjne]</i>, które zostaną wykorzystane do budowy budynku (według wartości), został wyprodukowany na bazie surowców odnawialnych.</p>

¹¹ Plan działań FLEGT (plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa) został przyjęty przez UE w 2003 r. Plan działań przedstawia w zarysie szereg środków na rzecz zapobiegania nielegalnemu pozyskiwaniu drewna w krajach rozwijających się. W planie określono system licencjonowania drewna w celu zagwarantowania legalności przywożonych produktów drewnianych. Aby otrzymać licencję, niezbędne jest podpisanie dobrowolnych umów o partnerstwie pomiędzy krajami produkującymi drewno oraz UE. Produkty drewniane, które zostały w sposób legalny wyprodukowane w krajach partnerskich, które podpisały dobrowolne umowy o partnerstwie, otrzymają licencję poświadczającą legalność produkcji; więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

3. Drewno pozyskane zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej: Drewno pochodzące z lasów, które zostały zweryfikowane jako zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie zasad i środków mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki leśnej, pod warunkiem, że wspomniane kryteria charakteryzują produkt i są dla niego właściwe. W Europie zasady i środki określone wyżej odpowiadają przynajmniej ogólnoeuropejskim wytycznym dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w Lizbonie podczas konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie (w dniach 2 – 4 czerwca 1998 r.). Poza Europą odpowiadają one przynajmniej zasadom zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”

UNCED (Rio de Janeiro, czerwiec 1992 r.) oraz, w odpowiednim przypadku, kryteriom lub wytycznym w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w ramach stosownych inicjatyw międzynarodowych i regionalnych (ITTO, Proces Montrealski, Proces Tarapoto, inicjatywa dotycząca strefy suchej Afryki UNEP/FAO).

Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla drewna posiadające certyfikat FSC¹², PEFC¹³ lub jakikolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.

3.2.2. b) Materiały budowlane – kryteria kompleksowe GPP

Materiały budowlane – wyroby budowlane
<p>Specyfikacje</p> <p>Zakaz stosowania niektórych materiałów</p> <p>1. Oferenci są zobowiązani do zadeklarowania, że do budowy nie zostaną wykorzystane następujące materiały/substancje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyroby zawierające heksafluorek siarki(SF₆). • Farby oraz lakiery do użycia wewnątrz budynków¹⁴ o zawartości rozpuszczalników (lotnych związków organicznych (LZO) o temperaturze wrzenia nie wyższej niż 250°C) powyżej: • w przypadku farb ściennych (zgodnie z EN 13300): 30 g/l (minus woda). • w przypadku innych farb o wydajności co najmniej 15 m²/l i sile krycia 98 %: 250 g/l (minus woda). • w przypadku wszystkich pozostałych wyrobów (w tym farby inne niż ścienne o wydajności poniżej 15 m²/l, lakiery, bejce do drewna, preparaty do pokrywania podłóg, farby do podłóg oraz produkty pochodne): 180 g/l (minus woda). <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do zadeklarowania, że wyszczególnione wyżej materiały/substancje nie zostaną wykorzystane przy budowie budynku.</p>

¹² FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

¹³ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

¹⁴ Wartości dopuszczalne zaczerpnięte z europejskiego oznakowania ekologicznego i stosownych norm, np. EN 13300.

<p>Drewno</p> <p>2. Drewno wykorzystywane do budowy budynku pochodzi z legalnych źródeł.</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla drewna posiadającego certyfikat FSC¹⁵, PEFC¹⁶ lub jakiegokolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Legalność pochodzenia drewna można również wykazać w ramach obowiązującego systemu ustalania pochodzenia. Owe dobrowolne systemy mogą być certyfikowane przez osobę trzecią, często w ramach ISO 9001 lub ISO 14001 bądź systemu zarządzania EMAS.</p> <p>W przypadku, gdy drewno pochodzi z kraju, który podpisał z UE dobrowolną umowę o partnerstwie, za dowód legalności poświadczy zezwolenie FLEGT¹⁷.</p> <p>W przypadku drewna nieposiadającego certyfikatu oferenci określają typy (gatunki), ilości i pochodzenie drewna, łącznie z oświadczeniem w sprawie legalności. Dzięki temu możliwa będzie identyfikacja drewna w całym łańcuchu produkcji: od lasu do produktu.</p> <p>W szczególnych przypadkach, gdy dostarczony dowód zostanie uznany za niewystarczający do potwierdzenia zgodności z wymaganymi specyfikacjami technicznymi, instytucje zamawiające mogą zwrócić się do dostawców o przedłożenie dodatkowych wyjaśnień lub dowodów.</p>
<p>Lotne związki organiczne (LZO)</p> <p>3. Wyroby budowlane. Emisje LZO pochodzące z wykorzystywanych wyrobów budowlanych nie mogą przekraczać odnośnych wartości określonych w europejskiej normie dotyczącej określania emisji z wyrobów budowlanych EN ISO 16000–9 do 11 (zob.: www.iso.org) lub w równoważnej normie (przykładowo, wyroby budowlane muszą być zgodne z wartościami wynikającymi z badań, określonymi w ramach niemieckiego systemu AgBB, tak by spełniły minimalne wymagania kodeksu budowlanego w odniesieniu do ochrony zdrowia w kontekście emisji LZO).</p> <p>Weryfikacja: Sprawozdanie z badań opracowane w oparciu o metodę określoną w normie EN ISO 16000–9 do 11 lub równoważnej (zob. na przykład niemiecki system AgBB http://www.umweltbundesamt.de/building-products/archive/AgBB-Evaluation-Scheme2008.pdf).</p>
<p>Stal</p> <p>4. [Dotyczy prac remontowych] Przy prowadzeniu prac czyszczenia, odrdzewiania oraz usuwania farby z wyrobów stalowych nie wolno stosować ścierniwa na bazie krzemu. Pozostałości należy zutylizować zgodnie z odpowiednimi przepisami krajowymi.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do zadeklarowania, że powyższe kryterium zostanie spełnione.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p> <p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Wykorzystywanie materiałów i wyrobów budowlanych spełniających określone kryteria środowiskowe: Oferenci są zobowiązani do określenia, jaki udział procentowy [należy wpisać odpowiednie rodzaje wyrobów, np. okna, farby, materiały izolacyjne], które zostaną wykorzystane do budowy budynku (według wartości), został wyprodukowany zgodnie z normami stanowiącymi podstawę oznakowania ekologicznego typu I, zgodnie z normą ISO 14024, lub do przedłożenia jasnych</p>

¹⁵ FSC (*Forest Stewardship Council*, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en>

¹⁶ PEFC (*Programme for the Endorsement of Forest Certification*, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

¹⁷ Plan działań FLEGT (plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa) został przyjęty przez UE w 2003 r. Plan działań przedstawia w zarysie szereg środków na rzecz zapobiegania nielegalnemu pozyskiwaniu drewna w krajach rozwijających się. W planie określono system licencjonowania drewna w celu zagwarantowania legalności przywożonych produktów drewnianych. Aby otrzymać licencję, niezbędne jest podpisanie dobrowolnych umów o partnerstwie pomiędzy krajami produkującymi drewno oraz UE. Produkty drewniane, które zostały w sposób legalny wyprodukowane w krajach partnerskich, które podpisały dobrowolne umowy o partnerstwie, otrzymają licencję poświadczającą legalność produkcji; więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

i przejrzystych informacji dotyczących spełnienia przez wyrób norm w oparciu o deklaracje dotyczące wyrobu typu III. Dodatkowe punkty zostaną przyznane proporcjonalnie do przedstawionych wartości procentowych.

Weryfikacja: Wyroby opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I zostaną uznane za spełniające kryteria. W innym wypadku uznana zostanie również wiarygodna dokumentacja potwierdzająca spełnienie norm w zakresie danego oznakowania ekologicznego typu I.

[W przypadku krajów posiadających wystarczające dane w zakresie oceny cyklu życia (LCA) dla materiałów budowlanych] Oferenci mogą zostać poproszeni o przedstawienie danych w zakresie LCA [należy wpisać nazwę narzędzia LCA] do celów porównania materiałów budowlanych na podstawie oceny cyklu życia.

2. Wykorzystywanie materiałów budowlanych na bazie surowców odnawialnych: Oferenci są zobowiązani do wykazania, jaki udział procentowy [należy wpisać odpowiednie rodzaje wyrobów, np. okna, farby, materiały izolacyjne], które zostaną wykorzystane do budowy budynku (według wartości), został wyprodukowany na bazie surowców odnawialnych.

3. Konkurowanie w zakresie wskaźników R¹⁸ (połączenie współczynnika lambda¹⁹ oraz grubości materiału izolacyjnego) proponowanych materiałów izolacyjnych.

Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wskaźników R proponowanych materiałów izolacyjnych. Punkty zostaną przyznane w oparciu o skalę ruchomą pomiędzy najlepszymi i najgorszymi ofertami.

Weryfikacja: Należy przedłożyć dokumentację z badań dotyczących proponowanego materiału/rozwiązania izolacyjnego, przy zastosowaniu zatwierdzonej metody obliczania wskaźnika R.

4. Drewno pozyskane zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej: Drewno pochodzące z lasów, które zostały zweryfikowane jako zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie zasad i środków mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki leśnej, pod warunkiem że wspomniane kryteria charakteryzują produkt i są dla niego właściwe. W Europie zasady i środki określone wyżej odpowiadają przynajmniej ogólnoeuropejskim wytycznym dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w Lizbonie podczas konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie (w dniach 2 – 4 czerwca 1998 r.). Poza Europą odpowiadają one przynajmniej zasadom zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” UNCED (Rio de Janeiro, czerwiec 1992 r.) oraz, w odpowiednim przypadku, kryteriom lub wytycznym w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w ramach stosownych inicjatyw międzynarodowych i regionalnych (ITTO, Proces Montealski, Proces Tarapoto, inicjatywa dotycząca strefy suchej Afryki UNEP/FAO).

Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla drewna posiadającego certyfikat FSC²⁰, PEFC²¹ lub jakkolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.

¹⁸ Wskaźnik R określa właściwości izolacyjne niektórych budowlanych materiałów izolacyjnych.

¹⁹ Lambda to współczynnik przewodzenia ciepła danego materiału.

²⁰ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

²¹ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

3.2.2. c) Materiały budowlane – noty wyjaśniające

Uwaga ogólna: Zaleca się dokonanie analizy, który z etapów jest najbardziej odpowiedni do uwzględnienia każdego z proponowanych kryteriów środowiskowych (konkurs na projekt architektoniczny, procedura przetargowa na roboty budowlane).

Materiały pochodzące z recyklingu/wykorzystywane ponownie – specyfikacja lub kryteria udzielenia zamówienia: W przypadku gdy instytucja zamawiająca nie jest w stanie określić dostępności materiałów pochodzących z recyklingu/wykorzystywanych ponownie, kryterium to może być wykorzystane na etapie udzielania zamówienia.

Wykorzystywanie ekologicznych materiałów i wyrobów budowlanych – specyfikacje lub kryterium udzielenia zamówienia: Proponuje się wykorzystanie tego kryterium na etapie udzielania zamówienia, gdyż instytucja zamawiająca nie będzie prawdopodobnie dysponowała wystarczającą wiedzą na temat dostępności tego rodzaju wyrobów na rynku oraz ich ceny. W przypadku, gdy instytucja zamawiająca dysponuje dostateczną znajomością rynku, w specyfikacjach można uwzględnić minimalne wartości procentowe w odniesieniu do określonych rodzajów wyrobów. W Europie istnieje szereg centrów informacji, udzielających szczegółowych informacji na temat ekologicznych materiałów budowlanych, np. strony internetowe zawierające potwierdzone informacje dotyczące odnośnych oznakowań ekologicznych. Proszę zapoznać się z rozdziałem dotyczącym oznakowań ekologicznych w sprawozdaniu wprowadzającym dotyczącym budownictwa.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15% całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku, gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w ilości proporcjonalnej do poprawionych wyników.

Konieczne jest, aby wykonalność proponowanych rozwiązań została oceniona na etapie ofertowym, a następnie monitorowana na etapie wykonywania zamówienia.

Porównanie materiałów budowlanych na podstawie analizy LCA: Dostępność danych w zakresie LCA odnoszących się do materiałów budowlanych różni się znacznie w poszczególnych krajach. Instytucja zamawiająca będzie musiała ocenić, czy dostępna jest wystarczająca ilość danych, aby można było zastosować omawiane kryterium udzielenia zamówienia.

Instytucja zamawiająca będzie także musiała określić, które narzędzia LCA są najbardziej odpowiednie dla danego regionu/rodzaju robót budowlanych. Wykaz odpowiednich narzędzi LCA zamieszczono w rozdziale 6 sprawozdania wprowadzającego dotyczącego budownictwa.

W przypadku, gdy narzędzia LCA są dostępne, mogą zastąpić większość szczególnych wymogów dotyczących materiałów budowlanych (ponieważ wymogi te są ujęte w ramach narzędzia LCA).

Uwaga: Zaleca się również uwzględnienie w umowie klauzuli dotyczącej obowiązku korzystania z narzędzi LCA na etapie opracowywania projektu – zob. niżej.

3.2.3. Instalacje wodooszczędne – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

3.2.3. a) Instalacje wodooszczędne – kryteria podstawowe GPP

Instalacje wodooszczędne
Specyfikacje
<p>Instalacje wodooszczędne</p> <p>1. Wszelkiego rodzaju sprzęt sanitarny i kuchenny wykorzystujący wodę musi być wyposażony w najnowocześniejsze systemy wodooszczędne dostępne na rynku.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbiorniki WC wyposażone w dwudzielny mechanizm spłukujący powinny zużywać najwyżej 6 litrów wody do spłukiwania pełnego oraz 3 litry wody do spłukiwania niepełnego. • Pisuary bezwodne muszą być używane z wykorzystaniem płynu ulegającego biodegradacji lub w ogóle bez zastosowania płynu. • Urządzenia wodooszczędne zainstalowane w spłuczkach muszą charakteryzować się oszczędnością wody przy spłukiwaniu na poziomie co najmniej 30%. • Wkładki do kranów regulujące przepływ wody powinny zapewniać oszczędność wody na poziomie co najmniej 50% w porównaniu z instalacjami standardowymi. <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia arkusza danych technicznych wyrobów, jakie zostaną zainstalowane, w celu weryfikacji zgodności ze specyfikacjami.</p>

3.2.3. b) Instalacje wodooszczędne – kryteria kompleksowe GPP

Instalacje wodooszczędne
Specyfikacje
<p>Instalacje wodooszczędne</p> <p>1. Wszelkiego rodzaju sprzęt sanitarny i kuchenny wykorzystujący wodę musi być wyposażony w najnowocześniejsze systemy wodooszczędne dostępne na rynku.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbiorniki WC wyposażone w dwudzielny mechanizm spłukujący powinny zużywać najwyżej 6 litrów wody do spłukiwania pełnego oraz 3 litry wody do spłukiwania niepełnego. • Pisuary bezwodne muszą być używane z wykorzystaniem płynu ulegającego biodegradacji lub w ogóle bez zastosowania płynu. • Urządzenia wodooszczędne zainstalowane w spłuczkach muszą charakteryzować się oszczędnością wody przy spłukiwaniu na poziomie co najmniej 30%. • Wkładki do kranów regulujące przepływ wody powinny zapewniać oszczędność wody na poziomie co najmniej 50% w porównaniu z instalacjami standardowymi. <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia arkusza danych technicznych wyrobów, jakie zostaną zainstalowane, w celu weryfikacji zgodności ze specyfikacjami.</p> <p>2. Co najmniej [X] % pisuarów i toalet musi być wyposażone w systemy bezwodne.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do określenia liczby i udziału procentowego planowanych instalacji bezwodnych.</p>

Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:
<p>1. Wykorzystywanie wody deszczowej oraz szarej wody</p> <p>Oferenci są zobowiązani do przedstawienia propozycji dotyczącej sposobu maksymalnego zwiększenia ilości wody deszczowej i szarej wody wykorzystywanej w instalacji wodno-kanalizacyjnej budynku. Dodatkowe punkty zostaną przyznane w oparciu o przedłożone propozycje.</p> <p>Propozycje zostaną ocenione w oparciu o następujące kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konstrukcja oraz jakość urządzeń, włącznie z możliwością adaptacji do projektu budynku. • Szacunkowy udział procentowy całkowitej ilości wody pochodzącej z zasobów wody deszczowej i szarej wody. • Koszty konserwacji oraz trwałość wyrobu (koszty montażu i konserwacji).

3.2.3. c) Instalacje wodooszczędne – noty wyjaśniające

<p>Uwaga ogólna: Zaleca się dokonanie analizy, który z etapów jest najbardziej odpowiedni do uwzględnienia każdego z proponowanych kryteriów środowiskowych (konkurs architektoniczny, procedura przetargowa na roboty budowlane).</p>
<p>Instalacje wodooszczędne – weryfikacja: W celu określenia specyfikacji oraz dokonania weryfikacji zgodności, instytucja zamawiająca powinna dokonać przeglądu dostępnych na rynku rozwiązań, takich jak nakładki na kran i reduktory przepływu wody. Możliwe jest dostosowanie kryteriów w zależności od dostępności systemów na rynku. Kryteria przedstawione wyżej zostały zaadaptowane z obowiązujących w Wielkiej Brytanii przepisów regulujących dostawę wody, bazujących na dyrektywie 2000/60/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Proszę zapoznać się również z katalogiem produktów ekologicznych dostępnym na stronie: http://www.globaltolocal.com/G2L_ESPO-%20Catalogue.php.</p>
<p>Instalacje wodooszczędne – określanie udziału procentowego: Poziom ambicji (X%) jest w znacznym stopniu uzależniony od dostępności na rynku poszukiwanych systemów (np. toalet separujących) w poszczególnych regionach Unii Europejskiej. W przypadku gdy instytucja zamawiająca nie dysponuje wiedzą na temat sytuacji na rynku, zaleca się wykorzystanie tego kryterium na etapie udzielania zamówienia, tak by umożliwić określenie możliwych do zrealizowania wymagań.</p>
<p>Wykorzystanie wody deszczowej oraz szarej wody – specyfikacje lub etap udzielania zamówienia: Istnieje również możliwość określenia minimalnych udziałów procentowych całkowitej ilości wody pochodzącej z zasobów wody deszczowej i szarej wody, jednak możliwości w tym zakresie będą się istotnie różnić w zależności od warunków klimatycznych. W związku z tym niezbędne będzie skorzystanie z pomocy lokalnych specjalistów w celu określenia odpowiednich poziomów.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15% całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.</p>

3.3. Warunki realizacji zamówienia – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

3.3.1. Warunki realizacji zamówienia – kryteria podstawowe GPP

Warunki realizacji zamówienia
<p>Obowiązkowe badanie przepuszczalności powietrza (<i>Blower Door Test</i>).</p> <p>W przypadku, gdy w budynku zainstalowany jest system wentylacji mechanicznej, wykonawca jest zobowiązany do przeprowadzenia badania przepuszczalności powietrza dla budynku na etapie [należy wpisać odpowiedni etap budowy]. Badanie należy powtarzać aż do uzyskania wyników zgodnych z wyznaczonymi normami.</p>
<p>Księgowość</p> <p>Wykonawca jest zobowiązany do zapewnienia, przez okres pierwszych trzech lat, regularnych usług w zakresie księgowości, w ramach których zarządca budynku będzie co miesiąc otrzymywał dane liczbowe dotyczące zużycia energii do celów ogrzewania, chłodzenia, wentylacji, zaopatrzenia w ciepłą wodę i energię elektryczną.</p>
<p>Transport i recykling materiałów budowlanych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykonawca powinien określić poziom minimalny i docelowy w odniesieniu do wykorzystania kontenerów wielokrotnego użytku do celów przywozu niezbędnych materiałów budowlanych na teren budowy, wywozu z terenu budowy oraz przewozów w jego obrębie. • Dostawcy materiałów budowlanych mają obowiązek określenia poziomu minimalnego i docelowego w odniesieniu do ilości odpadów opakowaniowych (można to zapewnić na przykład dzięki wykorzystaniu systemu odbioru, recyklingu i ponownego użycia opakowań dostarczanych z materiałami budowlanymi).
<p>Gospodarowanie odpadami</p> <p>Wykonawca jest zobowiązany do wdrożenia stosownych środków w celu odzyskania (w drodze ponownego użycia lub recyklingu) oraz zmniejszenia ilości odpadów wytwarzanych w czasie prac rozbiórkowych i procesu budowlanego. Należy przestrzegać współczynnika odzysku (ponownego użycia lub recyklingu) na poziomie co najmniej 60% w odniesieniu do segregacji według udziału wagowego.²²</p> <p>Weryfikacja: Istnieje możliwość przedstawienia świadectwa zgodności wydanego w ramach systemu zarządzania środowiskowego, takiego jak system EMAS, lub innego dokumentu dowodowego potwierdzającego wykorzystywanie równoważnych środków zarządzania środowiskowego.</p>

3.3.2. Warunki realizacji zamówienia – kryteria kompleksowe

Warunki realizacji zamówienia
Wykorzystywanie narzędzia LCA w ramach przygotowywania projektu
W czasie prac projektowych należy wykorzystywać [wpisać nazwę narzędzi(a) LCA].
<p>Obowiązkowe badanie przepuszczalności powietrza (<i>Blower Door Test</i>).</p> <p>W przypadku, gdy w budynku zainstalowany jest system wentylacji mechanicznej, wykonawca jest zobowiązany do przeprowadzenia badania przepuszczalności powietrza dla budynku na etapie [należy wpisać odpowiedni etap budowy]. Badanie należy powtarzać aż do uzyskania wyników zgodnych z wyznaczonymi normami.</p>

²² <http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/68na3.pdf>.

<p>Księgowość</p> <p>Wykonawca jest zobowiązany do zapewnienia, przez okres pierwszych trzech lat, regularnych usług w zakresie księgowości, w ramach których zarządca budynku będzie co miesiąc otrzymywał dane liczbowe dotyczące zużycia energii do celów ogrzewania, chłodzenia, wentylacji, zaopatrzenia w ciepłą wodę i energię elektryczną.</p>
<p>Transport i recykling materiałów budowlanych</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykonawca powinien określić poziom minimalny i docelowy w odniesieniu do wykorzystania kontenerów wielokrotnego użytku do celów przywozu niezbędnych materiałów budowlanych na teren budowy, wywozu z terenu budowy oraz przewozów w jego obrębie. <p>Dostawcy materiałów budowlanych mają obowiązek określenia poziomu minimalnego i docelowego w odniesieniu do ilości odpadów opakowaniowych (można to zapewnić na przykład dzięki wykorzystaniu systemu odbioru, recyklingu i ponownego użycia opakowań dostarczanych z materiałami budowlanymi).</p>
<p>Gospodarowanie odpadami</p> <p>Wykonawca jest zobowiązany do wdrożenia stosownych środków w celu odzyskania (w drodze ponownego użycia lub recyklingu) oraz zmniejszenia ilości odpadów wytwarzanych w czasie prac rozbiórkowych i procesu budowlanego. Należy przestrzegać współczynnika odzysku (ponownego użycia lub recyklingu) na poziomie co najmniej 60% w odniesieniu do segregacji według udziału wagowego.²³</p> <p>Weryfikacja: Istnieje możliwość przedstawienia świadectwa zgodności wydanego w ramach systemu zarządzania środowiskowego, takiego jak system EMAS, lub innego dokumentu dowodowego potwierdzającego wykorzystywanie równoważnych środków zarządzania środowiskowego.</p>

3.3.3. Warunki realizacji zamówienia: noty wyjaśniające

<p>Wykorzystywanie narzędzia LCA w ramach przygotowywania projektu: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić, które narzędzie(-a) LCA jest (są) najbardziej odpowiednie dla danego regionu/rodzaju robót budowlanych, a także określić, do których aspektów projektu oraz wyboru materiałów można je zastosować. W przeciwnym razie kwestia ta może zostać ustalona z architektem, którego projekt został wybrany, na etapie negocjacji warunków umowy. Wykaz narzędzi LCA, które można wykorzystać, jest dostępny w sprawozdaniu wprowadzającym dotyczącym budownictwa. Niniejszy warunek umowy musi zostać wyraźnie zaznaczony w dokumentach przetargowych, tak by oferty były świadomi treści zawartych w umowie.</p>
<p>Badanie przepuszczalności powietrza – odpowiedni etap budowy: Odpowiedni czas na przeprowadzenie badania przepuszczalności powietrza będzie zależał od rodzaju budynku (np. w przypadku konstrukcji drewnianej badanie należy przeprowadzić po zamontowaniu okien, drzwi oraz izolacji paroszczelnej).</p>
<p>Transport i recykling materiałów budowlanych: Można także uwzględnić wymóg transportu towarów wyznaczoną drogą kolejową lub śródlądową drogą wodną. Wymóg taki ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy więcej niż jeden spośród potencjalnych wykonawców ma możliwość korzystania z dróg kolejowych lub śródlądowych dróg wodnych.</p>
<p>Zmniejszanie ilości odpadów oraz gospodarowanie odpadami: Instytucja zamawiająca jest zobowiązana do opracowania odpowiedniego systemu monitorowania i oceny w ramach procesu budowlanego. System ten, oprócz kontroli jakości, uwzględni również monitorowanie systemu gospodarowania odpadami.</p>

²³ <http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/68na3.pdf>.

III. Energia elektryczna

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

Niniejsza karta produktu stanowi część zestawu narzędzi szkoleniowych Komisji Europejskiej w zakresie GPP, który można pobrać ze strony internetowej GPP: http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm. Podobne karty produktu sporządzono dla 9 innych grup produktów i usług. Więcej informacji na temat względów, którymi kierowano się przy doborze wspomnianych kryteriów, znajduje się w szczegółowym sprawozdaniu wprowadzającym na wspomnianej stronie internetowej.

Dla każdej grupy produktów/usług przedstawione zostały dwa zestawy kryteriów:

- **Kryteria podstawowe dotyczące GPP** obejmują najistotniejsze czynniki oddziaływania na środowisko i można je stosować przy minimalnych dodatkowych wysiłkach związanych z weryfikacją oraz przy nieznacznych wzrostach kosztów;
- **Kryteria kompleksowe dotyczące GPP** są przeznaczone do stosowania przez instytucje, które starają się zakupić najlepsze ekologiczne produkty dostępne na rynku, i mogą wiązać się z dodatkowymi wysiłkami administracyjnymi lub pociągać za sobą pewien wzrost kosztów w porównaniu z innym produktami pełniącymi takie same funkcje.

1. Zakres zastosowania

Niniejsze zalecenia dotyczą zakupu energii elektrycznej.

Najbardziej bezpośredni sposób zmniejszenia wpływu zużycia energii elektrycznej na środowisko to ograniczenie własnego zapotrzebowania dzięki poprawie efektywności energetycznej w budynkach publicznych oraz w drodze zakupu bardziej energooszczędnych produktów wykorzystujących energię, a także za pomocą środków ukierunkowanych na zmianę zachowań konsumenckich. Obie kwestie zostały uwzględnione w innych grupach produktów w ramach sprawozdania wprowadzającego i karty produktu dla (budownictwo, biurowy sprzęt komputerowy). Niniejsza karta produktu zawiera uwagę dotyczącą wdrażania dot. usług energetycznych mających na celu poprawę efektywności energetycznej określonego budynku, na które przetarg ogłaszany jest często równoległe lub w połączeniu z procedurą przetargową na dostawę energii elektrycznej.

W przypadku kryteriów **podstawowych** specyfikacje uwzględniają zwłaszcza udział procentowy dostarczanej energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii (OZE) (zalecane 50%). Kryteria udzielenia zamówienia mają na celu promowanie nawet większego udziału procentowego OZE, wykraczającego poza minimalny wymóg ujęty w specyfikacjach.

W przypadku kryteriów **kompleksowych** specyfikacje zalecają 100% udział OZE.

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Emisje CO₂ i innych gazów w następstwie wytwarzania energii elektrycznej z paliw kopalnych • Oddziaływanie na zdrowie ludzkie, różnorodność biologiczną i zasoby wodne w następstwie wydobycia materiałów, tj. górnictwa (węgiel) i wierceń (ropa naftowa), a także utylizacji odpadów 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie udziału procentowego energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii (OZE)* • Zwiększenie udziału procentowego energii elektrycznej wytwarzanej w procesie wysokosprawnej kogeneracji

<ul style="list-style-type: none"> • Eksploatacja ograniczonych zasobów paliw kopalnych 	<p>*„Odnawialne źródła energii” oznaczają odnawialne, niekopalne źródła energii (energia wiatru, słoneczna, geotermiczna, falowa, pływów, wodna, biomasy, gazu z odpadów, gazu z zakładów oczyszczania ścieków i biogazów)</p>
--	--

3. Energia elektryczna – kryteria GPP

3.1. Energia elektryczna – kryteria podstawowe GPP

<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Zakup 50 % energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii (OZE) lub w procesie wysokosprawnej kogeneracji.</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>1. 50 % dostarczonej energii elektrycznej musi pochodzić z odnawialnych źródeł energii (OZE) lub z wysokosprawnej kogeneracji, zgodnie z definicjami zawartymi, odpowiednio, w dyrektywie 2001/77/WE²⁴ i w dyrektywie 2004/8/WE.</p> <p>Weryfikacja: Systemy gwarancji pochodzenia lub równoważny dowód – wszystkie kraje UE są prawnie zobowiązane, na mocy dyrektyw 2001/77/WE i 2004/8/WE, do ustanowienia systemów gwarancji pochodzenia w odniesieniu do energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii oraz w odniesieniu do zastosowania wysokosprawnej kogeneracji do wytwarzania energii. Systemy te stanowią dobrą podstawę prawną dla weryfikacji. Opcja alternatywna przewiduje przedłożenie przez dostawcę niezależnego dowodu na poparcie faktu, że odpowiednia ilość energii elektrycznej została wytworzona z tak zwanych źródeł odnawialnych lub wyprodukowana w procesie wysokosprawnej kogeneracji (np. zbywalny certyfikat wydany przez niezależny organ wydający, taki jak RECS²⁵), który został zatwierdzony przez rząd.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p><i>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</i></p> <p>Dodatkowe OZE i/ lub wysokosprawna kogeneracja</p> <p>1. Oferent powinien określić udział procentowy wytworzonej ze źródeł odnawialnych energii elektrycznej, jaka zostanie dostarczona. Dodatkowe punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do udziału procentowego wytworzonej ze źródeł odnawialnych energii elektrycznej, jaka zostanie dostarczona, wykraczającego poza minimalny wymóg określony w specyfikacji.</p> <p>Weryfikacja: Jak wyżej.</p> <p>2. Dodatkowa energia elektryczna wytworzona w procesie wysokosprawnej kogeneracji: Oferent powinien określić udział procentowy wytworzonej w procesie wysokosprawnej kogeneracji energii elektrycznej, jaka zostanie dostarczona. Dodatkowe punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do udziału procentowego wytworzonej w procesie wysokosprawnej kogeneracji energii elektrycznej, jaka zostanie dostarczona, wykraczającego poza minimalny wymóg określony w specyfikacji.</p> <p>3. W przypadku gdy dostarczana energia elektryczna jest wytwarzana w procesie wysokosprawnej kogeneracji opartej na odnawialnych źródłach energii, dozwolone jest podwójne naliczanie dodatkowych punktów za uwzględnienie obu aspektów.</p>

²⁴ „Odnawialne źródła energii” oznaczają odnawialne, niekopalne źródła energii (energia wiatru, słoneczna, geotermiczna, falowa, pływów, wodna, biomasy, gazu z odpadów, gazu z zakładów oczyszczania ścieków i biogazów)

²⁵ RECS = Renewable Energy Certificates System, system certyfikatów energii odnawialnej: www.recs.org

Warunki realizacji zamówienia

Na koniec każdego roku realizacji zamówienia wykonawca jest zobowiązany do ujawnienia instytucji zamawiającej pochodzenia dostarczonej energii elektrycznej w celu wykazania, że co najmniej 50 % pochodziło z odnawialnych źródeł energii lub z wysokosprawnej kogeneracji. Należy przedłożyć gwarancje pochodzenia lub równoważny dowód. Wspomniany wymóg nie dotyczy certyfikowanych dostawców 100 % ekologicznej energii elektrycznej (tj. opatrzonej oznakowaniem ekologicznym typu 1, w ramach którego stosowana jest definicja OZE co najmniej równie rygorystyczna jak ta zawarta w dyrektywie 2001/77/WE).

3.2. Energia elektryczna – kryteria kompleksowe GPP**Przedmiot zamówienia**

Zakup 100 % energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii (OZE).

Specyfikacje

1. 100 % dostarczonej energii elektrycznej musi pochodzić z odnawialnych źródeł energii (OZE) zgodnie z definicją zawartą w dyrektywie 2001/77/WE.

Weryfikacja: Systemy gwarancji pochodzenia lub równoważny dowód – wszystkie kraje UE są prawnie zobowiązane do ustanowienia systemów gwarancji pochodzenia w odniesieniu do energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii oraz w odniesieniu do zastosowania wysokosprawnej kogeneracji do wytwarzania energii. Systemy te stanowią dobrą podstawę prawną dla weryfikacji. Opcja alternatywna przewiduje przedłożenie przez dostawcę niezależnego dowodu na poparcie faktu, że odpowiednia ilość energii elektrycznej została wytworzona z tak zwanych źródeł odnawialnych (np. zbywalny certyfikat wydany przez niezależny organ wydający, taki jak RECS²⁶), który został zatwierdzony przez rząd.

Warunki realizacji zamówienia

Na koniec każdego roku realizacji zamówienia wykonawca jest zobowiązany do ujawnienia instytucji zamawiającej pochodzenia dostarczonej energii elektrycznej w celu wykazania, że 100 % pochodziło z odnawialnych źródeł energii. Należy przedłożyć gwarancje pochodzenia lub równoważny dowód. Wspomniany wymóg nie dotyczy certyfikowanych dostawców 100 % ekologicznej energii elektrycznej (tj. opatrzonej oznakowaniem ekologicznym typu 1, w ramach którego stosowana jest definicja OZE co najmniej równie rygorystyczna jak ta zawarta w dyrektywie 2001/77/WE).

3.3. Noty wyjaśniające

Definicja OZE: W dyrektywie 2001/77/WE (dyrektywa w sprawie OZE) określono OZE jako: „energię elektryczną produkowaną przez elektrownie wykorzystujące wyłącznie odnawialne źródła energii ... (energia wytwarzana z odnawialnych, niekopalnych źródeł energii: energia wiatru, słoneczna, geotermiczna, falowa, pływów, wodna, biomasy, gazu z odpadów, gazu z zakładów oczyszczania ścieków i biogazów), ... jak również pewną ilość energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii w elektrowniach mieszanych, wykorzystujących także konwencjonalne źródła energii wraz z odnawialną energią elektryczną wykorzystywaną do pompowania w elektrowniach szczytowo-pompowych, z wyłączeniem energii elektrycznej produkowanej w elektrowniach szczytowo-pompowych.”

Ponadto biomasa jest określona jako: „podatne na rozkład biologiczny frakcje produktów, odpady i pozostałości z przemysłu rolnego (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi), leśnictwa i związanych z nim gałęzi gospodarki, jak również podatne na rozkład biologiczny frakcje odpadów przemysłowych i miejskich”.

²⁶ RECS = system certyfikatów energii odnawialnej: www.recs.org

<p>Weryfikacja – Systemy gwarancji pochodzenia lub równoważny dowód: Wszystkie kraje UE są prawnie zobowiązane do ustanowienia systemów gwarancji pochodzenia oraz do dysponowania niezawodnymi systemami, umożliwiającymi dostawcom energii ujawnienie konsumentom zawartości koszyka energetycznego, na przykład energii ze źródeł odnawialnych wchodzącej w skład energii elektrycznej (Wymagane na mocy dyrektywy 2003/54/WE)</p>
<p>Weryfikacja – Oznakowania ekologiczne typu 1: Istnieje wiele oznakowań ekologicznych odnoszących się do ekologicznej energii elektrycznej, które mogą służyć do wykazania zgodności z kryteriami. Instytucja zamawiająca musi jednak w pierwszej kolejności sprawdzić, czy definicja OZE wykorzystywana w ramach oznakowania ekologicznego jest uznana przez rząd krajowy w kontekście ujawniania zawartości koszyka energetycznego, i czy jest co najmniej równie rygorystyczna jak definicja określona w dyrektywie w sprawie OZE (2001/77/WE).</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą zobowiązane do określenia w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczby dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10–15 % całkowitej liczby możliwych do użycia punktów.</p> <p>W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.</p>
<p>Zachęcanie niewielkich dostawców: Wielu dostawców oraz producentów ekologicznej energii elektrycznej to niewielkie podmioty, które mogą nie być w stanie zaspokoić zapotrzebowania dużych konsumentów. Aby umożliwić tego rodzaju dostawcom udział w procedurze przetargowej, stosowne może być podzielenie zamówienia na mniejsze części – pod warunkiem, że przetarg jest ogłaszany jako jedno zamówienie (podzielone na części). Dobrego przykładu takiego podejścia dostarczyło austriackie ministerstwo ds. rolnictwa, leśnictwa, środowiska i gospodarki Wodnej (<i>Lebensministerium</i>)²⁷.</p>
<p>Uwzględnienie środków w zakresie poprawy efektywności energetycznej: Przy dokonywaniu zakupu energii elektrycznej instytucja zamawiająca może również rozważyć udzielenie zamówienia na usługi w zakresie poprawy charakterystyki energetycznej, a także zwrócić się o specjalistyczną poradę w sprawie poprawy efektywności energetycznej. Można bez trudu opracować wiele środków poprawiających efektywność energetyczną, z krótkimi okresami spłaty. Przetarg na usługi w zakresie poprawy charakterystyki energetycznej może być ogłaszany łącznie lub równoległe z przetargiem na dostawę energii elektrycznej.</p> <p>Informacje na temat stosowania umów o efekt energetyczny dotyczących budynków publicznych znajdują się na stronie internetowej: http://www.eurocontract.net/front_content.php?idcat=1 lub http://www.oegut.at/en/themen/erweiter-tes-europa/conviba/contracting.php.</p>

²⁷ Zob.: analizy przypadku na CD-ROMie dołączonym do książki „The Procura+ Manual – A Guide to Cost-Effective Sustainable Public Procurement”, wydanie drugie, 2007. Dostępne również na stronie: <http://www.procuraplus.org/index.php?id=4595>

IV. Żywność i usługi cateringowe

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Niniejsza karta zawiera zalecenia dotyczące **zamówień na żywność i usługi cateringowe**.

Proponuje się specyfikacje w odniesieniu do następującego asortymentu produktów: owoce i warzywa; produkty akwakultury, produkty pochodzenia morskiego, produkty mięsne i przetwory mleczne; napoje; a także w odniesieniu do świadczenia stosownych usług cateringowych.

W przypadku żywności kryteria **podstawowe** dotyczą ekologicznych metod produkcji oraz odpadów opakowaniowych. Kryteria **kompleksowe** uwzględniają również inne aspekty, na przykład nabywanie żywności wyprodukowanej zgodnie z normami produkcji zintegrowanej²⁸, a także dobrostan zwierząt.

W przypadku usług cateringowych kryteria **podstawowe** koncentrują się w szczególności na żywności ekologicznej oraz zmniejszaniu ilości odpadów i ich selektywnej zbiórce. Kryteria **kompleksowe** uwzględniają ponadto środowiskowe kryteria kwalifikacji, wykorzystanie wyrobów papierowych i środków czyszczących, sprzęt kuchenny, wartość odżywczą itd.

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie	Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> Eutrofizacja²⁹, zakwaszenie³⁰ i toksyczne oddziaływanie na zdrowie ludzkie i środowisko (rośliny i zwierzęta), spowodowane pozostałościami nawozów i pestycydów obecnymi w wodzie, powietrzu, glebie i żywności Negatywne oddziaływanie na zdrowie pracowników rolnictwa w związku z nieumiejętnym obchodzeniem się i nadużywaniem niektórych pestycydów i nawozów 	<ul style="list-style-type: none"> Nabywanie ekologicznej żywności Nabywanie żywności wyprodukowanej w ramach „systemów produkcji zintegrowanej” Nabywanie wyprodukowanych lub złowionych w sposób zrównoważony produktów akwakultury i morskich Nabywanie produktów zwierzęcych spełniających wysokie standardy w zakresie dobrostanu

²⁸ *Integrated crop management systems in the EU* (Systemy zintegrowanego zarządzania uprawami w UE). Zmienne sprawozdanie końcowe dla DG ds. Środowiska Komisji Europejskiej, przedłożone przez Agra CEAS Consulting. Maj 2002 r. http://ec.europa.eu/environment/agriculture/pdf/icm_finalreport.pdf

²⁹ Eutrofizacja jest procesem, w którym dochodzi do nadmiernego wzbogacenia zbiorników wodnych (na przykład jezior, estuariów lub wolno płynących strumieni) substancjami odżywczymi, co powoduje wzmożony rozwój roślinności (glonów, niepożądanych roślin (chwastów) itd.). Kiedy nadmierne rozwinięta roślinność obumiera i ulega rozkładowi, zmniejsza się ilość rozpuszczonego w wodzie tlenu, co może prowadzić do śmierci organizmów wodnych (na przykład ryb). Substancje odżywcze mogą pochodzić z wielu źródeł antropogenicznych (związanych z działalnością człowieka), takich jak nawozy stosowane na polach, erozja gleby, depozycja azotu z atmosfery, zrzuty z oczyszczalni ścieków, a także nieoczyszczone ścieki komunalne.

³⁰ Zakwaszenie jest to nagromadzenie nadmiernych ilości kwasu siarkowego i azotowego w glebach, wodach i powietrzu, spowodowane depozycją kwasów. Owa depozycja jest skutkiem antropogenicznych (związanych z działalnością człowieka) emisji, przede wszystkim dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz amoniaku, spowodowanych na przykład stosowaniem obornika i innych dodatków do wzbogacania gleby w rolnictwie, a także emisji przemysłowych. Depozycja kwasu oddziałuje negatywnie na wody, lasy i glebę; prowadzi do utraty liści i osłabienia drzew; może również powodować zmianę pH gleby i wody, czego skutkiem jest mobilizacja metali ciężkich i innych szkodliwych substancji, połączona z toksycznym oddziaływaniem na glebę i organizmy wodne, niszczy także budynki i zabytki.

<ul style="list-style-type: none"> • Erozja gleby, niszczenie lasów i utrata różnorodności biologicznej, spowodowane nieodpowiednimi praktykami rolnymi, zbyt intensywną produkcją zwierzęcą oraz intensywnymi praktykami połowowymi i akwakultury • Okrucieństwo wobec zwierząt, będące skutkiem nieprzestrzegania zasad dobrostanu zwierząt • Wysokie zużycie energii i wody przy produkcji i przetwarzaniu żywności • Odpady opakowaniowe • Wysokie zużycie środków czyszczących oraz innych chemikaliów mogących negatywnie oddziaływać na zdrowie personelu kuchennego, jak również – za pośrednictwem ścieków – na środowisko • Wysokie zużycie wody i energii w urządzeniach kuchennych • Emisje CO₂ i innych zanieczyszczeń w następstwie korzystania ze środków transportu w ramach świadczenia usług cateringowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Nabywanie produktów sezonowych • Nabywanie produktów luzem lub w opakowaniach zawierających duże ilości surowców pochodzących z recyklingu • Wykorzystywanie sztućców, naczyń, wyrobów szklanych i obrusów wielokrotnego użytku • Wykorzystywanie przyjaznych dla środowiska wyrobów papierowych • Selektywna zbiórka odpadów i szkolenie pracowników • Ograniczenie stosowania niebezpiecznych chemikaliów oraz korzystanie z przyjaznych dla środowiska środków czyszczących oraz do mycia naczyń • Nabywanie wodoszczędnych i energooszczędnych urządzeń kuchennych • Poprawa stanu szlaków transportowych oraz efektywności energetycznej, a także ograniczenie emisji z pojazdów wykorzystywanych w ramach świadczenia usług cateringowych
--	--

3. Żywność – kryteria GPP

3.1. Żywność – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup żywności (lub pewnej grupy produktów żywnościowych) pochodzącej przynajmniej w części z produkcji ekologicznej.
Specyfikacje
<p>1. [X] % [określonej grupy produktów, takich jak nabiał, mięso, warzywa, albo konkretnych produktów, na przykład ziemniaków, pomidorów, wołowiny, jaj] musi być wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja: Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
Kryteria udzielenia zamówienia
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Żywność ekologiczną: Dodatkowy udział procentowy produktów pochodzących z produkcji ekologicznej, wykraczający poza minimalny wymóg określony w specyfikacji.</p> <p>Weryfikacja: Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
<p>2. Opakowania: Udział procentowy produktów, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> • są dostarczane w opakowaniach drugorzędnych lub transportowych o zawartości powyżej 45 % surowców pochodzących z recyklingu.

- są dostarczane w materiałach opakowaniowych opartych na surowcach odnawialnych.
- nie są dostarczane w pojedynczych porcjach (opakowania jednostkowe).

Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia podpisanego oświadczenia wskazującego, które z wymienionych kryteriów jest w stanie spełnić. Instytucja zamawiająca zweryfikuje zgodność w czasie realizacji zamówienia, przy czym w razie niezgodności zastosowane zostaną odpowiednie kary.

3.2. Żywność – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup żywności (lub pewnej grupy produktów żywnościowych) obejmującej udział procentowy produktów pochodzących z produkcji ekologicznej i zintegrowanej oraz w opakowaniach ograniczonych do minimum
Specyfikacje
1. [X] % [określonej grupy produktów, takich jak nabiał, mięso, warzywa, albo konkretnych produktów, na przykład ziemniaków, pomidorów, wołowiny, jaj] musi być wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007. Weryfikacja: Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.
2. Spośród pozostałych produktów nieekologicznych, [X] % [określonej grupy produktów, takich jak nabiał, mięso, warzywa, albo konkretnych produktów, na przykład ziemniaków, pomidorów, wołowiny, jaj] musi być wyprodukowane zgodnie z kryteriami dotyczącymi produkcji zintegrowanej lub równoważnych systemów. Weryfikacja: Produkty opatrzone regionalnym/krajowym oznakowaniem produkcji zintegrowanej zostaną uznane za spełniające wymogi. W przypadku gdy produkty nie posiadają certyfikatu, oferent będzie zobowiązany do przedstawienia odpowiedniego poświadczenia zgodności z każdym z wymogów określonych w regionalnych/krajowych normach produkcji zintegrowanej (na przykład wykazu chemikaliów wykorzystywanych przy produkcji, zaświadczenia o warunkach dobrostanu w gospodarstwach, itp.).
Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:
1. Żywność ekologiczną: Dodatkowy udział procentowy produktów pochodzących z produkcji ekologicznej, wykraczający poza minimalny wymóg określony w specyfikacji. Weryfikacja: Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.
2. Produkcja zintegrowana: Dodatkowy udział procentowy produktów wytwarzanych w ramach produkcji zintegrowanej, wykraczający poza minimalny wymóg określony w specyfikacji. Weryfikacja: Produkty opatrzone regionalnym/krajowym oznakowaniem produkcji zintegrowanej zostaną uznane za spełniające wymogi. W przypadku gdy produkty nie posiadają certyfikatu, oferent będzie zobowiązany do przedstawienia odpowiedniego poświadczenia zgodności z każdym z wymogów określonych w regionalnych/krajowych normach produkcji zintegrowanej (na przykład wykazu chemikaliów wykorzystywanych przy produkcji, zaświadczenia o warunkach dobrostanu w gospodarstwach, itp.).

<p>3. Produkty akwakultury i produkty morskie: Udział procentowy produktów akwakultury i produktów morskich, które zostały złowione lub wyprodukowane przy użyciu zrównoważonych praktyk i metod, jak określono w stosownym oznakowaniu dotyczącym zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury.</p> <p>Weryfikacja: Produkty akwakultury i produkty morskie, opatrzone oznakowaniem dotyczącym zrównoważonych praktyk połowowych lub akwakultury, zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, poświadczające jednoznacznie zgodność z kryteriami w zakresie zrównoważonego rybołówstwa lub akwakultury, uwzględnionymi w stosownym oznakowaniu dotyczącym zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury.</p>
<p>4. Normy w zakresie dobrostanu zwierząt: Udział procentowy produktów zwierzęcych, wyprodukowanych zgodnie z wysokimi normami w zakresie dobrostanu stosownie do wytycznych krajowych.</p> <p>Weryfikacja: Produkty posiadające odpowiednie poświadczenie spełnienia stosownych nieobowiązkowych norm krajowych, wykraczających poza obowiązujące przepisy (na przykład certyfikat wydany przez uznany organ) zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferent będzie zobowiązany do przedstawienia innego odpowiedniego poświadczenia zgodności z normami w zakresie dobrostanu.</p>
<p>5. Opakowania: Udział procentowy produktów, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> • są dostarczane w opakowaniach drugorzędnych lub transportowych o zawartości powyżej 45 % surowców pochodzących z recyklingu. • są dostarczane w materiałach opakowaniowych opartych na surowcach odnawialnych. • nie są dostarczane w pojedynczych porcjach (opakowania jednostkowe). <p>Weryfikacja: Dostawcy są zobowiązani do przedstawienia podpisanego oświadczenia wykazującego, które z wymienionych kryteriów są w stanie spełnić ich produkty. Instytucja zamawiająca zweryfikuje zgodność w czasie realizacji zamówienia, przy czym w razie niezgodności zastosowane zostaną odpowiednie kary.</p>

3.3. Noty wyjaśniające

<p>Kryteria dotyczące produkcji zintegrowanej: Ponieważ kryteria dotyczące produkcji zintegrowanej nie są kryteriami międzynarodowymi, niezbędne będzie rozpoznanie, które z produktów posiadających wspomniany certyfikat są dostępne, a także odwołanie się do odpowiednich norm.</p>
<p>Produkty akwakultury i produkty morskie: Biorąc pod uwagę dużą liczbę różnych oznakowań dotyczących zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury, które mogą być przyznane produktom akwakultury i produktom morskim, kryterium to zostało określone w stosunkowo otwarty sposób. W innym wypadku istnieje możliwość zastosowania kryteriów uwzględnionych w przepisach dotyczących określonego oznakowania (informacje w sprawozdaniu wprowadzającym), o ile uznane zostaną również alternatywne środki dowodowe poświadczające zgodność.</p>
<p>Normy w zakresie dobrostanu: W niektórych krajach UE rządy krajowe wprowadziły systemy dobrowolnej certyfikacji w celu poprawy dobrostanu zwierząt. Tam, gdzie tego rodzaju systemy obowiązują, stanowią one pożyteczne narzędzie weryfikacji do wykorzystania przez instytucje zamawiające.</p>
<p>Udział procentowy żywności ekologicznej: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić, w jaki sposób ów udział procentowy zostanie oceniony: pod względem objętości, masy lub ceny (kwota wydana w EUR).</p>
<p>Opakowania: Zgodnie z art. 3 dyrektywy 94/62/WE z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych, „opakowania” obejmują wyłącznie:</p> <p>a) opakowania handlowe lub opakowania podstawowe, tj. mające stanowić towar jednostkowy, sprzedawany użytkownikowi końcowemu lub konsumentowi w miejscu zakupu;</p>

- b) opakowania zbiorcze lub opakowania drugorzędne, tj. stanowiące w miejscu zakupu zestaw określonej liczby towarów jednostkowych, niezależnie od tego czy są one sprzedawane w takiej postaci użytkownikowi końcowemu czy konsumentowi, czy też służą zaopatrywaniu punktów sprzedaży; można je zdjąć ze sprzedawanego produktu bez naruszania jego cech;
- c) opakowania transportowe lub opakowania trzeciorzędne, tj. mające ułatwić przenoszenie i transport pewnej liczby towarów jednostkowych lub opakowań zbiorczych, zapobiegając powstaniu uszkodzeń przy przenoszeniu i transporcie. Opakowanie transportowe nie obejmuje kontenerów do transportu drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10–15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawy wyników.

4. Usługi cateringowe – kryteria GPP

4.1. Usługi cateringowe – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zamówienie na świadczone w sposób przyjazny środowisku usługi cateringowe połączone z dostawą żywności, obejmującej udział procentowy wyrobów pochodzących z produkcji ekologicznej.
Specyfikacje
<p>Żywność</p> <p>1. [X] % [określonej grupy produktów, takich jak nabiał, mięso, warzywa, albo konkretnych produktów, na przykład ziemniaków, pomidorów, wołowiny, jaj], jakie zostaną użyte w ramach świadczenia usługi, musi być wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja: Dostawcy, okazujący oznakowanie ekologiczne typu I dla restauracji, zostaną uznani za spełniających kryteria, o ile określą udział procentowy żywności ekologicznej, która zostanie wykorzystana w ramach stosownego zamówienia. W innym wypadku wymagane jest, aby dostawcy wykazali, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania w ramach proponowanej oferty. Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p> <p>2. [W przypadkach, gdy menu jest układane przez przedsiębiorstwo, któremu udzielono zamówienia] Najważniejsze owoce, warzywa i produkty morskie, które zostaną użyte w ramach świadczonej usługi, są, w miarę możliwości, dobierane stosownie do pory roku. Zalecane wytyczne znajdują się w kalendarzu sezonowym, zamieszczonym w załączniku X [do opracowania przez instytucję zamawiającą].</p>
Kryteria udzielenia zamówienia
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Żywność ekologiczną: Dodatkowy udział procentowy produktów pochodzących z produkcji ekologicznej, wykraczający poza minimalny wymóg określony w specyfikacji.</p>

<p>Weryfikacja: Dostawcy, okazujący oznakowanie ekologiczne typu I dla restauracji, zostaną uznani za spełniających kryteria, o ile określą udział procentowy żywności ekologicznej, która zostanie użyta w ramach stosownego zamówienia. W innym wypadku wymagane jest, aby dostawcy wykazali, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania w ramach proponowanej oferty. Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
<p>2. Opakowania: Udział procentowy produktów, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> • są dostarczane w opakowaniach drugorzędnych lub transportowych o zawartości powyżej 45 % surowców pochodzących z recyklingu. • są dostarczane w materiałach opakowaniowych opartych na surowcach odnawialnych. • nie są dostarczane w pojedynczych porcjach (opakowania jednostkowe). <p>Weryfikacja: Dostawcy, okazujący oznakowanie ekologiczne typu I dla restauracji, zostaną uznani za spełniających kryteria, o ile certyfikat uwzględni wymienione wyżej wymogi. W innym wypadku dostawcy są zobowiązani do przedłożenia podpisanego oświadczenia określającego, które z wymienionych kryteriów są w stanie spełnić. Instytucja zamawiająca zweryfikuje zgodność w czasie realizacji zamówienia, przy czym w razie niezgodności zastosowane zostaną odpowiednie kary.</p>
<p>Warunki realizacji zamówienia</p>
<p>1. Wytwarzanie odpadów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aby ograniczyć wytwarzanie odpadów, należy podawać żywność i napoje, wykorzystując sztucce, wyroby szklane, naczynia i obrusy wielorazowego użytku, albo sztucce, naczynia lub inny sprzęt cateringowy oparty na surowcach odnawialnych. • Odpady wytworzone w czasie świadczenia usługi będą zbierane oddzielnie zgodnie z zasadami systemu zbiórki administracji publicznej, co obejmuje frakcje [w tym miejscu należy określić szczegółowo frakcje odpadów, jakie mają być zbierane oddzielnie, w zależności od miejscowych przepisów administracyjnych].
<p>2. Transport</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojazdy, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usług, spełniają co najmniej wymagania w zakresie emisji spalin EURO 4 lub IV. Dostawcy są zobowiązani do przedłożenia wykazu pojazdów, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, wraz z odpowiednimi kartami technicznymi tych pojazdów, określającymi stosowne wielkości emisji.

4.2. Usługi cateringowe – kryteria kompleksowe GPP

<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Zamówienie na świadczone w sposób przyjazny środowisku usługi cateringowe połączone z dostawą żywności obejmującej udział procentowy wyrobów pochodzących z produkcji ekologicznej i zintegrowanej.</p>
<p>Kryteria kwalifikacji</p>
<p>Wykonawca jest zobowiązany do wykazania swoich możliwości technicznych i zawodowych do wykonania zamówienia z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, przy wykorzystaniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • systemu zarządzania środowiskowego (SZŚ) w odniesieniu do usług cateringowych (na przykład EMAS, ISO 14001 lub równoważne, [należy wpisać inne oficjalne systemy krajowe lub regionalne]), lub • polityki środowiskowej odnoszącej się do działalności cateringowej oraz instrukcji i procedur roboczych w zakresie świadczenia usług w sposób przyjazny środowisku, lub • uprzedniego doświadczenia w stosowaniu środków zarządzania środowiskowego przy realizacji podobnych zamówień,

Specyfikacje
<p>Żywność</p> <p>1. X] % [określonej grupy produktów, takich jak nabiał, mięso, warzywa, albo konkretnych produktów, na przykład ziemniaków, pomidorów, wołowiny, jaj], jakie zostaną użyte w ramach świadczenia usługi, musi być wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja: Dostawcy, okazujący oznakowanie ekologiczne typu I dla restauracji, zostaną uznani za spełniających kryteria, o ile określą udział procentowy żywności ekologicznej, która zostanie wykorzystana w ramach stosownego zamówienia. W innym wypadku wymagane jest, aby dostawcy wykazali, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania w ramach proponowanej oferty. Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
<p>2. Spośród pozostałych produktów nieekologicznych, [X] % [określonej grupy produktów, takich jak nabiał, mleko, warzywa, albo konkretnych produktów, na przykład ziemniaków, pomidorów, wołowiny, jaj], które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, musi być wyprodukowane zgodnie z kryteriami dotyczącymi produkcji zintegrowanej lub równoważnych systemów.</p> <p>Weryfikacja: Wymagane jest, aby dostawcy określili, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania. Produkty opatrzone regionalnym/krajowym oznakowaniem produkcji zintegrowanej zostaną uznane za spełniające niniejsze kryterium. W przypadku gdy produkty nie posiadają certyfikatu, oferent będzie zobowiązany do przedstawienia odpowiedniego poświadczenia zgodności z każdym z wymogów określonych w regionalnych/krajowych normach produkcji zintegrowanej (na przykład wykazu chemikaliów wykorzystywanych przy produkcji, zaświadczenia o warunkach dobrostanu w gospodarstwach, itp.).</p>
<p>3. [W przypadkach, gdy menu jest układane przez przedsiębiorstwo, któremu udzielono zamówienia] Najważniejsze owoce, warzywa i produkty morskie, które zostaną użyte w ramach świadczonej usługi, są, w miarę możliwości, dobierane stosownie do pory roku. Zalecane wytyczne znajdują się w kalendarzu sezonowym, zamieszczonym w załączniku X [do opracowania przez instytucję zamawiającą].</p>
<p>4. Wyroby papiernicze</p> <p>Wyroby papiernicze, na przykład ręczniki kuchenne lub papierowe serwetki, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, muszą być wykonane z włókien pierwotnych pochodzących z recyklingu lub wyprodukowanych w sposób zrównoważony.</p> <p>Weryfikacja: Produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym lub dowolnym krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi, przy czym uznane zostaną wszelkie inne odpowiednie dowody, na przykład dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Żywność ekologiczna: Dodatkowy udział procentowy produktów pochodzących z produkcji ekologicznej, wykraczający poza minimalny wymóg określony w specyfikacji.</p> <p>Weryfikacja: Dostawcy, okazujący oznakowanie ekologiczne typu I dla restauracji, zostaną uznani za spełniających kryteria, o ile określą udział procentowy żywności ekologicznej, która zostanie użyta w ramach stosownego zamówienia. W innym wypadku wymagane jest, aby dostawcy wykazali, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania w ramach proponowanej oferty. Produkty opatrzone wspólnotowym lub krajowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
<p>2. Produkcja zintegrowana: Dodatkowy udział procentowy produktów pochodzących z produkcji zintegrowanej, wykraczający poza minimalny wymóg określony w specyfikacji.</p>

<p>Weryfikacja: Wymagane jest, aby dostawcy określili, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania. Produkty opatrzone regionalnym/krajowym oznakowaniem produkcji zintegrowanej zostaną uznane za spełniające niniejsze kryterium. W przypadku gdy produkty nie posiadają certyfikatu, oferent będzie zobowiązany do przedstawienia odpowiedniego poświadczenia zgodności z każdym z wymogów określonych w regionalnych/krajowych normach produkcji zintegrowanej (na przykład wykaz chemikaliów wykorzystywanych przy produkcji, zaświadczenie o warunkach dobrostanu w gospodarstwach, itp.).</p>
<p>3. Produkty akwakultury i produkty morskie: Udział procentowy produktów akwakultury i produktów morskich (w stosunku do łącznej objętości zakupionych produktów akwakultury i produktów morskich), które zostaną wykorzystane w ramach świadczenia umowy, złowionych lub wyprodukowanych przy zastosowaniu zrównoważonych praktyk i metod, jak określono w stosownym oznakowaniu dotyczącym zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury.</p> <p>Weryfikacja: Wymagane jest, aby dostawcy wykazali, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania w ramach proponowanej oferty. Produkty akwakultury i produkty morskie, opatrzone oznakowaniem dotyczącym zrównoważonych praktyk połowowych lub akwakultury, zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznany zostanie również wszelkiego rodzaju inny odpowiedni środek dowodowy, jednoznacznie poświadczający zgodność z kryteriami w zakresie zrównoważonego rybołówstwa lub akwakultury stosownego oznakowania dotyczącego zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury.</p>
<p>4. Normy w zakresie dobrostanu zwierząt: Udział procentowy produktów zwierzęcych, które zostaną wykorzystane w ramach świadczenia usługi, wyprodukowanych zgodnie z wysokimi normami w zakresie dobrostanu stosownie do wytycznych krajowych.</p> <p>Weryfikacja: Wymagane jest, aby dostawcy wykazali, w jaki sposób zamierzają wywiązać się ze zobowiązania w ramach proponowanej oferty. Produkty posiadające odpowiednie poświadczenie spełnienia stosownych nieobowiązkowych norm krajowych, wykraczających poza obowiązujące przepisy, na przykład certyfikat wydany przez uznany organ, zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferent będzie zobowiązany do przedstawienia innego odpowiedniego poświadczenia zgodności z normami w zakresie dobrostanu.</p>
<p>5. Opakowania: Udział procentowy produktów, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> • są dostarczane w opakowaniach drugorzędnych lub transportowych o zawartości powyżej 45 % surowców pochodzących z recyklingu. • są dostarczane w materiałach opakowaniowych opartych na surowcach odnawialnych. • nie są dostarczane w pojedynczych porcjach (opakowania jednostkowe). <p>Weryfikacja: Dostawcy, okazujący oznakowanie ekologiczne typu I dla restauracji, zostaną uznani za spełniających kryteria, o ile certyfikat uwzględniła wyszczególnione wyżej wymogi. W innym wypadku dostawcy są zobowiązani do przedłożenia podpisanego oświadczenia określającego, które z wymienionych kryteriów są w stanie spełnić. Instytucja zamawiająca zweryfikuje zgodność w czasie realizacji zamówienia, przy czym w razie niezgodności zastosowane zostaną odpowiednie kary.</p>
<p>6. Urządzenia: Należy spełnić następujące kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chłodziarki i zamrażarki, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, nie zawierają substancji zubażających warstwę ozonową (HCFC) ani HFC. - Wykorzystywane urządzenia spełniają co najmniej jedną z następujących norm efektywności energetycznej, jeżeli tego rodzaju normy obowiązują: Energy Star, wspólnotowa etykieta energetyczna (klasa efektywności A) bądź [innych norm krajowych] lub równoważnych. - Wykorzystywane urządzenia są oszczędne pod względem zużycia wody zgodnie z przepisami określającymi oznakowanie wspólnotowe (klasa A) lub równoważnymi normami. <p>Weryfikacja: Dostawcy są zobowiązani do przedłożenia wykazu urządzeń, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, określającego urządzenia posiadające stosowne oznakowanie efektywności, lub do przedłożenia alternatywnych stosownych poświadczeń spełnienia kryteriów.</p>

7. Środki czyszczące: Środki czyszczące, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, muszą spełniać następujące kryteria:

(w tym miejscu należy wpisać kryteria podstawowe, zamieszczone w Karcie produktu dla środków czyszczących i usług sprzątania).

Weryfikacja: (w tym miejscu należy wpisać kryteria podstawowe, zamieszczone w karcie produktu dotyczącej środków czyszczących i usług sprzątania).

Warunki realizacji zamówienia

1. Wytwarzanie odpadów

- Aby ograniczyć wytwarzanie odpadów, należy podawać żywność i napoje, wykorzystując sztucce, wyroby szklane, naczynia i obrusy wielorazowego użytku, albo sztucce, naczynia lub inny sprzęt cateringowy oparty na surowcach odnawialnych.

Odpady wytworzone w czasie świadczenia usługi będą zbierane oddzielnie zgodnie z zasadami systemu zbiórki administracji publicznej, co obejmuje frakcje [w tym miejscu należy określić szczegółowo frakcje odpadów, jakie mają być zbierane oddzielnie, w zależności od miejscowych przepisów administracyjnych].

2. Transport

Pojazdy, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usług, spełniają co najmniej wymagania w zakresie emisji spalin EURO 5 lub V. Dostawcy są zobowiązani do przedłożenia wykazu pojazdów, które będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, wraz z odpowiednimi kartami technicznymi tych pojazdów, określającymi stosowne wielkości emisji.

3. Szkolenie pracowników

- Wymagane jest, aby pracownicy cateringu przeszli szkolenie w zakresie zmniejszania ilości odpadów, gospodarowania i selektywnej zbiórki odpadów oraz informacji o produkcie (pochodzenie, jakość środowiskowa i społeczna produktów). Wykonawca przedstawi plan szkolenia po otrzymaniu zamówienia, natomiast pod koniec realizacji zamówienia przedstawi instytucji zamawiającej certyfikat informujący o szkoleniu, które przeszli zarówno nowi, jak i stali pracownicy.

4. Zarządzanie usługami

- [W przypadku gdy nie uwzględniono kryteriów kwalifikacji] Wykonawca dołoży starań w celu zagwarantowania, że tam, gdzie jest to możliwe, żywność wykorzystywana w ramach świadczenia usługi została wyprodukowana w sposób ograniczający niekorzystne oddziaływanie na środowisko. Tym samym, w ciągu pierwszych 6 miesięcy realizacji zamówienia, wykonawca będzie dysponował kompleksowymi i udokumentowanymi procedurami w zakresie ochrony środowiska dotyczącymi co najmniej następujących dziedzin:
 - Ocena najistotniejszych aspektów środowiskowych w zakresie świadczonej usługi.
 - Wybór, przygotowywanie i konserwowanie żywności.
 - Zmniejszanie ilości i selektywna zbiórka odpadów.
 - Ograniczanie zużycia energii i wody podczas przygotowywania i transportu żywności.
 - Szkolenia.

4.3. Noty wyjaśniające

Udział procentowy żywności ekologicznej: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić, w jaki sposób ów udział procentowy zostanie oceniony: pod względem objętości, masy lub ceny (kwota wydanych EUR).

<p>Kryteria dotyczące produkcji zintegrowanej: Ponieważ kryteria dotyczące produkcji zintegrowanej nie są kryteriami międzynarodowymi, niezbędne będzie rozpoznanie w każdym z krajów, które z produktów posiadających wspomniany certyfikat są dostępne, a także odwołanie się do odpowiednich norm.</p>
<p>Produkty sezonowe: Produkty sezonowe są to produkty hodowane na zewnątrz w regionie, w którym realizowane jest zamówienie. Każda instytucja zamawiająca będzie musiała dołączyć, w załączniku do zaproszenia przetargowego, opracowany we własnym zakresie lub już istniejący „kalendarz” żywności sezonowej dla danego regionu, określający, w jakich miesiącach najważniejsze produkty żywnościowe (przede wszystkim warzywa i owoce, ale także produkty morskie) są hodowane na zewnątrz/poławiane w regionie. Produkty nie muszą jednak pochodzić faktycznie z danego regionu.</p>
<p>Produkty akwakultury i produkty morskie: Biorąc pod uwagę dużą liczbę różnych oznakowań dotyczących zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury, dostępnych w odniesieniu do produktów akwakultury i produktów morskich, kryterium to zostało określone w stosunkowo otwarty sposób. W innym wypadku istnieje możliwość zastosowania kryteriów uwzględnionych w określonym oznakowaniu (informacje w sprawozdaniu wprowadzającym), o ile uznane zostaną również alternatywne poświadczenia zgodności.</p>
<p>Normy w zakresie dobrostanu: W niektórych krajach UE rządy krajowe wprowadziły systemy dobrowolnej certyfikacji w celu poprawy dobrostanu zwierząt. Tam, gdzie tego rodzaju systemy obowiązują, stanowią one pożyteczne narzędzie weryfikacji do wykorzystania przez instytucje zamawiające.</p>
<p>Opakowania: Zgodnie z art. 3 dyrektywy 94/62/WE z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych, „opakowania” obejmują wyłącznie:</p> <ol style="list-style-type: none">opakowania handlowe lub opakowania podstawowe, tj. mające stanowić towar jednostkowy, sprzedawany użytkownikowi końcowemu lub konsumentowi w miejscu zakupu;opakowania zbiorcze lub opakowania drugorzędne, tj. stanowiące w miejscu zakupu zestaw określonej liczby towarów jednostkowych, niezależnie od tego czy są one sprzedawane w takiej postaci użytkownikowi końcowemu czy konsumentowi, czy też służą zaopatrywaniu punktów sprzedaży; można je zdjąć ze sprzedawanego produktu bez naruszania jego cech;opakowania transportowe lub opakowania trzeciorzędne, tj. mające ułatwić przenoszenie i transport pewnej liczby towarów jednostkowych lub opakowań zbiorczych, zapobiegając powstaniu uszkodzeń przy przenoszeniu i transporcie. Opakowanie transportowe nie obejmuje kontenerów do transportu drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego.
<p>Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10–15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.</p> <p>W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawy wyników.</p>

V. Meble

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Meble stanowią szeroką grupę produktów, obejmującą bardzo różne rodzaje wyrobów meblarskich (krzesła, stoły, szafy, półki, szafki...), mających rozmaite zastosowania (szkolne, biurowe, kuchenne, łazienkowe, do użytkowania na zewnątrz, specjalnego przeznaczenia itp.).

Proponowane kryteria obejmują:

- Meble do użytkowania we wnętrzach. Kategoria ta obejmuje meble do użytkowania w pracy, np. w biurach i szkołach, a także w gospodarstwie domowym. Należą do niej wszystkie wolnostojące lub wbudowane wyroby meblarskie, wykorzystywane do przechowywania, wieszania, leżenia, siedzenia, wykonywania pracy i spożywania posiłków. Kategoria nie obejmuje natomiast elementów budowlanych (takich jak stopnie schodów, ściany, listwy profilowe, panele), urządzeń sanitarnych, dywanów, tkanin, akcesoriów biurowych ani innych produktów, których podstawowym celem nie jest funkcjonowanie w charakterze mebla.
- Meble do użytkowania na zewnątrz. Kategoria ta obejmuje przede wszystkim ławki, stoły i krzesła, z wyłączeniem innych wyrobów, których podstawowym celem nie jest funkcjonowanie w charakterze mebla (takich jak latarnie uliczne, parki rowerowe, place zabaw itp.).

Proponowane kryteria zostały oparte na istniejących oznakowaniach ekologicznych.

Proponowane kryteria uwzględniają w szczególności materiały, które są na ogół wykorzystywane do produkcji mebli: drewno i materiały drewnopochodne, metale, tworzywa sztuczne, materiały wyściółkowe i materiały włókiennicze.

Zaleca się również kryteria dotyczące wykończenia powierzchni oraz spoiw/klejów wykorzystywanych do montażu wyrobów oraz w opakowaniach.

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Utrata różnorodności biologicznej oraz erozja i degradacja gleby, będące wynikiem niezrównoważonej gospodarki leśnej i nielegalnego pozyskiwania drewna • Oddziaływanie na krajobraz spowodowane działalnością wydobywczą • Wyczerpywanie zasobów w następstwie wykorzystywania zasobów nieodnawialnych, na przykład metali, a także stosowania ropy naftowej/gazu ziemnego do produkcji tworzyw sztucznych • Emisje CO₂ i innych gazów w wyniku zużycia energii do produkcji licznych materiałów 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Nabywanie w sposób legalny drewna pochodzącego z lasów, w których prowadzona jest zrównoważona gospodarka • Wykorzystywanie materiałów wykonanych w części lub w całości z materiałów pochodzących z recyklingu lub materiałów odnawialnych (takich jak drewno) • Ograniczenie zawartości rozpuszczalników organicznych oraz emisji LZO w produktach, spoiwach i substancjach do obróbki powierzchni • Unikanie niektórych substancji niebezpiecznych przy produkcji materiałów i obróbce powierzchni

<ul style="list-style-type: none"> • Eutrofizacja wód powierzchniowych i gruntowych spowodowana stosowaniem substancji niebezpiecznych, które mogą być uwalniane w czasie produkcji, stosowania lub usuwania, • emisje lotnych związków organicznych (LZO) w wyniku wykorzystywania rozpuszczalników organicznych, • Odpady, w tym opakowaniowe, powstałe w następstwie pakowania oraz zbyt wczesnej wymiany mebli ze względu na brak możliwości naprawy, niską trwałość, ergonomię lub ich niezdatność do określonego celu 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie zdolności do recyklingu oraz możliwości sortowania materiałów opakowaniowych i części składowych mebli, a także wykorzystywanie materiałów opakowaniowych na bazie surowców odnawialnych • Nabywanie mebli trwałych, zdalnych do użytku, ergonomicznych, łatwych do demontażu, nadających się do naprawy i do recyklingu
--	---	---

3. Meble – kryteria GPP

3.1. Meble – kryteria podstawowe GPP

Meble
Przedmiot zamówienia
Zakup mebli wyprodukowanych przy zastosowaniu przyjaznych dla środowiska materiałów i procesów.
Specyfikacje
<p>Drewno i materiały drewnopochodne</p> <p>1. Całe drewno i wszystkie materiały drewnopochodne pochodzą z legalnie pozyskanego drewna.</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla drewna posiadające certyfikat FSC³¹, PEFC³² lub jakikolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Legalność pochodzenia drewna można wykazać także przy pomocy obowiązującego systemu ustalania pochodzenia. Owe dobrowolne systemy mogą być certyfikowane przez osobę trzecią, często w ramach ISO 9001 bądź ISO 14001 lub systemu zarządzania EMAS. W przypadku, gdy drewno pochodzi z kraju, który podpisał z UE dobrowolną umowę o partnerstwie, za dowód legalności posłuży zezwolenie FLEGT³³.</p> <p>W przypadku drewna niecertyfikowanego oferenci określają typy (gatunki), ilości i pochodzenie drewna wykorzystywanego do produkcji oraz składają oświadczenie w sprawie jego legalności. Dzięki temu możliwa będzie identyfikacja drewna na całej długości łańcucha produkcji: od lasu do produktu.</p> <p>W określonych przypadkach, jeżeli przedstawione dowody nie zostaną uznane za wystarczające do udowodnienia spełnienia wymaganych specyfikacji technicznych, instytucje zamawiające mogą zażądać od dostawców dalszych wyjaśnień lub dowodu.</p>

³¹ FSC (*Forest Stewardship Council*, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

³² PEFC (*Programme for the Endorsement of Forest Certification*, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

³³ Plan działań FLEGT (plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa) został przyjęty przez UE w 2003 r. Plan działań przedstawia w zarysie szereg środków na rzecz zapobiegania nielegalnemu pozyskiwaniu drewna w krajach rozwijających się. W planie określono system licencjonowania drewna w celu zagwarantowania legalności przywożonych produktów drewnianych. Aby otrzymać licencję, niezbędne jest podpisanie dobrowolnych umów o partnerstwie pomiędzy krajami produkującymi drewno oraz UE. Produkty drewniane, które zostały w sposób legalny wyprodukowane w krajach partnerskich, które podpisały dobrowolne umowy o partnerstwie, otrzymają licencję poświadczającą legalność produkcji; więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

Części z tworzyw sztucznych

2. Wszystkie części z tworzyw sztucznych o masie równej lub większej niż 50 g są oznaczone jako nadające się do recyklingu zgodnie z normą ISO 11469 lub równoważną i nie mogą zawierać dodatku innych materiałów mogących przeszkadzać w ich recyklingu.

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do dostarczenia opisu zawartych materiałów z tworzyw sztucznych oraz wykorzystanych ilości, sposobu, w jaki są one oznaczone etykietą, oraz sposobu, w jaki są przymocowane do siebie nawzajem lub do innych materiałów. Produkty opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym wybrane kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

Wykończenie powierzchni części drewnianych, z tworzyw sztucznych lub metalu

3. Produkty wykorzystywane do wykończenia powierzchni:

nie zawierają substancji niebezpiecznych, sklasyfikowanych zgodnie z dyrektywą 1999/45/WE jako rakotwórcze (R40, R45, R49), szkodliwe dla układu rozrodczego (R60, R61, R62, R63), mutagenne (R46, R68), toksyczne (R23, R24, R25, R26, R27, R28, R51), alergogenne w przypadku wdychania (R42) lub niebezpieczne dla środowiska (R50, R50/53, R51/53, R52, R52/53, R53), powodujące dziedziczne zmiany genetyczne (R46), stwarzające niebezpieczeństwo poważnego uszkodzenia zdrowia na skutek długotrwałego narażenia (R48) lub gdy istnieje ryzyko, że mogą powodować nieodwracalne zmiany w stanie zdrowia (R68). W przypadku ftalanów: Nie dopuszcza się używania ftalanów, które w czasie stosowania spełniają kryteria klasyfikacji do któregośkolwiek z następujących zwrotów zagrożenia (lub ich połączenia): R60, R61, R62, zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG ze zmianami.

- nie zawierają w masie więcej niż 5 % lotnych związków organicznych (LZO).
- nie zawierają azyrydyny.
- nie zawierają związków chromu (VI).

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich substancji do obróbki powierzchni stosowanych w odniesieniu do każdego materiału wchodzącego w skład mebla, a także ich kart charakterystyki substancji niebezpiecznej lub równoważnego dokumentu poświadczającego zgodność z wyszczególnionymi wyżej kryteriami. Meble opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I zostaną uznane za spełniające wymogi.

Spoiwa i kleje

4. Zawartość LZO w spoiwach stosowanych przy montażu mebli nie przekracza 10 % w masie.

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich spoiw stosowanych przy montażu mebli oraz ich kart charakterystyki substancji niebezpiecznej lub równoważnego dokumentu określającego zawartość LZO i wykazującego zgodność z wyszczególnionymi wyżej kryteriami. Meble opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi.

Materiały opakowaniowe

5. Opakowania muszą być wykonane z materiału łatwo poddającego się recyklingowi bądź z materiałów pochodzących ze źródeł odnawialnych lub być objęte systemem wielokrotnego użytku.

6. Wszystkie materiały opakowaniowe można z łatwością posortować ręcznie na nadające się do recyklingu frakcje, w skład których wchodzi jeden rodzaj materiału (np. tektura, papier, tworzywo sztuczne, materiał włókienniczy).

Weryfikacja: Należy przedstawić opis opakowania produktu wraz ze stosownym poświadczeniem zgodności ze wspomnianymi kryteriami.

Trwałość, naprawialność, zdatność do użytku i ergonomia

7. Meble muszą spełniać [należy wpisać stosowne krajowe/międzynarodowe normy jakości] lub równoważne normy dotyczące parametrów funkcjonalno-jakościowych (np. bezpieczeństwo, odporność na ścieranie, wytrzymałość na rozciąganie, odporność na światło, wytrzymałość na tarcie, odkształcanie przez ściskanie, ergonomia).

<p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia odpowiedniej dokumentacji w celu wykazania zgodności z powyższymi normami.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p>
<p>1. Surowce/zrównoważoną gospodarka leśna: Udział procentowy produktu końcowego wykonanego z drewna, włókien drzewnych lub części drzewna pochodzących z lasów, które zostały zweryfikowane jako zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie zasad i środków mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki leśnej, pod warunkiem że wspomniane kryteria charakteryzują produkt i są dla niego właściwe.</p> <p>W Europie zasady i środki wspomniane wyżej odpowiadają przynajmniej ogólnoeuropejskim wytycznym dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w Lizbonie podczas konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie (w dniach 2 – 4 czerwca 1998 r.). Poza Europą odpowiadają one przynajmniej zasadom zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” UNCED (Rio de Janeiro, czerwiec 1992 r.) oraz, w odpowiednim przypadku, kryteriom lub wytycznym w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym na mocy stosownych inicjatyw międzynarodowych i regionalnych (ITTO, Proces Montrealski, Proces Tarapoto, inicjatywa dotycząca strefy suchej Afryki UNEP/FAO).</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC³⁴, PEFC³⁵ lub spełniających jakąkolwiek inną normę dotyczącą zrównoważonej gospodarki leśnej zostaną uznane za dowód zgodności. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez niezależną instytucję.</p>
<p>2. Zawartość materiałów pochodzących z recyklingu: Wyrażona procentowo w masie zawartość pochodzących z recyklingu materiałów drewnopochodnych, tworzyw sztucznych lub metali w gotowym meblu.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia odpowiedniej dokumentacji, w której określono wyrażoną procentowo w masie zawartość materiałów pochodzących z recyklingu.</p>
<p>3. Wyroby włókiennicze</p> <p>[należy wpisać kryteria podstawowe zawarte w karcie produktu wyrobów włókienniczych]</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym lub dowolnym krajowym lub własnym oznakowaniem, spełniającym wyszczególnione kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez niezależną instytucję.</p>
<p>4. Materiały wyściółkowe</p> <p>Kryteria wspólnotowego oznakowania ekologicznego dostępne na stronie: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:236:0010:0015:EN:PDF</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym lub krajowym bądź własnym oznakowaniem, spełniającym wyszczególnione kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez niezależną instytucję.</p>

³⁴ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

³⁵ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

3.2. Meble – kryteria kompleksowe GPP

Meble
Przedmiot zamówienia
Zakup mebli wyprodukowanych przy zastosowaniu przyjaznych dla środowiska materiałów i procesów.
Specyfikacje
<p>Drewno i materiały drewnopochodne</p> <p>1. Całe drewno i wszystkie materiały drewnopochodne pochodzą z legalnie pozyskanego drewna.</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla drewna posiadającego certyfikat FSC³⁶, PEFC³⁷ lub jakiegokolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Legalność pochodzenia drewna można wykazać także przy pomocy obowiązującego systemu ustalania pochodzenia. Owe dobrowolne systemy mogą być certyfikowane przez osobę trzecią, często w ramach ISO 9001 bądź ISO 14001 lub systemu zarządzania EMAS. W przypadku gdy drewno pochodzi z kraju, który podpisał z UE dobrowolną umowę o partnerstwie, za dowód legalności posłuży zezwolenie FLEGT³⁸.</p> <p>W przypadku drewna niecertyfikowanego oferenci określają typy (gatunki), ilości i pochodzenie drewna wykorzystywanego do produkcji oraz składają oświadczenie w sprawie jego legalności. Dzięki temu możliwa będzie identyfikacja drewna na całej długości łańcucha produkcji: od lasu do produktu.</p> <p>W określonych przypadkach, jeżeli przedstawione dowody nie zostaną uznane za wystarczające do udowodnienia spełnienia wymaganych specyfikacji technicznych, instytucje zamawiające mogą zażądać od dostawców dalszych wyjaśnień lub dowodu.</p>
<p>Środki konserwujące (dotyczy jedynie mebli do użytkowania na zewnątrz)</p> <p>2. Drewno sklasyfikowane jako posiadające klasę trwałości 1 lub 2, zgodnie z normą EN 350-2 lub równoważną, nie było poddane działaniu środków konserwujących.</p> <p>3. Drewno niesklasyfikowane jako posiadające klasę trwałości 1 lub 2, zgodnie z normą EN 350-2 lub równoważną, nie było poddane działaniu substancji sklasyfikowanych zgodnie z dyrektywą 1999/45/WE jako rakotwórcze (R40, R45, R49), szkodliwe dla układu rozrodczego (R60, R61, R62, R63), mutagenne (R46, R68) lub alergogenne w przypadku wdychania (R42).</p> <p>4. Substancje czynne w środkach konserwujących nie mogą być sporządzone na bazie związków arsenu, chromu lub cyny w postaci organicznej.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do podania klasy trwałości produktów drewnianych wraz z wykazem substancji konserwujących, zastosowanych w odniesieniu do każdego materiału wchodzącego w skład mebla, a także ich kart charakterystyki substancji niebezpiecznej lub równoważnego dokumentu poświadczającego zgodność z wyszczególnionymi wyżej kryteriami. Produkty opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>

³⁶ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

³⁷ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

³⁸ Plan działań FLEGT (plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa) został przyjęty przez UE w 2003 r. Plan działań przedstawia w zarysie szereg środków na rzecz zapobiegania nielegalnemu pozyskiwaniu drewna w krajach rozwijających się. W planie określono system licencjonowania drewna w celu zagwarantowania legalności przywożonych produktów drewnianych. Aby otrzymać licencję, niezbędne jest podpisanie dobrowolnych umów o partnerstwie pomiędzy krajami produkującymi drewno oraz UE. Produkty drewniane, które zostały w sposób legalny wyprodukowane w krajach partnerskich, które podpisały dobrowolne umowy o partnerstwie, otrzymają licencję poświadczającą legalność produkcji; więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

Części z tworzyw sztucznych
5. Wszystkie części z tworzyw sztucznych o masie równej lub większej niż 50 g są oznaczone jako nadające się do recyklingu zgodnie z normą ISO 11469 lub równoważną i nie mogą zawierać dodatku innych materiałów mogących przeszkadzać w ich recyklingu.
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do dostarczenia opisu zawartych materiałów z tworzyw sztucznych oraz wykorzystanych ilości, sposobu, w jaki są one oznaczone etykietą, oraz sposobu, w jaki są przymocowane do siebie nawzajem lub do innych materiałów. Produkty opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym wybrane kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.
Wykończenie powierzchni części drewnianych, z tworzyw sztucznych lub metalu
6. Produkty wykorzystywane do wykończenia powierzchni: <ul style="list-style-type: none"> - nie zawierają substancji niebezpiecznych, sklasyfikowanych zgodnie z dyrektywą 1999/45/WE jako rakotwórcze (R40, R45, R49), szkodliwe dla układu rozrodczego (R60, R61, R62, R63), mutagenne (R46, R68), toksyczne (R23, R24, R25, R26, R27, R28, R51), alergogenne w przypadku wdychania (R42) lub niebezpieczne dla środowiska (R50, R50/53, R51/53, R52, R52/53, R53), powodujące dziedziczne zmiany genetyczne (R46), stwarzające niebezpieczeństwo poważnego uszkodzenia zdrowia na skutek długotrwałego narażenia (R48) lub gdy istnieje ryzyko, że mogą powodować nieodwracalne zmiany w stanie zdrowia (R68). W przypadku ftalanów: Nie dopuszcza się używania ftalanów, które w czasie stosowania spełniają kryteria klasyfikacji do któregośkolwiek z następujących zwrotów zagrożenia (lub ich połączenia): R60, R61, R62, zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG ze zmianami. - nie zawierają azyrydyny, - nie zawierają związków chromu (VI), - nie zawierają w masie więcej niż 5 % lotnych związków organicznych (LZO). Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich substancji do obróbki powierzchni stosowanych w odniesieniu do każdego materiału wchodzącego w skład mebla, a także ich kart charakterystyki substancji niebezpiecznej lub równoważnego dokumentu poświadczającego zgodność z wyszczególnionymi wyżej kryteriami. Meble opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I zostaną uznane za spełniające wymogi.
Spoiwa i kleje
7. Zawartość LZO w spoiwach stosowanych przy montażu mebli nie przekracza 10 % w masie. Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich spoiw stosowanych przy montażu mebli oraz ich kart charakterystyki substancji niebezpiecznej lub równoważnego dokumentu określającego zawartość LZO i wykazującego zgodność z wyszczególnionymi wyżej kryteriami. Meble opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi.
Pianki poliuretanowe
8. Nie dopuszcza się stosowania HFC lub dichlorometanu jako środków porotwórczych w piankach poliuretanowych (piankach PUR). Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wydanego przez producenta pianki poświadczenia zgodności ze wspomnianym kryterium.
Materiały opakowaniowe
9. Opakowania muszą być wykonane z materiału łatwo poddającego się recyklingowi bądź z materiałów pochodzących ze źródeł odnawialnych lub być objęte systemem wielokrotnego użytku.
10. Wszystkie materiały opakowaniowe można z łatwością posortować ręcznie na nadające się do recyklingu frakcje, w skład których wchodzi jeden rodzaj materiału (np. tektura, papier, tworzywo sztuczne, materiał włókienniczy).
Weryfikacja: Należy przedstawić opis opakowania produktu wraz ze stosownym poświadczeniem zgodności ze wspomnianymi kryteriami.

Trwałość, naprawialność, zdatność do użytku i ergonomia

11. Meble muszą spełniać [należy wpisać stosowne krajowe/międzynarodowe normy jakości] lub równoważne normy dotyczące parametrów funkcjonalno-jakościowych (np. bezpieczeństwo, odporność na ścieranie, wytrzymałość na rozciąganie, odporność na światło, wytrzymałość na tarcie, odkształcanie przez ściskanie, ergonomia).

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia odpowiedniej dokumentacji w celu wykazania zgodności z powyższymi normami.

Kryteria udzielenia zamówienia

Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:

1. Surowce/zrównoważoną gospodarkę leśną: Udział procentowy produktu końcowego wykonanego z drewna, włókien drzewnych lub cząstek drewna pochodzących z lasów, które zostały zweryfikowane jako zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie zasad i środków mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki leśnej, pod warunkiem że wspomniane kryteria charakteryzują produkt i są dla niego właściwe.

W Europie zasady i środki wspomniane wyżej odpowiadają przynajmniej ogólnoeuropejskim wytycznym dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w Lizbonie podczas konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie (w dniach 2 – 4 czerwca 1998 r.). Poza Europą odpowiadają one przynajmniej zasadom zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” UNCED (Rio de Janeiro, czerwiec 1992 r.) oraz, w odpowiednim przypadku, kryteriom lub wytycznym w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym na mocy stosownych inicjatyw międzynarodowych i regionalnych (ITTO, Proces Montealski, Proces Tarapoto, inicjatywa dotycząca strefy suchej Afryki UNEP/FAO).

Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC³⁹, PEFC⁴⁰ lub spełniających jakąkolwiek inną normę dotyczącą zrównoważonej gospodarki leśnej zostaną uznane za dowód zgodności. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez niezależną instytucję.

2. Zawartość materiałów pochodzących z recyklingu: Wyrażona procentowo w masie zawartość pochodzących z recyklingu materiałów drewnopochodnych, tworzyw sztucznych lub metali w gotowym meblu.

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia odpowiedniej dokumentacji, w której określono wyrażoną procentowo w masie zawartość materiałów pochodzących z recyklingu.

3. Opakowania: Oferent powinien wykazać wyrażoną procentowo w masie zawartość pochodzących z recyklingu materiałów opakowaniowych (tworzywa sztuczne i tektura).

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu poszczególnych materiałów opakowaniowych, ich masy oraz wydanego przez producenta(-ów) opakowań poświadczenia określającego wyrażoną procentowo zawartość materiałów pochodzących z recyklingu w ich materiałach opakowaniowych.

4. Wyroby włókiennicze

[należy wpisać kryteria podstawowe zawarte w karcie produktu wyrobów włókienniczych]

Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym lub dowolnym krajowym lub własnym oznakowaniem, spełniającym wyszczególnione kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez niezależną instytucję.

³⁹ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

⁴⁰ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

<p>5. Bawełna lub inne włókna naturalne wyprodukowane metodami ekologicznymi: Oferenci są zobowiązani do wykazania wyrażonej procentowo w masie zawartości wykorzystanej w wyrobach włókienniczych bawełny lub innych włókien naturalnych, pochodzących z produkcji ekologicznej. Aby włókna mogły być uznane za pochodzące z produkcji ekologicznej, muszą być wyprodukowane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu pochodzenia wykorzystanych włókien oraz ekologicznego charakteru swojej produkcji, takiego jak wspólnotowe logo produkcji ekologicznej lub zatwierdzone krajowe logo produkcji ekologicznej.</p>
<p>6. Włókna pochodzące z recyklingu: Oferenci są zobowiązani do wykazania wyrażonej procentowo w masie zawartości materiałów włókienniczych wytworzonych z włókien pochodzących z recyklingu, tzn. włókien pochodzących jedynie ze ścinków od producentów wyrobów włókienniczych oraz odzieży lub z odpadów pokonsumpcyjnych (włókienniczych lub innych).</p> <p>Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu pochodzenia wykorzystanych włókien pochodzących z recyklingu.</p>
<p>7. Materiały wyściółkowe</p> <p>kryteria wspólnotowego oznakowania ekologicznego dostępne na stronie: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:236:0010:0015:EN:PDF</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym lub krajowym bądź własnym oznakowaniem, spełniającym wyszczególnione kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez niezależną instytucję.</p>

3.3. Uwagi dotyczące wdrażania

<p>Trwałość, ergonomia i pozostałe normy jakości: Każdy kraj posiada szereg norm jakości, które odwołują się albo do norm międzynarodowych lub europejskich, takich jak normy ISO lub EN, albo do własnych norm krajowych. Niewielkie przedsiębiorstwa mogą lepiej znać normy krajowe niż normy europejskie lub międzynarodowe. W związku z powyższym, ponieważ nie ma możliwości przedstawienia kompletnego wykazu wszystkich poszczególnych norm jakości i trwałości, instytucja zamawiająca będzie musiała wskazać odpowiednią normę, do której należy się odwołać. W innym wypadku mogą być zastosowane kryteria opracowane w oparciu o oznakowanie ekologiczne TCO Development w odniesieniu do krzesel i stołów lub oznakowanie „Nordycki łabędź” (<i>Nordic Swan</i>) w odniesieniu do mebli do użytkowania na zewnątrz.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.</p> <p>W przypadku, gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.</p>

VI. Produkty i usługi ogrodnicze

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Niniejsza karta produktu obejmuje zamówienia na utrzymanie publicznych terenów zielonych: produkty, maszyny i usługi ogrodnicze służące utrzymaniu publicznych terenów zielonych⁴¹.

Usługi ogrodnicze mogą być świadczone bezpośrednio przez personel instytucji zamawiającej lub za pośrednictwem przedsiębiorstwa usługowego. W związku z tym w niniejszym dokumencie ujęto zarówno kryteria dotyczące bezpośredniego nabywania najważniejszych produktów/elementów wykorzystywanych przy utrzymywaniu ogrodów: gatunków roślin, polepszaczy gleby, materiałów i narzędzi ogrodniczych, maszyn (kosiarek do trawy, rozdrabniaczy...) oraz systemów nawadniających, jak również zamówienia na usługi ogrodnicze, dla których określone zostaną dodatkowe specyfikacje w odniesieniu do transportu oraz klauzule umowne.

Niektóre aspekty środowiskowe usług ogrodniczych nie wchodzi w zakres niniejszych założeń, na przykład wykorzystanie lekkich pojazdów dostawczych i pojazdów ciężarowych oraz odzieży służbowej, gdyż elementy te zostały ujęte w innych grupach produktów, takich jak transport (w przypadku pojazdów) i wyroby włókiennicze (w przypadku odzieży służbowej)⁴².

1.1. Produkty ogrodnicze

Proponuje się kryteria odnoszące się do najważniejszych produktów i urządzeń wykorzystywanych w ogrodnictwie. Do grupy tej należą:

- polepszacze gleby
- rośliny ozdobne
- systemy nawadniające
- maszyny ogrodnicze
- oleje smarowe

W celu określenia specyfikacji wykorzystano kryteria istniejących oznakowań ekologicznych. Mimo, że w niektórych przypadkach trudno jest uszeregować pewne kryteria pod względem ważności, gdyż są one wzajemnie powiązane, dokonano rozróżnienia pomiędzy kryteriami podstawowymi i kompleksowymi.

Kryteria **podstawowe** mają na celu ograniczenie najważniejszych czynników oddziaływania produktów na środowisko i są, w większości przypadków, łatwe do zweryfikowania, nie wymagają także znaczących dodatkowych działań ze strony oferentów.

Zestaw kryteriów **kompleksowych** obejmuje również specyfikacje, które zobowiązują oferentów do przekazania większej ilości istotnych informacji lub wymagają zastosowania przez instytucje zamawiające bardziej złożonych procedur weryfikacji.

W przypadku systemów nawadniających nie dokonano jednak rozróżnienia pomiędzy kryteriami podstawowymi i kompleksowymi, ponieważ zainstalowanie wodooszczędnych systemów nawadniających wymaga spełnienia niemal wszystkich kryteriów, co utrudnia rozróżnienie obu

⁴¹ W przypadku aspektów związanych z budownictwem, pewne informacje można znaleźć w sprawozdaniach wprowadzających (budownictwo, meble) i w kartach produktu (budownictwo, meble).

⁴² Kryteria odnoszące się do wspomnianych grup produktów można znaleźć w odpowiednich sprawozdaniach wprowadzających (transport, wyroby włókiennicze) i w kartach produktu (transport, wyroby włókiennicze).

kategorii. Ponadto przy uwzględnieniu, że kryteria nie są skomplikowane z punktu widzenia oferentów, którzy muszą udowodnić ich spełnienie, ani z punktu widzenia instytucji zamawiających, które muszą to sprawdzić, uznano, że nie ma potrzeby wprowadzenia takiego rozróżnienia.

1.2. Usługi ogrodnicze

W przypadku gdy usługi ogrodnicze są zlecane na zewnątrz, zaproponowane kryteria odnoszą się zarówno do produktów, jakie zostaną wykorzystane, jak i do praktyk stosowanych w ramach świadczenia usługi.

Oprócz specyfikacji technicznych i kryteriów kwalifikacji zalecono szereg klauzul umownych, których nie można ocenić w czasie procedury przetargowej. W związku z tym w czasie realizacji zamówienia niezbędne będą specjalne działania monitorujące.

Rozróżnienie pomiędzy zestawami kryteriów **podstawowych** i **kompleksowych** opiera się na następujących elementach:

- rozróżnienie pomiędzy kryteriami podstawowymi i kompleksowymi w ramach zamówień na dostawę produktów i maszyn
- częstotliwość i oddziaływanie poszczególnych prac ogrodniczych na środowisko naturalne
- zakres dowodowy wymagany do oceny zdolności technicznej przedsiębiorstw

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie ⁴³		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie gleby i wód, eutrofizacja, bioakumulacja⁴⁴ i biomagnifikacja⁴⁵ szkodliwych substancji o niekorzystnym, a nawet toksycznym oddziaływaniu na środowisko, spowodowane nieodpowiednim stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów, a także stosowaniem toksycznych olejów smarowych 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie kompostu pochodzącego z segregowanych odpadów jako polepszacza gleby i nawozu, z uwzględnieniem ścisłych kontroli jakości • Unikanie stosowania torfu jako polepszacza gleby

⁴³ Oddziaływanie na środowisko = degradacja środowiska: pogorszenie stanu środowiska spowodowane wyczerpywaniem zasobów takich jak powietrze, woda i gleba; niszczenie ekosystemów i wymieranie dzikiej przyrody.

⁴⁴ Eutrofizacja jest procesem, w którym dochodzi do nadmiernego wzbogacenia zbiorników wodnych (na przykład jezior, ujść rzek lub wolno płynących strumieni) substancjami odżywczymi, co powoduje wzmoczony rozwój roślinności (glonów, niepożądanych roślin (chwastów) itd.). Kiedy nadmiernie rozwinięta roślinność obumiera i ulega rozkładowi, zmniejsza się ilość rozpuszczonego w wodzie tlenu, co może prowadzić do śmierci organizmów wodnych (na przykład ryb). Substancje odżywcze mogą pochodzić z wielu źródeł antropogenicznych (związanych z działalnością człowieka), takich jak nawozy stosowane na polach, erozja gleby, osadzenie się azotu z atmosfery, zrzuty z oczyszczalni ścieków, a także nieoczyszczone ścieki komunalne.

⁴⁵ Bioakumulacja zachodzi wtedy, gdy organizm przyswaja substancję toksyczną w tempie szybszym niż to, w jakim jest ona wydalana lub ulega rozkładowi biologicznemu. Biomagnifikacja jest to wzrost stężenia substancji, do którego dochodzi w łańcuchu pokarmowym w następstwie przemian energetycznych w łańcuchu pokarmowym oraz niskiego tempa (lub braku) wydalania/rozkładu substancji. Mimo że pojęcie to jest czasami stosowane wymiennie z pojęciem „bioakumulacja”, istnieje między nimi wyraźna różnica. Do bioakumulacji dochodzi wewnątrz organizmu, natomiast biomagnifikacja zachodzi na kolejnych poziomach troficznych (łańcucha pokarmowego).

<ul style="list-style-type: none"> • Nadużywanie w polepszaczach gleby praktycznie nieodnawialnych zasobów, takich jak torf • Wysokie zużycie wody pitnej • Oddziaływanie na środowisko podczas produkcji roślin ozdobnych • Wytwarzanie dużych ilości odpadów organicznych • Wytwarzanie dużych ilości odpadów opakowaniowych • Hałas i zanieczyszczenia atmosferyczne związane z użytkowaniem maszyn ogrodniczych 	<p>→</p> <p>→</p> <p>→</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie zagrożeń związanych ze środkami ochrony roślin i stosowanie alternatywnych technik zwalczania szkodników • Używanie (w miarę możliwości) wody niezdanej do picia, instalowanie wydajnych systemów nawadniających i stosowanie różnych środków w celu ograniczenia zapotrzebowania na wodę, takich jak mulczowanie, rozmieszczenie roślin w zależności od ich zapotrzebowania na wodę lub dobór przystosowanych/rodzimych roślin ozdobnych • Nabywanie, w miarę możliwości, rodzimych roślin ozdobnych wyprodukowanych w sposób ekologiczny • Zapewnienie selektywnej zbiórki odpadów oraz przetwarzania odpadów organicznych do celów kompostowania i mulczowania • Nabywanie produktów dostarczanych w opakowaniach pochodzących z recyklingu, nadających się do kompostowania, wielokrotnego użytku, nadających się do recyklingu lub ulegających biodegradacji • Używanie maszyn o niskiej emisji hałasu, zanieczyszczeń oraz niewielkim zużyciu paliw oraz bardziej przyjaznych dla środowiska paliw • Używanie do maszyn ogrodniczych smarów szybko ulegających biodegradacji i nieposiadających potencjału bioakumulacyjnego lub olejów zregenerowanych • Odpowiednie szkolenie personelu
---	----------------------------	---

3. Produkty ogrodnicze – kryteria GPP

3.1. Polepszacze gleby

3.1. a) Polepszacze gleby – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup przyjaznych dla środowiska polepszaczy gleby.
Specyfikacje
<p>Składniki ogólne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Produkt nie zawiera następujących substancji: <ul style="list-style-type: none"> • torf • osady ściekowe 2. Substancje organiczne zawarte w produkcie muszą powstać w wyniku przetwarzania lub ponownego wykorzystania odpadów (jak określono w dyrektywie 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów oraz w załączniku I do tej dyrektywy).

3. Osady inne niż osady ściekowe są dozwolone wyłącznie wtedy, gdy są określone jako jedne z następujących odpadów zgodnie z europejskim wykazem odpadów (zgodnie z definicją zawartą w decyzji Komisji 2001/118/WE z dnia 16 stycznia 2001 r. zmieniającą decyzję 2000/532/WE w zakresie wykazu odpadów, i jeżeli nie zostały one zmieszane ze ściekami lub osadami pochodzącymi z innych procesów produkcyjnych):

- 020305 – osady z zakładowych oczyszczalni ścieków powstałe w wyniku przygotowania i przetwarzania owoców, warzyw, zbóż, olejów jadalnych, kakao, kawy, herbaty i tytoniu; produkcji przetworów; produkcji drożdży i ekstraktu drożdżowego, przygotowania i fermentacji melasy.
- 020403 – osady z zakładowych oczyszczalni ścieków powstałe przy przetwarzaniu cukru.
- 020502 – osady z zakładowych oczyszczalni ścieków pochodzące z przemysłu mleczarskiego.
- 020603 – osady z zakładowych oczyszczalni ścieków pochodzące z przemysłu piekarskiego i cukierniczego.
- 020705 – osady z zakładowych oczyszczalni ścieków pochodzące z produkcji napojów alkoholowych i bezalkoholowych (z wyłączeniem kawy, herbaty i kakao).

Maksymalne stężenie metali ciężkich w odpadach przed poddaniem ich przetworzeniu (mg/kg suchej masy) musi być zgodne z wymogami następnego kryterium dotyczącego substancji niebezpiecznych.

Weryfikacja (w odniesieniu do specyfikacji 1, 2 i 3): Oferenci są zobowiązani do przedstawienia szczegółowego składu produktu, pochodzenia materii organicznej oraz poświadczenia zgodności z wyszczególnionymi wyżej wymogami. Produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Innego rodzaju dowód również zostanie uznany.

Substancje niebezpieczne

4. Zawartość następujących pierwiastków w produkcie końcowym jest niższa niż wartości podane niżej, w przeliczeniu na suchą masę:

Pierwiastek – mg/kg (suchej masy)

Zn – 300	Cr – 100
Cu – 100	Mo (*) – 2
Ni – 50	Se (*) – 1.5
Cd – 1	As (*) – 10
Pb – 100	F (*) – 200
Hg – 1	(*) Dane dotyczące obecności wyszczególnionych pierwiastków są niezbędne wyłącznie w przypadku produktów zawierających materiały pochodzące z procesów przemysłowych.

Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia odpowiednich raportów z testów (EN 13650, ISO 16772 lub równoważne) w celu wykazania, że wyszczególnione wyżej kryterium zostało spełnione. Produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Innego rodzaju dowód również zostanie uznany.

3.1. b) Polepszacze gleby – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup przyjaznych dla środowiska polepszaczy gleby.
Specyfikacje
1. Wymogi ekologiczne w zakresie wspólnotowego oznakowania ekologicznego w odniesieniu do polepszaczy gleby muszą być spełnione (kompletne dokumenty zawierające kryteria są dostępne na stronie: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/L_325/L_32520061124en00280034.pdf).
Weryfikacja: Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne zostanie uznane za dowód zgodności, podobnie jak wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub sporządzony przez uznaną instytucję.

3.1. c) Noty wyjaśniające:

Kryteria oznakowania ekologicznego: Istnieje możliwość wykazania, że kryteria stanowiące podstawę określonego oznakowania ekologicznego zostały spełnione, pod warunkiem że kryteria te są dopuszczalne i odpowiednie do określenia produktu, przy czym uznawane są również inne formy świadectwa zgodności oprócz oznakowania ekologicznego.
Wprowadzanie kompletu kryteriów: Niektóre instytucje zamawiające mogą preferować wprowadzenie kompletnego zestawu kryteriów zamiast odwoływania się po prostu do wspólnotowego oznakowania ekologicznego, pod warunkiem że wszystkie kryteria są odpowiednie do określenia produktu. Kompletny zestaw kryteriów został ujęty w załączniku II do sprawozdania wprowadzającego dotyczącego produktu.
Produkty z grupy „podłoża uprawowe”: W ramach wspólnotowego oznakowania ekologicznego opracowano kryteria odnoszące się do produktów z grupy „podłoża uprawowe”. Ich zastosowanie ogranicza się zazwyczaj do szkółek roślinnych, jednak w przypadku gdy są one stosowane jako polepszacze gleby, będą musiały spełniać te same kryteria wyszczególnione wyżej w przypadku zestawu kryteriów podstawowych , jak również kompletne kryteria wspólnotowego oznakowania ekologicznego w przypadku zestawu kryteriów kompleksowych , które są dostępne na stronie: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:032:0137:0143:EN:PDF .

3.2. Rośliny ozdobne

3.2. a) – Rośliny ozdobne – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup roślin i drzew ozdobnych, których określony udział procentowy został wyprodukowany metodami ekologicznymi.
Specyfikacje
Charakterystyka roślin 1. [X] % roślin ozdobnych muszą stanowić gatunki roślin odpowiednie do miejscowych warunków uprawy (np. kwasność gleby, średnia wielkość opadów, zakres temperatur na przestrzeni roku itp.). W załączniku [X] znajduje się wykaz gatunków uznanych przez instytucję zamawiającą za odpowiednie [do opracowania przez instytucję zamawiającą].

2. [X] % roślin ozdobnych musi być wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.

Weryfikacja (w odniesieniu do specyfikacji 1 i 2): Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich gatunków, które oferują dostarczyć, wraz z cenami oraz łączną liczbą jednostek, jakie zostaną dostarczone. W wykazie oferty muszą wyraźnie oznaczyć gatunki, które zostały ujęte w załączniku [X] oraz te, które zostały wyprodukowane metodami ekologicznymi, wraz z dowodem pochodzenia ekologicznego.

3.2. b) Rośliny ozdobne – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup roślin i drzew ozdobnych spełniających kryteria środowiskowe.
Specyfikacje
<p>Charakterystyka roślin</p> <p>1. [X] % roślin ozdobnych muszą stanowić gatunki roślin odpowiednie do miejscowych warunków uprawy (np. kwaśność gleby, średnia wielkość opadów, zakres temperatur na przestrzeni roku itp.). W załączniku [X] znajduje się wykaz gatunków uznanych przez instytucję zamawiającą za odpowiednie [do opracowania przez instytucję zamawiającą].</p> <p>2. [X] % roślin ozdobnych musi być wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja (w odniesieniu do specyfikacji 1 i 2): Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich gatunków, które oferują dostarczyć, wraz z cenami oraz łączną liczbą jednostek, jakie zostaną dostarczone. W wykazie oferty muszą wyraźnie oznaczyć gatunki, które zostały ujęte w załączniku [X] oraz te, które zostały wyprodukowane metodami ekologicznymi, wraz z dowodem pochodzenia ekologicznego.</p>
<p>Pojemniki na rośliny</p> <p>3. Rośliny muszą być dostarczone w pojemnikach wielokrotnego użytku lub ulegających biodegradacji. W przypadku gdy pojemniki na rośliny są wielokrotnego użytku, przedsiębiorstwo musi odebrać je po posadzeniu roślin/drzew. W przypadku gdy pojemniki ulegają biodegradacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muszą być wykonane z substancji ulegających w 100 % biodegradacji (nadających się do kompostowania), takich jak słoma, korek, mączka drzewna, skrobia kukurydziana. • nie mogą zawierać syntetycznych tworzyw sztucznych, plastyfikatorów ani substancji biobójczych, takich jak znajdujące się na przykład w produktach biobójczych lub środkach konserwujących. <p>Weryfikacja: W przypadku gdy pojemniki są wielokrotnego użytku, oferenci są zobowiązani do przedstawienia podpisanego oświadczenia, w którym potwierdzają, że odbiorą pojemniki na rośliny selektywnie zebrane przez personel ogrodnicy. W przypadku gdy pojemniki ulegają biodegradacji, oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu składników wchodzących w skład produktu oraz ich odpowiednich udziałów procentowych, wraz z oświadczeniem, że wymogi specyfikacji zostały spełnione. Pojemniki na rośliny opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym wyszczególnione wyżej wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi, podobnie jak produkty sklasyfikowane jako ulegające biodegradacji i nadające się do kompostowania zgodnie z normą EN 13432:2000 lub równoważną.</p>
<p>Opakowania</p> <p>4. Rośliny niewielkich rozmiarów muszą być dostarczane w zwrotnych skrzyniach kratowych lub skrzynkach.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia podpisanego oświadczenia, że spełnią wspomniane kryterium.</p>

3.2. c) Noty wyjaśniające:

<p>Rośliny odpowiednie do miejscowych warunków uprawy: Instytucja zamawiająca będzie musiała sporządzić wykaz zawierający najpowszechniejsze gatunki roślin, które są przystosowane do kwaśności gleby, średniej wielkości odpadów, zakresu temperatur na przestrzeni roku, itd. w danym regionie. W innym wypadku oferenci mogą zostać poproszeni o przedstawienie swojego wykazu odpowiednich roślin, co umożliwi porównanie poszczególnych ofert.</p>
<p>Rośliny miejscowe/rodzime: W przypadku gdy instytucja zamawiająca pragnie podkreślić powiązanie miejskich terenów zielonych ze środowiskiem naturalnym oraz utworzyć siedliska dla fauny danego regionu w mieście, może określić, że pewien udział procentowy roślin muszą stanowić rośliny miejscowe lub rodzime dla danego regionu (co nie oznacza, że muszą być hodowane na miejscu). Instytucja będzie musiała sporządzić wykaz zawierający najpowszechniejsze rodzime gatunki roślin danego regionu, które są odpowiednie do uprawy ogrodniczej. Tego rodzaju wykazy są zazwyczaj łatwo dostępne. W innym wypadku oferenci mogą zostać poproszeni o przedstawienie swojego wykazu roślin rodzimych, co umożliwi porównanie poszczególnych ofert.</p>
<p>Rośliny wyprodukowane metodami ekologicznymi: Dostępność roślin ozdobnych hodowanych metodami ekologicznymi różni się znacząco w zależności od kraju. W przypadku gdy instytucja zamawiająca nie ma pewności co do ceny i dostępności produktów na rynku, zaleca się przeprowadzenie pewnych wstępnych badań rynku w celu określenia, czy produkty są dostępne na rynku oraz jaki powinien być odpowiedni udział procentowy. W innym wypadku można wykorzystać ten element jako kryterium udzielenia zamówienia.</p>
<p>Udział procentowy roślin odpowiednich do miejscowych warunków uprawy lub produkowanych metodami ekologicznymi: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić, w jaki sposób ów udział procentowy zostanie oceniony: pod względem objętości, masy lub ceny (kwota wydanych EUR).</p>

3.3. Systemy nawadniające

3.3. a) Systemy nawadniające – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Nabywanie automatycznych systemów nawadniających.</p>
<p>Specyfikacje</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. System nawadniający musi być wyposażony w regulację objętości wypływającej wody w zależności od strefy. 2. System nawadniający musi być wyposażony w regulowane sterowniki czasowe, umożliwiające programowanie okresu podlewania. 3. System nawadniający musi być wyposażony w wilgotnościomierze dokonujące pomiaru poziomów wilgotności gleby i automatycznie zatrzymujące nawadnianie w momencie, gdy poziom wilgotności gleby jest wystarczająco wysoki (na przykład po opadach deszczu).
<p>Weryfikacja (w odniesieniu do specyfikacji 1, 2 i 3): Oferenci są zobowiązani do przedłożenia stosownej dokumentacji technicznej wykazującej, że powyższe kryteria zostały spełnione.</p>

3.4. Maszyny ogrodnicze

3.4. a) Maszyny ogrodnicze – kryteria podstawowe GPP

Uwaga: Przedstawione niżej kryteria stosuje się jedynie do następujących maszyn rolniczych:

- Kosiarki do trawy (włącznie z kosiarkami samojezdnymi) oraz skaryfikatory
- Wykaszarki do krzewów
- Piły łańcuchowe
- Podkaszarki żyłkowe
- Podkaszarki i przycinarki do żywopłotu
- Zbierarki do liści i dmuchawy do liści
- Kosy motorowe
- Redlice motorowe
- Kultywatory rotacyjne
- Rozdrabniacze kompostu

Przedmiot zamówienia		
Nabywanie przyjaznych dla środowiska [należy wpisać rodzaje maszyny lub maszyn ogrodniczych, jakie mają zostać zakupione, zgodnie z powyższym wykazem].		
Specyfikacje		
Rodzaje paliwa		
1. W przypadku gdy maszyna jest wyposażona w silnik spalinowy, jest on zaprojektowany w taki sposób, aby mógł działać przy użyciu jednej lub większej ilości następujących klas paliwa: benzyna bezołowiowa o zawartości benzenu < 1,0 % (objętościowo), benzyna alkilowana, olej napędowy klasy A lub paliwo silnikowe na bazie biopaliw.		
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia podpisanego poświadczenia zgodności. Maszyny opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniające powyższe wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi.		
Oleje smarowe silnikowe i paliwa silnikowe		
2. Maszyny są skonstruowane w taki sposób, by mogły działać przy użyciu olejów smarowych silnikowych ulegających biodegradacji (w przypadku silników 2-suwowych) lub zregenerowanych olejów smarowych silnikowych (w przypadku silników 4-suwowych).		
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia podpisanego poświadczenia zgodności.		
Emisje hałasu		
3. Poziom emisji hałasu maszyny jest niższy niż poziomy hałasu przedstawione w poniższej tabeli. Maszyna jest badana pod kątem mocy akustycznej zgodnie z ogólną normą określoną w dyrektywie UE w sprawie hałasu (2000/14/WE), EN-ISO 3744/1995, a także przez laboratorium badawcze, kwalifikujące się na mocy art. 15 wspomnianej dyrektywy.		
Maszyna	Dane szczegółowe	Maksymalna dopuszczalna wartość poziomu siły dźwięku L_{WA}
Kosiarki do trawy (włącznie z kosiarkami samojezdnymi), skaryfikatory	$L^{46} \leq 50$ cm: $50 < L \leq 120$ cm: $L > 120$ cm:	94 dB/1 pW 98 dB/1 pW 103 dB/1 pW
Wykaszarki do krzewów	$\leq 1,5$ kW: $> 1,5$ kW:	107 dB/1 pW 110 dB/1 pW
Piły łańcuchowe	$\leq 2,5$ kW: $> 2,5$ kW:	105 dB/1 pW 110 dB/1 pW
Podkaszarki żyłkowe	Silnik elektryczny Silnik spalinowy	94 dB/1 pW 104 dB/1 pW

⁴⁶ L = szerokość cięcia

Podkaszarki i przycinarki do żywopłotu	Silnik elektryczny Silnik spalinowy	96 dB/1 pW 103 dB/1 pW
Zbierarki do liści i dmuchawy do liści	Do użytku profesjonalnego	105 dB/1 pW
Kosy motorowe	≤ 1,5 kW: > 1,5 kW:	107 dB/1 pW 110 dB/1 pW
Redlice motorowe		96 dB/1 pW
Kultywatory rotacyjne		93 dB/1 pW
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedstawienia wyników testów laboratoryjnych lub stosownej dokumentacji technicznej w celu wykazania zgodności. Maszyny opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi.		
Kryteria udzielenia zamówienia		
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:		
1. Emisje hałasu: Maszyny charakteryzujące się emisjami hałasu niższymi niż wartość maksymalna uwzględniona w specyfikacjach.		
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wyników testów laboratoryjnych lub stosownej dokumentacji technicznej, wykazujących wartości emisji hałasu zgodnie z metodami badań określonymi w specyfikacjach lub równoważnymi.		
2. Emisje gazów spalinowych: Maszyny charakteryzujące się emisjami gazów spalinowych niższymi niż wartości wymagane na mocy dyrektywy 97/68/WE. Badanie maszyny pod kątem emisji gazów spalinowych jest przeprowadzane zgodnie z ogólną normą określoną w unijnej dyrektywie 97/68/WE oraz przez laboratorium badawcze, kwalifikujące się na mocy tej samej dyrektywy.		
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wyników testów laboratoryjnych lub stosownej dokumentacji technicznej.		

3.4. b) Maszyny ogrodnicze – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Nabywanie przyjaznych dla środowiska [należy wpisać rodzaj(e) maszyny lub maszyn ogrodniczych, jakie mają zostać zakupione zgodnie z powyższym wykazem].
Specyfikacje
Rodzaje paliwa
1. W przypadku gdy maszyna jest wyposażona w silnik spalinowy, jest on zaprojektowany w taki sposób, aby mógł działać przy użyciu jednej lub większej ilości następujących klas paliwa: benzyna bezołowiowa o zawartości benzenu < 1,0 % (objętościowo), benzyna alkilowana, olej napędowy klasy A lub paliwo silnikowe na bazie biopaliw.
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia podpisanego poświadczenia zgodności. Maszyny opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniające powyższe wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi.
Oleje smarowe silnikowe i paliwa silnikowe
2. Maszyny są skonstruowane w taki sposób, by mogły działać przy użyciu olejów smarowych silnikowych ulegających biodegradacji (w przypadku silników 2-suwowych) lub zregenerowanych olejów smarowych silnikowych (w przypadku silników 4-suwowych).
Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia podpisanego poświadczenia zgodności.

<p>3. Zużycie paliwa przez silniki czterosuwowe przy obciążeniu 50 % nie jest większe niż 500 g/kWh paliwa, przy pomiarze zgodnie z ISO 8178 lub równoważną normą.</p> <p>Weryfikacja: Należy przedstawić wynik badania ISO lub równoważnego. Maszyny opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>		
<p>Emisje hałasu</p> <p>4. Poziom emisji hałasu maszyny jest niższy niż poziomy hałasu przedstawione w poniższej tabeli. Maszyna jest badana pod kątem mocy akustycznej zgodnie z ogólną normą określoną w dyrektywie UE w sprawie hałasu (2000/14/WE), EN-ISO 3744/1995, a także przez laboratorium badawcze, kwalifikujące się na mocy art. 15 wspomnianej dyrektywy.</p>		
Maszyna	Dane szczegółowe	Maksymalna dopuszczalna wartość poziomu siły dźwięku L_{WAE}
Kosiarki do trawy	$L \leq 50$ cm:	94 dB/1 pW
(włącznie z kosiarkami samojezdnymi),	$50 < L \leq 120$ cm:	98 dB/1 pW
skaryfikatory	$L > 120$ cm:	103 dB/1 pW
Wykaszarki do krzewów	$\leq 1,5$ kW:	107 dB/1 pW
	$> 1,5$ kW:	110 dB/1 pW
Piły łańcuchowe	$\leq 2,5$ kW:	105 dB/1 pW
	$> 2,5$ kW:	110 dB/1 pW
Podkaszarki żyłkowe	Silnik elektryczny	94 dB/1 pW
	Silnik spalinowy	104 dB/1 pW
Podkaszarki i przycinarki do żywopłotu	Silnik elektryczny	96 dB/1 pW
	Silnik spalinowy	103 dB/1 pW
Zbierarki do liści i dmuchawy do liści	Do użytku profesjonalnego	105 dB/1 pW
Kosy motorowe	$\leq 1,5$ kW:	107 dB/1 pW
	$> 1,5$ kW:	110 dB/1 pW
Redlice motorowe		96 dB/1 pW
Kultywatory rotacyjne		93 dB/1 pW
<p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedstawienia wyników testów laboratoryjnych lub stosownej dokumentacji technicznej w celu wykazania zgodności. Maszyny opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>		
<p>Materiały i części wchodzące w skład maszyn</p> <p>5. Konstrukcja maszyny musi umożliwiać tankowanie i czyszczenie bez rozlewania lub wycieków paliwa. W czasie normalnego czyszczenia maszyny olej nie może z niej wyciekać, a konstrukcja silnika umożliwia wymianę oleju bez rozlewania.</p> <p>6. Części z tworzyw sztucznych o masie ponad 50 g muszą być oznaczone zgodnie z ISO 11469 lub równoważną normą. Przewody elektryczne nie są objęte powyższym wymogiem.</p> <p>7. Materiały z tworzyw sztucznych nie mogą zawierać kadmu, ołowiu, rtęci ani ich związków.</p> <p>8. Środki do wykańczania powierzchni nie mogą zawierać pigmentów ani dodatków na bazie ołowiu, kadmu, chromu, rtęci lub ich związków.</p> <p>Weryfikacja (w odniesieniu do specyfikacji 5, 6, 7 i 8): Oferenci są zobowiązani do przedłożenia poświadczenia zgodności. Maszyny opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe wymogi, zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>		

<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p> <p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Emisje hałasu: Maszyny charakteryzujące się emisjami hałasu niższymi niż wartość maksymalna uwzględniona w specyfikacjach.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wyników testów laboratoryjnych lub stosownej dokumentacji technicznej, wykazujących wartości emisji hałasu zgodnie z metodami badań określonymi w specyfikacjach lub równoważnymi.</p> <p>2. Emisje gazów spalinowych: Maszyny charakteryzujące się emisjami gazów spalinowych niższymi niż wartości wymagane na mocy dyrektywy 97/68/WE. Badanie maszyny pod kątem emisji gazów spalinowych jest przeprowadzane zgodnie z ogólną normą określoną w unijnej dyrektywie 97/68/WE oraz przez laboratorium badawcze, kwalifikujące się na mocy tej samej dyrektywy.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia wyników testów laboratoryjnych lub stosownej dokumentacji technicznej.</p>

3.4. c) Noty wyjaśniające:

<p>Poziomy emisji gazów spalinowych: Załącznik I do sprawozdania wprowadzającego dotyczącego produktu w odniesieniu do produktów i usług ogrodniczych zawiera obowiązujące obecnie wartości graniczne emisji gazów spalinowych, ustalone dyrektywą 97/68/WE.</p> <p>Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.</p> <p>W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w ilości proporcjonalnej do poprawionych wyników.</p>

3.5. Oleje smarowe maszynowe (z wyjątkiem olejów smarowych do silników 4-suwowych)

3.5. a) Kryteria podstawowe GPP

<p>Przedmiot zamówienia</p> <p>Zakup smarów łatwo ulegających biodegradacji.</p>
<p>Specyfikacje</p> <p>Surowce odnawialne</p> <p>1. Wytworzony produkt zawiera węgiel pochodzący z surowców odnawialnych (pochodzących z olejów roślinnych lub tłuszczów zwierzęcych), które stanowią:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ≥ 50 % (m/m) w przypadku olejów hydraulicznych • ≥ 45 % (m/m) w przypadku smarów • ≥ 70 % (m/m) w przypadku olejów do pił łańcuchowych oraz innych smarów ulegających całkowitemu zużyciu • ≥ 50 % (m/m) w przypadku olejów do silników dwusuwowych

<p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedstawienia szczegółowego składu produktu, pochodzenia surowców odnawialnych oraz poświadczenia zgodności z wyszczególnionym wyżej wymogiem. Produkty opatrzone europejskim oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
<p>Zagrożenia dla środowiska i zdrowia człowieka</p> <p>2. Produktowi nie są przypisane żadne zwroty zagrożenia wskazujące zagrożenie dla środowiska i zdrowia człowieka zgodnie z dyrektywą 1999/45/WE. Wyszczególnione niżej zwroty zagrożenia uznaje się za istotne w odniesieniu do omawianej grupy produktów:</p> <p>R 20, R 21, R 22, R 23, R 24, R 25, R 26, R 27, R 28, R 33, R 34, R 35, R 36, R 37, R 38, R 39, R 40, R 41, R 42, R 43, R 45, R 46, R 48, R 49, R 50, R 51, R 52, R 53, R 59, R 60, R 61, R 62, R 63, R 64, R 65, R 66, R 67, R 68 oraz ich kombinacje.</p> <p>Weryfikacja: Produkty opatrzone europejskim oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferenci są zobowiązani do przedstawienia wykazu wszystkich głównych składników (dowolna substancja, której udział w smarze wynosi więcej niż 5 % w masie) produktu, wraz z podaniem ich nazw oraz, w stosownym przypadku, ich numeru EINECS lub ELINCS oraz stężenia, w jakich są używane; karty charakterystyki bezpieczeństwa (spełniającej wymogi dyrektywy Komisji 91/155/EWG), a także karty charakterystyki bezpieczeństwa dla każdego głównego składnika (spełniającej wymogi dyrektywy 91/155/EWG oraz dyrektywy Rady 67/548/EWG).</p>

3.5. b) Oleje smarowe maszynowe (z wyjątkiem olejów smarowych do silników 4-suwowych) – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup smarów łatwo ulegających biodegradacji.
Specyfikacje
<p>Surowce odnawialne</p> <p>- Wymogi ekologiczne w zakresie wspólnotowego oznakowania ekologicznego w odniesieniu do smarów muszą być spełnione (dokumenty zawierające kompletne kryteria są dostępne na stronie: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/L_118/L_11820050505en00260034.pdf).</p> <p>Weryfikacja: Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne zostanie uznane za dowód zgodności, podobnie jak wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.</p>

3.5. c) Noty wyjaśniające:

<p>Kryteria oznakowania ekologicznego: Istnieje możliwość wykazania, że kryteria stanowiące podstawę określonego oznakowania ekologicznego zostały spełnione, pod warunkiem że kryteria te są dopuszczalne i odpowiednie do określenia produktu, przy czym oprócz oznakowania ekologicznego uznawane są również inne formy świadectwa zgodności.</p>
<p>Wprowadzanie kompletu kryteriów: Niektóre instytucje zamawiające mogą preferować wprowadzenie kompletnego zestawu kryteriów zamiast odwoływania się po prostu do wspólnotowego oznakowania ekologicznego. Kompletny zestaw kryteriów został ujęty w załączniku III do sprawozdania wprowadzającego dotyczącego produktu w odniesieniu do produktów i usług ogrodniczych.</p>

Pojazdy ogrodnicze (pojazdy pasażerskie i lekkie pojazdy dostawcze) Kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

(Zob.: sprawozdanie wprowadzające dotyczące produktu i karta produktu w odniesieniu do transportu).

Odzież służbowa personelu ogrodniczego Kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

(Zob.: sprawozdanie wprowadzające dotyczące produktu i karta produktu w odniesieniu do wyrobów włókienniczych).

4. Usługi ogrodnicze – kryteria GPP

4.1. Usługi ogrodnicze – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Usługi ogrodnicze przy zastosowaniu przyjaznych dla środowiska produktów i praktyk.
Specyfikacje
Nawożenie przy użyciu polepszaczy gleby <ul style="list-style-type: none"> • Polepszacze gleby, jakie zostaną użyte w ramach świadczenia usługi, muszą spełniać następujące kryteria: <p>(Należy wprowadzić kryteria podstawowe dotyczące zakupu polepszaczy gleby, sekcja 3.1.).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu produktów, jakie zostaną użyte w ramach świadczenia usługi (nazwa producenta i nazwa handlowa). W przypadku gdy produkty posiadają certyfikat europejskiego oznakowania ekologicznego, zostaną uznane za spełniające wymogi. W przeciwnym razie oferenci są zobowiązani do przedłożenia dokumentacji, o której mowa w specyfikacjach, w odniesieniu do każdego proponowanego przez nich produktu.</p>
Nowe rośliny ozdobne <ul style="list-style-type: none"> • [W przypadku gdy mają być dostarczone przez wykonawcę] Nowe rośliny ozdobne, jakie zostaną posadzone w ramach świadczenia usługi, muszą spełniać następujące kryteria: <p>(Należy wpisać kryteria podstawowe odnoszące się do zakupu roślin ozdobnych, sekcja 3.2.).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia dokumentacji, o której mowa w specyfikacjach, mającej odniesienie do szkółki lub szkółek, w których zakupią rośliny.</p>
Maszyny <ul style="list-style-type: none"> • Oferenci muszą dysponować rozdrabniaczami do przerabiania drewnianych odpadów organicznych i przetwarzania ich na mulcz.
Warunki realizacji zamówienia
1. Smary <p>Oleje smarowe, jakie zostaną użyte w maszynach w ramach świadczenia usługi, muszą ulegać biodegradacji i nie mogą być toksyczne. Tym samym smary muszą spełniać następujące kryteria:</p> <p>(Należy wpisać kryteria podstawowe odnoszące się do zakupu olejów smarowych, sekcja 3.8.).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu smarów, jakie mają zamiar stosować w ramach świadczenia usługi (nazwa producenta i nazwa handlowa). W przypadku gdy produkty posiadają certyfikat europejskiego oznakowania ekologicznego, zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferenci są zobowiązani do przedłożenia dokumentacji, o której mowa w specyfikacjach, w odniesieniu do każdego produktu.</p>

<p>2. Pojazdy wykorzystywane w ramach świadczenia usługi</p> <p>Pojazdy, jakie będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, spełniają co najmniej wymogi dotyczące emisji spalin w zakresie EURO 4 lub IV.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu pojazdów, jakie będą użytkowane w ramach świadczenia usługi, a także odpowiednich kart technicznych tych pojazdów, w których określono poziomy emisji.</p>
<p>3. Praktyki w zakresie podlewania</p> <p>Na początku realizacji zamówienia wykonawca jest zobowiązany do opracowania planu operacyjnego w zakresie podlewania i wykorzystania wody, który musi obejmować następujące aspekty:</p> <ul style="list-style-type: none">• Maksymalne zwiększenie wykorzystania wody niezdatnej do picia (pochodzącej z opadów deszczu, wody freatycznej lub wody z odzysku) do celów podlewania. Punkty poboru wody zostaną wskazane wykonawcy.• Zastosowanie mulczowania w celu zapobieżenia parowaniu na obszarach ustalonych przez instytucję zamawiającą.• Zainstalowanie, zgodnie z wymogami, automatycznych systemów nawadniających spełniających następujące kryteria: <p>(Należy wpisać proponowane kryteria odnoszące się do zakupu systemów nawadniających, sekcja 3.3.).</p>
<p>4. Gospodarowanie odpadami</p> <p>Odpady wytworzone w czasie świadczenia usług ogrodnich muszą być zbierane selektywnie w następujący sposób:</p> <ol style="list-style-type: none">3. Wszystkie odpady organiczne (suche liście, przycięte gałązki, trawa...) muszą być kompostowane na miejscu, na terenie przedsiębiorstwa lub, w następstwie zlecenia tej czynności, przez przedsiębiorstwo utylizacji odpadów.4. Drewniane odpady organiczne (obcięte gałęzie itp.) muszą być rozdrabniane na miejscu lub na terenie przedsiębiorstwa i wykorzystywane do celów mulczowania na ustalonych obszarach.5. Odpady opakowaniowe muszą być segregowane na stosowne frakcje odpadów komunalnych i umieszczane w odpowiednich pojemnikach ulicznych (papier, tworzywa sztuczne itd.). Odpady opakowaniowe po substancjach niebezpiecznych, takich jak produkty ochrony roślin, muszą jednak zostać usunięte w sposób bezpieczny do zatwierdzonych punktów zbiórki lub przeznaczone do dalszego przetwarzania za pośrednictwem uprawnionej osoby zarządzającej odpadami.6. Oleje silnikowe muszą być zbierane i poddawane utylizacji przez uprawnione przedsiębiorstwo gospodarowania odpadami. <p>W przypadku gdy maszyna ogrodnicza została nieodwracalnie uszkodzona, wykonawca jest zobowiązany do wskazania ostatecznego miejsca przeznaczenia maszyny.</p>
<p>5. Szkolenie personelu</p> <p>Personel ogrodniczy musi zostać przeszkolony w zakresie przyjaznych dla środowiska praktyk ogrodnich, jakie będą stosowane w ramach świadczenia usługi. Szkolenie powinno obejmować takie zagadnienia jak działania w zakresie oszczędzania energii i wody, zmniejszanie ilości odpadów, gospodarowanie odpadami i selektywna zbiórka, wykorzystywanie produktów na bazie surowców odnawialnych, obchodzenie się z produktami chemicznymi i pojemnikami po chemikaliach oraz gospodarowanie nimi, itp. Wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia planu szkoleń po udzieleniu zamówienia, a także, na koniec realizacji zamówienia, do przedłożenia certyfikatu informującego o szkoleniu, które przeszli zarówno nowi, jak i stali pracownicy.</p>

6. Sprawozdania okresowe

Wykonawca jest zobowiązany do corocznego przedkładania sprawozdania zawierającego informacje dotyczące paliw zużytych w ramach świadczenia usługi, nazw i ilości nawozów, wykorzystanych produktów ochrony roślin i olejów smarowych, ilości wytworzonych odpadów w podziale na frakcje oraz miejsca przeznaczenia, a także informacje dotyczące wszystkich innych działań podjętych w ramach realizacji usług, jak określono w zamówieniu (środki na rzecz zmniejszenia zużycia wody, ograniczenia ilości opakowań itp.).

4.2. Usługi ogrodnicze – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Usługi ogrodnicze przy zastosowaniu przyjaznych dla środowiska produktów i praktyk.
Kryteria kwalifikacji (nieobowiązkowe)
<p>Oferenci są zobowiązani do wykazania swojej zdolności technicznej i zawodowej do wykonania zamówienia z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, przy wykorzystaniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • systemu zarządzania środowiskowego (EMS) w zakresie usług ogrodniczych (na przykład EMAS, ISO 14001, [należy wpisać inne oficjalne systemy krajowe lub regionalne]), lub • polityki środowiskowej odnoszącej się do działalności ogrodniczej oraz instrukcji i procedur roboczych w zakresie świadczenia usług w sposób przyjazny środowisku, lub • uprzedniego doświadczenia w stosowaniu środków zarządzania środowiskowego przy realizacji podobnych zamówień. <p>Weryfikacja: W przypadku gdy oferenci posiadają EMS w zakresie usług ogrodniczych, są zobowiązani do przedstawienia certyfikatu systemu i wskazania wprowadzonych procedur.</p> <p>W przypadku gdy oferenci nie posiadają certyfikatu, są zobowiązani do przedłożenia pisemnych instrukcji i procedur wykazujących ich zdolność zawodową.</p> <p>W przypadku gdy oferenci mają doświadczenie w realizacji podobnych zamówień, są zobowiązani do przedstawienia dowodu poświadczającego wykonanie przez nich wcześniejszych zamówień lub szczegółowego sprawozdania ze stosowania środków zarządzania środowiskowego w ramach świadczenia usług przy realizacji wcześniejszych zamówień, wraz z danymi kontaktowymi odpowiednich instytucji zamawiających.</p>
Specyfikacje
<p>Nawożenie przy użyciu polepszaczy gleby</p> <p>1. Polepszacze gleby, jakie zostaną użyte w ramach świadczenia usługi, muszą spełniać następujące kryteria:</p> <p>(Należy wprowadzić kryteria podstawowe dotyczące zakupu polepszaczy gleby, sekcja 3.1.).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu produktów, jakie zostaną użyte w ramach świadczenia usługi (nazwa producenta i nazwa handlowa). W przypadku gdy produkty posiadają certyfikat europejskiego oznakowania ekologicznego, zostaną uznane za spełniające wymogi. W przeciwnym razie oferenci są zobowiązani do przedłożenia dokumentacji, o której mowa w specyfikacjach, w odniesieniu do każdego proponowanego przez nich produktu.</p>
<p>Zwalczanie szkodników</p> <p>2. Oferenci muszą wykazać swoje zaangażowanie w zakresie ograniczenia stosowania chemicznych środków ochrony roślin dzięki wykorzystaniu technik alternatywnych (np. oddziaływanie termiczne, mechaniczne lub biologiczne).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia sprawozdania, w którym określono środki, jakie zostaną zastosowane w każdej z okoliczności i w odniesieniu do najważniejszych chorób roślin w celu zwalczania szkodników, przy minimalnym wykorzystaniu chemicznych środków ochrony roślin.</p>

<p>Nowe rośliny ozdobne</p> <p>3. [W przypadku gdy mają być dostarczone przez wykonawcę] Nowe rośliny ozdobne, jakie zostaną posadzone w ramach świadczenia usługi, muszą spełniać następujące kryteria: (Należy wpisać kryteria podstawowe odnoszące się do zakupu roślin ozdobnych, sekcja 3.2.).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia dokumentacji, o której mowa w specyfikacjach, mającej odniesienie do szkółki lub szkótek, w których zakupią rośliny.</p>
<p>Maszyny</p> <p>4. Oferenci muszą dysponować rozdrabniaczami do przerabiania drewnianych odpadów organicznych i przetwarzania ich na mulcz.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>Nowe rośliny ozdobne</p> <p>1. Produkcja metodami ekologicznymi: Oferenci są zobowiązani do określenia udziału procentowego roślin ozdobnych, jakie zostaną wykorzystane w ramach świadczenia usługi, które zostaną wyprodukowane metodami ekologicznymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do określenia udziału procentowego wyprodukowanych metodami ekologicznymi roślin ozdobnych, jakie dostarczą w ramach świadczenia usługi. Pod koniec każdego roku wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich wykorzystanych nowych roślin, ich ceny oraz (w stosownych przypadkach) dowodu pochodzenia ekologicznego.</p>
<p>Warunki realizacji zamówienia</p>
<p>1. Smary</p> <p>Oleje smarowe, jakie zostaną użyte w maszynach w ramach świadczenia usługi, muszą ulegać biodegradacji i nie mogą być toksyczne. Tym samym smary muszą spełniać następujące kryteria: (Należy wpisać kryteria podstawowe odnoszące się do zakupu olejów smarowych, sekcja 3.8.).</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu smarów, jakie mają zamiar stosować w ramach świadczenia usługi (nazwa producenta i nazwa handlowa). W przypadku gdy produkty posiadają certyfikat europejskiego oznakowania ekologicznego, zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferenci są zobowiązani do przedłożenia dokumentacji, o której mowa w specyfikacjach, w odniesieniu do każdego produktu.</p>
<p>2. Pojazdy wykorzystywane w ramach świadczenia usługi</p> <p>Pojazdy, jakie będą wykorzystywane w ramach świadczenia usługi, spełniają co najmniej wymogi dotyczące emisji spalin w zakresie EURO 5 lub V.</p> <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu pojazdów, jakie będą użytkowane w ramach świadczenia usługi, a także odpowiednich kart technicznych tych pojazdów, w których określono poziomy emisji.</p>
<p>3. Praktyki w zakresie podlewania</p> <p>Na początku realizacji zamówienia wykonawca jest zobowiązany do opracowania planu operacyjnego w zakresie podlewania i wykorzystania wody, który musi obejmować następujące aspekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksymalne zwiększenie wykorzystania wody niezdatnej do picia (pochodzącej z opadów deszczu, wody freatycznej lub wody z odzysku) do celów podlewania. Punkty poboru wody zostaną wskazane wykonawcy. • Zastosowanie mulczowania w celu zapobieżenia parowaniu na obszarach ustalonych przez instytucję zamawiającą. • Zainstalowanie, zgodnie z wymogami, automatycznych systemów nawadniających spełniających następujące kryteria: <p>(Należy wpisać proponowane kryteria odnoszące się do zakupu systemów nawadniających, sekcja 3.3.).</p>

- Wykonawca będzie zobowiązany przeprowadzić badanie zapotrzebowania na wodę dla każdego terenu zielonego, aby określić konieczną ilość wody. Raport należy przedstawić w ciągu miesiąca od rozpoczęcia realizacji zamówienia.
- Kiedy nastąpi konieczność posadzenia nowych roślin, wykonawca zaproponuje rozmieszczenie poszczególnych gatunków w zależności od zapotrzebowania na wodę, o ile nie ustalono tego wcześniej

4. Gospodarowanie odpadami

- Odpady wytworzone w czasie świadczenia usług ogrodnich muszą być zbierane selektywnie w następujący sposób:
- Wszystkie odpady organiczne (suche liście, przycięte gałązki, trawa...) muszą być kompostowane na miejscu, na terenie przedsiębiorstwa lub, w następstwie zlecenia tej czynności, przez przedsiębiorstwo utylizacji odpadów.
- Drewniane odpady organiczne (obcięte gałęzie itp.) muszą być rozdrabniane na miejscu lub na terenie przedsiębiorstwa i wykorzystywane do celów mulczowania na ustalonych obszarach.
- Odpady opakowaniowe muszą być segregowane na stosowne frakcje odpadów komunalnych i umieszczane w odpowiednich pojemnikach ulicznych (papier, tworzywa sztuczne itd.). Odpady opakowaniowe po substancjach niebezpiecznych, takich jak produkty ochrony roślin, muszą jednak zostać usunięte w sposób bezpieczny do zatwierdzonych punktów zbiórki lub przeznaczone do dalszego przetwarzania za pośrednictwem uprawnionej osoby zarządzającej odpadami.
- Oleje silnikowe muszą być zbierane i poddawane utylizacji przez uprawnione przedsiębiorstwo gospodarowania odpadami.

W przypadku gdy maszyna ogrodnicza została nieodwracalnie uszkodzona, wykonawca jest zobowiązany do wskazania ostatecznego miejsca przeznaczenia maszyny.

5. Szkolenie personelu

Personel ogrodniczy musi zostać przeszkolony w zakresie przyjaznych dla środowiska praktyk ogrodnich, jakie będą stosowane w ramach świadczenia usługi. Szkolenie powinno obejmować takie zagadnienia jak działania w zakresie oszczędzania energii i wody, zmniejszanie ilości odpadów, gospodarowanie odpadami i selektywna zbiórka, wykorzystywanie produktów na bazie surowców odnawialnych, obchodzenie się z produktami chemicznymi i pojemnikami po chemikaliach oraz gospodarowanie nimi, itp. Wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia planu szkoleń po udzieleniu zamówienia, a także, na koniec realizacji zamówienia do przedłożenia certyfikatu informującego o szkoleniu, które przeszli zarówno nowi, jak i stali pracownicy.

6. Zarządzanie usługami [w przypadku gdy nie uwzględniono kryteriów kwalifikacji]

- Wykonawca dokłada starań w celu zagwarantowania, że tam, gdzie jest to możliwe, działania w zakresie ogrodnictwa będą prowadzone w sposób ograniczający do minimum niekorzystne oddziaływanie na środowisko. Tym samym, w ciągu pierwszych 6 miesięcy realizacji zamówienia, wykonawca będzie dysponował kompleksowymi i udokumentowanymi procedurami w zakresie ochrony środowiska dotyczącymi co najmniej następujących dziedzin:
 - ocena najistotniejszych aspektów środowiskowych w zakresie prowadzonego działania.
 - zmniejszanie ilości odpadów i ich selektywna zbiórka.
 - ograniczanie zużycia energii i wody, także w ramach transportu.
 - szkolenia.

7. Sprawozdania okresowe

Wykonawca jest zobowiązany do corocznego przedkładania sprawozdania zawierającego informacje dotyczące paliw zużytych w ramach świadczenia usługi, nazw i ilości nawozów, wykorzystanych produktów ochrony roślin i olejów smarowych, ilości wytworzonych odpadów w podziale na frakcje oraz miejsca przeznaczenia, a także informacje dotyczące wszystkich innych działań podjętych w ramach realizacji usług, jak określono w zamówieniu (środki na rzecz zmniejszenia zużycia wody, ograniczenia ilości opakowań itp.).

8. Odzież służbowa

Odzież służbowa spełnia wymogi następujących specyfikacji:

(należy zastosować kryteria podstawowe lub kompleksowe zawarte w karcie produktu dla wyrobów włókienniczych).

4.3. Uwagi dotyczące wdrażania:

Szkolenie personelu: Szkolenie personelu, mimo że niezwiązane bezpośrednio z kryteriami środowiskowymi, ale również istotne z punktu widzenia zdrowia, powinno obejmować również aspekty ochrony zdrowia przed hałasem i pyłem, obchodzenie się z substancjami chemicznymi itp.

Udział procentowy roślin ozdobnych wyprodukowanych metodami ekologicznymi: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić, w jaki sposób udział procentowy zostanie oceniony: pod względem objętości, masy lub ceny (kwota wydanych EUR).

VII. Biurowy sprzęt komputerowy – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Biurowy sprzęt komputerowy, ujęty w niniejszym dokumencie, obejmuje trzy zestawy produktów:

- komputery – w tym zarówno komputery stacjonarne, jak i komputery przenośne
- monitory
- urządzenia do przetwarzania obrazu – w tym kopiarki, drukarki, skanery, faksy i urządzenia wielofunkcyjne.

Zakres ujętych produktów określono w oparciu o normę Energy Star, *Umowę między rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki a Wspólnotą Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych*⁴⁷ oraz analizy przygotowawcze dotyczące PWE w odniesieniu do urządzeń do przetwarzania obrazu⁴⁸.

Komputery stacjonarne, komputery przenośne i monitory

Kryteria dotyczące komputerów stacjonarnych, komputerów przenośnych i monitorów zostały ujęte w jednej grupie.

Kryteria **podstawowe** dotyczące komputerów stacjonarnych, komputerów przenośnych i monitorów koncentrują się na uwzględnieniu specyfikacji technicznych związanych ze zużyciem energii, gdyż aspekt ten określono jako wywierający najistotniejsze oddziaływanie na środowisko. Wymogi zostały oparte na wymogach ENERGY STAR. Kryteria podstawowe uwzględniają ponadto pewne proste, łatwe do zrozumienia (i zweryfikowania) kryteria dotyczące cyklu życia produktu. Owe kryteria odnoszące się do okresu życia zostały dobrane w oparciu o wspólnotowe oznakowanie ekologiczne, oznakowanie „Błękitny anioł” (*Blue Angel*) i oznakowanie „Nordycki łabędź” (*Nordic Swan*).

W zestawie kryteriów **kompleksowych** uwzględniono wiele kolejnych aspektów w specyfikacjach i na etapie udzielania zamówienia:

- emisje hałasu
- zastosowanie rtęci w układzie przeciwświetlenia monitorów LCD
- demontaż sprzętu
- zastosowanie w częściach z tworzyw sztucznych środków zmniejszających palność, określonych niektórymi oznaczeniami ryzyka (rakotwórcze, mutagenne lub szkodliwe dla rozrodczości).

⁴⁷ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/L_381/L_38120061228en00260104.pdf

⁴⁸ *EcoDesign of EuP Products: Preparatory Studies LOT 4: Imaging Equipment: Copiers, Faxes, Printers, Scanners, MFD* (Ekoprojekt dla produktów wykorzystujących energię (PWE). Analizy przygotowawcze, CZĘŚĆ 4: Urządzenia przetwarzające obraz: kopiarki, faksy, drukarki, skanery, urządzenia wielofunkcyjne), <http://www.ecoimaging.org>

Urządzenia do przetwarzania obrazu

Kryteria **podstawowe** w odniesieniu do urządzeń do przetwarzania obrazu koncentrują się na uwzględnieniu specyfikacji technicznych obejmujących wymóg dotyczący funkcji drukowania dwustronnego (w przypadku gdy urządzenie ma funkcję drukowania), zużycia energii oraz dostępności części zamiennych, gdyż parametry te mają największy wpływ na środowisko. Kryteria dotyczące drukowania dwustronnego zostały zaczerpnięte z oznakowań ekologicznych „Nordycki łabędź” i „Błękitny anioł”. Kryteria dotyczące zużycia energii zostały oparte na wymogach normy ENERGY STAR lub „Błękitny anioł”.

W zestawie kryteriów **kompleksowych** uwzględniono wiele kolejnych aspektów w specyfikacjach i na etapie udzielania zamówienia:

- emisje hałasu
- demontaż sprzętu
- zastosowanie w częściach z tworzyw sztucznych środków zmniejszających palność, określonych niektórymi oznaczeniami ryzyka (rakotwórcze, mutagenne lub szkodliwe dla rozrodczości).

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Zużycie energii i będące tego wynikiem emisje dwutlenku węgla (CO₂) • Zanieczyszczenie powietrza, gleby i wody, tworzenie się smogu ozonowego, bioakumulacja lub zagrożenie dla łańcucha pokarmowego i niebezpieczne oddziaływanie na organizmy wodne, spowodowane niebezpiecznymi składnikami (np. zawartość rtęci w wyświetlaczach LCD, niektóre środki zmniejszające palność) • Negatywne wpływ hałasu na zdrowie pracowników, wywołującego stres u osób wrażliwych na bodźce słuchowe • Zużycie energii i ograniczonych zasobów oraz szkodliwe emisje związane z wytwarzaniem produktów komputerowych • Wytwarzanie materiałów odpadowych, w tym opakowaniowych, oraz ich ostateczne usuwanie 	<p>→</p> <p>→</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zakup energooszczędnych modeli • Zakup produktów zawierających ograniczoną liczbę szkodliwych składników oraz promowanie opcji odbioru sprzętu zużytego • Zakup produktów o obniżonym poziomie hałasu • Projektowanie mające na celu możliwość recyklingu i dłuższy okres życia oraz promowanie opcji odbioru urządzeń • Zmniejszenie ilości wykorzystywanych opakowań • Zapewnienie możliwości recyklingu wykorzystywanych opakowań • Zwiększenie wykorzystania opakowań pochodzących z recyklingu

3. Komputery stacjonarne, komputery przenośne i monitory – kryteria GPP

3.1. Komputery stacjonarne, komputery przenośne i monitory – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup energooszczędnych [komputerów stacjonarnych/komputerów przenośnych/monitorów].
Specyfikacje
1. Wszystkie produkty muszą spełniać wymogi najnowszej normy ENERGY STAR w odniesieniu do charakterystyki energetycznej, dostępne na stronie www.eu-energystar.org . Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone etykietą ENERGY STAR zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję, wykazujący spełnienie stosownych kryteriów.
2. Komputery stacjonarne muszą być zaprojektowane w taki sposób, żeby: <ul style="list-style-type: none"> • pamięć była łatwo dostępna i mogła być wymieniana. • twardy dysk oraz napęd CD lub DVD, jeżeli komputer jest w nie wyposażony, mogły być wymieniane. Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne odpowiednie dowody również zostaną uznane.
3. Komputery przenośne muszą być zaprojektowane w taki sposób, żeby pamięć była łatwo dostępna i mogła być wymieniana. Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnymi oznakowaniami ekologicznymi zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne odpowiednie dowody również zostaną uznane.
Warunki realizacji zamówienia
W przypadku komputerów przenośnych dostępność kompatybilnych baterii i zasilaczy oraz klawiatury i jej części jest zagwarantowana na okres co najmniej 3 lat od czasu zaprzestania produkcji. Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferent jest zobowiązany do przedłożenia pisemnej gwarancji, że powyższe kryterium zostanie spełnione.

3.2. Komputery stacjonarne, komputery przenośne i monitory – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup [komputerów stacjonarnych/komputerów przenośnych/monitorów] charakteryzujących się niewielkim oddziaływaniem na środowisko na przestrzeni całego cyklu życia
Specyfikacje
1. Wszystkie produkty muszą spełniać wymogi najnowszej normy ENERGY STAR w odniesieniu do charakterystyki energetycznej, dostępne na stronie www.eu-energystar.org . Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone etykietą ENERGY STAR zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane zostaną również wszelkie inne dowody, na przykład dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję, wykazujący spełnienie stosownych kryteriów.

<p>2. Komputery stacjonarne muszą być zaprojektowane w taki sposób, żeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pamięć była łatwo dostępna i mogła być wymieniana. • twardy dysk oraz napęd CD lub DVD, jeżeli komputer jest w nie wyposażony, mogły być wymieniane. <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne odpowiednie dowody również zostaną uznane.</p>
<p>3. Komputery przenośne muszą być zaprojektowane w taki sposób, żeby pamięć była łatwo dostępna i mogła być wymieniana.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowymi oznakowaniami ekologicznymi zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne odpowiednie dowody również zostaną uznane.</p>
<p>4. Układ przeciwświetlenia monitorów LCD nie zawiera więcej niż średnio 3,5 mg rtęci na lampę.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne oznakowania ekologiczne typu I, spełniające przedstawione wyżej kryterium również mogą zostać uznane. Inne odpowiednie dowody także zostaną uznane.</p>
<p>5. „Deklarowany poziom mocy akustycznej odniesionej do A” (w odniesieniu do 1 pW) komputerów stacjonarnych lub komputerów przenośnych, zgodnie z punktem 3.2.5 ISO 9296, mierzony zgodnie z ISO 7779, nie przekracza:</p> <p>w przypadku komputerów stacjonarnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4,0 B(A) w jałowym trybie pracy (równoważne 40 dB(A)), • 4,5 B(A) podczas uzyskiwania dostępu do napędu twardego dysku (równoważne 45 dB(A)). <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone europejskim oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne oznakowania ekologiczne typu I, spełniające przedstawione wyżej kryteria, również mogą zostać uznane. Inne odpowiednie dowody także zostaną uznane.</p> <p>w przypadku komputerów przenośnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3,5 B(A) w jałowym trybie pracy (równoważne 35 dB(A)). • 4,0 B(A) podczas uzyskiwania dostępu do napędu twardego dysku (równoważne 40 dB(A)). <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone europejskim oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne oznakowania ekologiczne typu I, spełniające przedstawione wyżej kryteria, również mogą zostać uznane. Inne odpowiednie dowody także zostaną uznane.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p>
<p>1. Łatwość demontażu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podłączenia są łatwe do odnalezienia, dostępne przy pomocy powszechnie dostępnych narzędzi i w najwyższym możliwym stopniu znormalizowane. • części z tworzyw sztucznych o masie przekraczającej 25 g posiadają trwałe oznaczenie identyfikujące materiał, zgodnie z ISO 11469: 2000. Wyłączane elementy z tworzyw sztucznych oraz włókna światłowodowe wyświetlaczy z płaskim ekranem są wyłączone z tego kryterium. • części z tworzyw sztucznych są wykonane z jednego polimeru lub ze zgodnych ze sobą polimerów, z wyjątkiem pokrywy, która składa się z nie więcej niż dwóch rodzajów polimerów, które są rozdzielne. <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne oznakowania ekologiczne typu I, spełniające przedstawione wyżej kryteria, również mogą zostać uznane. W innym wypadku oferent jest zobowiązany do przedłożenia pisemnej gwarancji, że powyższe kryterium zostanie spełnione.</p>

2. Substancje wchodzące w skład części z tworzyw sztucznych, stanowiące zagrożenie dla zdrowia: Części z tworzyw sztucznych o masie przekraczającej 25 g nie zawierają środków zmniejszających palność ani preparatów, którym przypisano którekolwiek z następujących oznaczeń ryzyka, określonych w dyrektywie Rady 67/548/EWG:

- R45 (może powodować raka).
- R46 (może powodować dziedziczne zmiany genetyczne).
- R60 (może upośledzać płodność).
- R61 (może działać szkodliwie na dziecko w łonie matki).

Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne oznakowania ekologiczne typu I, spełniające przedstawione wyżej kryteria, również mogą zostać uznane. Inne odpowiednie dowody także zostaną uznane.

Warunki realizacji zamówienia

W przypadku komputerów przenośnych dostępność kompatybilnych baterii i zasilaczy oraz klawiatury i jej części jest zagwarantowana na okres co najmniej 3 lat od czasu zaprzestania produkcji.

Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferent jest zobowiązany do przedłożenia pisemnej gwarancji, że powyższe kryterium zostanie spełnione.

3.3. Noty wyjaśniające

Modernizacja lub wymiana produktów – wyszczególnione wyżej kryteria zagwarantują, że modernizacja elementów wchodzących w skład zakupionych produktów jest stosunkowo łatwa oraz że dostępne będą części zamienne. Decyzję o tym, czy niezbędna jest modernizacja, czy też wymiana produktów, należy jednak podejmować w odniesieniu do poszczególnych przypadków, rozpatrując w szczególności, czy potencjalne korzyści w zakresie efektywności energetycznej, możliwe do osiągnięcia dzięki zakupowi nowego produktu, przeważąłyby skutki wczesnego usunięcia.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10–15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

4. Urządzenia do przetwarzania obrazu – kryteria GPP

4.1. Urządzenia do przetwarzania obrazu – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup energooszczędnych [drukarek, kopiarek, urządzeń wielofunkcyjnych, skanerów].
Specyfikacje
1. Urządzenia [posiadające funkcję drukowania] o maksymalnej prędkości roboczej wydruku przekraczającej 45 stron na minutę przy zastosowaniu papieru formatu A4, muszą być wyposażone w automatyczny układ kopiowania dwustronnego (moduł automatycznego druku dwustronnego). Wszystkie pozostałe urządzenia o niższej prędkości roboczej wydruku muszą zapewniać przynajmniej opcję obsługi ręcznej (kopiarki) lub dodatkową opcję na bazie oprogramowania (drukarki, urządzenia wielofunkcyjne), umożliwiającą drukowanie dwustronne na papierze formatu A4.

<p>2. Wszystkie produkty muszą spełniać wymogi najnowszej normy ENERGY STAR (dostępne na stronie www.eu-energystar.org), odnoszące się do charakterystyki energetycznej.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone etykietą ENERGY STAR zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznany zostanie również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję, wykazujące spełnienie kryteriów.</p>
<p>Warunki realizacji zamówienia</p>
<p>Oferent jest zobowiązany do zagwarantowania dostępności części zamiennych przez okres co najmniej 3 lat od czasu zaprzestania produkcji.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane. W innym wypadku oferent jest zobowiązany do przedłożenia pisemnej gwarancji, że powyższe kryterium zostanie spełnione.</p>

4.2. Urządzenia do przetwarzania obrazu – kryteria kompleksowe GPP

<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Zakup [drukarek, kopiarek, urządzeń wielofunkcyjnych, skanerów] charakteryzujących się niewielkim oddziaływaniem na środowisko na przestrzeni całego cyklu życia.</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>1. Urządzenia [posiadające funkcję drukowania] o maksymalnej prędkości roboczej wydruku przekraczającej 45 stron na minutę przy zastosowaniu papieru formatu A4, muszą być wyposażone w automatyczny układ kopiowania dwustronnego (moduł automatycznego druku dwustronnego). Wszystkie pozostałe urządzenia o niższej prędkości roboczej wydruku muszą zapewniać przynajmniej opcję obsługi ręcznej (kopiarki) lub dodatkową opcję na bazie oprogramowania (drukarki, urządzenia wielofunkcyjne), umożliwiającą drukowanie dwustronne na papierze formatu A4.</p> <p>2. Wszystkie produkty muszą spełniać wymogi najnowszej normy ENERGY STAR (dostępne na stronie www.eu-energystar.org), odnoszące się do charakterystyki energetycznej.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone etykietą ENERGY STAR zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznany zostanie również każdy inny odpowiedni dowód, na przykład dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję, wykazujące spełnienie kryteriów.</p> <p>3. W przypadku urządzeń posiadających funkcję drukowania, „deklarowany poziom mocy dźwięku w odniesieniu do A” (L_{WAd}) zgodnie z ISO 9296, mierzony zgodnie z ISO 7779, nie przekracza wartości granicznych opisanych następującym wzorem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • $L_{WAd}: 0,035 \times KNM + 5,9$ (B) <p>gdzie KNM = liczba kopii na minutę.</p> <p>Ponadto urządzenia nie przekraczają 7,5 (B) L_{WAd}, z wyjątkiem urządzeń o wartości KNM większej niż 71.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne stosowne środki dowodowe także zostaną uznane.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p>
<p>1. Łatwość demontażu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • części z tworzyw sztucznych o masie przekraczającej 25 g posiadają trwałe oznaczenie identyfikujące materiał, zgodnie z ISO 11469:2000.

<ul style="list-style-type: none">• części z tworzyw sztucznych są wykonane z jednego polimeru lub ze zgodnych ze sobą polimerów, z wyjątkiem obudów. <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi. W innym wypadku oferent jest zobowiązany do przedłożenia pisemnej gwarancji, że powyższe kryterium zostanie spełnione.</p>
<p>2. Substancje wchodzące w skład części z tworzyw sztucznych, stanowiące zagrożenie dla zdrowia: Części z tworzyw sztucznych o masie przekraczającej 25 g nie zawierają środków zmniejszających palność ani preparatów, którym przypisano którekolwiek z następujących oznaczeń ryzyka, określonych w dyrektywie Rady 67/548/EWG:</p> <ul style="list-style-type: none">• R45 (może powodować raka).• R46 (może powodować dziedziczne zmiany genetyczne).• R60 (może upośledzać płodność).• R61 (może działać szkodliwie na dziecko w łonie matki). <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi. Inne stosowne środki dowodowe także zostaną uznane.</p>
<p>Warunki realizacji zamówienia</p> <p>Oferent jest zobowiązany do zagwarantowania dostępności części zamiennych przez okres co najmniej 3 lat od czasu zaprzestania produkcji.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane. W innym wypadku oferent jest zobowiązany do przedłożenia pisemnej gwarancji, że powyższe kryterium zostanie spełnione.</p>

4.3. Noty wyjaśniające:

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10–15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

VIII. Papier do kopiowania i papier graficzny – Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Niniejsza karta dotyczy zamówień na **papier do kopiowania i papier graficzny**. Do grupy tej należy niezadrukowany papier używany do pisania, drukowania i kopiowania (o gramaturze do 170 g/m²), sprzedawany w arkuszach lub rolach.

Gotowe wyroby papiernicze, takie jak notatniki, bloki rysunkowe, kalendarze, instrukcje obsługi itp. nie zostały uwzględnione.

Kryteria zostały zaczerpnięte z programów europejskiego oznakowania ekologicznego⁴⁹, oznakowania „Nordycki Łabędź” (*Nordic Swan*)⁵⁰ i oznakowania „Błękitny anioł” (*Blue Angel*)⁵¹.

Proponuje się różne zestawy kryteriów w odniesieniu do:

- Papieru na bazie włókien wtórnych, papieru pochodzącego z recyklingu (uwzględnione w szczególności w ramach oznakowania „Błękitny anioł”)
- Papieru na bazie włókien pierwotnych (uwzględnione w szczególności w ramach europejskiego oznakowania ekologicznego oraz oznakowania „Nordycki łabędź”)

Instytucjom zamawiającym zaleca się odwołanie do obu zestawów kryteriów, co zapewni alternatywne sposoby osiągnięcia celu, jakim jest zakup papieru przyjaznego dla środowiska, w celu maksymalnego zwiększenia konkurencji i uniknięcia dyskryminacji.

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Niszczenie lasów i potencjalna utrata różnorodności biologicznej • Emisje zanieczyszczeń do powietrza i wody podczas produkcji masy celulozowej i papieru • Zużycie energii i wody podczas produkcji • Zużycie chemikaliów podczas produkcji • Wytwarzanie podczas produkcji odpadów, np. odrzutów i osadu 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Nabywanie papieru na bazie pokonsumpcyjnych włókien wtórnych, (papier pochodzący z recyklingu), lub papieru na bazie włókien pierwotnych pozyskanych w sposób legalny i/lub zrównoważony • Nabywanie papieru wyprodukowanego przy zastosowaniu procesów charakteryzujących się niskim poziomem zużycia energii i emisji • Unikanie niektórych substancji przy produkcji i bieleniu papieru

⁴⁹ Zob.: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm

⁵⁰ Zob.: <http://www.svanen.nu/>; kryteria na stronie: <http://www.svanen.nu/Eng/criteria/kriterie.asp?pgn=44>

⁵¹ Zob.: <http://www.blauer-engel.de/index.htm>; kryteria na stronie: http://www.blauer-engel.de/englisch/vergabe/download_uz_e/e-UZ-014.pdf oraz http://www.blauer-engel.de/englisch/vergabe/download_uz_e/e-UZ-072.pdf

3. Papier na bazie włókien z odzysku – kryteria GPP

3.1. Opcja oparta na recyklingu – kryteria podstawowe GPP

Uwaga: W przypadku gdy kryteria odnoszące się do papieru przeznaczonego do profesjonalnego drukowania są inne, zostało to odnotowane w ostatniej kolumnie tabeli.

Papier do kopiowania i papier graficzny do zwykłego użytku biurowego	Papier do użytku profesjonalnego
Przedmiot zamówienia	
Zakup pochodzącego z recyklingu papieru biurowego, wyprodukowanego w 100 % z włókien wtórnych.	Zakup papieru pochodzącego z recyklingu, wyprodukowanego co najmniej w 75 % z włókien wtórnych.
Specyfikacje	
<p>1. Papier musi być wyprodukowany w 100 % z włókien wtórnych.</p> <p>Włókna wtórne zawierają zarówno pochodzące z recyklingu włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, jak i pochodzące z recyklingu włókna z procesu produkcyjnego w fabrykach papieru, znane również jako „braki”. Pochodzące z recyklingu włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, mogą być pozyskane od konsumentów, z biur, drukarni, pracowni introligatorskich itp.</p> <p>Weryfikacja: W przypadku wszystkich produktów opatrzonych dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, takim jak wspólnotowe oznakowanie ekologiczne, może ono służyć jako dowód, o ile określono, że papier został wyprodukowany w 100 % z włókien wtórnych. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.</p>	<p>1. Papier musi być wyprodukowany co najmniej w 75 % z włókien wtórnych.</p> <p>Włókna wtórne zawierają zarówno pochodzące z recyklingu włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, , jak i pochodzące z recyklingu włókna z procesu produkcyjnego w fabrykach papieru, znane również jako „braki”. Włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, pochodzące z recyklingu, mogą być pozyskane od konsumentów, z biur, drukarni, pracowni introligatorskich itp.</p> <p>Weryfikacja: <i>Tak samo.</i></p>
<p>2. Papier musi być co najmniej wyprodukowany bez użycia chloru pierwiastkowego (ECF). Papier wyprodukowany bez użycia związków chloru (TCF) również zostanie uznany.</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane mogą być również inne krajowe oznakowania ekologiczne typu I, spełniające określone wyżej kryterium. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.</p>	<i>Tak samo.</i>
<p>3. Aby zagwarantować przydatność oferowanego papieru do stosowania w urządzeniach biurowych, należy dostarczyć instytucji próbkę produktu w celu przeprowadzenia badań jakości.</p>	<i>Tak samo.</i>

3.2. Opcja oparta na recyklingu – kryteria kompleksowe GPP

Uwaga: W przypadku gdy kryteria odnoszące się do papieru przeznaczonego do profesjonalnego drukowania są inne, zostało to odnotowane w ostatniej kolumnie tabeli.

Papier do kopiowania i papier graficzny do zwykłego użytku biurowego	Papier do użytku profesjonalnego
Przedmiot zamówienia	
Zakup pochodzącego z recyklingu papieru biurowego, wyprodukowanego w 100 % z włókien wtórnych.	Zakup papieru pochodzącego z recyklingu, wyprodukowanego w 75 % z włókien wtórnych.
Specyfikacje	
<p>1. Papier musi być wyprodukowany w 100 % z włókien wtórnych, zawierających co najmniej 65 % pochodzących z recyklingu włókien z odpadów pokonsumpcyjnych,.</p> <p>Włókna pochodzące z odzyskanego papieru zawierają zarówno pochodzące z recyklingu włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, jak i pochodzące z recyklingu włókna z procesu produkcyjnego w fabrykach papieru, znane również jako „braki”. Włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, pochodzące z recyklingu, mogą być pozyskane od konsumentów, z biur, drukarni, pracowni intrologatorskich itp.</p> <p>Weryfikacja: W przypadku wszystkich produktów opatrzonych dowolnym oznakowaniem ekologicznym typu I, takim jak wspólnotowe oznakowanie ekologiczne, może ono służyć jako dowód, o ile określono, że papier został wyprodukowany w 100 % z włókien wtórnych. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.</p>	<p>1. Papier musi być wyprodukowany co najmniej w 75 % z włókien wtórnych, zawierających co najmniej 80 % włókien z odpadów pokonsumpcyjnych, pochodzących z recyklingu.</p> <p>Włókna pochodzące z odzyskanego papieru zawierają zarówno włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, pochodzące z recyklingu, jak i pochodzące z recyklingu włókna z procesu produkcyjnego w fabrykach papieru, znane również jako „braki”. Włókna z odpadów pokonsumpcyjnych, pochodzące z recyklingu, mogą być pozyskane od konsumentów, z biur, drukarni, pracowni intrologatorskich itp.</p> <p>Weryfikacja: <i>Tak samo.</i></p>
<p>2. Muszą być spełnione kryteria ekologiczne wspólnotowego oznakowania ekologicznego lub innych krajowych oznakowań ekologicznych typu I, odnoszące się bezpośrednio do produkcji papieru (a nie do praktyk zarządzania w fabryce).</p> <p>Dokumenty zawierające kompletne kryteria są dostępne na stronie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/product/pg_copyingpaper_en.htm <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane mogą być również inne krajowe oznakowania ekologiczne typu I, spełniające wyszczególnione kryteria. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.</p>	<p><i>Tak samo.</i></p>
<p>3. Aby zagwarantować przydatność oferowanego papieru do stosowania w urządzeniach biurowych, należy dostarczyć instytucji próbkę produktu w celu przeprowadzenia badań jakości.</p>	<p><i>Tak samo.</i></p>

3.3. Noty wyjaśniające

<p>Poziom bieli: Instytucja może wybrać papier o poziomie bieli poniżej 90. Przy poziomie bieli powyżej 90 papier musiałby być poddany działaniu wybielaczy optycznych. Poziomy bieli wynoszące zaledwie 60 zapewniają wystarczająco dobrą jakość do celów codziennego użytku biurowego, jest to jednak kwestia preferencji.</p>
<p>Kryteria oznakowania ekologicznego: Istnieje możliwość wykazania, że kryteria stanowiące podstawę określonego oznakowania ekologicznego zostały spełnione, pod warunkiem że kryteria te są dopuszczalne i odpowiednie do określenia produktu, przy czym uznawane są również inne formy świadectwa zgodności. Aby uzyskać dalsze informacje, prosimy zapoznać się z uzupełniającym arkuszem informacyjnym dotyczącym wykorzystania oznakowań ekologicznych w ramach zamówień publicznych.</p>
<p>Wprowadzanie szczegółowych kryteriów: Kompletnie zestawy kryteriów zostały ujęte w sprawozdaniu wprowadzającym dotyczącym produktu.</p>
<p>Specyfikacja lub kryteria udzielenia zamówienia: W przypadku gdy instytucja zamawiająca nie ma pewności co do ceny i dostępności na rynku produktów posiadających oznakowanie ekologiczne, wyszczególnione wyżej specyfikacje mogą być wykorzystane jako kryteria udzielenia zamówienia. W przypadku gdy stosowany jest punktowy system oceny, wspomnianym kryteriom można by na przykład przydzielić wagę na poziomie 15 % w ramach ostatecznej oceny. We wskazaniu, czy produkty są dostępne na rynku, mogłoby ewentualnie pomóc przeprowadzenie wstępnych badań rynku.</p>

4. Papier na bazie włókien pierwotnych pochodzących ze zrównoważonych i/lub legalnych źródeł – kryteria GPP

4.1. Opcja oparta na włóknach pierwotnych pochodzących ze zrównoważonych i/lub legalnych źródeł – kryteria podstawowe GPP

<p>Papier do kopiowania i papier graficzny</p>
<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Zakup papieru biurowego na bazie włókien pierwotnych pochodzących z legalnych lub zrównoważonych źródeł (także zawierających ewentualnie udział procentowy włókien wtórnych).</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>1. Pierwotne włókna drzewne do produkcji masy celulozowej pochodzą z legalnych źródeł.</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC⁵², PEFC⁵³ lub jakikolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Legalność pochodzenia drewna można również wykazać w ramach obowiązującego systemu ustalania pochodzenia. Owe dobrowolne systemy mogą być certyfikowane przez osobę trzecią, często w ramach ISO 9001 bądź ISO 14001 lub systemu zarządzania EMAS.</p> <p>W przypadku gdy drewno pochodzi z kraju, który podpisał z UE dobrowolną umowę o partnerstwie, za dowód legalności poświadczy zezwolenie FLEGT⁵⁴.</p>

⁵² FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en>

⁵³ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

⁵⁴ Plan działań FLEGT (plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa) został przyjęty przez UE w 2003 r. Plan działań przedstawia w zarysie szereg środków na rzecz za-

<p>W przypadku niecertyfikowanych włókien pierwotnych oferenci określają typy (gatunki), ilości i pochodzenie włókien wykorzystywanych do produkcji masy celulozowej i papieru, łącznie z oświadczeniem w sprawie ich legalności. Dzięki temu możliwa będzie identyfikacja włókien na całej długości łańcucha produkcji: od lasu do produktu.</p> <p>W określonych przypadkach, jeżeli przedstawione dowody nie zostaną uznane za wystarczające do udowodnienia spełnienia wymaganych specyfikacji technicznych, instytucje zamawiające mogą zażądać od dostawców dalszych wyjaśnień lub dowodu.</p>
<p>2. Papier musi być co najmniej wyprodukowany bez użycia chloru pierwiastkowego (ECF).</p> <p>Weryfikacja: Dokumentacja techniczna producenta posłuży jako dowód.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p> <p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>Źródła zgodne z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej: Dodatkowe punkty zostaną przyznane w ilości proporcjonalnej do ilości pierwotnych włókien drzewnych do celów produkcji masy celulozowej pochodzących z lasów, które zostały zweryfikowane jako zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie zasad i środków mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki leśnej, pod warunkiem że wspomniane kryteria charakteryzują produkt i są dla niego właściwe. W Europie zasady i środki wspomniane wyżej odpowiadają przynajmniej ogólnoeuropejskim wytycznym dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w Lizbonie podczas konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie (w dniach 2 – 4 czerwca 1998 r.). Poza Europą odpowiadają one przynajmniej zasadom zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”</p> <p>UNCED (Rio de Janeiro, czerwiec 1992 r.) oraz, w odpowiednim przypadku, kryteriom lub wytycznym w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w ramach stosownych inicjatyw międzynarodowych i regionalnych (ITTO, Proces Montrealski, Proces Tarapoto, inicjatywa dotycząca strefy suchej Afryki UNEP/FAO).</p> <p>Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane mogą być również inne krajowe oznakowania ekologiczne typu I, spełniające wyszczególnione kryteria. Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC⁵⁵, PEFC⁵⁶ lub jakikolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.</p>

pobiegania nielegalnemu pozyskiwaniu drewna w krajach rozwijających się. W planie określono system licencjonowania drewna w celu zagwarantowania legalności przywożonych produktów drewnianych. Aby otrzymać licencję, niezbędne jest podpisanie dobrowolnych umów o partnerstwie pomiędzy krajami produkującymi drewno oraz UE. Produkty drewniane, które zostały w sposób legalny wyprodukowane w krajach partnerskich, które podpisały dobrowolne umowy o partnerstwie, otrzymają licencję poświadczającą legalność produkcji; więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

⁵⁵ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

⁵⁶ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

4.2. Opcja oparta na włóknach pierwotnych pochodzących ze zrównoważonych i/lub legalnych źródeł – kryteria kompleksowe GPP

Papier do kopiowania i papier graficzny
Przedmiot zamówienia
Zakup papieru biurowego na bazie włókien pierwotnych pochodzących z legalnych lub zrównoważonych źródeł (także zawierających ewentualnie udział procentowy włókien wtórnych).
Specyfikacje
<p>1. Pierwotne włókna drzewne do produkcji masy celulozowej pochodzą z legalnych źródeł.</p> <p>Weryfikacja: Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC⁵⁷, PEFC⁵⁸ lub jakikolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Legalność pochodzenia drewna można również wykazać w ramach obowiązującego systemu ustalania pochodzenia. Owe dobrowolne systemy mogą być certyfikowane przez osobę trzecią, często w ramach ISO 9001 bądź ISO 14001 lub systemu zarządzania EMAS.</p> <p>W przypadku gdy drewno pochodzi z kraju, który podpisał z UE dobrowolną umowę o partnerstwie, za dowód legalności poświadczony FLEGT⁵⁹.</p> <p>W przypadku niecertyfikowanych włókien pierwotnych oferenci określają typy (gatunki), ilości i pochodzenie włókien wykorzystywanych do produkcji masy celulozowej i papieru, łącznie z oświadczeniem w sprawie ich legalności. Dzięki temu możliwa będzie identyfikacja włókien na całej długości łańcucha produkcji: od lasu do produktu.</p> <p>W określonych przypadkach, jeżeli przedstawione dowody nie zostaną uznane za wystarczające do udowodnienia spełnienia wymaganych specyfikacji technicznych, instytucje zamawiające mogą zażądać od dostawców dalszych wyjaśnień lub dowodu.</p>
<p>2. Papier musi być co najmniej wyprodukowany bez użycia chloru pierwiastkowego (ECF). Papier wyprodukowany bez użycia związków chloru (TCF) również zostanie uznany.</p> <p>Weryfikacja: Dokumentacja techniczna producenta posłuży jako dowód.</p>
Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:
<p>1. Źródła zgodne z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej: Dodatkowe punkty zostaną przyznane w ilości proporcjonalnej do ilości pierwotnych włókien drzewnych do celów produkcji masy celulozowej pochodzących z lasów, które zostały zweryfikowane jako zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie zasad i środków mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki leśnej, pod warunkiem że wspomniane kryteria charakteryzują produkt i są dla niego właściwe. W Europie zasady i środki wspomniane wyżej odpowiadają przynajmniej ogólnoeuropejskim wytycznym dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w Lizbonie podczas konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie (w dniach 2 – 4 czerwca 1998 r.). Poza Europą odpowiadają one przynajmniej zasadom zrównoważonej gospodarki leśnej przyjętym podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”</p>

⁵⁷ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en>

⁵⁸ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

⁵⁹ Plan działań FLEGT (plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa) został przyjęty przez UE w 2003 r. Plan działań przedstawia w zarysie szereg środków na rzecz zapobiegania nielegalnemu pozyskiwaniu drewna w krajach rozwijających się. W planie określono system licencjonowania drewna w celu zagwarantowania legalności przywożonych produktów drewnianych. Aby otrzymać licencję, niezbędne jest podpisanie dobrowolnych umów o partnerstwie pomiędzy krajami produkującymi drewno oraz UE. Produkty drewniane, które zostały w sposób legalny wyprodukowane w krajach partnerskich, które podpisały dobrowolne umowy o partnerstwie, otrzymają licencję poświadczającą legalność produkcji; więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

UNCED (Rio de Janeiro, czerwiec 1992 r.) oraz, w odpowiednim przypadku, kryteriom lub wytycznym w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, przyjętym w ramach stosownych inicjatyw międzynarodowych i regionalnych (ITTO, Proces Montrealski, Proces Tarapoto, inicjatywa dotycząca strefy suchej Afryki UNEP/FAO).

Weryfikacja: Wszystkie produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane mogą być również inne krajowe oznakowania ekologiczne typu I, spełniające wyszczególnione kryteria. Certyfikaty kontroli pochodzenia produktu dla włókien drzewnych posiadających certyfikat FSC⁶⁰, PEFC⁶¹ lub jakiegokolwiek inny równoważny dowód, zostaną uznane za dowód zgodności. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.

2. Kryteria oznakowania ekologicznego: Produkty, które spełniają kryteria ekologiczne wspólnotowego oznakowania ekologicznego odnoszące się bezpośrednio do produkcji papieru (a nie do praktyk zarządzania w fabryce).

Dokumenty zawierające kompletne kryteria są dostępne na stronie:

Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne: ec.europa.eu/environment/ecolabel/product/pg_copyingpaper_en.htm

Weryfikacja: Produkty opatrzone wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym zostaną uznane za spełniające wymogi. Uznane mogą być również inne krajowe oznakowania ekologiczne typu I, spełniające wyszczególnione kryteria. Uznane zostaną również wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzony przez uznaną instytucję.

4.3. Noty wyjaśniające

Papier na bazie włókien pierwotnych: W wielu przypadkach papier dostępny na rynku może nie pochodzić w 100 % z recyklingu ani nie być wyprodukowany w 100 % z włókien pierwotnych, może natomiast zawierać mieszankę włókien pochodzących z obu źródeł. W związku z tym w przedmiocie zamówienia nie wyszczególnia się „papieru z włókien pierwotnych”, tylko „papier na bazie włókien pierwotnych”, co umożliwia wykorzystanie do produkcji papieru włókien pochodzących z recyklingu, pod warunkiem że spełnione są wymogi określonych wyżej specyfikacji.

Zwiększanie udziałów procentowych: Zgodnie z zasadami wspólnotowego oznakowania ekologicznego co najmniej 10 % włókien pierwotnych musi pochodzić z certyfikowanych, zarządzanych w sposób zrównoważony lasów, natomiast w ramach oznakowania „Nordycki łabędź” wartość ta wynosi co najmniej 20 %. FSC i PEFC mogą przyznawać certyfikaty także większym udziałom procentowym, różniącym się w zależności od stopnia surowości przepisów. Dalsze informacje dotyczące wspomnianych systemów oraz warunków dotyczących używania logo znajdują się w sekcji 6 sprawozdania wprowadzającego.

Instytucje zamawiające mogą, jeżeli uznają za stosowne, przydzielić na etapie udzielania zamówienia dodatkową wagę papierowi zawierającemu wyższy udział procentowy certyfikowanych włókien pierwotnych pochodzących ze zrównoważonych źródeł lub włókien z papieru odzyskanego.

Kryteria oznakowania ekologicznego: Istnieje możliwość wykazania, że kryteria stanowiące podstawę określonego oznakowania ekologicznego zostały spełnione, pod warunkiem że kryteria te są dopuszczalne i odpowiednie do określenia produktu, przy czym uznawane są również inne formy świadectwa zgodności. Aby uzyskać dalsze informacje, prosimy zapoznać się z uzupełniającym arkuszem informacyjnym dotyczącym wykorzystania oznakowań ekologicznych w ramach zamówień publicznych.

⁶⁰ FSC (Forest Stewardship Council, międzynarodowy system certyfikacji produktów i gospodarki leśnej): <http://www.fsc.org/en/>

⁶¹ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification, program zatwierdzania certyfikacji lasów): <http://www.pefc.org/internet/html>

Wprowadzanie szczegółowych kryteriów: Kompletnie zestawy kryteriów zostały ujęte w Sprawozdaniu wprowadzającym dotyczącym produktu.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

IX. Wyroby włókiennicze

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Niniejsze sprawozdanie dotyczy wszystkich produktów objętych europejskim oznakowaniem ekologicznym dla wyrobów włókienniczych⁶², do których należą:

Odzież z materiałów włókienniczych oraz galanteria: odzież i galanteria (na przykład chustki, szaliki, torby, torby na zakupy, plecaki, paski itp.) zawierające wagowo co najmniej 90 % włókien tekstylnych;

Wyroby włókiennicze do dekoracji wnętrz: wyroby włókiennicze do dekoracji wnętrz zawierające wagowo co najmniej 90 % włókien tekstylnych. Z kategorii tej wyłącza się okładziny ścienne oraz wykładziny podłogowe;

Włókna, przędza oraz tkaniny przeznaczone do użytku w odzieży tekstylnej oraz galanterii lub wyrobach włókienniczych do dekoracji wnętrz.

W przypadku „odzieży z materiałów włókienniczych oraz galanterii” oraz „wyrobów włókienniczych do dekoracji wnętrz”: w obliczeniach procentowej zawartości włókien tekstylnych nie należy uwzględniać puchu, pierza, membran oraz powleczeń.

W przypadku kryteriów **podstawowych**, produkty spełniające wyszczególnione kryteria (określone w oparciu o wspólnotowe oznakowanie ekologiczne) będą zgodne ze specyfikacjami. Zamieszczono również kryteria udzielenia zamówienia dotyczące wykorzystania bawełny wyprodukowanej metodami ekologicznymi oraz włókien pochodzących z recyklingu.

Kryteria **kompleksowe** uwzględniają w specyfikacjach niektóre kryteria dotyczące procesu produkcji oraz włókien, zaczerpnięte ze wspólnotowego programu oznakowania ekologicznego, przy czym na etapie udzielania zamówienia promowane jest wykorzystanie bawełny wyprodukowanej metodami ekologicznymi, włókien pochodzących z recyklingu oraz produktów spełniających niektóre dodatkowe kryteria dotyczące wspólnotowego oznakowania ekologicznego.

⁶² Decyzja Komisji z dnia 15 maja 2002 r. ustanawiająca ekologiczne kryteria przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego wyrobom włókienniczym oraz zmieniająca decyzję 1999/178/WE

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko⁶³

Oddziaływanie		Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie powietrza, tworzenie się smogu ozonowego, bioakumulacja lub zagrożenie dla łańcucha pokarmowego i niebezpieczne oddziaływanie na organizmy wodne albo nadmierny rozwój niepożądanych organizmów wodnych mogących powodować obniżenie jakości wody, w wyniku niewłaściwego stosowania niektórych pestycydów i nawozów przy produkcji włókien, jak również substancji stosowanych podczas przetwarzania włókien i w końcowych produktach włókienniczych • Negatywne oddziaływanie na zdrowie użytkowników w związku z pozostałościami pewnych substancji szkodliwych dla zdrowia ludzkiego 	→	<ul style="list-style-type: none"> • Zakup wyrobów włókienniczych wyprodukowanych metodami ekologicznymi • Zakup używanych wyrobów włókienniczych, które można ponownie wykorzystać zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem, albo zakup wyrobów włókienniczych zawierających włókna pochodzące z recyklingu • Zakup wyrobów włókienniczych, do produkcji których użyto mniejszych ilości substancji szkodliwych dla środowiska • Zakup wyrobów włókienniczych zawierających mniejszą ilość pozostałości substancji szkodliwych dla zdrowia ludzkiego

3. Wyroby włókiennicze – kryteria GPP

3.1. Wyroby włókiennicze – kryteria podstawowe GPP

Wyroby włókiennicze	
Przedmiot zamówienia	
Zakup wyrobów włókienniczych o niskiej zawartości substancji toksycznych, przy czym priorytetowo traktowane są produkty charakteryzujące się niewielkim oddziaływaniem na środowisko w czasie produkcji i wytworzone z włókien wyprodukowanych przy użyciu minimalnej ilości pestycydów.	
Specyfikacje	
1. Pestycydy: W przypadku produktów wykonanych z bawełny lub innych naturalnych włókien celulozowych, produkt końcowy zawiera ogółem nie więcej niż 1 ppm (części na milion) następujących substancji:	
<ul style="list-style-type: none"> • 2,4,5-T • Aldryna • Kaptafol • Chlordan • Chlordimeform • DDT • Dieldryna • Dinoseb oraz jego sole • Endryna • Heptachlor 	<ul style="list-style-type: none"> • Heksachlorobenzen • α heksachlorocykloheksan • β heksachlorocykloheksan • δ heksachlorocykloheksan • Metamidofos • Monokrotofos • Paration • Metyloparation • Propetamfos • Toksafen

⁶³ Oddziaływanie na środowisko = degradacja środowiska: pogorszenie stanu środowiska spowodowane wyczerpywaniem zasobów takich, jak powietrze, woda i gleba; zniszczenie ekosystemów i wymieranie dzikiej przyrody.

Uwaga: Większość wymienionych pestycydów została już objęta zakazem wprowadzania do obrotu i stosowania.	
2. Barwniki zaklasyfikowane jako uczulające/alergogenne, rakotwórcze, mutagenne lub toksyczne ze względu na zagrożenie rozrodczości. W produkcie końcowym nie stosuje się następujących barwników:	
<ul style="list-style-type: none"> • C.I. Czerwień zasadowa 9 C.I. 42 500 • C.I. Czerwień kwasowa 26 C.I. 16 150 • C.I. Fioletowy zasadowy 14 C.I. 42 510 • C.I. Czerń bezpośrednia 38 C.I. 30 235 • C.I. Niebieski bezpośredni 6 C.I. 22 610 • C.I. Czerwień bezpośrednia 28 C.I. 22 120 • C.I. Niebieski zawieszony 1 C.I.: 64 500 • C.I. Niebieski zawieszony 3 C.I. 61 505 • C.I. Niebieski zawieszony 7 C.I. 62 500 • C.I. Niebieski zawieszony 26 C.I. 63 305 • C.I. Niebieski zawieszony 35 • C.I. Niebieski zawieszony 102 • C.I. Niebieski zawieszony 106 • C.I. Niebieski zawieszony 124 • C.I. Brązowy zawieszony 1 	<ul style="list-style-type: none"> • C.I. Pomarańczowy zawieszony 1 C.I. 11 080 • C.I. Pomarańczowy zawieszony 3 C.I. 11 005 • C.I. Pomarańczowy zawieszony 11 C.I. 60 700 • C.I. Pomarańczowy zawieszony 37 • C.I. Pomarańczowy zawieszony 76 (poprzednio oznaczony jako pomarańczowy 37) • C.I. Czerwień zawieszona 1 C.I. 11 110 • C.I. Czerwień zawieszona 11 C.I. 62 015 • C.I. Czerwień zawieszona 17 C.I. 11 210 • C.I. Żółty zawieszony 1 C.I. 10 345 • C.I. Żółty zawieszony 3 C.I. 11 855 • C.I. Żółty zawieszony 9 C.I. 10 375 • C.I. Żółty zawieszony 39 • C.I. Żółty zawieszony 49
3. Aryloaminy: Produkt końcowy nie zawiera następujących aryloamin:	
<ul style="list-style-type: none"> • 4-aminodifenyl • Benzydyna • 4-chloro-o-toluidyna • 2-naftyloamina • o-aminoazotoluen • 2-amino-4-nitrotoluen • p-chloroanilina • 2,4-diaminoanizol • 4,4'-diaminodifenylometan • 3,3'-dichlorobenzzydyna • 3,3'-dimetoksybenzydyna • 3,3'-dimetylobenzzydyna • 3,3'-dimetylo-4,4'-diaminodifenylometan • p-krezydyna • 4,4'-metyleno-bis-(2-chloroanilina) • 4,4'-oksydianilina • 4,4'-tiodianilina • o-toluidyna • 2,4-diaminotoluen • 2,4,5-trimetyloanilina • 4-aminoazobenzen • o-anizydyna 	<ul style="list-style-type: none"> (Nr CAS 92-67-1) (Nr CAS 92-87-5) (Nr CAS 95-69-2) (Nr CAS 91-59-8) (Nr CAS 97-56-3) (Nr CAS 99-55-8) (Nr CAS 106-47-8) (Nr CAS 615-05-4) (Nr CAS 101-77-9) (Nr CAS 91-94-1) (Nr CAS 119-90-4) (Nr CAS 119-93-7) (Nr CAS 838-88-0) (Nr CAS 120-71-8) (Nr CAS 101-14-4) (Nr CAS 101-80-4) (Nr CAS 139-65-1) (Nr CAS 95-53-4) (Nr CAS 95-80-7) (Nr CAS 137-17-7) (Nr CAS 60-09-3) (Nr CAS 90-04-0)

<p>4. Środki zmniejszające palność: W produkcie końcowym nie stosuje się następujących środków zmniejszających palność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PBB (polibromowane bifenyle) Nr CAS 59536–65–1 • pentaBDE (pentabromodifenyleter) Nr CAS 32534–81–9 • oktaBDE (eter oktabromodifenyle) Nr CAS 32536–52–9
<p>5. Pentachlorofenol i tetrachlorofenol: W przypadku produktów wykonanych z bawełny lub innych naturalnych włókien celulozowych, produkt końcowy nie zawiera więcej niż 0,5 ppm (części na milion) pentachlorofenolu.</p> <p>Uwaga: Pentachlorofenol jest już objęty zakazem stosowania jako pestycyd w grupie środków ochrony roślin, jak również objęty rygorystycznymi ograniczeniami w odniesieniu do innych zastosowań jako pestycyd, włącznie z zastosowaniami w produktach biobójczych.</p>
<p>6. Ftalanowe substancje zmiękczające: W przypadku wyrobów użytkowanych w bezpośrednim kontakcie ze skórą, produkt końcowy nie zawiera następujących ftalanowych substancji zmiękczających w ilościach przekraczających 0,1 % jego masy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • DEHP (ftalan di (2-etyloheksylu)) Nr CAS 117–81–7 • BBP (ftalan butylobenzylu) Nr CAS 85–68–7 • DBP (ftalan dibutyli) Nr CAS 84–74–2
<p>7. Formaldehyd: Zawartość wolnego lub uwalnianego w wyniku hydrolizy formaldehydu w produkcie końcowym nie przekracza 70 ppm dla wyrobów użytkowanych w bezpośrednim kontakcie ze skórą oraz 300 ppm dla wszystkich pozostałych wyrobów.</p>
<p>8. Metale ciężkie: Zawartość kadmu (Cd), chromu (Cr), niklu (Ni), ołowiu (Pb), miedzi (Cu) w produkcie końcowym nie przekracza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kadm (Cd): 0,1 ppm • Chrom (Cr): 2,0 ppm • Nikiel (Ni): 4,0 ppm • Ołów (Pb): 1,0 ppm • Miedź (Cu): 50,0 ppm <p>Weryfikacja: Wszystkie wyroby opatrzone wspólnym oznakowaniem ekologicznym dla wyrobów włókienniczych będą uznane za spełniające wymogi. Inne własne lub krajowe oznakowania wyrobów włókienniczych, spełniające wyszczególnione kryteria, również mogą zostać uznane. Zaakceptowany zostanie także każdy inny odpowiedni dowód, na przykład dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p><i>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</i></p> <p>1. Bawełnę lub inne włókna naturalne wyprodukowane metodami ekologicznymi: Oferenci są zobowiązani do wykazania zawartości wagowej bawełny lub innych włókien naturalnych, pochodzących z produkcji ekologicznej, które wykorzystano w produkcie finalnym. Aby można je było uznać za pochodzące z produkcji ekologicznej, plony w miejscu pochodzenia włókien muszą być wyprodukowane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.</p> <p>Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu pochodzenia wykorzystanych włókien oraz ekologicznego charakteru swojej produkcji, na przykład wspólnotowego logo produkcji ekologicznej lub zatwierdzonych krajowych logo produkcji ekologicznej.</p> <p>2. Włókna pochodzące z recyklingu: Oferenci są zobowiązani do wykazania zawartości wagowej w produkcie włókien pochodzących z recyklingu, tzn. włókien pochodzących jedynie ze ścinków od producentów wyrobów włókienniczych oraz odzieży lub z odpadów pokonsumpcyjnych (włókienniczych lub innych).</p> <p>Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu pochodzenia wykorzystanych włókien pochodzących z recyklingu.</p>

3.2. Wyroby włókiennicze – kryteria kompleksowe GPP

Wyroby włókiennicze
Przedmiot zamówienia
Zakup wyrobów włókienniczych charakteryzujących się niewielkim oddziaływaniem na środowisko naturalne oraz o niskiej zawartości substancji toksycznych, przy czym priorytetowo traktowane są produkty wytworzone z włókien wyprodukowanych przy użyciu minimalnej ilości pestycydów.
Specyfikacje
<p>Produkty spełniają wymogi 8 specyfikacji wyszczególnionych w wykazie kryteriów podstawowych (sekcja 3.1).</p> <p>Zaleca się również uwzględnienie dodatkowych kryteriów (dotyczących procesu produkcyjnego oraz włókien) w oparciu o kryteria dotyczące wspólnotowego oznakowania ekologicznego. Uwzględniając jednak, że obecnie na rynku znajduje się niewiele produktów opatrzonych wspólnotowym oznakowaniem ekologicznym dla wyrobów włókienniczych, należy zwrócić uwagę, aby instytucja zamawiająca przeprowadziła badanie rynku w celu sprawdzenia cen i dostępności przed zastosowaniem wspomnianych kryteriów w specyfikacjach. W innym wypadku powinno się je wykorzystać jako kryteria udzielenia zamówienia.</p> <p>9. W sytuacji, gdy zawartość wagowa wyszczególnionych niżej włókien jest większa niż 5 % łącznej masy włókien tekstylnych w produkcie, muszą być spełnione stosowne kryteria dotyczące europejskiego oznakowania ekologicznego (dokument zawierający kompletne kryteria jest dostępny na stronie http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/L_133/L_13320020518en00290041.pdf):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Włókna akrylowe (kryterium 1). • Bawełna oraz inne naturalne włókna celulozowe (w tym kapok) (kryterium 2). Produkty pochodzące z produkcji ekologicznej zostaną automatycznie uznane za spełniające wymogi. • Elastan (kryterium 3). • Len oraz pozostałe włókna łykowe (w tym konopie, juta oraz ramia) (kryterium 4). • Wełna potna oraz pozostałe włókna keratynowe (w tym wełna owcza, wełna wielbłądzia, wełna z alpaki, wełna kozia) (kryterium 5). • Celulozowe włókna chemiczne (w tym wiskoza, liocel, włókna octanowe, kupro, włókna trójocjanowe) (kryterium 6). • Poliamid (kryterium 7). • Poliester (kryterium 8). • Polipropylen (kryterium 9). <p>Weryfikacja: Oferenci są zobowiązani do przedłożenia wykazu wszystkich włókien, które stanowią wagowo więcej niż 5 % łącznej masy włókien tekstylnych w produkcie, wraz z odpowiednią dokumentacją wykazującą, że stosowne kryteria zostały spełnione. Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne zostanie uznane za dowód zgodności, podobnie jak inne własne lub krajowe oznakowania wyrobów włókienniczych spełniające wyszczególnione kryteria, a także wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję.</p> <p>10. Produkty muszą spełniać wyszczególnione niżej kryteria dotyczące wspólnotowego oznakowania ekologicznego odnoszące się do chemikaliów oraz metod przetwarzania (dokument zawierający kompletne kryteria dostępny jest na stronie http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/L_133/L_13320020518en00290041.pdf):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Środki pomocnicze oraz wykańczalnicze dla włókien i przędzy (kryterium 10). • Chemikalia pomocnicze (kryterium 14). • Detergenty, zmiękczacze włókien oraz czynniki kompleksujące (kryterium 15).

- Środki bielące (kryterium 16).
- Zanieczyszczenia w barwnikach (kryterium 17).
- Zanieczyszczenia w pigmentach (kryterium 18).
- Odprowadzanie ścieków z przetwarzania na mokro (kryterium 27).

Weryfikacja: Wspólnotowe oznakowanie ekologiczne zostanie uznane jako świadectwo zgodności, podobnie jak wszelkie inne odpowiednie dowody, takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów sporządzany przez uznaną instytucję.

Kryteria udzielenia zamówienia

Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:

1. Bawełnę lub inne włókna naturalne wyprodukowane metodami ekologicznymi: Oferenci są zobowiązani do wykazania zawartości wagowej bawełny lub innych włókien naturalnych, pochodzących z produkcji ekologicznej, które wykorzystano w produkcie finalnym. Aby można je było uznać za pochodzące z produkcji ekologicznej, plony w miejscu pochodzenia włókien muszą być wyprodukowane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 834/2007.

Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu pochodzenia wykorzystanych włókien oraz ekologicznego charakteru swojej produkcji, na przykład wspólnotowego logo produkcji ekologicznej lub zatwierdzonych krajowych logo produkcji ekologicznej.

2. Włókna pochodzące z recyklingu: Oferenci są zobowiązani do wykazania zawartości wagowej w produkcie włókien pochodzących z recyklingu, tzn. włókien pochodzących jedynie ze ścinków od producentów wyrobów włókienniczych oraz odzieży lub z odpadów pokonsumpcyjnych (włókienniczych lub innych).

Weryfikacja: Dostawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu pochodzenia wykorzystanych włókien pochodzących z recyklingu.

3.3. Noty wyjaśniające:

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucja zamawiająca będzie musiała określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych ilość dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

X. Transport

– Karta produktu w ramach zielonych zamówień publicznych (GPP)

1. Zakres zastosowania

Organy administracji publicznej nabywają pojazdy bardzo różnego typu: od pojazdów do zwykłego użytkowania (np. pojazdy służbowe, pojazdy organów kontroli, furgonetki dostawcze czy sprzęt do celów ogrodniczych), przez pojazdy służb ratowniczych (karetki pogotowia, wozy strażackie, radiowozy policyjne...), po pojazdy specjalne (zamiatarki, śmieciarki, autobusy itp.).

Opracowano kryteria dla następujących trzech grup produktów:

- samochody osobowe nabywane bezpośrednio lub leasingowane/wynajmowane
- pojazdy i usługi transportu publicznego
- pojazdy do zbiórki odpadów i usługi w tym zakresie.

Określone w niniejszym dokumencie kryteria udzielania zamówienia mogą być również wykorzystane jako wskazówki przy określaniu specyfikacji odnoszących się do zakupu różnych typów pojazdów i zamówień na usługi, których nie ujęto jednoznacznie w niniejszym dokumencie.

Ponadto proponowane kryteria powinno się odczytywać w powiązaniu z przyjętą ostatnio dyrektywą w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów w transporcie drogowym. Dyrektywa zobowiązuje organy publiczne i podmioty gospodarcze, świadczące usługi transportu publicznego na podstawie umowy, do rozważenia, w przypadku zakupu pojazdów wykorzystywanych w transporcie drogowym, kosztów operacyjnych zużycia energii podczas cyklu użytkowania oraz czynników oddziaływania na środowisko, mając na względzie co najmniej zużycie energii, emisje CO₂ oraz emisje zanieczyszczeń, w tym NO_x, węglowodorów niemetanowych NMHC i cząstek stałych. Można to osiągnąć poprzez uwzględnienie wymogów dotyczących zużycia energii i efektywności środowiskowej w odniesieniu do każdego z rozważanych czynników oddziaływania (w ramach minimalnych specyfikacji technicznych lub kryteriów udzielenia zamówienia), albo poprzez określenie wartości pieniężnej wspomnianych czynników oddziaływania na środowisko w decyzji o zakupie zgodnie z metodą obliczeń przewidzianą w dyrektywie. Zalecane kryteria ujęte w niniejszej karcie produktu mogą stanowić wytyczne dla organów publicznych, które chcą wdrożyć dyrektywę przy zastosowaniu pierwszej lub drugiej opcji, mianowicie w drodze uwzględnienia wymogów dotyczących zużycia energii i efektywności środowiskowej w ramach specyfikacji technicznych lub kryteriów udzielenia zamówienia.

Instytucje zamawiające powinny wziąć również pod uwagę przyjęte ostatnio rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady określające normy emisji dla nowych samochodów osobowych w ramach zintegrowanego podejścia Wspólnoty na rzecz obniżenia poziomów emisji CO₂ pochodzących z lekkich pojazdów dostawczych⁶⁴.

⁶⁴ Więcej informacji znajduje się na stronie: http://ec.europa.eu/environment/air/transport/co2/co2_home.htm

Samochody osobowe i lekkie pojazdy dostawcze

W przypadku samochodów osobowych i lekkich pojazdów dostawczych :

Kryteria **podstawowe** koncentrują się na emisjach CO₂ i innych zanieczyszczeń oraz na emisjach hałasu.

Kryteria **kompleksowe** obejmują ponadto inne elementy, które mogą wpłynąć na zużycie paliwa lub inne czynniki oddziaływania pojazdów na środowisko. Jedną z sekcji poświęconą jest wynajmowi lub leasingowi samochodów. Niezbędne będzie uwzględnienie niektórych aspektów środowiskowych odnoszących się do eksploatacji w procedurze przetargowej na leasing lub wynajem pojazdów, gdyż czynności związane z konserwacją będzie realizował wykonawca.

W obu przypadkach określono kryteria udzielenia zamówienia, co ma zachęcać do wprowadzania udoskonaleń lub pomóc w porównywaniu ofert i wyborze tej najbardziej przyjaznej dla środowiska.

Pojazdy i usługi transportu publicznego

Jeszcze kilka lat temu większość usług transportu publicznego było zarządzanych przez organy publiczne (głównie organy administracji lokalnej i regionalnej) – albo bezpośrednio przez urzędników, albo za pośrednictwem spółki publicznej odpowiedzialnej za wykonanie usługi. Na przestrzeni ostatnich lat zdecydowanie zyskały jednak na znaczeniu przetargi na usługi w zakresie autobusowych przewozów pasażerskich. W związku z tym opracowano kryteria dotyczące zarówno bezpośredniego zakupu autobusów, jak i nabycia usług transportu publicznego.

W przypadku nabywania autobusów, kryteria **podstawowe** koncentrują się na najważniejszych cechach autobusów związanych ze środowiskiem i zdrowiem, czyli na emisjach gazów spalinowych i hałasu (poprzez określenie niektórych parametrów technicznych pojazdów).

Kryteria **kompleksowe** uwzględnią inne elementy, które pomogą w ograniczeniu pozostałych czynników oddziaływania na środowisko.

W przypadku nabywania usług w zakresie przewozów autobusowych, kryteria **podstawowe** również koncentrują się na emisjach gazów spalinowych i hałasu, a także na szkoleniach w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdów dla kierowców autobusów w celu zmniejszenia zużycia paliwa.

Kryteria **kompleksowe** uwzględniają aspekty uzupełniające, takie jak wyposażenie dodatkowe służące zmniejszeniu zużycia paliwa.

W tym przypadku większość kryteriów zostanie określonych jako kryteria udzielenia zamówienia, co umożliwi porównanie taborów autobusowych oraz przyznanie większej liczby punktów tym bardziej przyjaznym dla środowiska.

Pojazdy do zbiórki odpadów i usługi w tym zakresie

Tak jak w przypadku usług transportowych, usługi zbiórki odpadów coraz częściej zleca się firmom prywatnym na zasadzie przetargu, dlatego też proponuje się kryteria dotyczące zarówno bezpośredniego zakupu samochodów ciężarowych, jak i nabywania usług zbiórki odpadów.

Kryteria te są bardzo zbliżone do kryteriów odnoszących się do autobusów, gdyż samochody ciężarowe są także pojazdami o dużej ładowności.

Jedyna różnica polega na tym, że w przypadku samochodów ciężarowych zaleca się wyłączenie kryteriów dotyczących sygnalizatora zmiany biegów (GSI) i współczynnika ocieplenia globalnego (GWP). Samochody ciężarowe do przewozu odpadów są eksploatowane w inny sposób niż autobusy: prędkości są niskie, a jazda często przerywana, w związku z czym sygnalizatory zmiany biegów są w zasadzie zbędne. Kryteria odnoszące się do systemów klimatyzacyjnych także wydają się być mniej istotne, ponieważ klimatyzacja byłaby używana tylko w kabinie kierowcy; ponadto w niektórych krajach usługę tę świadczy się w nocy lub we wczesnych godzinach rannych, gdy nie ma potrzeby korzystania z klimatyzacji. Tym samym kryteria odnoszące się do wspomnianych dwóch elementów zostały w przypadku pojazdów do zbiórki odpadów wyłączone.

2. Kluczowe czynniki oddziaływania na środowisko

Oddziaływanie	Podejście zgodne z zasadami GPP
<ul style="list-style-type: none"> • Emisje CO₂ • Emisje zanieczyszczeń, w tym NO_x, węglowodorów niemetanowych (NMHC) oraz cząstek stałych, które mogą spowodować: <ul style="list-style-type: none"> - lokalne problemy zdrowotne (w szczególności choroby układu oddechowego) - szkody dla środowiska, budynków i zabytków • hałas • Zużycie energii • Wytwarzanie odpadów, np. olejów smarowych i opon 	<ul style="list-style-type: none"> • Nabywanie pojazdów o niskiej emisji zanieczyszczeń • Nabywanie pojazdów będących w stanie wykorzystywać energię ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna ze źródeł odnawialnych, wodór ze źródeł odnawialnych) • Zmniejszenie zużycia paliwa dzięki ekologicznemu sposobowi prowadzenia pojazdów, systemom monitorowania ciśnienia w oponach i sygnalizatorom zmiany biegów • Zmniejszenie zużycia paliwa dzięki wykorzystaniu smarów o niskiej lepkości oraz opon o niskich oporach toczenia
	<ul style="list-style-type: none"> • Nabywanie pojazdów wyposażonych w systemy klimatyzacyjne zawierające elementy chłodzące o niskim współczynniku ocieplenia globalnego (GWP) • Nabywanie przyjaznych dla środowiska opon i regenerowanych olejów smarowych • Zapewnienie odpowiedniego odbioru zużytych olejów smarowych i opon oraz zarządzanie nimi

3. Samochody osobowe i lekkie pojazdy dostawcze – kryteria GPP

3.1. Samochody osobowe i pojazdy lekkie – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup lub leasing pojazdów o niskiej emisji zanieczyszczeń
Specyfikacje
1. Emisje CO ₂ Średnia wartość emisji dla taboru w przypadku nowych samochodów nie powinna przekraczać 130 g CO ₂ /km. Średnia wartość emisji dla taboru w przypadku nowych furgonetek nie powinna przekraczać 175 g CO ₂ /km. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej dane na temat emisji CO ₂ .
Kryteria udzielenia zamówienia
1. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych) Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.
2. Poziomy emisji hałasu: Emisje hałasu poniżej wartości ustanowionych na mocy przepisów prawa. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej informacje na ten temat, lub wyników badań.

3.2. Samochody osobowe i pojazdy lekkie – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup lub leasing pojazdów o niskiej emisji zanieczyszczeń.
Specyfikacje
1. Emisje CO ₂ Średnia wartość emisji dla taboru w przypadku nowych samochodów nie powinna przekraczać 130 g CO ₂ /km. Średnia wartość emisji dla taboru w przypadku nowych furgonetek nie powinna przekraczać 175 g CO ₂ /km. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej dane na temat emisji CO ₂ .
Emisje gazów spalinowych 2. Pojazdy muszą spełniać normę EURO 5. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej informacje na ten temat.

Kryteria udzielenia zamówienia
<p>1. Niższe emisje CO₂: Emisje CO₂ poniżej wartości wymaganych w specyfikacjach.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej dane dotyczące zużycia paliwa i emisji CO₂.</p>
<p>2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.</p>
<p>3. Poziomy emisji hałasu: Emisje hałasu poniżej wartości ustanowionych na mocy przepisów prawa.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej informacje na ten temat, lub wyników badań.</p>
<p>4. Sygnalizatory zmiany biegów (GSI): Oferowany pojazd jest wyposażony w sygnalizator zmiany biegów (GSI).</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej informacje na ten temat.</p>
<p>5. Systemy monitorowania ciśnienia w oponach (TPMS): Oferowany pojazd jest wyposażony w systemy monitorowania ciśnienia w oponach (TPMS).</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej informacje na ten temat.</p>
<p>6. Gazy w systemach klimatyzacyjnych: Oferowany pojazd spełnia następujący wymóg: w przypadku gdy pojazd jest wyposażony w system klimatyzacyjny zaprojektowany w taki sposób, że będzie zawierać fluorowane gazy cieplarniane, określony gaz musi posiadać współczynnik ocieplenia globalnego (GWP) ≤ 150 (w odniesieniu do CO₂ i przy horyzoncie czasowym wynoszącym 100 lat).</p> <p>[W przypadku gdy określono standardową metodę badania] Jeżeli współczynnik GWP jest wyższy, wskaźnik wycieku z systemu nie może przekroczyć 40 g fluorowanych gazów cieplarnianych rocznie w przypadku systemu pojedynczego parownika lub 60 g fluorowanych gazów cieplarnianych rocznie w przypadku systemu podwójnego parownika.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do podania nazwy, wzoru i GWP gazu chłodniczego zastosowanego w systemie klimatyzacyjnym. Jeżeli wykorzystywana jest mieszanina gazów, wtedy GWP oblicza się w sposób następujący:</p> $GWP = \sum(\text{substancja X \%} \times GWP_x) + (\text{substancja Y \%} \times GWP_y) + \dots (\text{substancja N \%} \times GWP_n)$ <p>gdzie % oznacza udział procentowy w masie z tolerancją masy wynoszącą +/- 1 %.</p> <p>Informacje na temat GWP gazów można znaleźć na stronie: http://www.grida.no/climate/ipcc_tar/wg1/248.htm#tab67</p> <p>[W przypadku gdy określono standardową metodę badania] Jeżeli wartość współczynnika GWP wynosi > 150, należy przedłożyć wyniki badań wycieku.</p>
<p>[Dodatkowe kryteria udzielenia zamówienia w przypadku umów leasingowych]</p>
<p>7. Oleje smarowe: Zobowiązanie do używania podczas eksploatacji pojazdów olejów smarowych do silników o niskiej lepkości (LVL) lub regenerowanych olejów smarowych, zawierających co najmniej 25 % regenerowanych olejów bazowych. Oleje LVL to oleje odpowiadające klasie lepkości 0W30 lub 5W30 wg normy SAE lub równoważnej.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do dostarczenia karty technicznej oferowanych smarów oraz podpisanego oświadczenia o zobowiązaniu do używania wymienionych produktów w czasie wykonywania zamówienia.</p>

8. Opony pojazdów: Zobowiązanie do wyposażenia pojazdów w opony o poziomach emisji hałasu niższych niż wartości maksymalne ustanowione na mocy przepisów prawa, które gwarantują wysokie osiągi i bezpieczeństwo.

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do dostarczenia wykazu opon, jakie będą używane podczas eksploatacji, karty technicznej lub wyników badań opon, zawierających wartości emisji hałasu, a także podpisanego oświadczenia o zobowiązaniu do używania wymienionych produktów w czasie wykonywania zamówienia.

9. Opony pojazdów: Zobowiązanie do używania opon o niskich oporach toczenia. Opory toczenia (zarówno w przypadku opon nowych, jak i bieżnikowanych), wyrażone jako wartość procentowa obciążenia koła, muszą być zgodne z następującymi wartościami dopuszczalnymi zgodnie z normą ISO 8767 lub równoważną:

Wartość dopuszczalna obciążenia opony	Opory toczenia
< 80	1,25%
80 – 90	1,15%
> 90	1,05%

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do dostarczenia wykazu opon, jakie będą używane podczas eksploatacji, wyników badań opon (zgodnie z normą ISO 8767 lub równoważną) oraz podpisanego oświadczenia o zobowiązaniu do używania wymienionych produktów w czasie wykonywania zamówienia.

Opony opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym wybrane kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

10. Opony pojazdów: Zobowiązanie do używania opon, których guma bieżnika nie zawiera olejów podlegających oznakowaniu zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG.

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do dostarczenia wykazu opon, jakie będą używane podczas eksploatacji, wyników badań opon oraz podpisanego oświadczenia o zobowiązaniu do używania wymienionych produktów w czasie wykonywania zamówienia.

Dokumentacja badania musi wykazywać, że łączna zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w oleju wchodzącym w skład gumy bieżnika, mierzona zgodnie z IP 346, nie przekracza 3 %. Ilość WWA w olejach zawartych w gumie bieżnika (WWA/kg gumy bieżnika) jest oznaczana zgodnie z normą IP 391 oraz ISO 1407 i ISO 4645 lub ISO TC45/SC3N lub równoważną normą. Poziom nie może przekroczyć 15 % w masie. Można również wykorzystać normę ISO 21461:200x, w którym to przypadku wartość dopuszczalna wynosi 0,35 %, tzw. wodorów obszaru zatokowego. Uznane zostaną także inne równoważne badania.

Opony opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym wybrane kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

Warunki realizacji zamówienia

- Wykonawca jest zobowiązany do prowadzenia selektywnej zbiórki zużytych olejów smarowych i opon, a także do posiadania podpisanej z co najmniej jednym uprawnionym specjalistą ds. odpadów umowy dotyczącej prawidłowego przetwarzania wspomnianych frakcji odpadów.

3.3. Noty wyjaśniające

<p>Poziomy emisji hałasu: Określone na mocy prawa poziomy emisji hałasu przez pojazdy znajdują się w załączniku I do niniejszej karty produktu.</p>
<p>Poziomy emisji hałasu przez opony: Określone na mocy prawa poziomy emisji hałasu przez opony znajdują się w załączniku II do niniejszej karty produktu.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10–15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.</p> <p>W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.</p>
<p>Klauzule dotyczące leasingu: Wszystkie dodatkowe klauzule dotyczące leasingu zostały określone jako kryteria udzielenia zamówienia, aczkolwiek można je również określić jako klauzule dotyczące realizacji umowy w przypadku gdy w danym państwie członkowskim tego rodzaju produkty są dostępne i często używane.</p>
<p>Proces udzielania zamówień: W przypadku gdy przetarg nie jest podzielony na części, na etapie udzielania zamówienia punkty powinny zostać przyznane zgodnie z wartością procentową pojazdów, które spełniają kryteria udzielenia zamówienia.</p>

4. Pojazdy transportu publicznego – kryteria GPP

4.1. Nabywanie autobusów – kryteria podstawowe GPP

<p>Przedmiot zamówienia</p>
<p>Zakup lub leasing autobusów o niskiej emisji zanieczyszczeń.</p>
<p>Specyfikacje</p>
<p>Emisje gazów spalinowych</p> <p>1. Silniki pojazdów muszą posiadać certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO V w odniesieniu do emisji, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE.</p>
<p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu zawierających potwierdzenie spełniania normy.</p>
<p>Kryteria udzielenia zamówienia</p>
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Emisje gazów spalinowych: Pojazd posiada certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO VI (w stosownym przypadku) w odniesieniu do emisji.</p>
<p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu zawierających potwierdzenie spełniania przez autobusy wspomnianej normy.</p>
<p>2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)</p>
<p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.</p>

3. Poziomy emisji hałasu: Emisje hałasu poniżej wartości ustanowionych na mocy przepisów prawa.

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej informacje na ten temat, lub wyników badań.

4.2. Nabywanie autobusów – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup lub leasing autobusów o niskiej emisji zanieczyszczeń.
Specyfikacje
Emisje gazów spalinowych 1. Silniki pojazdów muszą posiadać certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO V w odniesieniu do emisji, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu zawierających potwierdzenie spełniania normy.
Inne elementy
2. Pojazdy muszą być wyposażone w sygnalizatory zmiany biegów (GSI). Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia oświadczenia, że pojazdy są wyposażone w GSI.
3. Pojazdy muszą być wyposażone w systemy monitorowania ciśnienia w oponach (TPMS). Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej informacje na ten temat.
4. Rury wydechowe pojazdów nie mogą być umieszczone po tej samej stronie co drzwi dla pasażerów. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu.
5. Używane czynniki chłodnicze muszą posiadać współczynnik ocieplenia globalnego (GWP) o wartości < 2500 ⁶⁵ w odniesieniu do CO ₂ i przy horyzoncie czasowym wynoszącym 100 lat. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do podania nazwy, wzoru i GWP gazu chłodniczego zastosowanego w systemie klimatyzacyjnym. Jeżeli wykorzystywana jest mieszanina gazów, to GWP oblicza się w sposób następujący: $GWP = \sum(\text{substancja X \%} \times GWP_x) + (\text{substancja Y \%} \times GWP_y) + \dots (\text{substancja N \%} \times GWP_n)$ gdzie % oznacza udział procentowy w masie z tolerancją masy wynoszącą +/- 1 %. Informacje na temat GWP gazów znajdują się na stronie: http://www.grida.no/climate/ipcc_tar/wg1/248.htm#tab67 Pojazdy opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi.
Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za: 1. Emisje gazów spalinowych: Pojazd posiada certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO VI (w stosownym przypadku) w odniesieniu do emisji. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu zawierających potwierdzenie spełniania przez autobusy wspomnianej normy.

⁶⁵ Na podstawie oznakowania ekologicznego Blue Angel w odniesieniu do pojazdów i autobusów miejskich o niskiej emisji zanieczyszczeń RAL-UZ 59.

2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.

3. Poziomy emisji hałasu: Emisje hałasu poniżej wartości ustanowionych na mocy przepisów prawa.

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej informacje na ten temat, lub wyników badań.

4.3. Noty wyjaśniające

Emisje gazów spalinowych: W grudniu 2007 r. Komisja opublikowała wniosek w sprawie norm EURO VI. Nowe wartości dopuszczalne emisji, porównywalne pod względem restrykcyjności do norm US 2010, miałyby wejść w życie od roku 2013/2014 (więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/road.htm>). Normy EURO V stosuje się w odniesieniu do nowych homologacji typu od października 2008 r., natomiast w odniesieniu do homologacji typu istniejących pojazdów będą one obowiązywać od października 2009 r. Po zatwierdzeniu nowych norm EURO należy odwoływać się do nich.

Aby zapewnić bardziej realistyczne wartości emisji, nabywcy mogą również żądać, aby oferenci przedstawiali emisje pojazdu w oparciu o cykl badań Artemis (cykl badań przeprowadzonych przy uwzględnieniu rzeczywistych warunków prowadzenia pojazdów na terenie Europy, wykazujący dokładniejsze wartości emisji zanieczyszczeń). Wartości zgodne ze wspomnianymi badaniami byłyby wyższe niż te uwzględnione w normach EURO, tym samym instytucje zamawiające nie byłyby w stanie ustanowić wartości dopuszczalnych zgodnych ze wspomnianym cyklem badań jako minimalnych specyfikacji technicznych, gdyż ów cykl badań nie jest obowiązkowy i istniejące w chwili obecnej dane z badań dotyczą bardzo niewielkiej liczby pojazdów. Instytucje zamawiające mogą jednak wykorzystać takie wartości dopuszczalne jako kryteria udzielenia zamówienia i porównywać oferty w oparciu o ich zgodność z tymi wartościami dopuszczalnymi, a także przyznać większą liczbę punktów ofertom charakteryzującym się niższymi emisjami przy uwzględnieniu cyklu badań Artemis.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.

5. Usługi transportu publicznego – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

5.1. Usługi transportu publicznego – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Umowa o świadczenie usług transportu autobusowego w sposób przyjazny dla środowiska.
Specyfikacje
<p>Emisje gazów spalinowych</p> <p>1. Wszystkie pojazdy używane w ramach świadczenia usługi muszą posiadać silniki spełniające normy EURO IV, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE. W przypadku gdy pojazdy nie posiadają certyfikatu EURO IV, ale osiągnęły ten sam standard w wyniku modyfikacji, powinno się to udokumentować w zgłoszeniu przetargowym.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia kart technicznych pojazdów określających normy dotyczące emisji. W przypadku pojazdów, które w wyniku modernizacji technicznej osiągnęły normę EURO IV, środki należy udokumentować i włączyć do zgłoszenia przetargowego, a ponadto fakt ten musi zostać zatwierdzony przez wiarygodną osobę trzecią.</p>
Kryteria udzielenia zamówienia
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Emisje gazów spalinowych: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, spełniających bardziej rygorystyczne normy EURO (EURO V lub VI, w stosownych przypadkach).</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem spełnianej przez nie normy EURO oraz odpowiednimi kartami technicznymi określającymi normy emisji.</p>
<p>2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.</p>
<p>3. Emisje hałasu: Średni poziom emisji hałasu pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, poniżej wartości poziomów hałasu określonych przepisami prawa.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem poziomów emisji hałasu w odniesieniu do każdego z nich oraz średnich emisji hałasu. Po udzieleniu zamówienia instytucja zamawiająca zastrzega sobie prawo do zażądania odpowiednich dokumentów w celu sprawdzenia tych informacji.</p>
Warunki realizacji zamówienia
<p>1. Nowe pojazdy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wszystkie pojazdy nowo zakupione po udzieleniu zamówienia i używane w ramach świadczenia usługi muszą spełniać normę EURO VI oraz być wyposażone w GSI (sygnalizatory zmiany biegów) i TPMS (system monitorowania ciśnienia w oponach). Rura wydechowa pojazdu nie może być umieszczona po tej samej stronie co drzwi dla pasażerów. Wykonawca przedstawi instytucji stosowne informacje w celu wykazania, że wymogi tej klauzuli zostały spełnione.
<p>2. Dane dotyczące zużycia paliwa i emisji CO₂</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia na koniec każdego roku sprawozdania zawierającego dane o ilości paliwa zużytego w czasie świadczenia usługi (benzyna, olej napędowy, biopaliwa, sprężony gaz ziemny (CNG), energia elektryczna...) oraz o emisjach CO₂ w oparciu o stwierdzone zużycie.

5.2. Usługi transportu publicznego – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Umowa o świadczenie usług transportu autobusowego w sposób przyjazny dla środowiska.
Specyfikacje
Emisje gazów spalinowych
1. Wszystkie pojazdy używane w ramach świadczenia usługi muszą posiadać silniki spełniające normy EURO IV, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE. W przypadku gdy pojazdy nie posiadają certyfikatu EURO IV, ale osiągnęły ten sam standard w wyniku modyfikacji, powinno się to udokumentować w zgłoszeniu przetargowym.
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia kart technicznych pojazdów określających normy dotyczące emisji. W przypadku pojazdów, które w wyniku modernizacji technicznej osiągnęły normę EURO IV, środki należy udokumentować i włączyć do zgłoszenia przetargowego, a ponadto fakt ten musi zostać zatwierdzony przez wiarygodną osobę trzecią.
Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:
1. Emisje gazów spalinowych: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, spełniających bardziej rygorystyczne normy EURO (EURO V lub VI, w stosownych przypadkach).
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem spełnianej przez nie normy EURO oraz odnośnymi kartami technicznymi określającymi normy emisji.
2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.
3. Emisje hałasu: Średni poziom emisji hałasu pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, poniżej wartości poziomów hałasu określonych przepisami prawa.
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem poziomów emisji hałasu w odniesieniu do każdego z nich oraz średnich emisji hałasu. Po udzieleniu zamówienia instytucja zamawiająca zastrzega sobie prawo do zażądania odpowiednich dokumentów w celu sprawdzenia tych informacji.
4. Sygnalizator zmiany biegów: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wyposażonych w sygnalizatory zmiany biegów (GSI) w celu monitorowania zużycia paliwa.
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentacji technicznej pojazdu zawierającej stosowne informacje.
5. Systemy monitorowania ciśnienia w oponach: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wyposażonych w systemy monitorowania ciśnienia w oponach (TPMS).
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentacji technicznej pojazdu zawierającej stosowne informacje.
6. Współczynnik ocieplenia globalnego: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, w których czynnik chłodniczy stosowany w systemie klimatyzacyjnym posiada niski współczynnik ocieplenia globalnego (GWP). Warunek ten uznaje się za spełniony, jeżeli wartość GWP wynosi < 2500 w odniesieniu do CO ₂ i w horyzoncie czasowym wynoszącym 100 lat.
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do podania w odniesieniu do każdego pojazdu nazwy, wzoru i GWP gazu chłodniczego zastosowanego w systemie klimatyzacyjnym. Jeżeli wykorzystywana jest mieszanina gazów, to GWP oblicza się w sposób następujący:

<p>$GWP = \sum(\text{substancja X \%} \times GWP_x) + (\text{substancja Y \%} \times GWP_y) + \dots (\text{substancja N \%} \times GWP_n)$ gdzie % oznacza udział procentowy w masie z tolerancją masy wynoszącą +/- 1 %.</p> <p>Informacje na temat GWP gazów znajdują się na stronie: http://www.grida.no/climate/ipcc_tar/wg1/248.htm#tab67</p> <p>Pojazdy opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryterium, zostaną uznane za spełniające wymogi.</p>
<p>Warunki realizacji zamówienia</p>
<p>1. Styl prowadzenia pojazdu</p> <ul style="list-style-type: none"> W celu zmniejszenia zużycia paliwa wszyscy kierowcy uczestniczący w świadczeniu usługi muszą być regularnie szkoleni w uznanej instytucji w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdu. Wykonawca dostarczy wykaz kierowców oraz certyfikaty potwierdzające ukończenie przez nich szkolenia w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdu.
<p>2. Nowe pojazdy</p> <p>Wszystkie pojazdy nowo zakupione po udzieleniu zamówienia i używane w ramach świadczenia usługi muszą spełniać normę EURO VI oraz być wyposażone w GSI (sygnalizatory zmiany biegów) i TPMS (system monitorowania ciśnienia w oponach). Rura wydechowa pojazdu nie może być umieszczona po tej samej stronie co drzwi dla pasażerów. Wykonawca przedstawi instytucji stosowne informacje w celu wykazania, że wymogi tej klauzuli zostały spełnione.</p>
<p>3. Dane dotyczące zużycia paliwa i emisji CO₂</p> <p>Wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia na koniec każdego roku sprawozdania zawierającego dane o ilości paliwa zużytego w czasie świadczenia usługi (benzyna, olej napędowy, biopaliwa, sprężony gaz ziemny (CNG), energia elektryczna...) oraz o emisjach CO₂ w oparciu o stwierdzone zużycie.</p>
<p>4. Oleje smarowe</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykonawca jest zobowiązany do używania podczas eksploatacji pojazdów olejów smarowych do silników o niskiej lepkości (LVL) lub regenerowanych olejów smarowych, zawierających co najmniej 25 % regenerowanych olejów bazowych. Oleje LVL to oleje odpowiadające klasie lepkości 0W30 lub 5W30 wg normy SAE lub równoważnej. <p>Wykonawca przedstawi corocznie ilość zużytego podczas eksploatacji pojazdów oleju smarowego oraz jego klasę lepkości.</p>
<p>5. Opony</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykonawca jest zobowiązany do używania w czasie eksploatacji pojazdu opon o niskich oporach toczenia. Opory toczenia, wyrażone jako wartość procentowa obciążenia koła, muszą być zgodne z następującymi wartościami dopuszczalnymi: 0,60 % dla kół swobodnych i 0,70 % dla kół napędzanych oraz kół posiadających inne szczególne funkcje zgodnie z normą ISO 8767 lub równoważną. <p>Przed podpisaniem umowy wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia wykazu opon, jakie będą używane w czasie eksploatacji, a także wyników odpowiednich badań (zgodnie z normą ISO 8767 lub równoważną).</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykonawca jest zobowiązany do używania opon, których guma bieżnika nie zawiera olejów podlegających oznakowaniu zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG. <p>Przed podpisaniem umowy wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia wykazu opon, jakie będą używane w czasie eksploatacji, a także wyników odpowiednich badań.</p> <p>Dokumentacja badania musi wykazywać, że łączna zawartość WWA w oleju wchodzącym w skład gumy bieżnika, mierzona zgodnie z IP 346, nie przekracza 3 %. Ilość WWA w olejach zawartych w gumie bieżnika (WWA/kg gumy bieżnika) jest oznaczana zgodnie z normą IP 391 oraz ISO 1407 i ISO 4645 lub ISO TC45/SC3N lub równoważną normą. Poziom nie może przekroczyć 15 % w masie. Można również wykorzystać normę ISO 21461:200x, w którym to przypadku wartość dopuszczalna wynosi 0,35 %, tzw. wodorów obszaru zatokowego. Uznane zostaną także inne równoważne badania.</p>

5.3. Noty wyjaśniające

Emisje gazów spalinowych: Inne możliwe rozwiązanie w odniesieniu do przetargów przewiduje uwzględnienie dla całego taboru wykorzystywanego w ramach wykonywania zamówienia coraz bardziej rygorystycznych wartości dopuszczalnych (lub średnich) dla cząstek stałych (PM) i tlenków azotu (NO_x). Wykonawca byłby zobowiązany do regularnego dokumentowania emisji w oparciu o normy techniczne autobusów oraz liczbę przejechanych kilometrów.

W grudniu 2007 r. Komisja opublikowała wniosek w sprawie norm EURO VI. Nowe wartości dopuszczalne emisji, porównywalne pod względem restrykcyjności do norm US 2010, miałyby wejść w życie od roku 2013/2014 (więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/road.htm>). Normy EURO V stosuje się w odniesieniu do nowych homologacji typu od października 2008 r., natomiast w odniesieniu do homologacji typu istniejących pojazdów będą one obowiązywać od października 2009 r. Po zatwierdzeniu nowych norm EURO należy odwoływać się do nich.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.

6. Pojazdy do zbiórki odpadów – kryteria GPP

6.1. Pojazdy do zbiórki odpadów – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Zakup lub leasing pojazdów do zbiórki odpadów o niskiej emisji zanieczyszczeń.
Specyfikacje
Emisje gazów spalinowych 1. Silniki pojazdów muszą posiadać certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO V w odniesieniu do emisji, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE.
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu poświadczających spełnianie normy.
Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za: 1. Emisje gazów spalinowych: Pojazd posiada certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO VI w odniesieniu do emisji (w stosownym przypadku).
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu poświadczających spełnianie normy.
2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.

3. Poziomy emisji hałasu: Emisje hałasu są niższe niż 102 dB (A) przy pomiarze zgodnie z dyrektywą 2000/14/WE.

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej informacje na ten temat, lub wyników badań.

6.2. Pojazdy do zbiórki odpadów – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia			
Zakup lub leasing pojazdów do zbiórki odpadów o niskiej emisji zanieczyszczeń.			
Specyfikacje			
Emisje gazów spalinowych			
1. Silniki pojazdów muszą posiadać certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO V w odniesieniu do emisji, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE.			
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu poświadczających spełnianie normy.			
Kryteria udzielenia zamówienia			
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:			
1. Emisje gazów spalinowych: Pojazd posiada certyfikat potwierdzający spełnianie normy EURO VI w odniesieniu do emisji (w stosownym przypadku).			
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentów technicznych pojazdu poświadczających spełnianie normy.			
2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych)			
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.			
3. Poziomy emisji hałasu: Emisje hałasu są niższe niż 102 dB (A) przy pomiarze zgodnie z dyrektywą 2000/14/WE.			
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej informacje na ten temat, lub wyników badań.			
4. Systemy monitorowania ciśnienia w oponach: Pojazd jest wyposażony w TPMS (system monitorowania ciśnienia w oponach).			
Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu zawierającej informacje na ten temat.			
5. Emisje zanieczyszczeń: Emisje zanieczyszczeń przez oddzielne silniki pojazdu do napędu urządzeń pomocniczych są zgodne z poniższymi wartościami dopuszczalnymi emisji spalin określonymi w dyrektywie 97/68/WE, poziom IIIa (stała liczba obr./min.) ⁶⁶ :			
Moc silnika P (kW)	Tlenek węgla (CO) (g/kWh)	Węglowodory (HC) + tlenki azotu (NOx) (g/kWh)	Cząstki stałe (PM) (g/kWh)
H: 130 kW ≤ P ≤ 560 kW	3,5	4	0,2
I: 75 kW ≤ P < 130 kW	5	4	0,3

⁶⁶ Na podstawie oznakowania ekologicznego Blue Angel w odniesieniu do pojazdów i autobusów miejskich o niskiej emisji zanieczyszczeń RAL-UZ 59.

J: 37 kW ≤ P < 75 kW	5	4,7	0,4
K: 19 kW ≤ P < 37 kW	5,5	7,5	0,6

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia świadectwa przeglądu technicznego przeprowadzonego w autoryzowanym zakładzie badającym gazy spalinowe, certyfikatu producenta lub świadectwa z badań przeprowadzonych przez inną instytucję badającą.

Pojazdy opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

6.3. Noty wyjaśniające

Emisje gazów spalinowych: W grudniu 2007 r. Komisja opublikowała wniosek w sprawie norm EURO VI. Nowe wartości dopuszczalne emisji, porównywalne pod względem restrykcyjności do norm US 2010, miałyby wejść w życie od roku 2013/2014 (więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/road.htm>). Normy EURO V stosuje się w odniesieniu do nowych homologacji typu od października 2008 r., natomiast w odniesieniu do homologacji typu istniejących pojazdów będą one obowiązywać od października 2009 r. Po zatwierdzeniu nowych norm EURO należy odwoływać się do nich.

Aby zapewnić bardziej realistyczne wartości emisji, nabywcy mogą również żądać, aby oferenci przedstawiali emisje pojazdu w oparciu o cykl badań Artemis (cykl badań przeprowadzonych przy uwzględnieniu rzeczywistych warunków prowadzenia pojazdów na terenie Europy, wykazujący dokładniejsze wartości emisji zanieczyszczeń). Wartości zgodne ze wspomnianymi badaniami byłyby wyższe niż te uwzględnione w normach EURO, tym samym instytucje zamawiające nie byłyby w stanie ustanowić wartości dopuszczalnych zgodnych ze wspomnianym cyklem badań jako minimalnych specyfikacji technicznych, gdyż ów cykl badań nie jest obowiązkowy i istniejące w chwili obecnej dane z badań dotyczą bardzo niewielkiej liczby pojazdów. Instytucje zamawiające mogą jednak wykorzystać takie wartości dopuszczalne jako kryteria udzielenia zamówienia i porównywać oferty w oparciu o ich zgodność z tymi wartościami dopuszczalnymi, a także przyznać większą liczbę punktów ofertom charakteryzującym się niższymi emisjami przy uwzględnieniu cyklu badań Artemis.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.

7. Usługi zbiórki odpadów – kryteria podstawowe i kompleksowe GPP

7.1. Usługi zbiórki odpadów – kryteria podstawowe GPP

Przedmiot zamówienia
Umowa o świadczenie usług zbiórki odpadów w sposób przyjazny dla środowiska.
Specyfikacje
<p>Emisje gazów spalinowych</p> <p>1. Wszystkie pojazdy używane w ramach świadczenia usługi muszą posiadać silniki spełniające normy EURO IV, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE. W przypadku gdy pojazdy nie posiadają certyfikatu EURO IV, ale osiągnęły ten sam standard w wyniku modyfikacji, powinno się to udokumentować w zgłoszeniu przetargowym.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia kart technicznych pojazdów określających normy dotyczące emisji. W przypadku pojazdów, które w wyniku modernizacji technicznej osiągnęły normę EURO IV, środki należy udokumentować i włączyć do zgłoszenia przetargowego, a ponadto fakt ten musi zostać zatwierdzony przez wiarygodną osobę trzecią.</p>
Kryteria udzielenia zamówienia
<p>Dodatkowe punkty zostaną przyznane za:</p> <p>1. Emisje gazów spalinowych: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, spełniających bardziej rygorystyczne normy EURO (EURO V lub VI, w stosownym przypadku).</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem spełnianej przez nie normy EURO oraz odpowiednimi kartami technicznymi określającymi normy emisji.</p>
<p>2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wódor pochodzący ze źródeł odnawialnych)</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.</p>
<p>3. Emisje hałasu: Średni poziom emisji hałasu pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, poniżej 102 dB (A) przy pomiarze zgodnie z dyrektywą 2000/14/WE.</p> <p>Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem poziomów emisji hałasu w odniesieniu do każdego z nich oraz średnich emisji hałasu. Po udzieleniu zamówienia instytucja zamawiająca zastrzega sobie prawo do zażądania odpowiednich dokumentów w celu sprawdzenia tych informacji.</p>
Warunki realizacji zamówienia
<p>1. Styl prowadzenia pojazdu</p> <ul style="list-style-type: none"> W celu zmniejszenia zużycia paliwa wszyscy kierowcy uczestniczący w świadczeniu usługi muszą być regularnie szkoleni w uznanej instytucji w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdu. Wykonawca dostarczy wykaz kierowców oraz certyfikaty potwierdzające ukończenie przez nich szkolenia w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdu.
<p>2. Nowe pojazdy</p> <ul style="list-style-type: none"> Wszystkie pojazdy nowo zakupione po udzieleniu zamówienia i używane w ramach świadczenia usługi muszą spełniać normę EURO VI i być wyposażone w TPMS (system monitorowania ciśnienia w oponach). Rura wydechowa pojazdu nie może być umieszczona po tej samej stronie co drzwi dla pasażerów. Wykonawca przedstawi instytucji stosowne informacje w celu wykazania, że wymogi tej klauzuli zostały spełnione.

3. Dane dotyczące zużycia paliwa i emisji CO₂

- Wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia na koniec każdego roku sprawozdania zawierającego dane o ilości paliwa zużytego w czasie świadczenia usługi (benzyna, olej napędowy, biopaliwa, sprężony gaz ziemny (CNG), energia elektryczna...) oraz o emisjach CO₂ w oparciu o stwierdzone zużycie.

7.2. Usługi zbiórki odpadów – kryteria kompleksowe GPP

Przedmiot zamówienia
Umowa o świadczenie usług zbiórki odpadów w sposób przyjazny dla środowiska.
Specyfikacje
Emisje gazów spalinowych 1. Wszystkie pojazdy używane w ramach świadczenia usługi muszą posiadać silniki spełniające normy EURO IV, zgodnie z dyrektywą 2005/55/WE. W przypadku gdy pojazdy nie posiadają certyfikatu EURO IV, ale osiągnęły ten sam standard w wyniku modyfikacji, powinno się to udokumentować w zgłoszeniu przetargowym. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia kart technicznych pojazdów określających normy dotyczące emisji. W przypadku pojazdów, które w wyniku modernizacji technicznej osiągnęły normę EURO IV, środki należy udokumentować i włączyć do zgłoszenia przetargowego, a ponadto fakt ten musi zostać zatwierdzony przez wiarygodną osobę trzecią.
Kryteria udzielenia zamówienia
Dodatkowe punkty zostaną przyznane za: 1. Emisje gazów spalinowych: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, spełniających bardziej rygorystyczne normy EURO (EURO V lub VI, w stosownym przypadku). Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem spełnianej przez nie normy EURO oraz odpowiednimi kartami technicznymi określającymi normy emisji.
2. Zdolność do wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (biopaliwa, energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych lub wodór pochodzący ze źródeł odnawialnych) Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia karty technicznej pojazdu, zawierającej stosowne specyfikacje techniczne lub odnoszące się do technologii paliw.
3. Emisje hałasu: Średni poziom emisji hałasu pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, poniżej 102 dB (A) przy pomiarze zgodnie z dyrektywą 2000/14/WE. Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wraz ze wskazaniem poziomów emisji hałasu w odniesieniu do każdego z nich oraz średnich emisji hałasu. Po udzieleniu zamówienia instytucja zamawiająca zastrzega sobie prawo do zażądania odpowiednich dokumentów w celu sprawdzenia tych informacji.
4. Systemy monitorowania ciśnienia w oponach: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, wyposażonych w TPMS (systemy monitorowania ciśnienia w oponach). Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia dokumentacji technicznej pojazdu zawierającej informacje na ten temat.

5. Emisje zanieczyszczeń: Udział procentowy pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, spełniających normy odnoszące się do emisji zanieczyszczeń z oddzielnych silników zgodnie z dyrektywą 97/68/WE, poziom IIIa (stała liczba obr./min.)⁶⁷:

Moc silnika P (kW)	Tlenek węgla (CO) (g/kWh)	Węglowodory (HC) + tlenki azotu (NOx) (g/kWh)	Cząstki stałe (PM) (g/kWh)
H: 130 kW ≤ P ≤ 560 kW	3,5	4	0,2
I: 75 kW ≤ P < 130 kW	5	4	0,3
J: 37 kW ≤ P < 75 kW	5	4,7	0,4
K: 19 kW ≤ P < 37 kW	5,5	7,5	0,6

Weryfikacja: Oferent jest zobowiązany do przedłożenia wykazu wszystkich pojazdów, jakie będą używane w ramach świadczenia usługi, ze wskazaniem tych, które spełniają kryteria, wraz z kartami technicznymi lub świadectwem przeglądu technicznego przeprowadzonego w autoryzowanym zakładzie badającym gazy spalinowe, certyfikatem producenta lub świadectwem z badań przeprowadzonych przez inną instytucję badającą.

Pojazdy opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

Warunki realizacji zamówienia

1. Styl prowadzenia pojazdu

- W celu zmniejszenia zużycia paliwa wszyscy kierowcy uczestniczący w świadczeniu usługi muszą być regularnie szkoleni w uznanej instytucji w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdu. Wykonawca dostarczy wykaz kierowców oraz certyfikaty potwierdzające ukończenie przez nich szkolenia w zakresie ekologicznego sposobu prowadzenia pojazdu.

2. Nowe pojazdy

- Wszystkie pojazdy nowo zakupione po udzieleniu zamówienia i używane w ramach świadczenia usługi muszą spełniać normę EURO VI (w stosownym przypadku) i być wyposażone w TPMS. Rura wydechowa pojazdu nie może być umieszczona po tej samej stronie co drzwi dla pasażerów. Wykonawca przedstawi instytucji stosowne informacje w celu wykazania, że wymogi tej klauzuli zostały spełnione.

3. Dane dotyczące zużycia paliwa i emisji CO₂

- Wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia na koniec każdego roku sprawozdania zawierającego dane o ilości paliwa zużytego w czasie świadczenia usługi (benzyna, olej napędowy, biopaliwa, sprężony gaz ziemny (CNG), energia elektryczna...) oraz o emisjach CO₂ w oparciu o stwierdzone zużycie.

4. Oleje smarowe

- Wykonawca jest zobowiązany do używania podczas eksploatacji pojazdów olejów smarowych do silników o niskiej lepkości (LVL) lub regenerowanych olejów smarowych, zawierających co najmniej 25 % regenerowanych olejów bazowych. Oleje LVL to oleje odpowiadające klasie lepkości 0W30 lub 5W30 wg normy SAE lub równoważnej.

Wykonawca przedstawi corocznie ilość zużytego podczas eksploatacji pojazdów oleju smarowego oraz jego klasę lepkości.

⁶⁷ Na podstawie oznakowania ekologicznego Blue Angel w odniesieniu do pojazdów i autobusów miejskich o niskiej emisji zanieczyszczeń RAL-UZ 59.

5. Opony

- Wykonawca jest zobowiązany do używania w czasie eksploatacji pojazdu opon o niskich oporach toczenia. Opory toczenia, wyrażone jako wartość procentowa obciążenia koła, muszą być zgodne z następującymi wartościami dopuszczalnymi: 0,60 % dla kół swobodnych i 0,70 % dla kół napędzanych oraz kół posiadających inne szczególne funkcje zgodnie z normą ISO 8767 lub równoważną.

Przed podpisaniem umowy wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia wykazu opon, jakie będą używane w czasie eksploatacji, a także wyników odpowiednich badań (zgodnie z normą ISO 8767 lub równoważną). Opony opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

- Wykonawca jest zobowiązany do używania opon, których guma bieżnika nie zawiera olejów podlegających oznakowaniu zgodnie z dyrektywą 67/548/EWG.

Przed podpisaniem umowy wykonawca jest zobowiązany do przedłożenia wykazu opon, jakie będą używane w czasie eksploatacji, a także wyników odpowiednich badań.

Dokumentacja badania musi wykazywać, że łączna zawartość WWA w oleju wchodzącym w skład gumy bieżnika, mierzona zgodnie z IP 346, nie przekracza 3 %. Ilość WWA w olejach zawartych w gumie bieżnika (WWA/kg gumy bieżnika) jest oznaczana zgodnie z normą IP 391 oraz ISO 1407 i ISO 4645 lub ISO TC45/SC3N lub równoważną normą. Poziom nie może przekroczyć 15 % w masie. Można również wykorzystać normę ISO 21461:200x, w którym to przypadku wartość dopuszczalna wynosi 0,35 %, tzw. wodorów obszaru zatokowego. Uznane zostanie także inne równoważne badanie. Opony opatrzone oznakowaniem ekologicznym typu I, spełniającym powyższe kryteria, zostaną uznane za spełniające wymogi.

7.3. Noty wyjaśniające

Emisje gazów spalinowych: W grudniu 2007 r. Komisja opublikowała wniosek dotyczący norm EURO VI. Nowe wartości dopuszczalne emisji, porównywalne pod względem restrykcyjności do norm US 2010, miałyby wejść w życie od roku 2013/2014 (więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/road.htm>). Normy EURO V stosuje się w odniesieniu do nowych homologacji typu od października 2008 r., natomiast w odniesieniu do homologacji typu istniejących pojazdów będą obowiązywać od października 2009 r. Po zatwierdzeniu nowych norm EURO należy odwoływać się do nich.

Inne możliwe rozwiązanie w odniesieniu do przetargów przewiduje uwzględnienie dla całego taboru wykorzystywanego w ramach wykonywania zamówienia coraz bardziej rygorystycznych wartości dopuszczalnych (lub średnich) dla cząstek stałych (PM) i tlenków azotu (NOx). Wykonawca byłby zobowiązany do regularnego dokumentowania emisji w oparciu o normy techniczne pojazdów oraz liczbę przejechanych kilometrów.

Kryteria udzielenia zamówienia: Instytucje zamawiające będą musiały określić w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w dokumentach przetargowych liczbę dodatkowych punktów, które zostaną przyznane za spełnienie każdego z kryteriów udzielenia zamówienia. Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia powinny składać się ogółem na co najmniej 10 – 15 % całkowitej liczby możliwych do uzyskania punktów.

W przypadku gdy kryterium udzielenia zamówienia jest sformułowane jako „lepsze wyniki w porównaniu z minimalnymi wymogami określonymi w specyfikacjach technicznych”, punkty zostaną przyznane w liczbie proporcjonalnej do poprawionych wyników.

8. Załącznik I: Wartości dopuszczalne poziomu hałasu dla pojazdów

Poziom hałasu mierzony zgodnie z dyrektywą 92/97/EWG nie przekracza następujących wartości dopuszczalnych:

Kategorie pojazdów	Moc silnika	dB (A)
Pojazdy przeznaczone do przewozu osób, posiadające łącznie z siedzeniem kierowcy maksymalnie dziewięć miejsc siedzących (M1)		74 (1)(3)
Pojazdy przeznaczone do przewozu osób, posiadające łącznie z siedzeniem kierowcy więcej niż dziewięć miejsc siedzących, o maksymalnej dopuszczalnej masie powyżej 3,5 tony (M2 i M3):	< 150 kW	78
	≥ 150 kW	80 (2)
Pojazdy przeznaczone do przewozu osób, posiadające łącznie z siedzeniem kierowcy więcej niż dziewięć miejsc siedzących (M2) oraz pojazdy przeznaczone do przewozu towarów (N1) o maksymalnej dopuszczalnej masie poniżej 2 ton:		76 (1)
Pojazdy przeznaczone do przewozu osób, posiadające łącznie z siedzeniem kierowcy więcej niż dziewięć miejsc siedzących (M2) oraz pojazdy przeznaczone do przewozu towarów (N1) o maksymalnej dopuszczalnej masie powyżej 2 ton, ale poniżej 3,5 tony:		77 (2)
Pojazdy przeznaczone do przewozu towarów o maksymalnej dopuszczalnej masie powyżej 3,5 tony (N2 i N3):	< 75 kW	77 (2)
	75 ≥ kW <150	78 (2)
	≥ 150	80 (2)

Jednakże:

1) Wartości dopuszczalne zostają zwiększone o 1 dB (A), jeżeli pojazdy są wyposażone w silnik wysokoprężny z wtryskiem bezpośrednim.

2) W przypadku pojazdów o maksymalnej dopuszczalnej masie powyżej dwóch ton, przeznaczonych do użytkowania w terenie, wartości dopuszczalne zostają zwiększone o 1 dB (A), jeżeli ich moc silnika jest mniejsza od 150 kW, oraz o 2 dB (A), jeżeli ich moc silnika jest większa lub równa 150 kW.

3) W przypadku pojazdów wyposażonych w ręczną skrzynię biegów z więcej niż czterema przełoženiami dla jazdy do przodu oraz posiadających silnik rozwijający maksymalną moc przekraczającą 140 kW, których stosunek dopuszczalnej mocy maksymalnej do masy maksymalnej przekracza 75 kW/t, wartości dopuszczalne hałasu zostają zwiększone o 1 dB (A), jeżeli prędkość, z jaką tył pojazdu mija linię BB' na trzecim biegu, jest większa niż 61 km/h.

9. Załącznik II: Wartości dopuszczalne poziomu hałasu dla opon

Poziom hałasu mierzony zgodnie z dyrektywą 2001/43/WE nie przekracza następujących wartości dopuszczalnych:

Opony klasy C1 do samochodów osobowych:

Klasa opon	Nominalna szerokość przekroju (mm)	Wartości dopuszczalne w dB(A)	
		A	B (1)
C1a	≤ 145	72 (*)	71
C1b	>145 ≤ 165	73 (*)	72
C1c	>165 ≤ 185	74 (*)	73
C1d	>185 ≤ 215	75 (*)	74
C1e	≥ 215	76 (**)	75

(*) ma zastosowanie do 30 czerwca 2008 r., później stosuje się wartość z kolumny B.

(**) ma zastosowanie do 30 czerwca 2009 r., później stosuje się wartość z kolumny B.

1) Dane liczbowe wyłącznie orientacyjne. Ostateczne dane liczbowe będą zależne od zmiany dyrektywy w następstwie sprawozdania wymaganego w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/43/WE.

W przypadku opon wzmocnionych (lub o dodatkowym obciążeniu), wartości dopuszczalne zostają zwiększone o 1 dB(A).

W przypadku opon sklasyfikowanych w kategorii zastosowania „Specjalne”, wartości dopuszczalne zostają zwiększone o 2 dB(A).

Opony klasy C2 do pojazdów użytkowych o wskaźniku nośności w układzie pojedynczym ≤ 121 oraz o symbolu kategorii prędkości ≥ „N”; w odniesieniu do kategorii zastosowania:

Kategoria zastosowania	Wartość dopuszczalna wyrażona w dB(A)
Zwykłe	75
Śniegowe	77
Specjalne	78

Opony klasy C3 do pojazdów użytkowych o wskaźniku nośności w układzie pojedynczym ≤ 121 oraz o symbolu kategorii prędkości ≤ „M” lub do pojazdów użytkowych o wskaźniku nośności w układzie pojedynczym ≥ 122; w odniesieniu do kategorii zastosowania:

Kategoria zastosowania	Wartość dopuszczalna wyrażona w dB(A)
Zwykłe	76
Śniegowe	78
Specjalne	79

Oficjalna strona Komisji Europejskiej poświęcona zielonym zamówieniom publicznym:
http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm